

Vilniaus miesto kultūros sektoriaus paslaugų būklės apžvalga

Projekto užsakovas: Vilniaus miesto
savivaldybė

Apžvalgos rengėjai:
Ekonominės
konsultacijos ir
tyrimai

Projekto
partneriai: KOG
rinkodaros ir
komunikacijos

Turinys

Lentelių sąrašas	3
Paveikslų sąrašas	4
I. Vilniaus kultūros būklės analizė	7
1. Įžanga	7
2. Kultūrą veikiantys išoriniai veiksniai	8
2.1. Politiniai, teisiniai veiksniai	8
2.2. Ekonominiai veiksniai	14
2.2.1. Vilniaus investicinis patrauklumas	15
2.2.2. Pajamos	17
2.2.3. Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė	19
2.2.4. Kultūros darbuotojų skaičius ir darbo užmokestis	20
2.2.5. Kūrybinės ir kultūrinės industrijos	21
2.2.6. Turizmas Vilniuje	22
2.2.5. Pandemijos įtaka kultūros sektoriui	25
2.3. Kultūrą lemiantys socialiniai veiksniai	27
2.3.1. Demografija	28
2.3.2. Jaunimas ir darbingo amžiaus žmonės	28
2.3.3. Darbo užmokestis	29
2.3.4. Išsilavinimas ir švietimo įstaigos	30
2.4. Technologiniai veiksniai	32
3. Kultūrą veikiantys vidiniai veiksniai	39
3.1. Kultūrinis ir gamtinis paveldas	39
3.2. Urbanistinė struktūra ir kultūros infrastruktūra	45
3.3. Miesto kultūros įstaigos	52
3.3.1. Kultūros centrai	54
3.3.2. Teatrai	58
3.3.3. Muziejai	60
3.3.4. Bibliotekos	66
3.3.5. Kino teatrai	69
3.3.6. Koncertinės įstaigos	70
3.3.7. Menų inkubatoriai	73
3.3.8. Renginiai atvirose erdvėse	75

3.4.	Kultūros srities valdymas.....	78
3.4.1.	Organizacijos ir jų atliekamos funkcijos	78
3.4.2.	Svarbiausi Vilniaus miesto kultūros strateginio planavimo dokumentai	80
3.4.3.	Už strateginių dokumentų įgyvendinimą atsakingos organizacijos	81
3.4.4.	Strateginiame veiklos plane planuojami siekti rodikliai.....	83
3.4.5.	Tarptautinis bendradarbiavimas	84
3.5.	Finansavimas.....	85
3.5.1.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžetas kultūrai	85
3.5.2.	Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai savivaldybės kultūros įstaigoms ..	86
3.5.3.	Vilniaus miesto savivaldybės parama kultūros organizacijoms	89
3.6.	Informavimas, komunikavimas ir koordinavimas	94
3.7.	Švietimas kultūra ir kultūros integravimas į ugdymo procesą.....	97
3.8.	Daugiakultūriškumo puoselėjimas	99
3.9.	Vilniaus kultūros sektoriaus konkurencingumas Europos miestų kontekste	103
4.	Aktualūs pokyčiai nuo 2011 metų.....	108
5.	Bendroji kultūros paslaugų sektoriaus Vilniaus mieste analizė (SSGG)	110
	Priedai.....	115

Lentelių sąrašas

Lentelė 1. Lietuvos Respublikos įstatymai ir nacionalinės strategijos.....	8
Lentelė 2. Valstybinės raidos strateginiai dokumentai.....	10
Lentelė 3. Vilniaus miesto savivaldybės strateginiai veiklos planai ir gairės.....	12
Lentelė 4. Gyventojai (≥15 m.), per paskutinius 12 mėn. dalyvavę kultūros veiklose, proc.	30
Lentelė 5. Asmenys, naudoję internetą įvairiais tikslais, 2015–2021 m., proc.....	32
Lentelė 6. Veiksmai, kuriuos yra tekę atlikti kompiuteriu ar mobiliaisiais įrenginiais (per 12 mėn. iki apklausos) proc.	33
Lentelė 7. Suskaitmeninti kultūros paveldo objektai Vilniaus miesto muziejuose.....	36
Lentelė 8. Suskaitmeninti kultūros paveldo objektai Vilniaus archyvuose	36
Lentelė 9. Suskaitmeninti kultūros paveldo objektai Vilniaus miesto bibliotekose	37
Lentelė 10. Gyventojai, per paskutinius 12 mėn. dalyvavę paveldo veiklose, proc.	44
Lentelė 11. Per pastaruosius 12 mėn. kultūros paveldo apsauga pagerėjo / nepasikeitė, proc.	44
Lentelė 12. Vilniaus miesto savivaldybės BĮ kultūros centrų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys	56
Lentelė 13. Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ kultūros centrų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys	57
Lentelė 14. Vilniaus miesto savivaldybės BĮ muziejų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys	61
Lentelė 15. Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ muziejų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys	63
Lentelė 16. Vilniaus miesto savivaldybės BĮ koncertinių įstaigų klausytojų ir koncertų statistika, 2017–2019 m. duomenys	72
Lentelė 17. Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ menų inkubatorių lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys	74
Lentelė 18. Vilniaus miesto savivaldybės Švietimo ir kultūros reikalų komiteto atliekamos funkcijos.....	79
Lentelė 19. Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros skyriaus atliekamos funkcijos	80
Lentelė 20. Už Vilniaus kultūros politikos strateginėse gairėse 2021–2023 m. numatytų uždavinių ir priemonių vykdymą atsakingi vykdytojai.....	82
Lentelė 21. Už Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginis plėtros plane numatytų uždavinių ir priemonių vykdymą atsakingi vykdytojai.....	82
Lentelė 22. Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai kultūrai, proc. nuo visų asignavimų, 2007–2021 m. duomenys	86
Lentelė 23. Dotuojamos įstaigos pagal strateginio veiklos plano kultūros programą.....	87
Lentelė 24. Vilniaus miesto savivaldybės dotacijos kuruojamoms kultūros įstaigoms (be projektinių lėšų), 2017–2020 m. duomenys (biudžetinės įstaigos žymimos tamsesne, o viešosios – šviesesne rožine spalva)	87
Lentelė 25. Projektų paraiškų ir sprendimų priėmimo schema Vilniaus miesto savivaldybėje....	91
Lentelė 26. Lankytojų skaičius 2017–2019 m. muziejuose	103
Lentelė 27. Lankytojų muziejuose ir gyventojų mieste skaičių santykis, 2019 m. duomenys ...	104
Lentelė 28. Lankytojų skaičius ir išduotų leidinių skaičius 2017–2019 m. miestų savivaldybių bibliotekose	104
Lentelė 29. Lankytojų savivaldybių bibliotekose ir gyventojų mieste skaičių santykis, 2019 m. duomenys	105

Lentelė 30. Europos miestų savivaldybių asignavimai poilsio, kultūros ir religijos funkcijų sričiai 2017–2019 m.....	105
Lentelė 31. Europos miestų savivaldybių asignavimai kultūros sričiai 2017–2019 m.	105

Paveikslų sąrašas

Pav. 1 Strateginio planavimo dokumentai.....	10
Pav. 2 Teisiniai ir politiniai veiksniai, formuojantys miesto kultūrą	14
Pav. 3 Ekonominiai veiksniai, turintys įtakos kultūros sektoriui	15
Pav. 4 Sukuriamas BVP pagal apskritis, mlrd. Eur Pav. 5 Vienam apskrities gyventojui tenkantis BVP, tūkst.....	16
Pav. 6 Pritraukiamos TUI pagal savivaldybes, mln. Eur	17
Pav. 7 Disponuojamosios pajamos Vilniaus apskrityje 2011–2020 m.	18
Pav. 8 Kultūros sektoriaus ekonominių veiklų pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis Lietuvoje, tūkst. EUR Pav. 9 Kultūros sektoriaus pridėtinė vertė Vilniaus mieste, tūkst. EUR.....	19
Pav. 10 Kultūros srityje dirbančių asmenų skaičius Vilniaus mieste.....	20
Pav. 11 Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose 2016–2020 m., tūkst.....	22
Pav. 12 Tarptautinių renginių skaičius 2011–2020 m.....	23
Pav. 13 Dalyvių skaičius 2011–2020 m., tūkst. asm.....	24
Pav. 14 Renginių apyvarta, 2011–2020 m., mln. Eur	24
Pav. 15 Lietuvos kino teatrų lankytojų skaičius, 2011–2020 m., mln. asm.....	25
Pav. 16 Lietuvos teatrų lankytojų skaičius, 2016–2020 m., tūkst. asm.	26
Pav. 17 Ekonominiai veiksniai, turintys įtakos miesto kultūros padėčiai	27
Pav. 18 Socialiniai veiksniai, turintys įtakos kultūros sektoriui	27
Pav. 19 Bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų Lietuvoje ir Vilniaus mieste, 2017–2021 m., proc.....	29
Pav. 20 Vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio kaita 2016–2020 m., Eur	29
Pav. 21 Vilniaus aukštosiose mokyklose studijuojančių meno srities mokslus asmenų skaičius Pav. 22 Vilniaus aukštosiose mokyklose kvalifikaciją įgijusių meno srities asmenų skaičius.....	31
Pav. 23 Socialiniai veiksniai, turintys įtakos miesto kultūros padėčiai	32
Pav. 24 Internetu naudojęsi gyventojai pagal amžių 2021 m., proc.....	34
Pav. 25 Vilniaus gyventojų, per pastaruosius 12 mėn. skaičiusių skaitmenines knygas, žurnalus, periodinius leidinius ir laikraščius, proc., ir Vilniaus gyventojų, per pastaruosius 12 mėn. lankusių virtualius muziejus, galerijas, parodas, kultūros paminklus, proc.....	38
Pav. 26 Technologiniai veiksniai, turintys įtakos miesto kultūros padėčiai	39
Pav. 27 Lietuvos kultūros vertybės ir kultūros paveldo paminklai, 2016–2020 m. duomenys	40
Pav. 28 Vilniaus miesto nekilnojamojo kultūros paveldo objektai.....	41
Pav. 29 Atnaujinti, tvarkomi ar planuojami tvarkyti kultūriniai ir gamtiniai paveldo objektai	42
Pav. 30 Kultūrinis ir gamtinis paveldas, miesto kultūros objektai.....	45
Pav. 31 Programos „Kuriu Vilnių“ biudžetas ir finansuojamų projektų skaičius, 2018–2021 m. duomenys	49
Pav. 32 Urbanistinė struktūra ir kultūrinė infrastruktūra	52
Pav. 33 Lankytojų, renginių, edukacinių užsiėmimų ir jų dalyvių skaičius savivaldybės kultūros įstaigose, 2017–2019 m. duomenys	53
Pav. 34 Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinių ir viešųjų įstaigų, kuriose savivaldybė yra dalininkė, sąrašas, 2021 m. duomenys	54

Pav. 35 Vilniaus miesto savivaldybės kuruojami kultūros centrai, 2017–2019 m. duomenys	55
Pav. 36 Lankymasis kultūros centruose, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys	58
Pav. 37 Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ teatrų žiūrovų ir spektaklių statistika, 2017–2019 m. duomenys	59
Pav. 38 Vidutinis lankytojų ir pasirodymų skaičius teatro įstaigoje, 2017 m. duomenys	59
Pav. 39 Vilniaus miesto savivaldybės kuruojami muziejai ir galerijos, 2017–2019 m. duomenys	60
Pav. 40 Lankytojų ir renginių dalis savivaldybės įstaigose nuo bendro lankytojų ir renginių skaičiaus Vilniuje, 2017–2019 m. duomenys.....	61
Pav. 41 Vidutinis lankytojų ir renginių skaičius muziejaus įstaigoje per metus, 2017–2019 m. duomenys	64
Pav. 42 Muziejų žinomumas ir lankomumas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys	65
Pav. 43 Muziejų vertinimas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys	65
Pav. 44 Vilniaus gyventojų galimybių lankyti bibliotekose vertinimas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys.....	66
Pav. 45 Internetinių paslaugų prieinamumas Vilniaus miesto savivaldybės centrinėje bibliotekoje, 2017–2020 m. duomenys	67
Pav. 46 Vilniaus miesto savivaldybės BĮ bibliotekų lankytojų ir išduotų leidinių statistika, 2017 – 2019 m. duomenys	68
Pav. 47 Vidutinis lankytojų ir išduotų leidinių skaičius bibliotekose, 2017–2019 m. duomenys	69
Pav. 48 Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ kino teatrų lankytojų ir kino seansų statistika, 2017–2019 m. duomenys	70
Pav. 49 Klausytojų, koncertų, edukacinių užsiėmimų ir jų dalyvių skaičius Vilniaus savivaldybės biudžetinėse koncertinėse įstaigose, 2017–2019 m. duomenys	71
Pav. 50 Lankytojų ir koncertų skaičiaus procentas savivaldybės įstaigose nuo bendro koncertų skaičiaus koncertinėse įstaigose Vilniaus mieste, 2017 m. duomenys	71
Pav. 51 Vidutinis lankytojų ir koncertų skaičius koncertinėje įstaigoje per metus, 2017 m. duomenys	73
Pav. 52 Lankytojų, renginių, edukacinių užsiėmimų ir jų dalyvių skaičius Vilniaus savivaldybės meno inkubatoriuose, 2017–2019 m. duomenys.....	73
Pav. 53 Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ renginių organizavimo įstaigų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys	75
Pav. 54 Vilniaus renginių ir festivalių žinomumas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys	76
Pav. 55 Vilniaus renginių ir festivalių lankomumas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys.....	77
Pav. 56 Miesto kultūros įstaigos	78
Pav. 57 Kultūros srities valdymas	85
Pav. 58 Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai kultūrai (mln. Eur), 2007–2021 m. duomenys	86
Pav. 59 Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai pagal kultūros sritis, 2020 m. duomenys.....	88
Pav. 60 Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai kuruojamoms kultūros įstaigoms pagal kultūros sritis, tūkst. Eur, 2017–2020 m. duomenys.....	89
Pav. 61 Kultūros rėmimo programų projektų konkurso biudžetas ir finansuojamų projektų skaičius, 2016–2021 m. duomenys	90

Pav. 62 Finansavimas	94
Pav. 63 Patogiausi ir dažniausiai naudojami informacijos šaltiniai	96
Pav. 64 Informavimas, komunikavimas ir koordinavimas.....	97
Pav. 65 Švietimo kultūra ir kultūros integravimas į ugdymo procesą	99
Pav. 66 Nuomonė apie daugiakultūriškumo Vilniuje puoselėjimą	100
Pav. 67 Domėjimasis tautinių mažumų kultūrų renginiais	101
Pav. 68 Tautinių mažumų renginių atvirumas visuomenei	101
Pav. 69 Poreikis viešiesiems renginiams ir jo patenkinimas Vilniaus mieste	102
Pav. 70 Daugiakultūriškumo puoselėjimas	102
Pav. 71 Vilniaus kultūros sektoriaus konkurencingumas Europos miestų kontekste	107

I. Vilniaus kultūros būklės analizė

1. Įžanga

Vilnius – savo kultūra išsiskiriantis ir nuolat augantis ateities miestas, talpinantis šimtmečių istorijos ir kultūros, didžiųjų istorinių asmenybių ir tautų kultūrų paveldą. Skirtingus vaidmenis istorijos tėkmėje atlikusį miestą – nuo senojo lietuvių sakralinio ir politinio centro, LDK sostinės iki Lietuvos Respublikos atkūrimo, Sąjūdžio centro – apjungia pamatinės vertybės: laisvė, tolerancija ir taikus kultūrų sugyvenimas.

Istoriškai daugiakultūrio Lietuvos miesto, kuriame persipynę skirtingų epochų statiniai, architektūra pritraukia pasaulio dėmesį. Vilniaus senamiestis, turintis gotikos, renesanso, baroko ir klasicizmo bruožų, dėl miestovaizdžio ir išsaugotos didelės pastatų įvairovės nuo 1994 m. įtrauktas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą. Taip pat dėl išlaikyto autentiškumo sovietinių laikų statybos miegamieji rajonai tampa kino industrijos traukos objektu.

Vilniaus kultūrinis savitumas ir išskirtinumas pripažįstamas tarptautinėje bendruomenėje – 2009 m. Vilniui suteiktas Europos kultūros sostinės vardas. 2021 m. lapkričio 8 d. miestui suteiktas nuolatinis UNESCO literatūros miesto statusas – Vilnius tapo vienu iš 42 miestų pasaulyje, turinčių šį statusą. 2021 m. lapkričio 12 d. UNESCO Vilniaus miesto 700-ąjį gimtadienį įtraukė tarp 67 per artimiausius dvejus metus minimų datų – 2023 m. sostinės gimtadienis bus švenčiamas visame pasaulyje.

Lietuvos mastu sostinė išsiskiria autentiškais kultūriniais renginiais (Sostinės dienos, Kultūros naktis), Baltijos šalių mastu svarbiais festivaliais ir parodomis (Sirenos, Naujasis Baltijos šokis). Mieste taip pat sukonzentruotas didelis kultūros įstaigų, erdvių, paveldo objektų skaičius (nacionaliniai, valstybiniai, savivaldybės ir privatūs muziejai, teatrai, koncertų salės, kultūros centrai, miesto parkai, aikštės). Augant ir plečiantis Vilniaus kultūros sektoriui, didėja ir kultūros erdvių poreikis. 2021 m. pirmą kartą duris atvėrė Vilniaus miesto muziejus, siekiantis tapti Vilniaus miestą ir jo istoriją reprezentuojančiu kultūros objektu. Sparčiai vystomas garsus Nacionalinės koncertų salės „Tautos namai“ projektas, padidinsiantis miesto kultūros atstovams reikalingų pasirodymų erdvių skaičių.

Pandemijos akivaizdoje Vilnius siekė stiprinti kultūros sektorių, suteikdamas sąlygas kultūrinės veiklos įgyvendinimo transformacijai: buvo atvertos miesto erdvės kultūrai po atviru dangumi – iniciatyva, plačiai paminėta Europoje – ir rasti kultūros renginių formatai virtualioje erdvėje (parodos, kino festivalių seansai). Taip pat 2020 m. nuo COVID-19 pandemijos nukentėjusiam kultūros sektoriui Vilniaus miesto savivaldybė paskelbė tris paramos konkursus, kuriems skyrė 507,2 tūkst. Eur.

Svarbios įtakos miesto kultūros vystymuisi turi 2020 m. pabaigoje miesto Tarybos priimtos Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginės gairės 2021–2023 m. Vienas svarbiausių akcentų gairėse pristatant Vilniaus išskirtinumą, miesto, kaip kūrybos sostinės, pritraukiančios kūrėjus iš Lietuvos ir užsienio. Gairėse ypatingas dėmesys skiriamas Vilniaus miesto tarptautiškumui skatinti. Artėjant Vilniaus miesto 700 metų jubiliejinei sukakčiai, ruošiami ambicingi planai, kurie padės atskleisti įvairiapusę Vilniaus kultūrinę patirtį – sostinė pasaulyje bus pristatoma kaip kultūrų įvairovės, inovacijų, kūrybingumo centras.

Siekiant atsakyti į aktualius Vilniaus miesto kultūros strategijos gairių klausimus ir išsiaiškinti Vilniaus gyventojų poreikius, 2021 m. vasarą – rudenį buvo atliktos keturios apklausos: KOG institutas apklausė Vilniaus gyventojus, tautinių mažumų bendruomenių atstovus, kultūros įstaigų darbuotojus, o „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“ (EKT) – kultūros srities ekspertus. Ekspertų apklausos tikslas – identifikuoti Vilniaus miesto kultūrinio tapatumo kūrimo galimybes, galimas kultūros sektoriaus vystymo nišas (remiantis naujausiomis pasaulinėmis tendencijomis) ir išsiaiškinti su kultūra susijusių žmonių poreikius. Interviu metu buvo užduodami klausimai apie kultūros sektoriaus situaciją Vilniuje, lyginama su kitais Lietuvos ir užsienio miestais, taip pat buvo teiraujama apie kultūros įstaigų tinklą Vilniuje ir plėtros galimybes, iššūkius bei poreikius. Iš viso buvo atlikta 10 interviu su kultūros srities ekspertais.

Remiantis šių apklausų duomenimis, informacija surinkta interviu metu ir pasitelkus viešai prieinamą informaciją, Lietuvos statistikos departamento statistinius duomenis ir Vilniaus miesto savivaldybės kultūros įstaigų duomenis, buvo parengta Vilniaus miesto kultūros paslaugų sektoriaus būklės apžvalga, kuria siekiama įvertinti dabartinę Vilniaus kultūros sektoriaus situaciją ir ją lemiančius išorinius bei vidinius veiksnius.

Remiantis šia apžvalga, KOG instituto ir UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“ atliktomis apklausomis, parengta Vilniaus kultūros sektoriaus SSGG analizė ir rekomendacijos Vilniaus miesto savivaldybei, palengvinančios gairėse numatytų priemonių įgyvendinimą ir pagrindinių veiklos stebėsenos rodiklių pradinių reikšmių įsivertinimą.

2. Kultūrą veikiantys išoriniai veiksniai

2.1. Politiniai, teisiniai veiksniai

Įvairūs teisės aktai, politikos nuostatos, gairės, nacionaliniai strateginiai veiklos planai nustato valstybės kultūros politikos kontekstą, kuris aktualus ne tik Lietuvos kultūros sričiai, bet ir Vilniaus miesto savivaldybės kultūros plėtrai.

*Lietuvos kultūros politikos kaitos gairėmis*¹, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. XI-977 (Žin., 2010, Nr. 80-4152), siekiama atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą.

Teisinį šalies ir Vilniaus miesto **kultūros kontekstą apibrėžia** atskiras kultūros sritis reglamentuojantys **Lietuvos Respublikos įstatymai, teisės aktai ir nacionalinės strategijos**:

Lentelė 1. Lietuvos Respublikos įstatymai ir nacionalinės strategijos

Dokumentas	Dokumento punktas	Reglamentuoja
<i>Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymas</i> ²	1 str.	Nustato kultūros centrų steigimą, pertvarkymą, pasibaigimą, valdymą, veiklą, klasifikavimą, finansavimą bei kitus su kultūros centrų veikla susijusius santykius.

¹ Šaltinis: Lietuvos Respublikos Seimo 2010 birželio 30 d. nutarimas Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo Nr. XI-977 (Žin., 2010, Nr. 80-4152). Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.377620>

² Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymas Nr. IX-2395 (Žin., 2004, Nr. 120-4435, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2020-01-01) 1 str. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.238644/asr>

<i>Lietuvos Respublikos muziejų įstatymas³</i>	1 str.	Reglamentuoja muziejų sistemą, klasifikaciją ir rūšis, steigimą, veiklą, pabaigą ir pertvarkymą, muziejinių vertybių apskaitą ir apsaugą bei kitus su muziejų veikla susijusius santykius.
<i>Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas⁴</i>	1 str.	Nustato bibliotekų veiklos valstybinį valdymą, bibliotekų sistemą, bibliotekų fondo sudarymo tvarką, šio fondo struktūrą ir jo apsaugą.
<i>Lietuvos Respublikos profesionaliojo scenos meno įstatymas⁵</i>	1 str.	Reglamentuoja profesionaliojo scenos meno valstybinį valdymą, profesionaliojo scenos meno įstaigų sistemą ir veiklą, šių įstaigų finansavimą, darbuotojų darbo santykių, socialinių garantijų bei turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo ypatumus.
<i>Lietuvos Respublikos meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymas⁶</i>	1 str.	Nustato meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso suteikimo ir panaikinimo pagrindus ir tvarką.
<i>Lietuvos Respublikos kino įstatymas⁷</i>	1 str.	Nustato kino, kaip svarbios Lietuvos kultūros srities, valstybinio valdymo ir valstybinio finansavimo pagrindus, filmų platinimo, rodymo ir filmų padarymo viešai prieinamų elektroninių ryšių tinklais bei kino paveldo apsaugos tvarką Lietuvos Respublikoje.
<i>Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymas⁸</i>	1 str.	Reglamentuoja profesionaliojo scenos meno valstybinį valdymą, profesionaliojo scenos meno įstaigų sistemą ir veiklą, šių įstaigų finansavimą, darbuotojų darbo santykių, socialinių garantijų bei turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo ypatumus.
<i>Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas⁹</i>	1 str.	Nustato autorių teises į literatūros, mokslo ir meno kūrinius; atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojų teises (gretutines teises); duomenų bazių gamintojų teises (<i>sui generis</i> teises); autorių teisių ir gretutinių teisių įgyvendinimą, kolektyvinį administravimą ir gynimą, taip pat <i>sui generis</i> teisių įgyvendinimą ir gynimą.

Šaltinis: sudaryta autorių

Visi aukščiau minėtieji teisės aktai sudaro pagrindą steigti, pertvarkyti ir valdyti įvairių sričių kultūros įstaigas / organizacijas; nustato jų veiklą, sistemą, finansavimą, tvarką ir užtikrina apsaugą. Teisės aktais reglamentuojamas kultūros produktų platinimas, taip pat jais nustatomos, įgyvendinamos ir ginamos autorių ir gamintojų teisės į meno kūrinius ir kultūrinius produktus, suteikiamos mokesstinės lengvatos (pvz., filmų gamybos atžvilgiu¹⁰). Nacionaliniai strategijos

³ Šaltinis: Lietuvos Respublikos muziejų įstatymas Nr. I-930 (Žin., 1995, Nr. 53-1292, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2021-01-01) 1 str. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18317/asr>

⁴ Šaltinis: Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas Nr. I-920 (Žin., 1995, Nr. 51-1245, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2021-01-01) 1 str. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18307/asr>

⁵ Šaltinis: Lietuvos Respublikos profesionaliojo scenos meno įstatymas Nr. IX-2257 (Žin., 2004, Nr. 96-3523, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2021-01-01) 1 str. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/asr>

⁶ Šaltinis: Lietuvos Respublikos meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymas Nr. I-1494 (Žin., 1996, Nr. 84-2002, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2019-07-01) 1 str. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30615/asr>

⁷ Šaltinis: Lietuvos Respublikos kino įstatymas Nr. IX-752 (Žin., 2002, Nr. 31-1107, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2019-07-01) 1 str. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.162695/asr>

⁸ Šaltinis: Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymas Nr. XII-2614 (Žin., 2016, Nr. 24188) 1 str. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2cb5cf32817811e6a0f68fd135e6f40c>

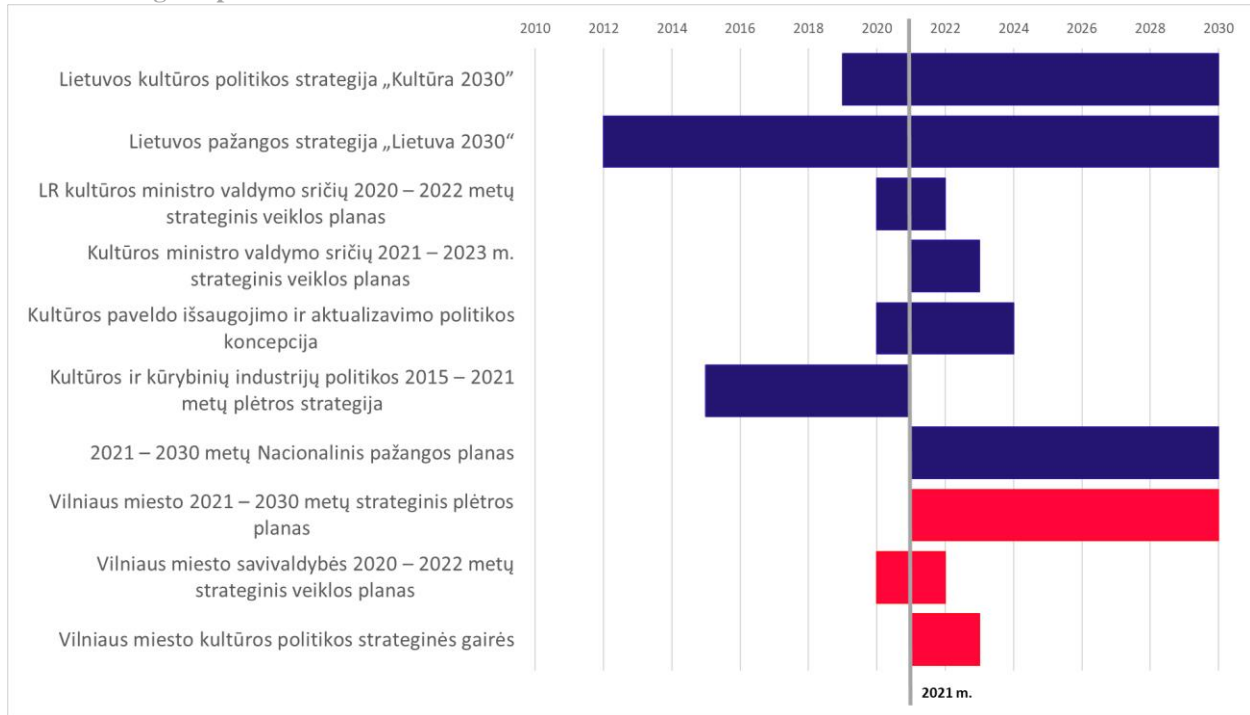
⁹ Šaltinis: Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas Nr. IX-1355 (Žin., 2003, Nr. 28-1125, galiojanti suvestinė redakcija 2019-07-01 iki 2021-10-31) 1 str. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.81676/asr>

¹⁰ Šaltinis: Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas Nr. IX-675 (Žin., 2001, Nr. 110-3992, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2021-01-01) 17 (2) str. Prieiga internetu: http://www.lkc.lt/wp-content/uploads/2019/11/PMI-aktuali-redakcija_2019-04-25.pdf

dokumentai užtikrina kultūrinio tapatumo ir savitumo puoselėjimą ir išsaugojimą. Taigi **visi šie dokumentai sukuria teisinį kontekstą, leidžiantį kurtis ir vystyti kultūros įstaigoms** visoje Lietuvoje.

Strateginio planavimo dokumentai analizėje suskirstyti į du lygius – nacionalinio lygio strateginius planavimo dokumentus ir Vilniaus miesto lygio strateginio planavimo dokumentus.

Pav. 1 Strateginio planavimo dokumentai

Šaltinis: sudaryta autorių

*Mėlyna spalva – Nacionalinio lygio; raudona – Vilniaus miesto lygio strateginio planavimo dokumentai

Atskiras kultūros sritis reglamentuojančios valstybinės plėtros programos ir strateginiai planai aktualūs vertinant politines Lietuvos valstybės ir Vilniaus kultūros politikos demokratiško ir nuoseklaus plėtojimo ir įgyvendinimo sąlygas, **taip pat sudaro prielaidas stabiliai kultūros politikos plėtrai:**

Lentelė 2. Valstybinės raidos strateginiai dokumentai

Dokumentas	Dokumento punktas	Citata
<i>Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“¹¹</i>	II skyrius, 1 p.	Užtikrinti reikšmingą kultūros indėlį , kuriant darnią Lietuvos visuomenę, orų nacionalinį ir europietiška tapatumą, socialinę ir ekonominę gyventojų gerovę, tarptautinį valstybės prestižą ir konkurencingumą.
<i>Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“¹²</i>	IV skyrius, 4.1. p.	Skatinti visuomenės narių kūrybiškumą , susitelkti prie idėjų, kurios padėtų Lietuvai tapti modernia, veržlia, atvira pasauliui, puoselėjančia savo nacionalinį tapatumą šalimi.
<i>LR kultūros ministro</i>	I skyrius	Puoselėti atvirą Lietuvos kultūrą , kūrybinį potencialą, siekiant

¹¹ Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimas dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo Nr. 665 (Žin., 2019, Nr. 10879) II skyrius, 1 p. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

¹² Šaltinis: Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo Nr. XI-2015 (Žin., 2012, Nr. 61-3050) IV skyrius, 4.1 p. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>

valdymo sričių 2020 – 2022 m. strateginis veiklos planas ¹³ ir Kultūros ministro valdymo sričių 2021 – 2023 m. strateginis veiklos planas ¹⁴		valstybės ir visuomenės gerovės.
Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcija ¹⁵	I skyrius, 1 p.	Suformuoti darnaus vystymosi principais grįstos materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos kryptis , atsižvelgiant į bendruosius šalies vertybinius prioritetus, tobulinant esamą teisinį reguliavimą, plėtojant į rezultatus orientuotą kultūros paveldo apsaugos valdymą, užtikrinant integralią ir ilgalaikę valstybės pažangą kultūros paveldo apsaugos srityje.
Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015 – 2021 m. plėtros strategija ¹⁶	I skyrius, 1 p.	Numatyti šios srities plėtros, minėtu laikotarpiu, prioritetus, tikslus , uždavinius bei užtikrinti efektyvų ir koordinuotą jų įgyvendinimą.
2021 – 2030 m. Nacionalinis pažangos planas ¹⁷	4 strateginis tikslas	Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą , didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą.
Nacionalinė darnaus vystymo strategija ¹⁸	V skyrius, 182 p.	Siekia kultūrinio savitumo išsaugojimo ir puoselėjimo. Ilgalaikiai tikslai – išsaugoti lietuvių kalbą, lietuvių etninę ir regioninę kultūrą, istorinį Lietuvos kultūros paveldą, Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų kultūrinį savitumą.

Šaltinis: sudaryta autorių

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ – pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujama priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas. Šioje strategijoje numatomi tikslai, skatinantys visuomenės narių kūrybiškumą, sutelkiantys prie idėjų, kurios Lietuvai padėtų tapti modernia, veržlia, atvira pasauliui, savo nacionalinį tapatumą puoselėjančia šalimi.

¹³ Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro valdymo sričių 2020–2022 metų strateginis veiklos planas. 2020 m. I skyrius, 3 psl. Prieiga internetu: https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/KM%202020-2022%20SVP_final.pdf

¹⁴ Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro valdymo sričių 2021–2023 metų strateginis veiklos planas. 2020 m. I skyrius, 3 psl. Prieiga internetu: https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/KM%202021%E2%80%932023%20m_%20SVP.pdf

¹⁵ Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 2020 m. birželio 15 d. nutarimas dėl Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcijos tvirtinimo Nr. IV-735 (Žin., 2020, Nr. 13033) I skyrius, 1 p. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/109da290af4211ea9a12d0dada3ca61b>

¹⁶ Šaltinis: Dėl Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015–2021 metų plėtros krypties patvirtinimo Nr. IV-524 (Žin., 2015, Nr. 11866, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2021-07-08) I skyrius, 1 p. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4a028c503a6f11e598499e1e1ba6e454/asr>

¹⁷ Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybė. 2021-2030 metų nacionalinis pažangos planas. 2020 m. 34 psl. Prieiga internetu: <https://lr.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vyriausybe/strateginis-valdymas/2021-2030-m-nacionalinis-pazangos-planas#:~:text=Vyriausyb%C4%97%20patvirtino%202021%E2%80%932030%20m.%20nacionalin%C4%AF%20pa%C5%BEangos%20plan%C4%85%20%28toliau,srityse%2C%20ir%20sutelkti%20finansavimo%20%C5%A1altinius%20%C5%A1iems%20poky%C4%8Diams%20%C4%AFgyvendinti>

¹⁸ Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimas dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. 89-4029, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2011-04-08) V skyrius, 182 p. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.217644/asr>

Lietuvos kultūros politikos strategijoje „Kultūra 2030“ numatyti ambicingi tikslai nacionaliniu mastu, kuriuos įgyvendinus kultūros sektorius kurtų didesnę vertę, o valstybė ir jos gyventojai aktyviau ja naudotųsi.

Nacionalinio lygio strateginiai planai apjungia šiuos tikslus: stiprinti ir puoselėti šalies kultūrinio tapatumą, skatinti visuomenės narių kūrybinį potencialą, saugoti kultūros paveldą, didinti tarptautinį žinomumą ir konkurencingumą.

Kultūros sričiai aktualūs ir konkretūs Vilniaus miesto savivaldybės strateginiai veiklos planai ir gairės. Šiuose dokumentuose numatomi įvairūs tikslai, skirti gerinti kultūros situaciją mieste:

Lentelė 3. Vilniaus miesto savivaldybės strateginiai veiklos planai ir gairės

Dokumentas	Dokumento punktas	Citata
<i>Vilniaus miesto 2021 – 2030 m. strateginis plėtros planas¹⁹</i>	3.5. skyrius	<p>Siekiant kelti Vilniaus miesto lygį kultūros srityje bei spręsti problemas, su kuriomis susiduria miestas, keliami Vilniaus miesto vizija kultūros srityje: Vilnius – meniška aplinka bei unikalia kultūros įvairove garsėjanti „kūrybos sostinė“, kurioje kultūra yra pasiekama bei įtraukia dalyvauti itin plačią miesto gyventojų ir svečių auditoriją, apima visą geografinę Vilniaus miesto teritoriją, pritraukia meno ir kultūros kūrėjus iš Lietuvos ir užsienio. Vizijai įgyvendinti yra keliami keturi tikslai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Įtrauki ir prieinama aukštos vertės kultūra visiems vilniečiams ir miesto svečiams (tikslas įgyvendinimui numatyti 6 uždaviniai ir 20 priemonių); 2. Vilnius – plačiau žinomas ir vertinamas meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų iš užsienio, pripažintas tarptautinių kultūros projektų ir renginių partneris (tikslas įgyvendinimui numatyti 5 uždaviniai ir 16 priemonių); 3. Efektyviau puoselėjamas daugiakultūris Vilniaus tapatumas, saugojamas, aktualizuojamas bei įveiklinamas miesto kultūros paveldas (tikslas įgyvendinimui numatyti 4 uždaviniai ir 19 priemonių); 4. Konkurencinga miesto kultūros sektoriaus paslaugų kokybė (tikslas įgyvendinimui numatyti 7 uždaviniai ir 28 priemonės).
<i>Vilniaus miesto savivaldybės 2020 – 2022 m. strateginis veiklos planas²⁰</i>	Kultūros programos tikslas	<p>Apibrėžia numatomus tikslus, kuriais siekia įtraukti gyventojus į kultūros ir bendruomenių veiklas. Šia programa siekiama ugdyti bendrąją gyventojų kultūrą bei puoselėti etnokultūrą, įtraukiant bendruomenę dalyvauti kultūros plėtros projektuose, muziejų, teatrų, kultūros centrų ir kitų kultūros įstaigų renginiuose, taip pat siekiama gerinti prieinamumą prie įvairių kultūrinių renginių, viešųjų edukacinių erdvių, didinant patrauklumą, modernizuojant bei diegiant interaktyvius įrankius.</p>

¹⁹ Šaltinis: Vilniaus miesto 2021 – 2030 metų strateginis plėtros planas. 2021 m. 120 psl., 3.5. skyrius. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/09/SPP-2021-2030-PLANAS-patvirtintas-Taryboje-07.14.pdf>

²⁰ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės taryba. 2020-2022 metų strateginis veiklos planas. 2020 m. 13 psl. Prieiga internetu: https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2020/04/VMS-2020-2022_strateginis-veiklos-planas.pdf

<p><i>Vilniaus miesto kultūros politikos strateginės gairės 2021 – 2023 m.²¹</i></p>	<p>II skyrius, 5 p.</p>	<p>Vilnius ir toliau sieks efektyviai išnaudoti savo unikalias savybes kultūriniam potencialui stiprinti. Šiuo tikslu prioritetiškai bus sutelktas dėmesys į aukštos vertės kultūros prieinamumo didinimą, kultūrinės raiškos kokybės ir įvairovės užtikrinimą, tarptautinį Vilniaus kultūros žinomumą, kultūrinės atminties išsaugojimą, puoselėjimą ir aktualizavimą šiuolaikinėmis priemonėmis, kultūros paslaugų kokybę bei efektyvų kultūros srities valdymą.</p>
---	-------------------------	---

Šaltinis: sudaryta autorių

Miesto strateginiuose dokumentuose įtvirtinamos pagrindinės Vilniaus miesto kultūros vystymosi kryptys ir numatomi svarbiausi tikslai. Šiais tikslais siekiama, kad gyventojai daugiau įsitrauktų į kultūros ir bendruomenių veiklas, būtų ugdoma bendroji gyventojų kultūra ir puoselėjama etnokultūra, prieinamesni taptų įvairūs kultūriniai renginiai, gerinamos viešosios edukacinės erdvės, garsinama Vilniaus miesto kultūra ir užtikrinama aukšta kultūros kokybė. *Vilniaus miesto kultūros politikos strateginės gairės buvo pagrindas rengiant ilgalaikį Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginį plėtros planą.* Politikos strateginės gairės ir strateginis plėtros planas **svarbūs rengiant ir trumpesnio laikotarpio miesto savivaldybės planavimo dokumentus** (miesto strateginius veiklos planus).

Vilniaus kultūros padėtį veikia ir miesto **politinė situacija**. Teigiamu aspektu galima įvardyti miesto **politinės situacijos stabilumą**, kurį parodo nedidelė Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narių sudėties kaita ir Vilniaus koalicijos programoje numatytas svarbiausių praėjusios kadencijos pradėtų darbų tęstinumas, **nuosekliai įgyvendinami** su kultūra susiję **ilgalaikiai tikslai ir programos**. Palankią situaciją kuria ir Lietuvos kultūros tarybos rengiami **kultūros finansavimo projektai**, Kultūros ministerijos steigiamos **premijos** (fotografijos kūrėjams, publicistinių kūrinių autoriams, kultūros leidinių vyriausiesiems redaktoriams, jauniesiems menininkams ir daugeliui kitų) ir vykdomi **konkursai**, kurių laimėtojams skiriamos piniginės premijos.

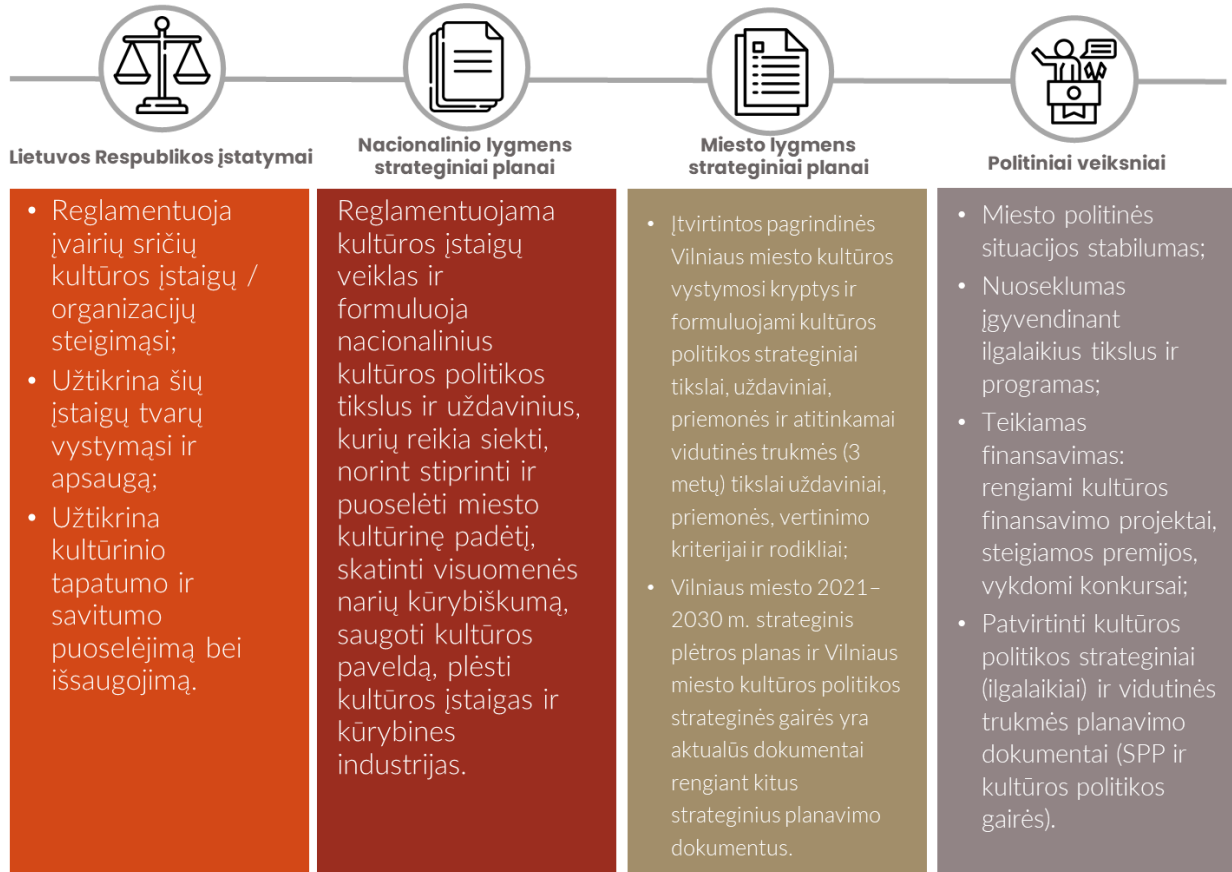
2011 m. Vilniaus kultūros būklės analizė parodė, kad Vilniaus miesto strateginiuose dokumentuose kultūros vaidmuo atskleistas nepakankamai, trūksta kultūros, kaip savarankiškos miesto plėtros srities, išskyrimo, menkai atskleistas kultūros vaidmuo formuojant tarptautinį miesto įvaizdį, telkiant vietinę bendruomenę. 2021 m. Vilniaus miesto kultūros politikos strateginėse gairėse ir strateginiuose veiklos planuose šiemis aspektams jau skiriama daugiau dėmesio. Dokumentuose akcentuojamas:

- tarptautinio Vilniaus kultūros žinomumo didinimas, gyventojų įtraukimas į kultūros ir bendruomenių veiklas;
- aukštos vertės kultūros prieinamumo didinimas, kultūrinės raiškos kokybės ir įvairovės užtikrinimas;
- kultūrinės atminties išsaugojimas, puoselėjimas ir aktualizavimas šiuolaikinėmis priemonėmis;
- kultūros paslaugų kokybė ir efektyvus kultūros srities valdymas;
- kultūros ir kūrybinių industrijų plėtros įgyvendinimas.

²¹ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimas dėl Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginių gairių ir Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginių gairių įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo. II skyrius, 5 p. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/01/Vilniaus-miesto-savivaldybes-kulturos-politikos-strategines-gaires-ir-gairiu-igyvendinimo-priemoniu-planas.pdf>

Tiek Lietuvos Respublikos įstatymai, tiek nacionalinio ir miesto lygio strateginiai planai bei politiniai veiksniai mieste aktualūs formuojant Vilniaus miesto kultūrą ir užtikrinant kultūros svarbą visuomeniniam gyvenimui.

Pav. 2 Teisiniai ir politiniai veiksniai, formuojantys miesto kultūrą

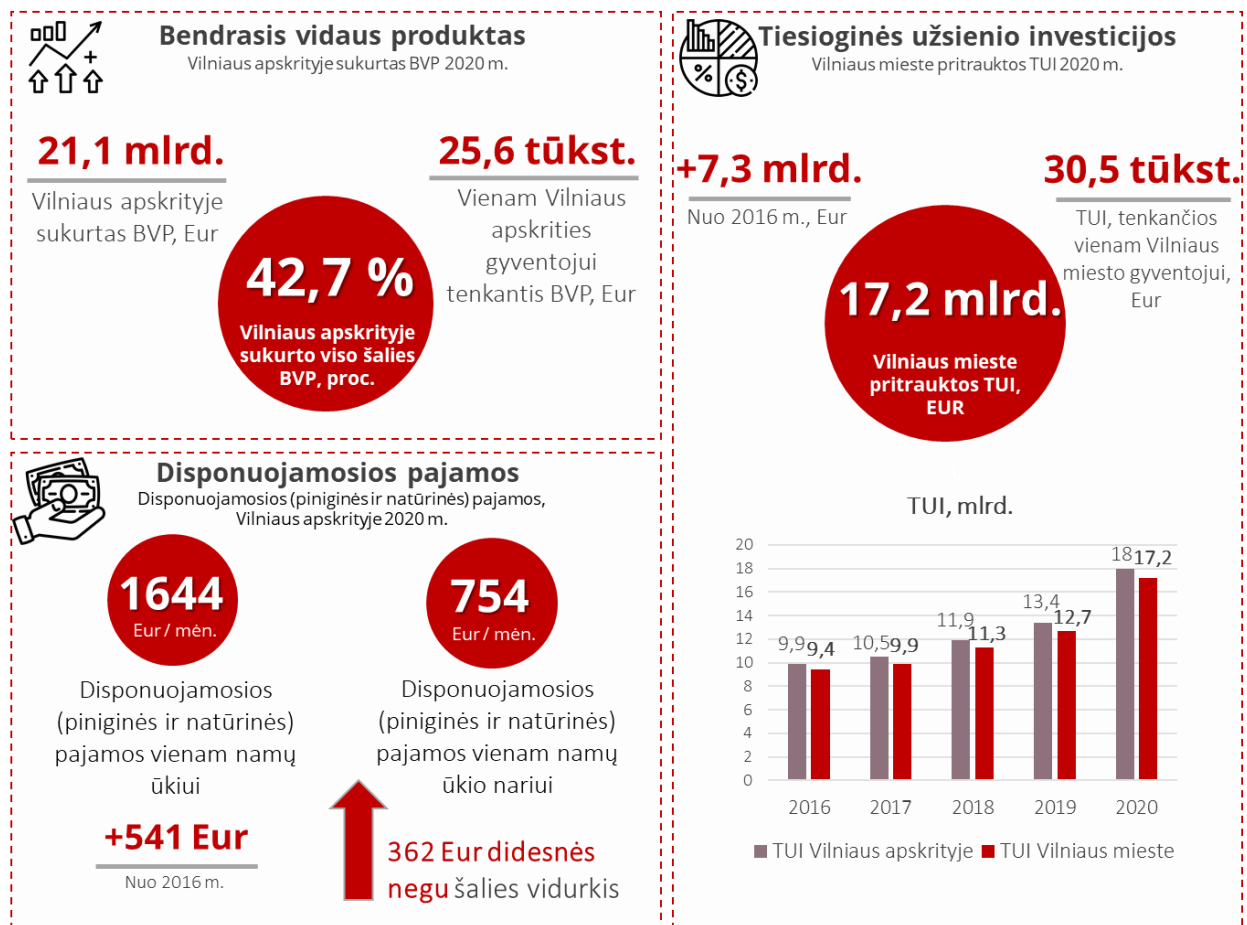

Šaltinis: sudaryta autorių

2.2. Ekonominiai veiksniai

Vilniaus investicinis patrauklumas, kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, kultūrinių ir kūrybinių industrijų plėtra mieste, kultūros sektoriaus darbuotojų skaičius ir darbo užmokestis, Vilnių aplankantys turistų srautai – ekonominiai veiksniai, prisidedantys kuriant palankią kultūros sektoriaus padėtį.

Pav. 3 Ekonominiai veiksniai, turintys įtakos kultūros sektoriui

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2.2.1. Vilniaus investicinis patrauklumas

Vilniuje įsikūrusi didžioji dalis Lietuvos verslo, finansinių technologijų ir informacinių technologijų centrų. 2020 m. Varšuvoje vykusiuose Vidurio ir Rytų Europos paslaugų centrų apdovanojimuose **Vilnius išrinktas labiausiai regione besivystančiu paslaugų centrų miestu.**²² Šis įvertinimas Vilniaus miestui skiriamas jau **penktus metus iš eilės**. „Financial Times“ investicijų ekspertų padalinio „fDi Intelligence“ leidžiamo žurnalo skelbiamuose užsienio investicijoms patraukliausių Europos miestų rinkimuose 2018 m. Vilniaus investicijų pritraukimo strategija pripažinta viena geriausių Europoje.²³ Pagal investicijų pritraukimo strategiją sudarytus reitingus, vidutinio dydžio ateities Europos miestų kategorijoje **Vilnius atsidūrė ateities miestų trejetuke**, kartu su tokiais miestais kaip Bordo ir Ščecinas.

Vilniuje įsikūrusi ir didžioji dalis šalies ūkio subjektų. 2021 m. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje buvo 108,2 tūkst. veikiančių ūkio subjektų, iš jų **37,2**

²² Šaltinis: Vidurio ir Rytų Europos apdovanojimuose triumfavo Lietuvos atstovai. 2020. Prieiga internetu: <https://investlithuania.com/lt/naujienos/vidurio-ir-rytu-europos-paslaugu-centru-apdovanojimai-rengiami-jau-sestus-metus-is-eiles-nepriklausomas-verslo-profesionalu-ziuri-vertina-regiono-miestus-paslaugu-centrus-ir-ju-vadovus-uz-paslaugu-c/>

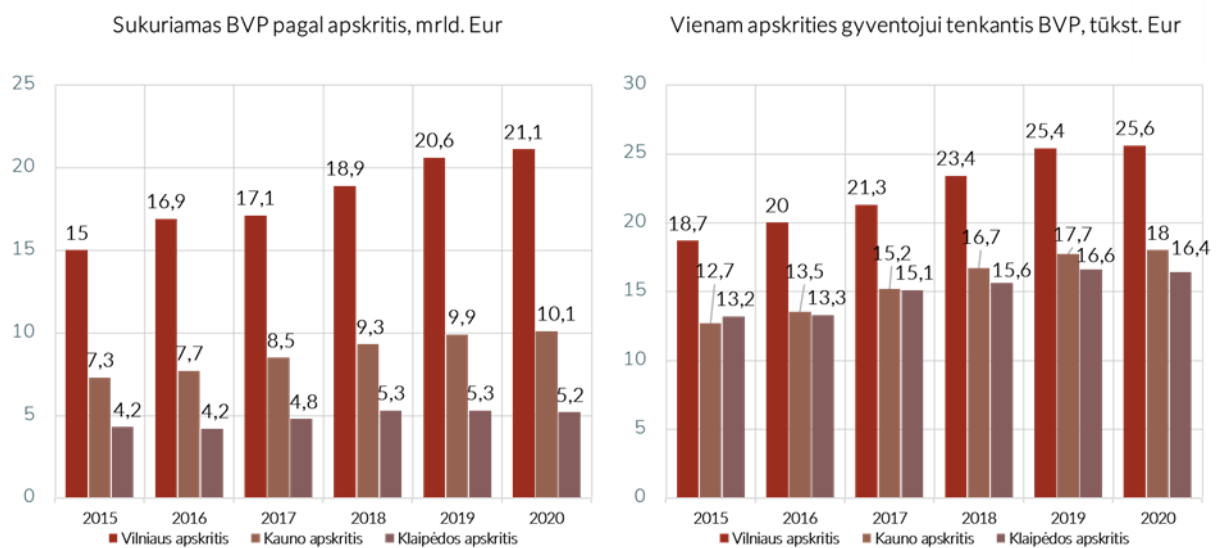
²³ Šaltinis: „Financial Times“: Vilnius – ateities miestų trejetuke. 2018. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2018/02/14/financial-times-vilnius-ateities-miestu-trejetuke/>

tūkst. vykdė veiklą Vilniaus mieste ir sudarė 34,3 proc. visų Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų.²⁴ Vilnius išsiskiria didžiausiu ūkio subjektų skaičiumi, palyginti su kitais didžiais miestais (Kaunu, Klaipėda). Kaune veikiančių ūkio subjektų dalis sudaro 13,4 proc. visų Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų, Klaipėdoje – tik 6,1 proc. Vilniuje veikiančios ūkio subjektai užsiima gamybos, statybos, prekybos, švietimo, aptarnavimo, menine, pramogine, poilsio organizavimo ir daugeliu kitų veiklų, prisideda kuriant miesto BVP.

Vilniaus apskrityje²⁵ sukuriama daugiausia viso Lietuvos bendrojo vidaus produkto. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. Vilniaus apskrityje buvo sukurta **21,1 mlrd. Eur** bendrojo vidaus produkto, tai yra **42,7 proc. viso šalies BVP**. 2020 m. Vilniaus apskrityje vienam gyventojui teko – **25,6 tūkst. Eur BVP**.²⁶ 2015 m. Vilniaus apskrityje sukuriamas BVP sudarė 40,4 proc. viso šalies BVP. Nuo 2015 m. sukuriamo BVP procentas išaugo 2,3 proc. punktais.

Vilniaus apskritis išsiskiria iš kitų apskričių, kaip daugiausia BVP sukurianti apskritis. 2020 m. Kauno apskrityje buvo sukurta 10,1 mlrd. EUR bendrojo vidaus produkto ir tai sudarė 20,5 proc. viso šalies BVP, Klaipėdos apskrityje – 5,2 mlrd. EUR ir 10,6 proc. viso šalies BVP. Kauno ir Klaipėdos apskrityje vienam gyventojui taip pat tenka mažiau BVP nei vienam Vilniaus apskrities gyventojui. 2020 m. Kauno apskrityje vienam gyventojui teko – 18,0 tūkst. Eur, Klaipėdos apskrityje – 16,4 tūkst. Eur.

Pav. 4 Sukuriamas BVP pagal apskritis, mlrd. Eur | Pav. 5 Vienam apskrities gyventojui tenkantis BVP, tūkst.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

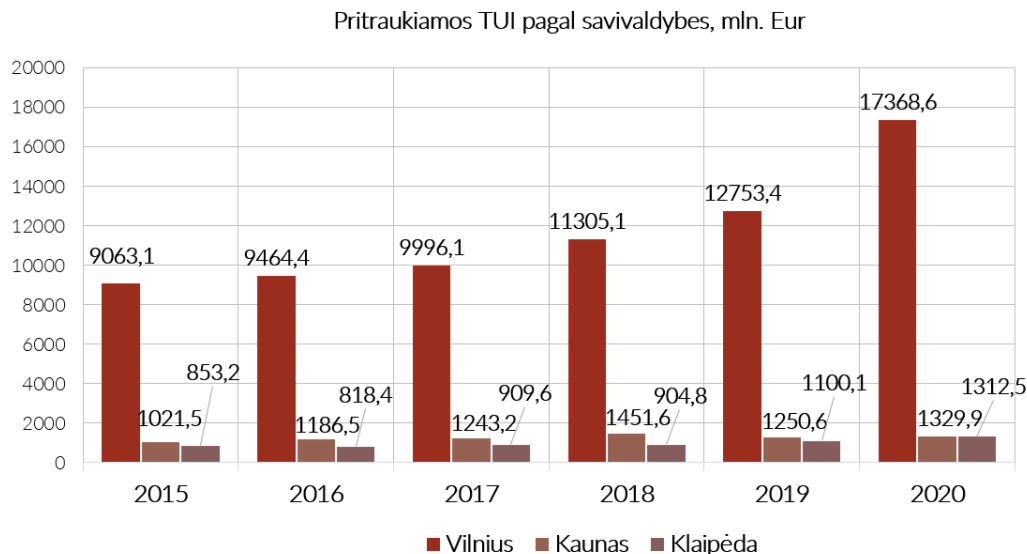
²⁴ Šaltinis: Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal darbuotojų skaičiaus grupes apskrityse ir savivaldybėse metų pradžioje. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=e560ec90-701a-47e5-9481-6fa0fcd4b98f#/>

²⁵ Remiamasi apskrities lygmens duomenimis, nes šiuo aspektu Lietuvos statistikos departamentas neruošia duomenų pagal savivaldybes

²⁶ Šaltinis: Bendrasis vidaus produktas pagal apskritis 2020 m. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=9516024>

Vilnius taip pat yra daugiausia tiesioginių užsienio investicijų (TUI) pritraukiantis miestas Lietuvoje. Remiantis 2020 m. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, sukauptosios tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje sudarė 23,9 mlrd. EUR, **Vilniaus miesto savivaldybėje buvo pritraukta 96 proc. (17,2 mlrd.) visų TUI.**²⁷ Kauno miesto savivaldybėje – 22,9 proc., Klaipėdos miesto savivaldybėje – 22,6 proc. visų šalies TUI. Galima pastebėti, kad kiekvienais metais Vilniaus miestas smarkiai lenkia kitus didžiuosius Lietuvos miestus pritraukiamų tiesioginių investicijų skaičiumi. 2020 m. Vilniuje pritrauktos TUI siekė daugiau kaip 17,3 mlrd. Eur, o Kaune ir Klaipėdoje buvo pritraukta vos per 1,3 mlrd. TUI.

Pav. 6 Pritraukiamos TUI pagal savivaldybes, mln. Eur

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2.2.2. Pajamos

Vilniaus apskrities²⁸ gyventojams palankesni ir gaunamų pajamų rodikliai. 2020 m. vidutinės disponuojamosios (piniginės ir natūrinės) pajamos **vienam namų ūkiui buvo 1644 Eur** per mėnesį, o **vienam namų ūkio nariui – 754 Eur** per mėnesį.²⁹ Kiekvienais metais po truputį augęs disponuojamųjų pajamų skaičius stipriai išaugo 2020 m., nuo 2019 m. disponuojamosios pajamos vienam namų ūkiui išaugo 18 proc. Palyginti su kitais didžiais miestais, vienam namų ūkiui Vilniaus apskrityje tenka 30,3 proc. daugiau disponuojamųjų pajamų nei vienam namų ūkiui Kauno apskrityje ir 28,4 proc. daugiau nei Klaipėdos apskrityje.³⁰

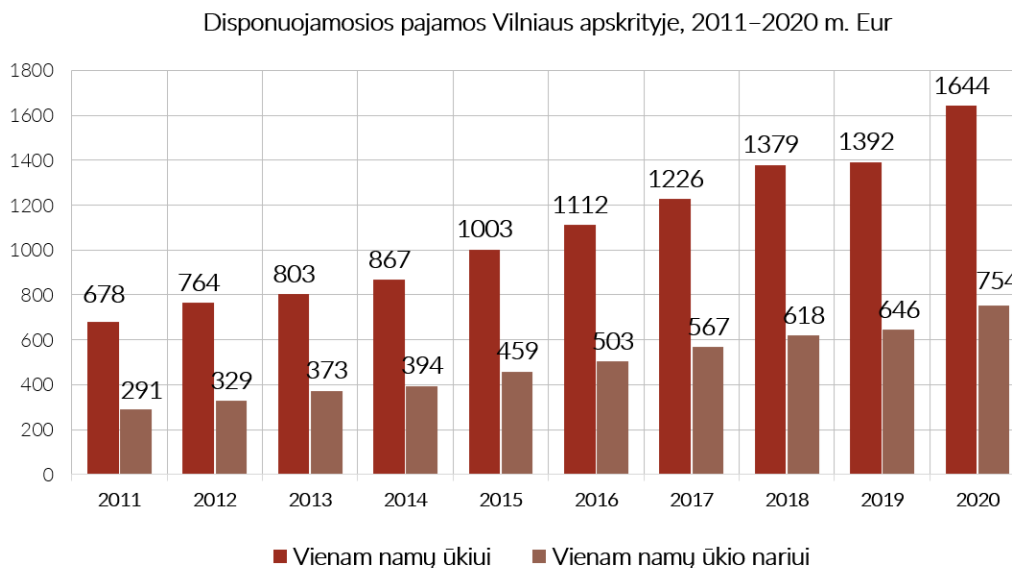
²⁷ Šaltinis: Tiesioginės užsienio investicijos apskrityse ir savivaldybėse 2020 m. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=9335569>

²⁸ Remiamasi apskrities lygmens duomenimis, nes šiuo aspektu Lietuvos statistikos departamentas neruošia duomenų pagal savivaldybes

²⁹ Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas. Vidutinės disponuojamosios pajamos per mėnesį. 2020 m. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=24c7a9a2-04af-48a6-9929-3c36520b1978#/>

³⁰ Šaltinis: Vidutinės disponuojamosios pajamos per mėnesį. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=24c7a9a2-04af-48a6-9929-3c36520b1978#/>

Pav. 7 Disponuojamosios pajamos Vilniaus apskrityje 2011–2020 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvos kultūros tarybos 2020 m. tyrimas (kurį atliko KOG institutas ir „Norstat LT“) apie gyventojų dalyvavimą kultūroje ir pasitenkinimą kultūros paslaugomis³¹ ir KOG instituto 2021 m. atlikta Vilniaus miesto gyventojų apklausa apie išitraukimą į kultūrą parodo, kad vilniečių gaunamos pajamos turi įtakos gyventojų išitraukimui į kultūros veiklas:

- Vilniaus miesto gyventojai, gaunantys didesnes pajamas vienam namų ūkio nariui per mėnesį (t. y., 800 Eur ir daugiau), vartoja kultūros produktus ar naudojami kultūros paslaugomis 25 proc. dažniau nei mažesnes (iki 400 Eur) pajamas gaunantys gyventojai;
- mažesnes pajamas gaunantys gyventojai viena pagrindinių priežasčių, ribojančių išitraukimą į kultūros veiklas, laiko per aukštas bilietų kainas. 51 proc. vilniečių, gaunančių žemesnes pajamas, nelanko mieste vykstančių spektaklių, koncertų ar kino teatrų dėl per didelių bilietų kainų, o 27 proc. gyventojų, gaunančių aukštas pajamas, nelanko spektaklių, koncertų ar kino teatrų dėl per didelių bilietų kainų.
- didesnis išitraukimas į kultūros veiklas pastebimas tada, kai kultūros renginiai būna nemokami. Mažesnes pajamas gaunantys vilniečiai dažniau eina į nemokamus kultūros renginius nei didesnes pajamas gaunantys gyventojai – 71 proc. vilniečių, gaunančių mažesnes pajamas, lanko nemokamus kultūros renginius, kultūros vietas.³²

Didesnes pajamas gaunantys gyventojai gali skirti daugiau išlaidų kultūrai, o kultūros srities rėmėjais (mecenatais) dažnu atveju tampa fiziniai ir juridiniai asmenys iš įvairių verslo įmonių, kurių gausu Vilniaus mieste. Savivaldybės mecenatų vardai suteikti šiems Vilniaus miesto kultūros, meno ir mokslo globėjams: Alvydui Žaboliui, UAB „Light Conversion“, UAB

³¹ Šaltinis: Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis 2020. Prieiga internetu: <https://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/gyventoju-dalyvavimas-kulturoje-ir-pasitenkinimas-kulturos-paslaugomis-2020/>

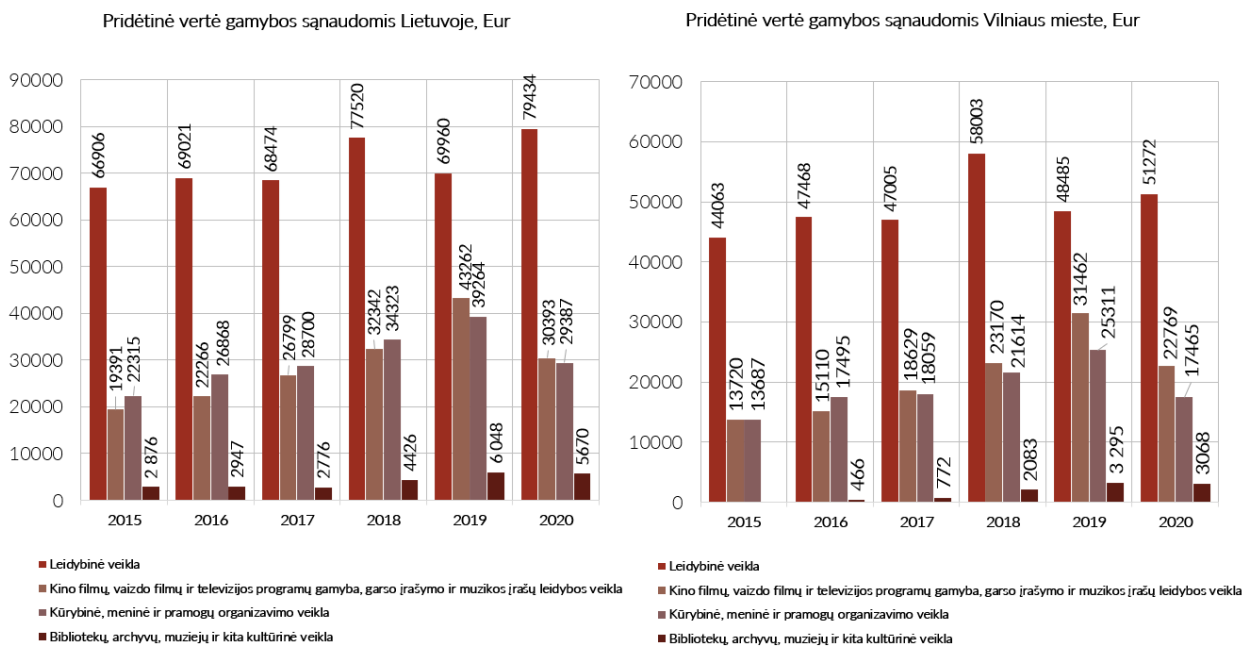
³² 50 proc. didesnes pajamas gaunančių gyventojų lanko nemokamus renginius, kultūros vietas

„Ekspla“, Nerijui Numai ir Dariui Zubui, kurie skyrė po 300 tūkst. Eur paramą Vilniaus universiteto fondui. Šie asmenys prisideda prie svarbių išradimų, įkvepia ir palaiko talentingus Vilniaus kūrėjus.³³

2.2.3. Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė

2015–2019 m. laikotarpiu³⁴ bendrai ekonominių kultūros veiklų Vilniaus mieste sukuriama pridėtinė vertė išaugo 51 proc. Leidybinės veiklos pridėtinė vertė išaugo 10 proc. ir tai yra kiekvienais metais daugiausia pridėtinės vertės sukurianti ekonominė kultūros veikla. Net ir pandemijos laikotarpiu (2020 m.) pastebimas šios veiklos pridėtinės vertės augimas (nuo 2019 m. pridėtinė vertė išaugo 5,7 proc.). Sparčiausiu sukuriamos pridėtinės vertės augimu pasižymi kino filmų, vaizdo filmų ir televizijos programų gamyba, garso įrašymo ir muzikos įrašų leidybos veikla, jos sukuriama pridėtinė vertė išaugo 3 kartus – 129,3 proc., ir bibliotekų, archyvų, muziejų ir kita kultūrinė veikla, kurios sukuriama pridėtinė vertė išaugo net 4 kartus. Vilniuje ekonominių kultūros veiklų sukuriama pridėtinė vertė 2015 m. sudarė 64,1 proc. visos ekonominių kultūros veiklų Lietuvoje sukuriamos pridėtinės vertės, 2020 m. sudarė 65,2 proc. Nors nuo 2015 m. sukuriama pridėtinė vertė išaugo tik keliais procentiniais punktais, tai leidžia suprasti, kad Vilnius kasmet sukuria didelį procentą pridėtinės vertės.

Pav. 8 Kultūros sektoriaus ekonominių veiklų pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis Lietuvoje, tūkst. EUR | Pav. 9 Kultūros sektoriaus pridėtinė vertė Vilniaus mieste, tūkst. EUR

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

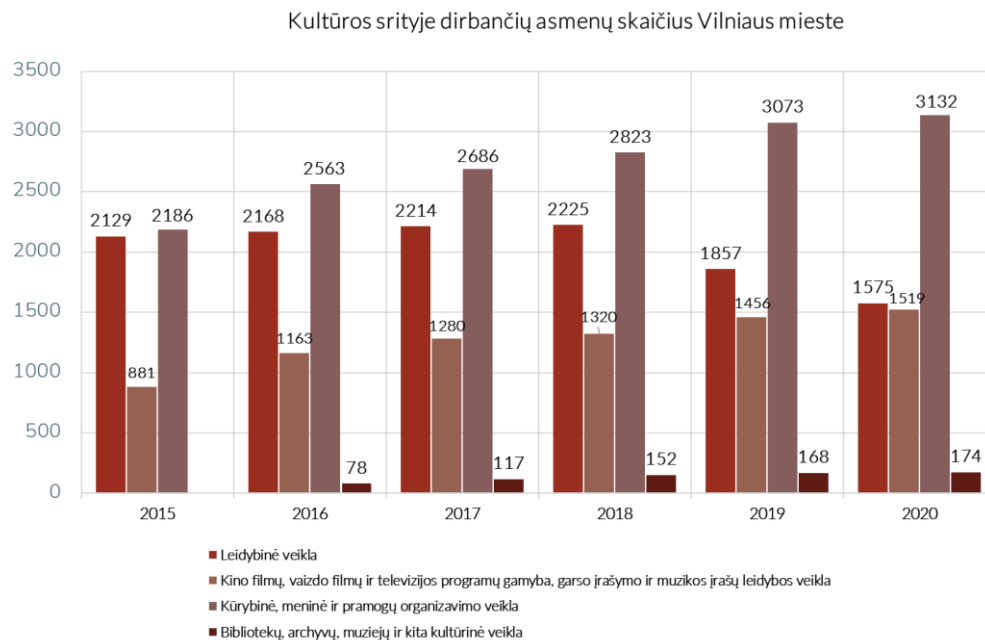
³³ Šaltinis: Mecenatai. 2021. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/mecenatai/>

³⁴ 2020 m. neįtraukti, nes jie buvo pandeminiai ir visų veiklų sukuriama pridėtinė vertė sumažėjo

2.2.4. Kultūros darbuotojų skaičius ir darbo užmokestis

Auga ir Vilniaus miesto kultūros sektoriuje dirbančių asmenų skaičius. Bendrai kultūros sektoriuje Vilniuje 2020 m. laikotarpiu dirbo 6,4 tūkst. asmenų (sudarė 50,7 proc. visų Lietuvos kultūros sektoriuje dirbančių asmenų Lietuvoje) ir nuo 2015 m. šis skaičius **išaugo 23,1 proc.** 2015–2020 m. laikotarpiu darbuotojų skaičiaus sumažėjimą galima pastebėti tik su leidybine veikla susijusioje srityje (35,1 proc. mažiau darbuotojų). Su kitomis kultūrinėmis veiklomis susijusiose srityse darbuotojų skaičius kiekvienais metais vis augo. Nuo 2015 m. dirbančių kino filmų, vaizdo filmų ir televizijos programų gamybos, garso įrašymo ir muzikos įrašų leidybos srityje skaičius išaugo 72,4 proc., dirbančių kūrybinės, meninės ir pramogų organizavimo srityje – 43,2 proc.; dirbančių bibliotekų, archyvų, muziejų ir kitose kultūros srityse išaugo daugiau nei dvigubai – 123 proc.

Pav. 10 Kultūros srityje dirbančių asmenų skaičius Vilniaus mieste

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

KOG instituto 2021 m. atlikta Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų darbuotojų apklausa rodo, kad **viena opiausių problemų – žemas darbo užmokestis**. Dalis apklaustųjų nurodo, kad jų gaunamas darbo užmokestis yra per mažas, palyginti su turimu krūviu ir atsakomybe.

2018 m. kultūros ministras ir savivaldybių vadovai priėmė memorandumą dėl bendradarbiavimo siekiant didinti savivaldybių kultūros įstaigų kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestį, kuriame buvo numatoma skirti papildomą finansavimą savivaldybių kultūros įstaigų kultūros ir meno darbuotojų atlyginimams didinti.³⁵ **Memorandumu siekiama didinti savivaldybių kultūros įstaigų kultūros ir meno darbuotojų atlyginimus**, panaikinant atotrūkį nuo savivaldybės švietimo darbuotojų atlyginimų per 2019–2021 m.

³⁵ Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Memorandumas dėl bendradarbiavimo siekiant didinti savivaldybių kultūros įstaigų kultūros ir meno darbuotojų darbo apmokėjimą. 2018 m. Prieiga internetu: https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/10_04_Memorandumas_Del%20kulturos%20darbuotoju%20alygini%20LU_galutinis.pdf

Darbo užmokesčio atotrūkio mažinimas svarbus norint išlaikyti darbo vietas, išvengti neigiamų pasekmių kultūros politikos raidai ir užtikrinti ilgalaikį pozityvų pokytį gerinant darbo sąlygas kultūros ir meno darbuotojams savivaldybėse. 2020 m. valstybės biudžete **kultūros ir meno darbuotojų atlyginimams didinti buvo skirta 14 mln. Eur**, iš jų **5,07 mln. Eur – dirbantiems savivaldybių kultūros įstaigose**. Tai leido **10 proc. padidinti darbo užmokestį** valstybės ir savivaldybių kultūros įstaigose.³⁶ 2021 m. šiam tikslui valstybės biudžete papildomai skirta 1,6 mln. Eur. Tokiu būdu kultūros darbuotojų vidutinis darbo užmokestis Lietuvoje 2021 m. perkopė 1100 Eur. 2021 m. valstybės biudžete kultūros darbuotojų atlyginimams kelti numatyta per pusę mažiau nei 2020 m. – 5,8 mln. Eur. Tačiau kultūros srities darbuotojų atlyginimai vis dar nėra pakankamai konkurencingi atsižvelgiant į tai, kad kultūros sektorius atsilieka nuo bendro Lietuvos vidutinio darbo užmokesčio, kuris siekia 1428 Eur per mėnesį.

2.2.5. Kūrybinės ir kultūrinės industrijos

Vilniaus mieste plečiamas kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KKI) sektorius. Beveik pusė visų Lietuvoje veikiančių kultūrinių ir kūrybinių industrijų sektoriaus įmonių įsikūrusios Vilniaus mieste. Kūrybinių laboratorijų ir centrų plėtra Vilniaus mieste prisideda prie kultūros organizacijų ir kūrybinių verslų steigimo.

Tačiau vis dar trūksta naujos informacijos **apie kūrybinių ir kultūrinių industrijų sektorių**. Apžvelgus atliktus tyrimus KKI tema galima pastebėti, kad daugelis tyrimų pakankamai seni. Paskutinė galimybių studija apie Lietuvos kūrybines ir kultūrinės industrijas atlikta 2008 m. Galimybių studija „Vilniaus kūrybinių industrijų žemėlapis“ paskutinį kartą atlikta 2010 m. Naujų tyrimų trūkumą pastebi ir kultūros ekspertai.

„Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“ (EKT) 2021 m. atliktų interviu su kultūros srities ekspertais metu paaiškėjo, kad viena iš KKI skatinimo priemonių galėtų būti tyrimai, kurie analizuotų tiek sukuriama ekonominę pridėtinę vertę, tiek sociokultūrinę vertę:

„Dažniausiai patys sektoriai (pvz., dizaino, leidybos, architektūros) gerai supranta, ką jie turi ir sukuria. Bet vis dėlto apskritai kalbant visais lygiais yra labai neišanalizuota, kokia yra sukuriama pridėtinė vertė.“

„Pridėtinės vertės, atperkamosios galios tyrimų yra labai mažai Lietuvoje. Toks tyrimas yra būtinas prieš pradėdant daryti bet ką. [...] Kartais atrodo, tarsi pati kultūra yra pati savaime gerai, o ekonominės pusės nerandame prasmės išsimatuoti. Bet aš manau, kad to labai reikia.“

„Kai kurie projektai nebūtinai ekonomiškai naudingi, bet duoda kažkokios sociokultūrinės naudos. [...] Yra tam tikrų metodų, kurie bando įvertinti kultūrinę vertę: pasididžiavimas, prieinamumas, bendras kultūros lygis.“

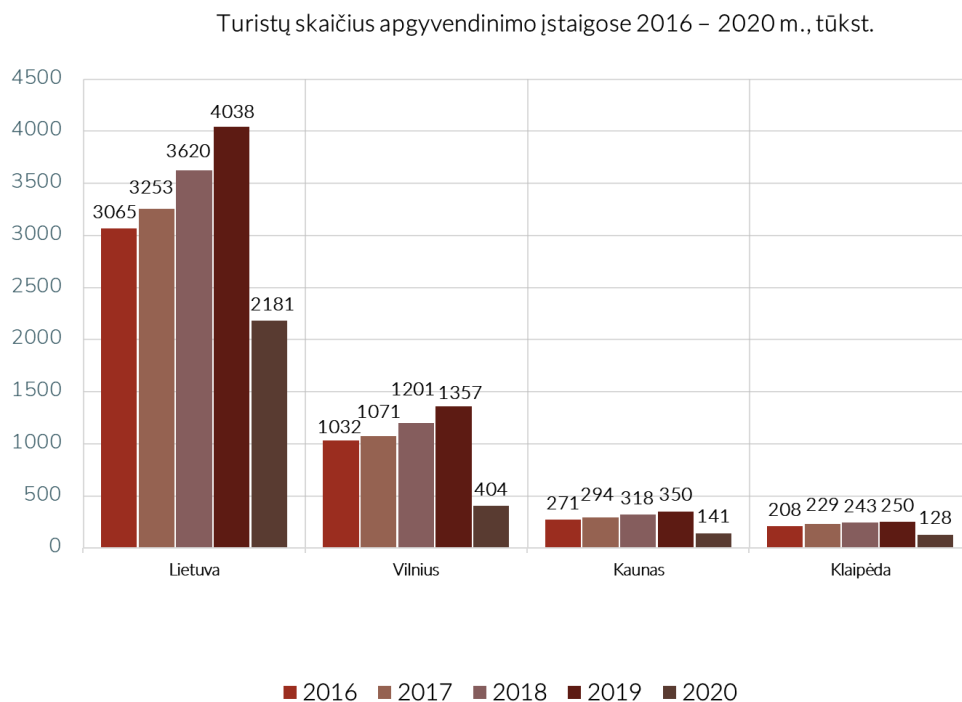
³⁶ Šaltinis: Savivaldybės kviečiamos prisidėti prie kultūros ir meno darbuotojų atlyginimų didinimo. 2020. Prieiga internetu: <https://lrkm.lrv.lt/lt/naujienos/savivaldybes-kvieciamos-prisideti-prie-kulturos-ir-meno-darbuotoju-atlyginimu-didinimo>

Vieni iš naujesnių pridėtinę vertę analizuojančių tyrimų – 2014 m. Nacionalinės kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacijos atliktas tyrimas apie Lietuvos kūrybinių ir kultūrinių industrijų konkurencingumą vidaus ir užsienio rinkoje ir 2017 m. Vilniaus universiteto Verslo mokyklos mokslininkų parengta galimybių studija „Kultūros ir kūrybinių industrijų veiksmų tyrimas, skatinant socialines inovacijas ir verslumą regionuose“. Tačiau sunku rasti tyrimų, analizuojančių sociokultūrinę vertę – jie padėtų geriau įvertinti neekonominę KKI naudą miestui ir jo gyventojams.

2.2.6. Turizmas Vilniuje

Turizmas – vienas iš ekonominių veiksnių, turinčių įtakos kultūros vartojimui. **Vilnius išsiskiria kaip daugiausia turistų sulaukiantis Lietuvos miestas**, palyginti su kitais didžiaisiais miestais (Klaipėda, Kaunu). 2016–2019 m. laikotarpiu turistų skaičius Vilniuje **išaugo 31,4 proc.**

Pav. 11 Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose 2016–2020 m., tūkst.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vilnius išlieka **populiariausia užsienio turistų lankymo vieta Lietuvoje**. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. net 71,3 proc. atvykusiųjų aplankė Vilnių, Kauną aplankė 21,0 proc., Klaipėdą – 17,2 proc. Tačiau **COVID-19 pandemija turėjo didelės įtakos turizmo sektoriui**. Iki 2019 m. visoje šalyje augę turistų srautai, 2020 m. smarkiai krito. 2020 m., palyginti su 2019 m., į Vilnių atvykusių turistų skaičius sumažėjo 3 kartus, čia apsistojo 70,2 proc. (953 tūkst.) mažiau turistų. Tai nulėmė dėl pandemijos ribojamos turistinės veiklos ir patekimas į Lietuvą.

Ekonominę naudą Vilniaus miestui kuria ir konferencijų turizmas. Kiekvienais metais Vilniuje organizuojami tarptautiniai renginiai. Remiantis „Go Vilnius“ pateikiama Vilniaus konferencijų

turizmo statistika³⁷, 2018 m. Vilniuje buvo organizuota **611 tarptautinių renginių**, 2019 m. – **701 renginys**, 15 proc. daugiau nei 2018 m. Nuo 2014 m. stabiliai augęs organizuojamų renginių skaičius, drastiškai krito 2020 m. (109 surengti renginiai, 85 proc. mažiau nei 2019 m.) dėl prasidėjusios COVID-19 pandemijos. Remiantis prognozėmis, sektoriui grįžti į 2019 m. lygį prireiks dar bent kelerių metų (2024 m.).

Pav. 12 Tarptautinių renginių skaičius 2011–2020 m.

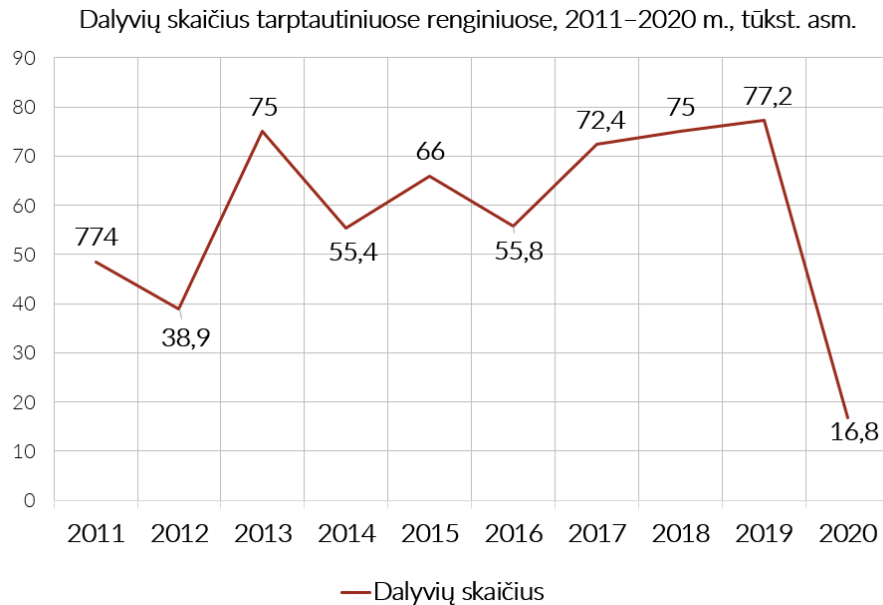
Šaltinis: „Go Vilnius“

2018 m. Vilniuje organizuotuose tarptautiniuose renginiuose iš viso dalyvavo **75 tūkst. dalyvių**. 2019 m. dalyvių skaičius augo 3 proc. ir siekė 77,2 tūkst. 2011–2019 m. laikotarpiu dalyvių skaičius **išaugo 59 proc.**

Dėl COVID-19 pandemijos, tiek renginių, tiek dalyvių skaičius gerokai sumažėjo – 2020 m. bendras dalyvių skaičius siekė 16,8 tūkst., arba 78 proc. mažiau nei 2019 m.

³⁷ Šaltinis: Vilniaus konferencijų turizmo statistika. Prieiga internetu: <https://www.govilnius.lt/statistika-ir-tyrimai/konferenciju-statistika>

Pav. 13 Dalyvių skaičius 2011–2020 m., tūkst. asm.

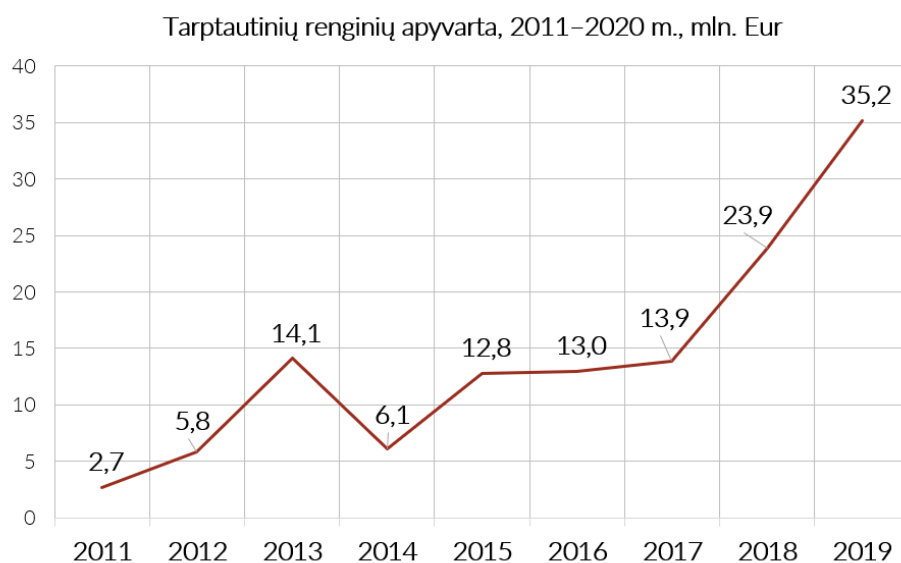
Šaltinis: „Go Vilnius“

Šie renginiai dažniausiai buvo rengiami viešbučiuose, konferencijų centruose ir mokslo įstaigose. Tačiau populiarėja ir netradicinės vietos, tokios kaip muziejai, bibliotekos, teatrai, verslo centrai.

Kultūra yra viena iš organizuojamų renginių temų. 2018 m. buvo surengta **5 proc.** renginių kultūros tema, 2019 m. – **4 proc.** (kiekvienais metais daugiausia renginių surengiama medicinos ir IT sričių temomis).

Vilniuje įvykusios tarptautinės konferencijos sukuria tiesioginę ekonominę naudą. Bendra renginių apyvarta 2019 m. siekė **35,2 mln. Eur**, t. y. **46,7 proc. daugiau** nei 2018 m.

Pav. 14 Renginių apyvarta, 2011–2020 m., mln. Eur

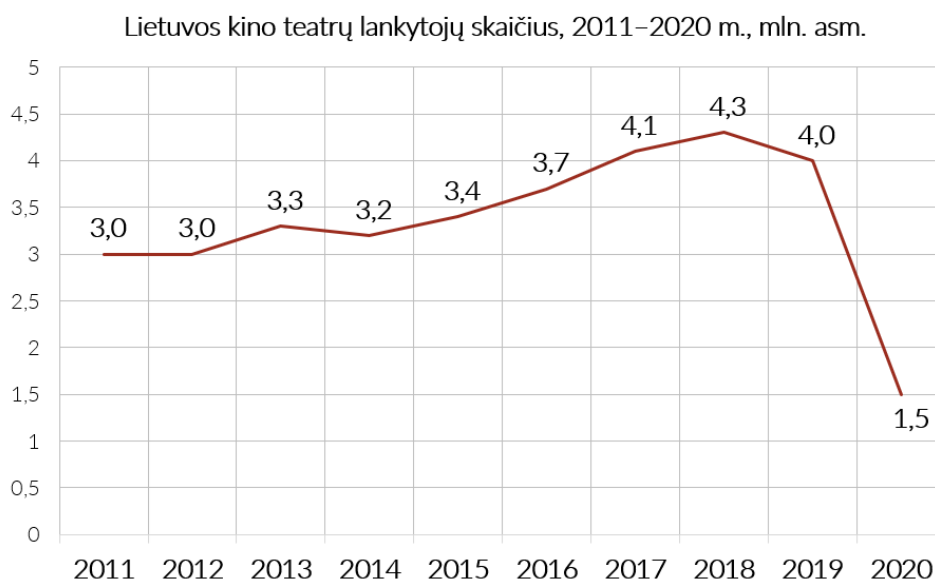

Šaltinis: „Go Vilnius“

2.2.5. Pandemijos įtaka kultūros sektoriui

Prasidėjusi COVID-19 pandemija ir dėl jos 2020 m. pavasarį įvestas karantinas visoje šalyje turėjo neigiamų ekonominių pasekmių kultūros sektoriui – mažėjo ne tik Vilniaus miestą aplankančių turistų srautai, bet ir buvo draudžiamos kontaktinės kultūros, laisvalaikio ir pramogų veiklos. Dėl karantino negalėdamos tęsti savo darbo kultūros įstaigos patyrė nemažų nuostolių: **atšaukė šimtus renginių, prarado tūkstančius lankytojų ir didelę dalį pajamų.** Pavyzdžiui, 2020 m. Lietuvos kino teatruose apsilankė **mažiau nei 1,6 mln.** žiūrovų ir dėl karantino jų skaičius **sumažėjo 61 proc.** Kino teatrų pajamos už parduotus bilietus per metus sumažėjo nuo 21,6 mln. Eur iki 8,6 mln. Eur, arba **60,2 proc.**³⁸

Pav. 15 Lietuvos kino teatrų lankytojų skaičius, 2011–2020 m., mln. asm.

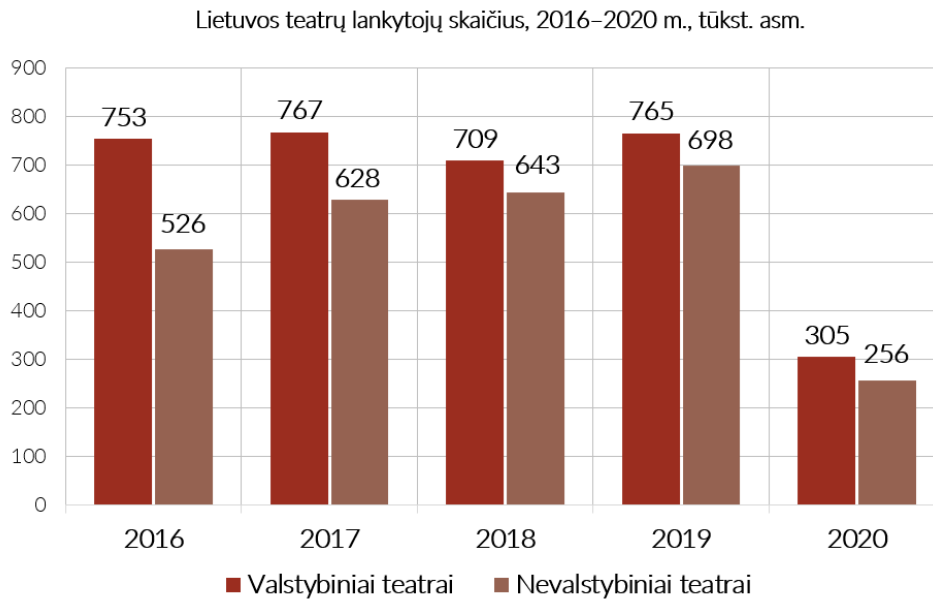
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Remiantis Lietuvos statistikos departamento pateikta informacija, dėl pandemijos perpus sumažėjo teatrus lankančių žiūrovų skaičius ir gaunamų pajamų už bilietus. Bendrai Lietuvoje (valstybinius ir nevalstybinius) teatrus 2020 m. aplankė 561 tūkst. žiūrovų ir šis skaičius, palyginti su 2019 m., **sumažėjo net 61,6 proc.**, o gaunamos pajamos už nupirktus bilietus nuo 2019 m. **sumažėjo 62 proc.**³⁹

³⁸ Šaltinis: Lietuvos švietimas, kultūra ir sportas (2021 m. leidimas). Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2021/kulturos-istaigu-veikla>

³⁹ Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas. Lietuvos švietimas, kultūra ir sportas (2021 m. leidimas). Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2021/kulturos-istaigu-veikla>

Pav. 16 Lietuvos teatrų lankytojų skaičius, 2016–2020 m., tūkst. asm.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vilniuje 2020 m. veikė 15 privačių ir savivaldybių teatrų, kurių rodikliai rodo, kad, palyginus 2019 ir 2020 m., buvo parodyta 4 kartus mažiau spektaklių, teatruose apsilankė 6 kartus mažiau žiūrovų ir gauta 10 kartų mažiau pajamų už bilietus.

Stengdamasi **sumažinti dėl COVID-19 patirtus nuostolius**, Vilniaus miesto savivaldybė miesto kultūros sektoriui atgaivinti paskelbė 3 paramos konkursus. Iš viso skyrė 507,2 tūkst. Eur, finansavo 188 projektus, skyrė 72 stipendijas kultūros ir meno kūrėjams, kompensavo 34 organizacijų nuostolius.

Vilniaus investicinis patrauklumas, kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, miesto turistinis patrauklumas yra pagrindiniai veiksniai, turintys įtakos miesto kultūros sektoriui. Kultūrai neigiamos įtakos turėjo 2020 m. prasidėjusi COVID-19 pandemija, dėl kurios kultūros sektorius patyrė nemažų ekonominių nuostolių. Taip pat neigiamu aspektu laikytinas naujos informacijos apie kūrybinių ir kultūrinių industrijų sukuriamą ekonominę pridėtinę vertę ir sociokultūrinę vertę trūkumas ir žemesnis nei vidutinis Lietuvoje kultūros srities darbuotojų darbo užmokestis.

Pav. 17 Ekonominiai veiksniai, turintys įtakos miesto kultūros padėčiai

Vilniaus investicinis patrauklumas

„fDi Intelligence“ leidžiamo žurnalo skelbiamuose patraukliausių užsienio investicijoms Europos miestų rinkimuose 2018 m. Vilniaus investicijų pritraukimo strategija pripažinta viena geriausių Europoje. Čia įsikūrusi didžioji dalis šalies ūkio subjektų infrastruktūra; 2019 m. Vilniaus apskrityje sukurtas BVP sudarė 42,4 proc. viso šalies BVP; Vilniaus miesto savivaldybėje buvo pritraukta 96 proc. (17,2 mlrd.) visų Lietuvos tiesioginių užsienio investicijų.

Gyventojų gaunamos pajamos

2020 m. vidutinės disponuojamosios (piniginės ir natūrinės) pajamos vienam namų ūkiui buvo 1644 Eur per mėnesį, o vienam namų ūkio nariui – 754 Eur per mėnesį.

Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė

Pastebima auganti kultūros sektoriaus ekonominių veiklų pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis. 2015–2019 m. laikotarpiu bendrai ekonominių kultūros veiklų Vilniaus mieste sukuriama pridėtinė vertė išaugo 51 proc. Sparčiausiu pridėtinės vertės augimu pasižymi kino filmų, televizijos programų ir muzikos įrašų leidybos veikla bei bibliotekų, archyvų, muziejų ir kita kultūrinė veikla.

Kultūros srities darbuotojų skaičius

Bendrai kultūros sektoriuje Vilniuje 2020 m. laikotarpiu dirbo 6,4 tūkst. asmenų (50,7 proc. visų Lietuvos kultūros sektoriaus darbuotojų) ir nuo 2015 m. šis skaičius išaugo 23,1 proc.

Vilniaus turistinis patrauklumas

Iki pandemijos, į Vilniaus miestą atvykstančių turistų srautai augo. Daug dalyvių sulaukia ir ekonominę naudą Vilniaus miestui kuria konferencijų turizmas.

Pandemijos nuostolių mažinimas

Stengdamasi sumažinti patirtus nuostolius Vilniaus miesto savivaldybė savo miesto kultūros sektoriaus atgaivinimui paskelbė 3 paramos konkursus, skyrė 507,2 tūkst. Eur. finansavo 188 projektus, skyrė 72 stipendijas kultūros ir meno kūrėjams, kompensavo 34 organizacijų nuostolius.

Naujos informacijos apie KKI trūkumas

Trūksta naujų šios srities tyrimų analizuojančių KKI sukuriama ekonominę pridėtinę vertę ir sociokultūrinę vertę. Tokie tyrimai padėtų geriau įvertinti miesto investicijų grįžtamąją vertę.

Kultūros srities darbuotojų atlyginimai

Kultūros srities darbuotojų darbo užmokesčiai vis dar nėra pakankamai dideli ir kultūros sektorius atsilieka nuo bendro Lietuvos vidutinio darbo užmokesčio.

Pandemijos įtaka kultūros sektoriui

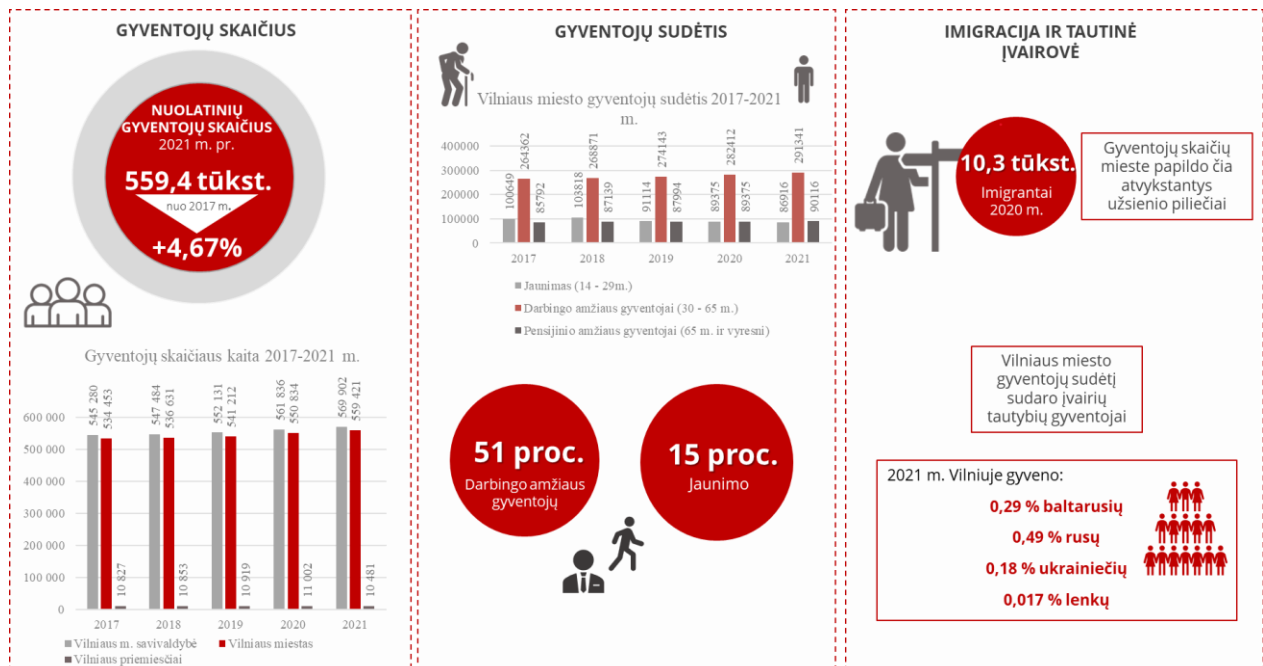
Laikiniai sustabdytas kultūrinis gyvenimas lėmė mažesnę kultūros vartojimą karantino laikotarpiu. Kultūros įstaigos patyrė nemažus nuostolius: atšaukė šimtus renginių, prarado tūkstančius lankytojų bei didelę dalį pajamų.

Šaltinis: sudaryta autorių

2.3. Kultūrą lemiantys socialiniai veiksniai

Gyventojų skaičius, jaunų ir darbingo amžiaus asmenų skaičius, tautinė įvairovė, mokslo įstaigų skaičius, vidutinis darbo užmokestis ir gyventojų išsilavinimas – pagrindiniai socialiniai veiksniai, sudarantys prielaidas kultūros paslaugų sektoriaus plėtrai.

Pav. 18 Socialiniai veiksniai, turintys įtakos kultūros sektoriui

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2.3.1. Demografija

Vilniaus miesto savivaldybė – vienintelė iš didžiųjų miestų savivaldybių, kurioje per dešimtmetį gyventojų skaičius nesumažėjo. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis Vilniaus miesto savivaldybės gyventojų skaičius nuo 2011 m. išaugo 4 proc. Kitų didžiųjų miestų savivaldybių gyventojų skaičius sumažėjo. 2021 m. pradžioje **Vilniaus mieste gyveno 559,5 tūkst. gyventojų, Vilniaus priemiesčiuose – 10,4 tūkst. gyventojų.**

Vilnius pasižymi miesto gyventojų sudėties tautine įvairove. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2021 m. Vilniaus miesto savivaldybės gyventojų sudėtį sudarė 0,29 proc. Baltarusijos pilietybę turinčių piliečių, 0,017 proc. Lenkijos, 0,49 proc. Rusijos, 0,18 proc. Ukrainos ir 0,35 proc. kitų valstybių piliečių. Bendras kitos pilietybės gyventojų skaičius sudarė 1,3 proc. visų Vilniaus miesto savivaldybės gyventojų.

2020 m. iš užsienio į Vilniaus miestą atvyko 10,3 tūkst. imigrantų (didžioji dalis imigravusių užsieniečių buvo Ukrainos, Baltarusijos ir Rusijos piliečiai). Čia jau daugelį kartų gyvenantys kitataučiai (baltarusiai, lenkai, rusai, ukrainiečiai, ir kt.) ir į miestą atvykstantys imigrantai prisideda prie miesto kultūros vystymosi, nes miestas susidaro iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių.

2.3.2. Jaunimas ir darbingo amžiaus žmonės

Didžiąją Vilniaus miesto gyventojų dalį sudaro jaunimas (14–29 m.) – **15 proc. gyventojų ir darbingo amžiaus (30–65 m.) gyventojai – 51 proc.** Bendrai jaunimas ir darbingo amžiaus gyventojai sudaro 66 proc. visų Vilniaus miesto gyventojų.

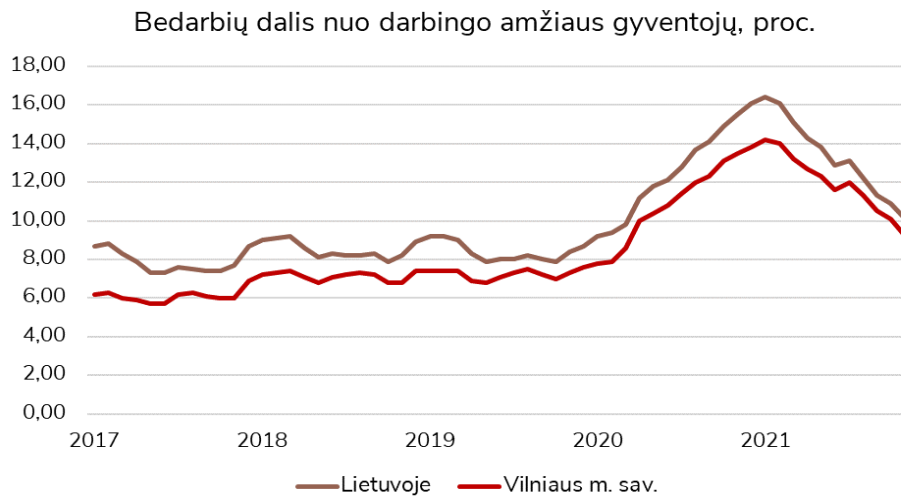
Remiantis 2020 m. Lietuvos kultūros tarybos tyrimo duomenimis, galima pastebėti, kad būtent **jaunimas yra ta grupė, kuri dažniau dalyvauja kultūros veiklose.** 89 proc. 15–19 m. ir 65 proc. 20–29 m. vilniečių per paskutinius 12 mėn. dalyvavo įvairiose kultūros veiklose. **Mažiau linkę dalyvauti kultūros veiklose 50–70 m. amžiaus ir vyresni asmenys.** Lietuvos kultūros tarybos tyrimo rezultatai rodo, kad viena iš priežasčių vyresnio amžiaus žmonių (70 m. ir vyresni) neįsitraukimo į kultūrinės veiklas – prasta sveikata. 60 proc. 70 m. ir vyresnių gyventojų atsakė, kad per pastaruosius 12 mėn. jiems buvo sunku įsilieti į kultūrinį gyvenimą dėl prastos sveikatos. Atsižvelgiant į šią priežastį būtų galima galvoti apie alternatyvius būdus, suteikiančius galimybę patogiai įsitraukti į kultūros veiklas vyresnio amžiaus ar prastos sveikatos asmenims (pvz., kultūrinės iniciatyvos rajonuose, stiprios seniūnijų bendruomenės, virtualios kultūros veiklų erdvės ir pan.).

Nors didelę Vilniaus miesto gyventojų dalį sudaro darbingo amžiaus žmonės, pastebimas **nedarbo augimas** (tiek visoje Lietuvoje, tiek Vilniaus mieste). Bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų 2021 m. buvo 12,7 proc. ir nuo 2017 m. ši dalis išaugo 6,6 proc. punktais.⁴⁰ Užimtumo tarnybos duomenimis, nedarbas pradėjo kilti 2020 m. balandžio mėnesį, pirmojo karantino Lietuvoje laikotarpiu, ir piką pasiekė 2021 m. sausio–vasario mėnesiais, antrojo karantino metu. Taigi galima daryti išvadą, kad **augančiam nedarbui didelės įtakos turėjo COVID-19 pandemija ir dėl jos šalyje įvesti karantino ribojimai.** 2020 m. Lietuvos kultūros tarybos tyrimo rezultatai rodo, kad nedirbantys ar darbo ieškantys asmenys į kultūros veiklas

⁴⁰ Šaltinis: Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Statistiniai rodikliai. Prieiga internetu: <https://uzt.lt/darbo-rinka2/statistiniai-rodikliai-2-2/>

įsitraukia retai (net 66 proc. per paskutinius 12 mėn. nedalyvavo kultūros veiklose), todėl bedarbystė daro neigiamą įtaką kultūros vartojimui.

Pav. 19 Bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų Lietuvoje ir Vilniaus mieste, 2017–2021 m., proc.

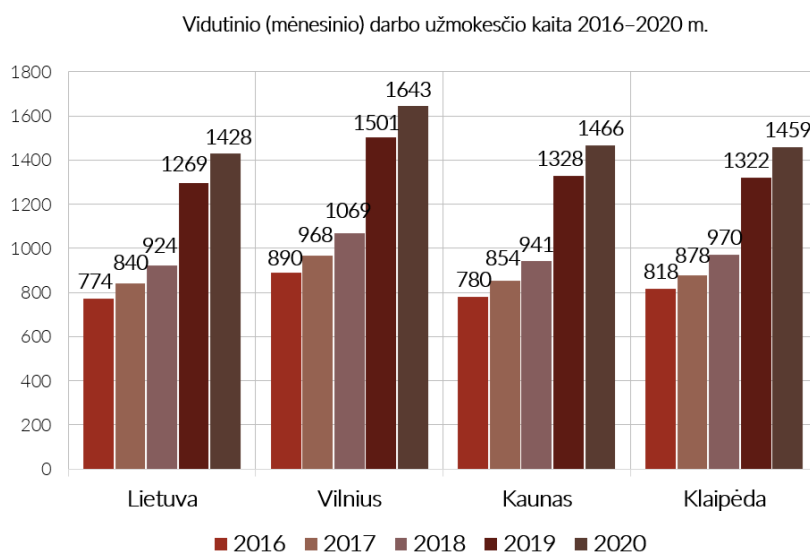

Šaltinis: Užimtumo tarnyba

2.3.3. Darbo užmokestis

Vilniaus mieste įsikūrę ir aukštą pridėtinę vertę kuriantys verslai, dėl kurių Vilniuje vidutinis darbo užmokestis yra gerokai didesnis nei kituose Lietuvos miestuose. Remiantis Lietuvos statistikos duomenimis, **Vilniaus miesto gyventojai gauna didžiausią vidutinį mėnesinį darbo užmokestį**, palyginti su kitais didžiaisiais Lietuvos miestais (Kaunu, Klaipėda). Vilniaus miesto savivaldybės gyventojų vidutinis mėnesinis darbo užmokestis 2020 m. siekė **1643 Eur** ir **215 Eur viršijo šalies darbo užmokesčio vidurkį** (1428 Eur). Nuo 2016 m. vidutinis darbo užmokestis Vilniaus mieste išaugo 84,6 proc.

Pav. 20 Vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio kaita 2016–2020 m., Eur⁴¹

⁴¹ Šalies ūkis su individualiosiomis įmonėmis

Lietuvos kultūros tarybos 2020 m. tyrimo ir KOG instituto 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys rodo, kad geresnė gyventojų ekonominė situacija (gaunamos didesnės pajamos) lemia ir didesnį įsitraukimą į kultūrines veiklas.

2.3.4. Išsilavinimas ir švietimo įstaigos

Vilniaus mokslo įstaigų skaičius ir gyventojų išsilavinimo lygis taip pat turi teigiamos įtakos kultūros vartojimui. Vilniuje veikia **didžioji dalis Lietuvos švietimo įstaigų**. 2020–2021 mokslo metų pradžioje iš viso veikė **406 švietimo įstaigos** (sudarė 22,5 proc. visų Lietuvos mokslo įstaigų): 160 savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigų, 217 ikimokyklinio ugdymo įstaigų, 12 profesinio mokymo įstaigų, 11 valstybinių ir nevalstybinių universitetų ir 6 kolegijos. **Vilniuje įsikūręs net aštuonis kartus geriausiu Lietuvos universitetu tituluotas Vilniaus universitetas.**

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2020 m. Vilniaus miesto savivaldybėje iš viso buvo **266,7 tūkst. gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą (47,4 proc. visų Vilniaus gyventojų)**. Kaune gyventojai, turintys aukštąjį išsilavinimą, sudarė 39,5 proc. visų gyventojų, Klaipėdoje – 34,5 proc. Remiantis Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenimis, 2021 m. studijuoti Vilniaus aukštosiose mokyklose pasirinko **daugiau kaip 52 tūkst. asmenų**, Kaune – 34,4 tūkst., Klaipėdoje – 7,8 tūkst.

Remiantis 2020 m. Lietuvos kultūros tarybos tyrimo duomenimis⁴², gyventojai, turintys aukštąjį išsilavinimą (63 proc. gyventojų per paskutinius 12 mėn. dalyvavo kultūros veiklose) rodo daugiau susidomėjimo kultūra. Ir tik 34 proc. pradinį ir pagrindinį bei 40 proc. vidurinį išsilavinimą turinčių gyventojų per paskutinius 12 mėn. dalyvavo kultūros veiklose.

Lentelė 4. Gyventojai (≥15 m.), per paskutinius 12 mėn. dalyvavę kultūros veiklose, proc.

% skaičiuojami eilutėje		N	Taip	Ne
<i>Bendras (%)</i>		581	49%	51%
Amžiaus grupės	15-19 metų *	42	89% ▲	11% ▼
	20-29 metų	114	65% ▲	35% ▼
	30-39 metų	110	57%	43%
	40-49 metų	60	39%	61%
	50-59 metų	71	25% ▼	75% ▲
	60-69 metų	55	28% ▼	72% ▲
	70 metų ir vyresni	129	35% ▼	65% ▲
Išsimokslinimas	Pradinis, pagrindinis *	47	34% ▼	66% ▲
	Vidurinis	166	40% ▼	60% ▲
	Aukštesnysis	76	38%	62%
	Aukštasis	292	63% ▲	37% ▼
Užsiėmimas	Tarnautojai, specialistai	238	61% ▲	39% ▼
	Dirbantys fizinį darbą	84	38% ▼	62% ▲
	Pensijoje, invalidumas	149	26% ▼	74% ▲
	Nedirba, ieško darbo	50	34% ▼	66% ▲
	Mokosi	60	85% ▲	15% ▼
Pajamos vienam NŪ nariui per	Žemos (iki 400 EUR)	105	23% ▼	77% ▲

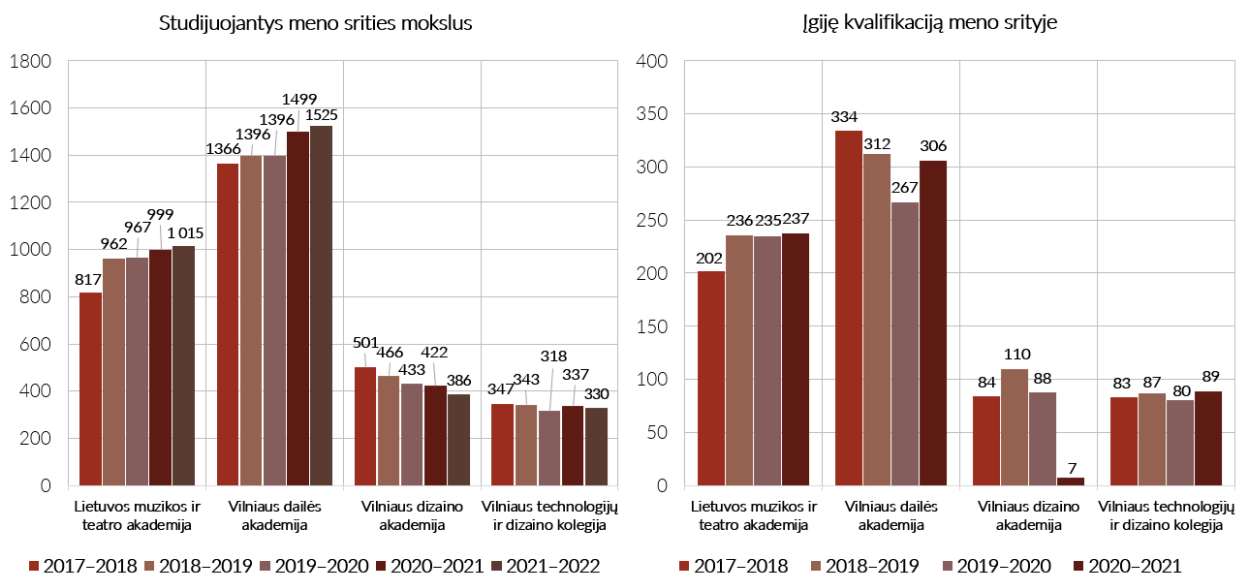
⁴² Šaltinis: Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis 2020. Prieiga internetu: <https://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/gyventoju-dalyvavimas-kulturoje-ir-pasitenkinimas-kulturos-paslaugomis-2020/>

mėnesį	Vidutinės (401- 800 EUR)	260	45%	55%
	Aukštos (virš 800 EUR)	131	65% ▲	35% ▼
	Nenurodė	85	72% ▲	28% ▼

Šaltinis: Lietuvos kultūros taryba

Vilniuje gausu su kultūra ir menu susijusių mokymo įstaigų: čia veikia 10 savivaldybei priklausančių meno ir muzikos mokyklų, daugelis kitų privačių, įvairių meno sričių lavinančių įstaigų. **Vilniaus universitetas, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Mykolo Romerio universitetas ir kai kurios kolegijos siūlo kūrybinių industrijų studijų programas**, integruojančias meno, kultūros ir verslo, technologijų ir komunikacijos sritis. Mieste įsikūrusios ir tokios aukštosios mokyklos kaip Vilniaus dailės akademija, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Vilniaus dizaino kolegija, Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, kurios kasmet ruošia naujus meno specialistus. ŠVIS duomenys rodo, kad kiekvienais metais daugiausia studentų sulaukia ir paruošia meno srities specialistų Vilniaus dailės akademija. Bendrai visose aukštosiose mokyklose 2020–2021 m. studijavo daugiau kaip 3,2 tūkst. studentų, buvo paruošti 639 meno specialistai (asmenys, įgiję meno srities kvalifikaciją). Palyginus studijuojančių ir įgyjančių kvalifikaciją asmenų skaičius, galima pastebėti, kad skaičių skirtumas yra didelis. Iš studijuojančių asmenų, kvalifikaciją įgyja tik 19,6 proc. studentų.

Pav. 21 Vilniaus aukštosiose mokyklose studijuojančių meno srities mokslus asmenų skaičius | Pav. 22 Vilniaus aukštosiose mokyklose kvalifikaciją įgijusių meno srities asmenų skaičius

Šaltinis: Švietimo valdymo informacinė sistema

Palankūs socialiniai rodikliai, kultūrinė įvairovė, švietimo įstaigų skaičius ir gyventojų išsilavinimo lygis turi įtakos miesto kultūros padėčiai ir jos paslaugų vartojimui. Tačiau vis dar trūksta didesnio susidomėjimo kultūra iš mažiausiai kultūroje dalyvaujančių gyventojų grupių (vyresnio amžiaus, nedirbančių, gaunančių mažesnę atlyginimą, neturinčių aukštojo išsilavinimo).

Pav. 23 Socialiniai veiksniai, turintys įtakos miesto kultūros padėčiai

Palankūs demografiniai rodikliai

Bendrai jaunimas ir darbingo amžiaus gyventojai sudaro 66 proc. visų Vilniaus gyventojų. Vilnius pasižymi tautine įvairove: čia jau daugelį kartų gyvena įvairių tautybių Lietuvos piliečiai bei iš užsienio atvykstantys imigrantai (2020 m. į Vilniaus miestą atvyko 10,3 tūkst. imigrantų).

Švietimo įstaigos ir išsilavinimas

Vilniuje sukoncentruota didžioji dalis (22,5 proc. visų Lietuvos švietimo įstaigų) Lietuvos švietimo įstaigų, čia studijuoti atvyksta didelė dalis gyventojų iš visų Lietuvos miestų bei yra 47,4 proc. gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą. Studentai ir aukštąjį išsilavinimą turintys gyventojai yra aktyvesni kultūros paslaugų vartotojai. Vilniuje esančios aukštosios meno mokyklos kiekvienais metais ruošia naujus meno specialistus (2020-2021 mokslo m. kvalifikaciją meno srityje įgijo 639 asmenys).

Darbo užmokestis

Vilniaus miesto gyventojai gauna didžiausią vidutinį mėnesinį darbo atlyginimą, lyginant su kitais didžiausiais Lietuvos miestais (Kaunu, Klaipėda). Vilniaus miesto savivaldybės gyventojų vidutinis mėnesinis darbo užmokestis 2020 m. siekė 1643 Eur ir 215 Eur viršijo šalies darbo užmokesčio vidurkį.

Susidomėjimo kultūra skatinimas

Reikėtų skirti daugiau dėmesio mažiausiai kultūros veikloje dalyvaujančių grupių (vyresnio amžiaus žmonių, nedirbančių, gaunančių mažesnį atlyginimą bei neturinčių aukštojo išsilavinimo) susidomėjimo ir įsitraukimo į kultūros veiklas didinimui.

Šaltinis: sudaryta autorių

2.4. Technologiniai veiksniai

Gyventojų kompiuterinis raštingumas, kultūros objektų ir paslaugų skaitmenizavimas, inovatyvios kultūrinės veiklos, įgyvendintos COVID-19 pandemijos metu – technologiniai veiksniai, turintys įtakos kultūros vartojimui.

Informacinių technologijų plėtra ir pritaikymas kuria palankias sąlygas kultūros produktų ir paslaugų rinkodaros plėtrai tarptautiniu ir nacionaliniu mastu bei šalyje sukurtų kultūros paslaugų ir produktų sklaidai.

Kultūros vartojimui reikšmės turi gyventojų kompiuterinis raštingumas. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. **88 proc. Vilniaus miesto gyventojų naudojami internetu**. Nuo 2015 m. naudojimosi internetu procentas išaugo 18 proc. punktų. Apie augantį gyventojų kompiuterinį raštingumą galima spręsti iš naudojimosi internetu tikslų. Remiantis duomenimis, galima pastebėti, kad kiekvienais metais mokančių naudotis internetu įvairiais tikslais (siųsti el. laiškus, skambinti, ieškoti informacijos, naudotis el. paslaugomis, mokytis) skaičius vis auga.

Lentelė 5. Asmenys, naudoję internetą įvairiais tikslais, 2015–2021 m., proc.

Asmenys, naudoję internetą šiais tikslais	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
siuntė ir (ar) gavo elektroninius laiškus	59,8 %	63,7 %	69,4 %	67,7 %	72,5 %	77,4 %	77,3 %
skambino naudodamiesi internetu	45,0 %	47,9 %	59,0 %	59,9 %	62,3 %	65,4 %	72,9 %
ieškojo informacijos apie prekes ir paslaugas	56,9 %	62,8 %	64,4 %	70,2 %	71,7 %	78,0 %	79,3 %
naudojosi internetinės bankininkystės paslaugomis	50,2 %	55,4 %	59,6 %	64,6 %	69,9 %	77,3 %	78,9 %
naudojosi internetu	19,9 %	20,9 %	25,3 %	24,1 %	30,8 %	33,9 %	41,3 %

mokymosi tikslais						
-------------------	--	--	--	--	--	--

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Auga ir Vilniaus gyventojų **skaitmeniniai įgūdžiai**. Duomenys rodo, kad vis didesnis procentas Vilniaus gyventojų moka naudotis ir sudėtingesnėmis funkcijomis, tokiomis kaip programinės įrangos įdiegimas, rinkmenų perkėlimas, nustatymų keitimas, tekstų tvarkymo programų naudojimas, elektroninių pristatymų ar dokumentų kūrimas, duomenų analizė, nuotraukų redagavimas ir net programinio kodo rašymas.

Lentelė 6. Veiksmai, kuriuos yra tekę atlikti kompiuteriu ar mobiliaisiais įrenginiais (per 12 mėn. iki apklausos) proc.

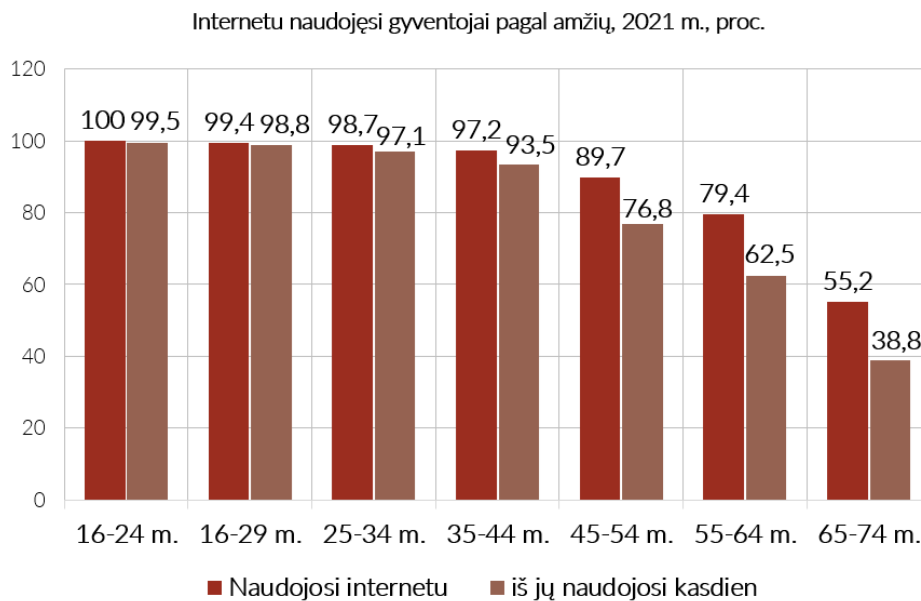
Veiksmai, kuriuos yra tekę atlikti kompiuteriu ar mobiliaisiais įrenginiais (per 12 mėn. iki apklausos)	2015 m.	2017 m.	2019 m.	2021 m.
perkelti rinkmenas iš kompiuterio į kitą prietaisą arba atvirkščiai	55,6 %	63,4 %	65,0 %	62,7 %
įdiegti programinę įrangą ar mobiliąsias programas (<i>apps</i>)	32,1 %	47,1 %	55,1 %	55,0
keisti programinės įrangos nustatymus, įskaitant operacinę sistemą ar apsaugos programas	25,7 %	37,2 %	37,8 %	51,4 %
kopijuoti ar perkelti rinkmeną, aplanką	58,5 %	67,7 %	66,8 %	57,2 %
naudoti tekstų tvarkymo programinę įrangą	48,5 %	58,6 %	59,6 %	44,1 %
kurti elektrinius pristatymus ar kurti dokumentus įkeliant tekstą, paveikslėlius, lenteles ar kurti grafikus, naudojant pvz., „MS PowerPoint“, „OpenOffice Impress“ ir kt.	32,5 %	38,0 %	40,5 %	50,1 %
naudotis skaičiuoklėmis, pvz., „MS Excel“, „OpenOffice Calc“ ir kt.	43,1 %	51,0 %	52,6 %	50,1 %
naudojantis funkcijomis tvarkyti ir analizuoti duomenis, pvz., juos rūšiuoti, filtruoti, naudoti formules, kurti grafikus	31,3 %	36,6 %	32,3 %	21,4 %
redaguoti nuotraukas, vaizdo ar garso rinkmenas	34,5 %	44,8 %	44,1 %	42,2 %
rašyti programinį kodą	3,5 %	6,7 %	8,2 %	7,3 %

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Didesnis kompiuterinis raštingumas gali reikšti ir didesnę mokėjimą naudotis virtualiais kultūros produktais / paslaugomis.

Tačiau svarbu atsižvelgti į tai, kad vyresnio amžiaus (65–74 m.) gyventojai yra ta grupė, kuri internetu naudojasi mažiausiai. 55,2 proc. naudojasi internetu, 38,8 proc. iš jų internetu naudojasi kasdien.

Pav. 24 Internetu naudojęsi gyventojai pagal amžių 2021 m., proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Informacinių technologijų vaidmuo ir svarba kultūros sektoriuje ypač išaugo 2020 m. pavasarį Lietuvoje įvesto karantino metu. Tuo metu įvairios kultūrinės įstaigos susidūrė su iššūkiais perplanuojant veiklas ir organizuojant paslaugų teikimą. Norint tęsti savo veiklą, įstaigoms teko sugalvoti naujų paslaugų teikimo būdų. Gebėjimas pritaikyti informacines technologijas sudarė sąlygas ir galimybes tęsti paslaugų teikimą net esant ekstremalioms situacijoms.

Vilniuje įsikūręs „Skalvijos“ kino centras karantino laikotarpiu pristatė **naują namų kino platformą – virtualią kino salę**, kuri sulaukė nemažo kino žiūrovų dėmesio. Žiūrovų teigiamai įvertintas ir „Kino pavasario“ virtualusis kino teatras, kuriame buvo galima virtualiai žiūrėti „Kino pavasario“ festivalio filmus. Kino teatras „Pasaka“ taip pat atidarė namų kino teatrą – virtualioje aplinkoje veikiančią kino salę.

Karantino metu buvo galimos ir kelionės po **virtualias meno parodas**, kurias vykdė įvairūs miesto muziejai: MO muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus, Nacionalinė dailės galerija, Energetikos ir technikos muziejus, Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus ir kiti. Virtualūs kino teatrai ir parodos išliko ir gyvuoja dar iki dabar ir inovacija, atsiradusi ekstremalios situacijos metu, buvo pritaikyta tolimesniam naudojimui. Virtualios paslaugos aktualios ir dėl išlikusio dalyvių skaičiaus kultūros veiklose ribojimo ar negalėjimo dalyvauti kai kuriose kultūros veiklose, neturint galimybių paso.

Su iššūkiais susidūrė ir bibliotekos. Norėdamos išlaikyti ryšį su skaitytojais ir toliau teikti paslaugas, jos suteikė nemokamą elektroninių knygų prenumeratą. 2021 m. lapkričio mėn. Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka pristatė knygomatus – idėją, gimusią karantino metu – visame mieste įrengta 11 knygomatų. Šia nauja paslauga pasinaudoti gali visi Vilniaus miesto savivaldybės Centrinės bibliotekos ir jos padalinių skaitytojai (knygas galima pasirinkti ir užsisakyti elektriniame kataloge). Džiugina ir tai, kad naujieji knygomatai ne tik padeda patogiai skolintis knygas, bet ir puošia miesto aplinką. Bendradarbiaujant su menininku Artiomu

Brančelu kiekvienas knygomatas apipavidalintas nuotaikingomis iliustracijomis.⁴³ Taigi informacinės technologijos padeda efektyviai ir greitai priimti sprendimus reikšmingai pasikeitus aplinkai.

Inovacijų politika svarbi kultūrinėms industrijoms skatinti, nes kultūra ir menas dažnai inicijuoja inovacijų atsiradimą, kurios užtikrina stiprią ir konkurencingą ekonomiką. Gerai išvystyta technologinė infrastruktūra sukuria sąlygas vystytis ir kultūros infrastruktūrai. Skatindama inovacijų plėtrą **Vilniaus miesto savivaldybė vykdo „Kultūros inovacijų skatinimo programą“⁴⁴**, skirtą naujų formų projektams, kultūrinėms ar meninėms inovacijoms, moderniems renginiams ir iniciatyvoms, pritaikytoms prie pasikeitusių kultūros vartojimo aplinkybių karantino laikotarpiu ir po jo, kultūros produktams arba paslaugoms perkelti į skaitmeninę erdvę. Skaitmeninės inovacijos naudingos kuriant naujas ir įveiklinant esamas paslaugas / produktus, todėl reikia išnaudoti skaitmeninę erdvę ir jos teikiamas galimybes kultūrinės atminties sklaidai ir refleksijai.

Kultūros ministerija kartu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija ir Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba vykdo kultūros paveldo perkėlimą į skaitmeninę erdvę. Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo tikslas – perkelti į skaitmeninę formą unikalius ir vertingus kultūros paveldo objektus. Šalies atminties institucijos kaupia ir saugo vertingą kultūros paveldą, kuris svarbus siekiant išsaugoti Lietuvos tapatumą ir kultūros savitumą, plėtoti mokslą, švietimą ir meną, didinti visuomenės kūrybiškumą ir sanglaudą. Skaitmeninimas leidžia atverti visuomenei saugomas kultūros vertybes, sudaro galimybes naudotis jomis nuotoline prieiga.⁴⁵

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos skaitmeninimo statistikos ataskaitose⁴⁶ pateikiamas Vilniaus miesto kultūros įstaigų (muziejų, archyvų ir bibliotekų) kultūros paveldo objektų skaičių ir apsilankymų skaitmeninėse kolekcijose skaičius.

Daugiau nei pusė Vilniaus miesto muziejų suskaitmenino tam tikrus kultūros paveldo objektus, tačiau ne kiekvienas iš jų pateikė duomenis apie lankytojų skaičių. Iš viso muziejų suskaitmenintų objektų skaičius – **363,6 tūkst.**, bendras visų muziejų apsilankymų skaičius – **427,3 tūkst.**

Nacionaliniai muziejai (Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus ir Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai) **turi suskaitmeninę daugiausia kultūros paveldo objektų ir sulaukia daugiausia apsilankymų** – bendrai visų nacionalinių muziejų skaitmeninės kolekcijos sulaukė 323,1 tūkst. apsilankymų ir tai sudarė 75,6 proc. visų muziejų apsilankymų. Vilniaus universiteto muziejus taip pat pasižymi dideliu apsilankymų (24,8 tūkst.) skaičiumi, nors suskaitmenintų paveldo objektų skaičius nėra didelis. Iš Vilniaus miesto savivaldybei priklausančių biudžetinių įstaigų daugiausia

⁴³ Šaltinis: Nauja Vilniaus centrinės bibliotekos paslauga –11 knygomatų sostinėje. 2021. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/kultura-ir-sportas-svietimas/nauja-vilniaus-centrines-bibliotekos-paslauga-11-knygomatu-sostineje/>

⁴⁴ Šaltinis: Kultūros inovacijų skatinimo programa. Prieiga internetu: <https://paslaugos.vilnius.lt/service-list/kulturos-inovaciju-skatinimo-programa>

⁴⁵ Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Kultūros paveldo skaitmeninimas. 2021. Prieiga internetu: <https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/lietuvas-kulturos-paveldo-skaitmeninimo-politika>

⁴⁶ Šaltinis: Skaitmeninimo statistinės ataskaitos. Prieiga internetu: <http://statistika.lrkmlt/skaitmeninimo-statistika/skaitmeninimo-statistines-ataskaitos/11>

apsilankymų sulaukia B. Grincevičiūtės memorialinis butas-muziejus „Beatričės namai“ ir Vinco Mykoliaičio-Putino memorialinis butas-muziejus – po 18 tūkst. apsilankymų.

Lentelė 7. Suskaitmeninti kultūros paveldo objektai Vilniaus miesto muziejuose⁴⁷

Muziejus	Iš viso suskaitmenintų objektų (vnt.)	Virtualiųjų apsilankymų skaitmeninėse kolekcijose skaičius per metus (2020 m.)
Literatūrinis A. Puškino muziejus	1505	0
Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus	2050	0
B. Grincevičiūtės memorialinis butas-muziejus „Beatričės namai“	2258	18 047
Vinco Krėvės-Mickevičiaus memorialinis butas-muziejus	360	554
Venclovų namai-muziejus	1656	38 863
Vinco Mykoliaičio-Putino memorialinis butas-muziejus	652	18 824
Bažnytinio paveldo muziejus	5507	0
Geležinkelių muziejus	142	0
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus	115 433	162 611
Lietuvos nacionalinis muziejus	105 809	120 197
Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai	85 551	40 339
Okupacijų ir laisvės kovų muziejus	31 574	3000
Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus	10 392	0
Vilniaus universiteto muziejus	605	24 878
VU Medicinos fakulteto Medicinos istorijos muziejus	170	0

Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

Beveik visi Vilniaus miesto archyvai suskaitmenino didelį kiekį kultūros paveldo objektų ir pasižymi **didėniu suskaitmenintų kultūros paveldo objektų skaičiumi nei muziejai**. Iš viso suskaitmenintų objektų skaičius – **1 mln.** Bendras visų archyvų apsilankymų skaičius – **100,9 tūkst.** Nors suskaitmenintų objektų skaičius didesnis nei muziejuose, tačiau archyvų skaitmeninės kolekcijos sulaukia mažiau apsilankymų nei muziejų kolekcijos.

Daugiausia suskaitmenintų objektų turi Lietuvos centrinis valstybės archyvas – 48,7 tūkst. ir VšĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ – 44,6 tūkst. Lietuvos centrinis valstybės archyvas taip pat sulaukė ir daugiausia apsilankymų – 51,5 tūkst., tai sudaro pusę bendro visų archyvų apsilankymų skaičiaus.

Lentelė 8. Suskaitmeninti kultūros paveldo objektai Vilniaus archyvuose⁴⁸

Archyvas	Iš viso suskaitmenintų objektų (vnt.)	Virtualiųjų apsilankymų skaitmeninėse kolekcijose skaičius per metus (2020 m.)
Lietuvos centrinis valstybės archyvas	487 126	51 534
Lietuvos literatūros ir meno	4333	8372

⁴⁷ Lentelėje pateikti tik tie muziejai, kurie suskaitmenino tam tikrą kultūros paveldą

⁴⁸ Lentelėje pateikti tik tie archyvai, kurie suskaitmenino tam tikrą kultūros paveldą

archyvas		
Lietuvos valstybės istorijos archyvas	29 064	5107
Lietuvos valstybės naujasis archyvas	192	2474
Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba	5731	0
Lietuvos ypatingasis archyvas	30 510	33 501
VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija	446 659	0

Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

Kultūros paveldo objektus skaitmenina ir bibliotekos. Iš viso suskaitmenintų objektų skaičius – **115,9 tūkst.** Bendras visų apsilankymų bibliotekų skaitmeninėse kolekcijose skaičius – **4,3 mln.**

Lentelė 9. Suskaitmeninti kultūros paveldo objektai Vilniaus miesto bibliotekose⁴⁹

Biblioteka	Iš viso suskaitmenintų objektų (vnt.)	Virtualiųjų apsilankymų skaitmeninėse kolekcijose skaičius per metus (2020 m.)
Lietuvos medicinos biblioteka	547	0
Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka	47 836	3 953 589
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	47 954	353 479
Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešoji biblioteka	1717	0
Vilniaus universiteto biblioteka	17 926	38 404

Šaltinis: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

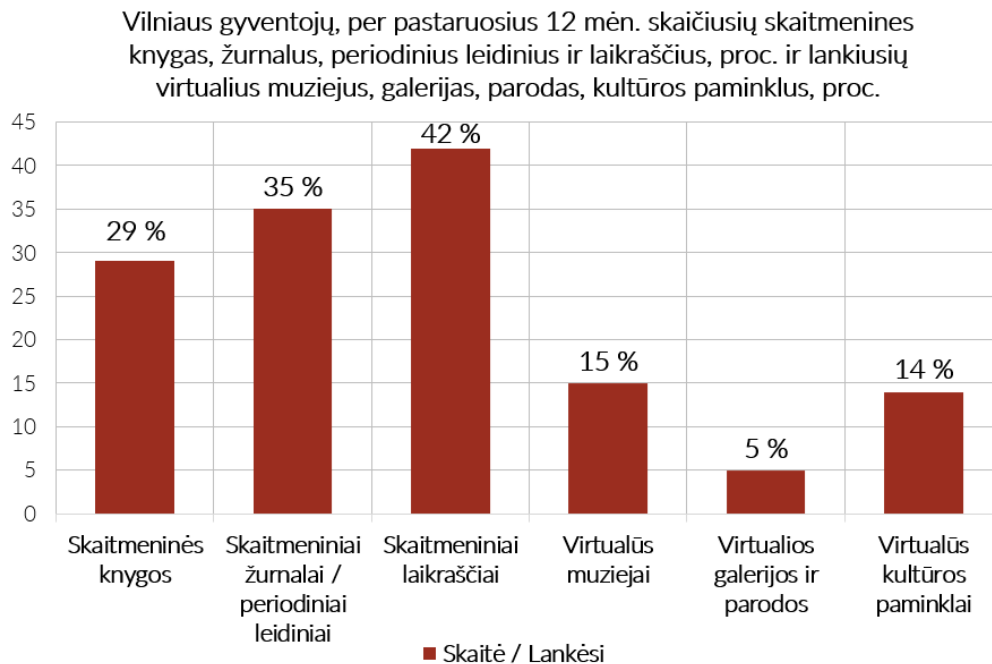
Nors bibliotekos iš visų kultūros įstaigų turi mažiausią skaičių suskaitmenintų objektų, tačiau jų skaitmeninės kolekcijos sulaukia daugiausia apsilankymų. Vien Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka sulaukė 3,9 mln. lankytojų ir taip sudarė 90 proc. visų lankytojų bibliotekų skaitmeninėse kolekcijose. Nepaisant didelio skaičiaus suskaitmenintų kultūros paveldo objektų, mažiausiai apsilankymų sulaukia archyvai.

Skaitmenizuotų kultūros produktų ir virtualių kultūros paslaugų vartojimo tendencijas atskleidžia 2020 m. Lietuvos kultūros tarybos tyrimo rezultatai. Skaitmeninius laikraščius per pastaruosius 12 mėn. skaitė 42 proc. Vilniaus gyventojų. Toks laikraščių formatas populiarus tarp 30–39 m. amžiaus gyventojų (58 proc. skaitė skaitmeninius laikraščius) ir tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų (60 proc. skaitė skaitmeninius laikraščius). Skaitmeninius žurnalus ir periodinius leidinius skaitė 35 proc. Tokio formato leidinių skaitymas dažniausias tarp 20–29 m. amžiaus grupės, taip pat tarp gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, ir tarp besimokančių gyventojų. Skaitmenines knygas skaito 29 proc. vilniečių. Skaitmeninės knygos populiariausios tarp jaunimo, net 59 proc. 15–19 m. amžiaus vilniečių per pastaruosius 12 mėn. laisvalaikiu skaitė knygas skaitmeniniu formatu.

Apžvelgus virtualių muziejų, galerijų, parodų, kultūros paminklų lankymą, skaičiai nėra dideli. Iš viso 15 proc. vilniečių lankėsi virtualiuose muziejuose. Virtualios parodos ir galerijos buvo aplankytos dar mažiau – jose lankėsi vos 5 proc. vilniečių. Šiek tiek populiariausias virtualių kultūros paminklų lankymas, juos aplankė 14 proc. Vilniaus gyventojų.

⁴⁹ Lentelėje pateikiamos tik tos bibliotekos, kurios suskaitmenino tam tikrą kultūros paveldą

Pav. 25 Vilniaus gyventojų, per pastaruosius 12 mėn. skaičius skaitmenines knygas, žurnalus, periodinius leidinius ir laikraščius, proc., ir Vilniaus gyventojų, per pastaruosius 12 mėn. lankusių virtualius muziejus, galerijas, parodas, kultūros paminklus, proc.

Šaltinis: Lietuvos kultūros taryba

Skaitmeniniai produktai (laikraščiai, žurnalai ir kt.) vartojami dažniau nei virtualios paslaugos (muziejai, galerijos, parodos ir kt.). Nors virtualių kultūros paslaugų skaičius auga, tyrimo rezultatai rodo, kad kol kas tai nekelia didelio pačių gyventojų susidomėjimo.

Didėjanti kultūros paslaugų / produktų skaitmenizacija rodo, kad įvairios kultūros sritys (muziejai, archyvai, bibliotekos ir kt.) vis labiau įsisavina inovatyvius technologijų diegimo procesus, leidžiančius užtikrinti kultūros produktų vartojimą, lengvesnę ir greitesnę prieinamumą. Galima daryti išvadą, kad COVID-19 pandemija bent šiuo aspektu turėjo teigiamą poveikį.

Gyventojų kompiuterinis raštingumas, inovatyvi kultūrinė veikla, kultūros objektų ir paslaugų skaitmenizavimas ir vystoma inovacijų politika turi įtakos kultūros paslaugų vartojimui. Tačiau, nepaisant augančios kultūros paslaugų skaitmenizacijos, virtualios kultūros paslaugos kol kas nesulaukia didelio gyventojų susidomėjimo.

Palyginti su 2011 m. atlikta Vilniaus miesto kultūros būklės analize, 2021 m. galima pastebėti vis augantį kultūros produktų ir paslaugų skaitmeninimą, modernizavimą ir naujų elektroninių paslaugų kūrimą.

Pav. 26 Technologiniai veiksniai, turintys įtakos miesto kultūros padėčiai

Gyventojų kompiuterinis raštingumas

2021 m. 88 proc. Vilniaus miesto gyventojų naudojami internetu įvairiais asmeniniais tikslais. Auga ir gyventojų skaitmeniniai įgūdžiai. Didėsnis kompiuterinis raštingumas gali reikšti ir didesnę mokėjimą naudotis virtualiais kultūros produktais / paslaugomis

Kultūros objektų ir paslaugų skaitmenizavimas

Kultūros paveldo objektų skaitmenizavimas svarbus vertingų kultūros objektų išsaugojimui. Skaitmenizuotos kultūros paslaugos ir produktai daro kultūrą prieinamesnę visiems.

Inovatyvi kultūrinė veikla

COVID-19 pandemijos metu įgyvendinta inovatyvi kultūrinė veikla – nauji kultūros renginių formatai mieste (virtualūs kino teatrai, meno parodos, kiti kultūriniai renginiai).

Inovacijų politika

Vilniaus miesto savivaldybės vykdoma „Kultūros inovacijų skatinimo programa“, skirta naujų formų projektams, kultūrinėms ar meninėms inovacijoms, moderniems renginiams ir iniciatyvoms, pritaikytoms prie pasikeitusių kultūros vartojimo aplinkybių karantino laikotarpiu ir po jo, kultūros produktų arba paslaugų perkėlimui į skaitmeninę erdvę.

Susidomėjimo virtualiomis paslaugomis trūkumas

Kol kas skaitmeninės kultūros paslaugos nesukelia didelio gyventojų susidomėjimo: atliktų tyrimų rezultatai ir pateikta statistika atskleidžia, kad virtualiomis kultūros paslaugomis besinaudojančių gyventojų procentas nėra didelis.

Šaltinis: sudaryta autorių

3. Kultūrą veikiantys vidiniai veiksniai

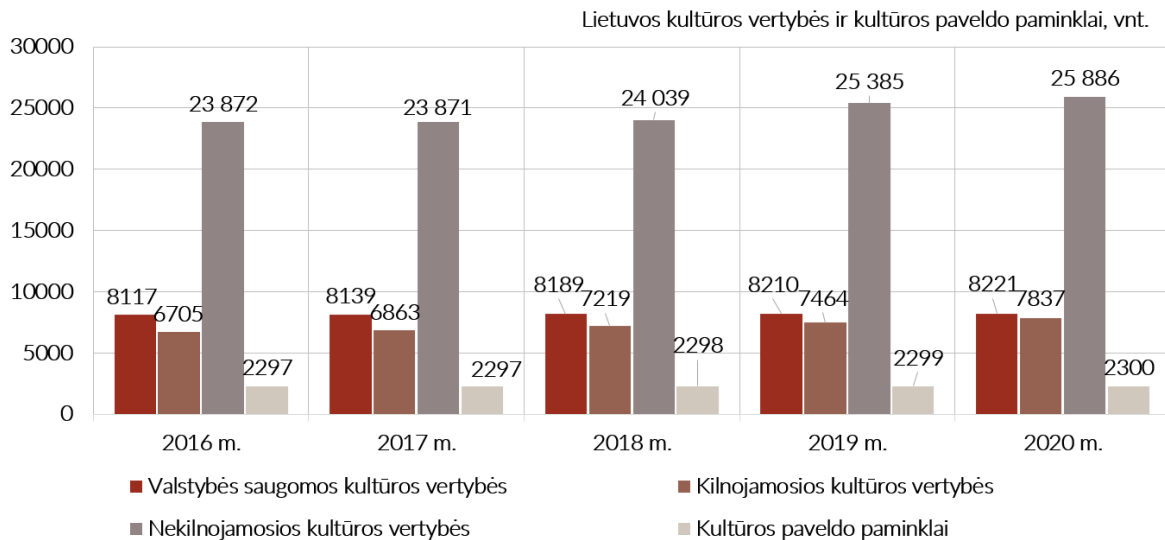
3.1. Kultūrinis ir gamtinis paveldas

Vilniaus miesto turimi kultūros paveldo objektai, jų įveiklinimas (turizmo praktikoje) ir apsauga; turimų traukos objektų (renginių, erdvių, įstaigų) pasiūla, būklė, pasiekiamumas ir pritaikymas sudaro palankias sąlygas miesto kultūros plėtrai.

Kultūros paveldas – tai per kelis amžius perimtos kultūros vertybės, kurios svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu. Lietuvoje 2020 m. iš viso buvo 25,8 tūkst. nekilnojamųjų ir 7,8 tūkst. kilnojamųjų kultūros vertybių.⁵⁰

⁵⁰ Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas. Lietuvos švietimas, kultūra ir sportas (2021 m. leidimas). Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-svietimas-kultura-ir-sportas-2021/kulturos-paveldas>

Pav. 27 Lietuvos kultūros vertybės ir kultūros paveldo paminklai, 2016–2020 m. duomenys

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vilniaus miesto savivaldybė reikšmingai išsiskiria dideliu kultūros paveldo objektų (kultūros vertybių) skaičiumi, palyginti su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.⁵¹ Iš viso Vilniuje yra per **3,1 tūkst. nekilnojamųjų**⁵² ir **3,2 tūkst. kilnojamųjų**⁵³ kultūros vertybių. Vilniaus nekilnojamosios kultūros vertybės sudaro 12,2 proc. visų Lietuvos vertybių, kilnojamosios – 40,8 proc. Kauno nekilnojamosios kultūros vertybės sudaro 6,1 proc. visų Lietuvos vertybių, kilnojamosios – 10,2 proc. Klaipėdos nekilnojamosios vertybės – vos 1,7 proc., kilnojamosios – tik 0,14 proc.

Remiantis Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos projektu „100 lankytinų kultūros paveldo objektų“⁵⁴, galima išskirti keletą labiausiai lankytinų Vilniaus kultūros paveldo objektų:

⁵¹ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrasis planas. Sprendiniai. Priedas 5. Kultūros vertybių sąrašas. 2020. Prieiga internetu: https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/04/Vilniaus_BP_Sprendiniai_AR_Priedas_5_Kult_vert_sarasas_2020_02_04.pdf

⁵² Šaltinis: Kultūros vertybių registras. Prieiga internetu: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search>

⁵³ Šaltinis: Kultūros vertybių registras. Prieiga internetu: <https://kvr.kpd.lt/#/heritage-search>

⁵⁴ Šaltinis: 100 metų 100 objektų. Prieiga internetu: 100m100objektu.kpd.lt

Pav. 28 Vilniaus miesto nekilnojamojo kultūros paveldo objektai

 Pavieniai objektai (1070)	 Kompleksiniai objektai (247)	 Kompleksus sudarantys kultūros paveldo objektai (1703)	 Vietovės (17)
<ul style="list-style-type: none"> • Vilniaus piliavietė, vad. Gedimino kalnu, Pilies kalnu, Aukštutine ir Žemutine pilimi; • Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Jono apaštalo ir evangelisto bažnyčia; • Namas, vad. Signatarų namais; • Vilniaus rotušė; • Miesto salės rūmai; • Ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos rūmų, kitų statinių ir Nepriklausomybės aikštės kompleksas; • Vilniaus Laterano reguliariųjų kanauninkų vienuolyno statinių ansamblis; • Arkikatedros bazilikos, Žemutinės ir Aukštutinės pilių pastatų, jų liekanų ir kitų statinių kompleksas; • Vilniaus reprezentacinis statinių kompleksas; • Vilniaus universiteto pastatų kompleksas; • Vilniaus miesto gynybinių įtvirtinimų liekanos; • Ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vilniaus stačiatikių Dievo Motinos ėmimo į dangų soboras; • Vilniaus jėzuitų vienuolyno pastatų ansamblio Šv. Kazimiero bažnyčia; • Vilniaus Šv. Teresės bažnyčios, basųjų karmelitų vienuolyno pastatų ir gynybinių statinių ansamblio, Medininkų, Aušros vartai, Švč. Mergelės Marijos, Gailestingumo Motinos koplyčia; • Ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vilniaus Senamiestis; • Istorinės Vilniaus miesto dalys: Rasų kolonija; Žvėrynas; Antakalnis, Naujamiestis; • Vingio parkas; • Sereikiškių parkas; • Ir kt.

Šaltinis: Kultūros vertybių registras

Didelė kultūros paveldo koncentracija mieste daro reikšmingą įtaką teritorijų vystymui. Siekiant išsaugoti Vilniaus senamiestį, nustatyti papildomi morfologinės kaitos senamiestyje apribojimai, diegiama naujai statomų ir rekonstruojamų pastatų poveikio vizualinių pasekmių kontrolė. **Saugant Vilniaus senamiesčio istoriškai susiformavusias panoramas ir siluetus, atliekama naujai statomų ir rekonstruojamų pastatų vizualinio poveikio senamiesčiui analizė.**⁵⁵

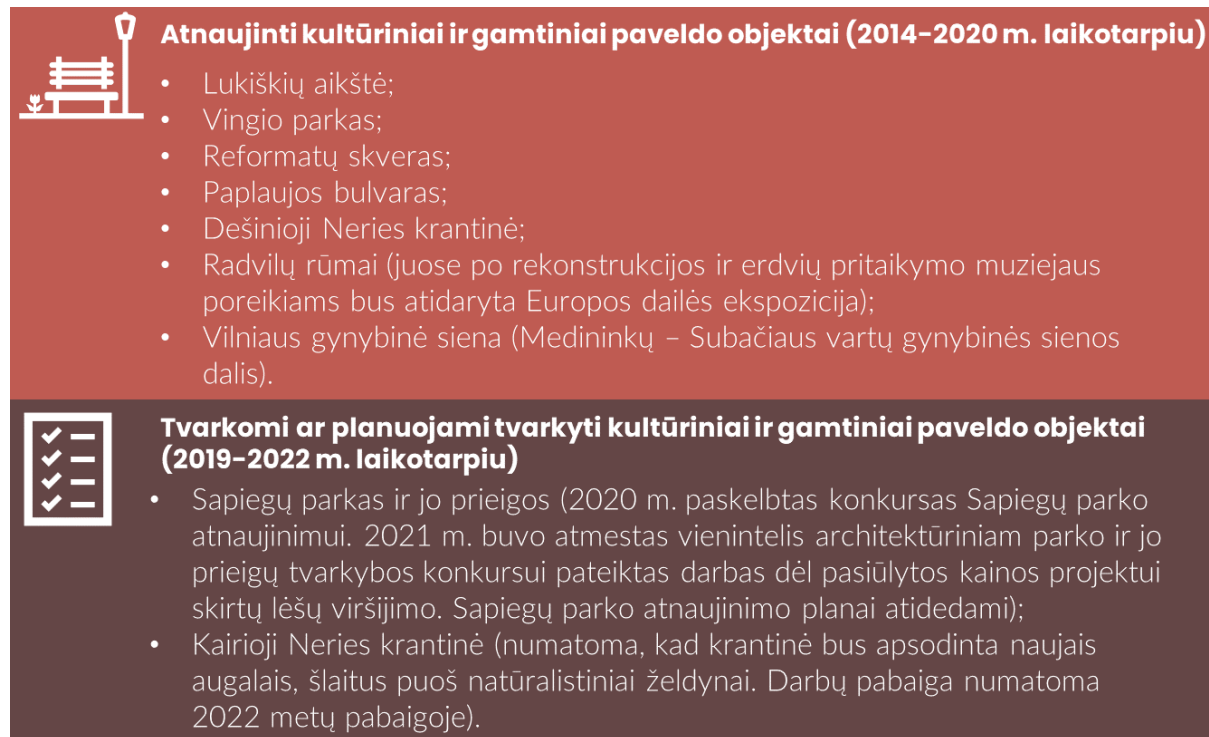
Per kelerius pastaruosius metus matomas vis aktyvesnis Lietuvos savivaldybių lėšų panaudojimas kultūros paveldo apsaugai ir dalyvavimas vietos kultūros paveldo pažinimo sklaidoje. 2018 m. Vilniaus miesto savivaldybė kultūros paveldo objektų apsaugai skyrė daugiau kaip 1,2 mln. Eur ir nuo 2014 m. ši suma išaugo 49,4 proc. (803 tūkst. Eur.).⁵⁶

Vilnius gali pasidžiaugti 2014–2020 m. laikotarpiu atnaujintais ir 2019–2022 m. laikotarpiu tvarkomais ar planuojamais tvarkyti kultūriniais ir gamtiniais paveldo objektais:

⁵⁵ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės taryba. Vilniaus miesto 2021 – 2030 metų strateginis plėtros planas. 2021 m. 10 psl.

⁵⁶ Šaltinis: Savivaldybių veikla kultūros paveldo apsaugos srityje 2018 metais. Prieiga internetu: <https://vkpk.lt/naujienos/savivaldybiu-veikla-kulturos-paveldo-apsaugos-srityje-2018-metais/>

Pav. 29 Atnaujinti, tvarkomi ar planuojami tvarkyti kultūriniai ir gamtiniai paveldo objektai⁵⁷

Šaltinis: sudaryta autorių

Vilniaus kultūrinio paveldo apsauga, pritaikymas turizmui ir kitiems tikslams integruoti į Vilniaus miesto savivaldybės 2021–2023 m. strateginį veiklos planą. Šiame plane numatomas siekis efektyviau puoselėti daugiakultūrinį Vilniaus tapatumą; saugoti, aktualizuoti ir įveiklinti miesto kultūros paveldą, propaguojant įvairias kultūras, kultūros paveldo ir meno programas, skiriant finansavimą ir remiant projektus. Taip pat siekiama atkurti, eksponuoti ir propaguoti gamtos ir kultūros paveldo vertybes, sudaryti sąlygas poilsiavimui ir pažintiniam turizmui.

Vis dar **ruošiamas Vilniaus senamiesčio nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas**, tačiau jo priėmimas stringa dėl architektų, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos ir kitų institucijų nesutarimo. Nesutarimai kyla, nes šis planas nederą su Vilniaus bendrajame plane pateikta Vilniaus miesto savivaldybės vizija, taip pat neapgalvota ekonominė nauda miestui, be to, šis planas prieštarauja kitiems svarbiems teisiniams dokumentams.⁵⁸ Taigi plano, derančio su bendra miesto vizija, priėmimas vis dar lieka iššūkiu Vilniaus miestui.

Kultūros paveldas kuria Lietuvos, kaip turizmui patrauklios šalies, įvaizdį, didina žinomumą ir formuoja teigiamą įvaizdį užsienyje. Kultūrinis turizmas ir jo aktyvus vystymas neleidžia nykti paveldo objektams ir yra veiksminga priemonė formuojant šalies gyventojų savimonę. Vilnius dėl savo turimo kultūros paveldo objektų sulaukia daug miesto lankytojų. Tačiau, remiantis naujausiais Valstybinės kultūros paveldo komisijos duomenimis, kultūros paveldo potencialas Lietuvos turizmo praktikoje nėra visapusiškai įsisavinamas, todėl, rengiant naują ilgalaikę turizmo strategiją, svarbu apibrėžti ateities prioritetus. Pastebima, kad atsakingų institucijų

⁵⁷ Duomenys iš Vilniaus miesto savivaldybės veiklos ataskaitų (2014 – 2020 m.)

⁵⁸ Šaltinis: Statyba ir architektūra. Vilniaus senamiesčio tvarkymo planas ir vėl užstrigo. Prieiga internetu: <https://sa.lt/vilniaus-senamiescio-tvarkymo-planas-ir-vel-uzstrigo/>

planavimo dokumentuose išskirta kultūros paveldo svarba, jo pridėtinė vertė, tačiau teisės aktai įgyvendinami tik iš dalies.⁵⁹

Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane apibrėžti planai toliau plėtoti kultūros paveldo naudojimą turizmui Vilniaus senamiestyje ir jo apsaugos zonoje. Kultūrinio turizmo plėtrai aktualus lankytinų paveldo objektų patrauklumo ir prieinamumo visuomenei didinimas, svarbus ir paveldo objektų panaudojimas visuomenės kultūriniam švietimui ir miesto gyventojų rekreacijai. Svarbus tikslas – didinti tvarkomų paveldosaugos darbų apimtį, skatinti remonto, konservavimo ir restauravimo darbus, gerinti šių darbų kokybę.

2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė sprendimą 2018 m. paskelbti Europos kultūros paveldo metais. Europos paveldo dienų metu daugelyje Lietuvos savivaldybių surengtos specialios Europos paveldo dienų programos (127 renginiai, per 5,3 tūkst. dalyvių, aktualizuoti 340 kultūros paveldo objektai).⁶⁰ **Dėl šios programos 2018 m. kultūros paveldas ir jo Europos dimensija tapo tradicinio kasmetinio Vilniaus renginio – „Kultūros naktis“ pagrindine tema ir buvo aktualizuotas Bazilijonų ansamblis.**

Kultūros paveldas atskleidžiamas per įvairius renginius, tradicinius amatus, menus ir kt. Kasmet **Vilniuje organizuojama daugybė plataus teminio spektro renginių.** Vilnius džiugina tiek originaliomis ir nematytomis naujovėmis, tiek ir tradiciniais tapusiais renginiais, tokiais kaip Kultūros naktis, Tautų mugė, Sostinės dienos. 2021 m. rudenį startavo vienas įdomiausių kultūrinių projektų Vilniaus mieste – „276 žingsniai link Europos“. Tai interaktyvus kino projektas apie mitais apipintą ir paslaptinę Vilniaus paveldinę vietovę – Vilniaus Skanseną, dar vadinamą Šanchajumi, medinėmis Šnipiškėmis, Šiaudine, Miestokaimiu.⁶¹ Miesto gyventojus ir turistus džiugina ir unikali miesto pastatų architektūra, atviros meno galerijos / gatvės menas (Stoties rajone, Literatų gatvėje, „Open gallery“ Naujamiestyje ir kt.).

Vilniuje taip pat puoselėjami amatai, čia veikia senųjų amatų dirbtuvės, kurios prisideda prie meno ir kultūros veiklos / projektų sklaidos. 2017 m. rudenį Vilniaus etninės kultūros centras pradėjo vykdyti projektą „Tradiciniai amatai Vilniaus miesto šeimynos emocinei gerovei“, taip skatindamas didesnę susidomėjimą tradiciniais amatais ir tradicijų pažinimu. Vilnius išsiskiria ir savo unikalia nauja kultūrine erdve – buvusiu **Lukiškių kalėjimu** (kuris taip pat yra kultūros paveldo objektas), **kurio kieme vyksta koncertai, o po kalėjimą organizuojamos ekskursijos** ir toliau svarstomos įvairios idėjos, tolesniam Lukiškių kalėjimo įveiklinimui. Visos šios veiklos ir erdvės prisideda prie bendro miesto turizmo išteklių patrauklumo kūrimo, turistų pritraukimo ir miesto gyventojų įsitraukimo į kultūros veiklas.

2020 m. Lietuvos kultūros tarybos tyrimas apie gyventojų dalyvavimą kultūroje parodo, kad **31 proc. vilniečių dalyvavo paveldo veiklose.** Į šias veiklas dažniau įsitraukia 20–29 m. gyventojai, turintys aukštąjį išsilavinimą ar besimokantys, užimantys tarnautojo ar specialisto pareigas, lietuvių tautybės vilniečiai.

⁵⁹ Šaltinis: Valstybinė kultūros paveldo komisija. Kokią strategiją Lietuva pasirinks vystant kultūrinį turizmą? Prieiga internetu: <https://vkpk.lt/naujienos/kokia-strategija-lietuva-pasirinks-vystant-kulturini-turizma/>

⁶⁰ Šaltinis: 2018-ieji – Europos kultūros paveldo metais. Prieiga internetu: <https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/tarptautinis-bendradarbiavimas/2018-ieji-europos-kulturos-paveldo-metai>

⁶¹ Šaltinis: Interaktyvus kino projektas „276 žingsniai link Europos“. 2021. Prieiga internetu: Vilniaus miesto savivaldybė - Interaktyvus kino projektas „276 žingsniai link Europos" (vilnius.lt)

Lentelė 10. Gyventojai, per paskutinius 12 mėn. dalyvavę paveldo veiklose, proc.

% skaičiuojami eilutėje		N	Taip	Ne
<i>Bendras (%)</i>		581	31 %	69 %
Lytis	Vyras	278	33 %	67 %
	Moteris	303	29 %	71 %
Amžiaus grupės	15–19 metų *	42	43 %	57 %
	20–29 metų	114	41 % ▲	59 % ▼
	30–39 metų	110	38 %	62 %
	40–49 metų	60	28 %	72 %
	50–59 metų	71	13 % ▼	87 % ▲
	60–69 metų	55	15 % ▼	85 % ▲
	70 metų ir vyresni	129	26 %	74 %
Išsimokslinimas	Pradinis, pagrindinis *	47	18 %	82 %
	Vidurinis	166	24 %	76 %
	Aukštesnysis	76	31 %	69 %
	Aukštasis	292	39 % ▲	61 % ▼
Tautybė	Lietuvis (-ė)	448	35 %	65 %
	Kita tautybė	133	18 % ▼	82 % ▲
Užsiėmimas	Tarnautojai, specialistai	238	38 % ▲	62 % ▼
	Dirbantys fizinį darbą	84	27 %	73 %
	Pensijoje, invalidumas	149	19 % ▼	81 % ▲
	Nedirba, ieško darbo	50	23 %	77 %
	Mokosi	60	45 % ▲	55 % ▼
Pajamos vienam NŪ nariui per mėnesį	Žemos (iki 400 EUR)	105	15 % ▼	85 % ▲
	Vidutinės (401–800 EUR)	260	30 %	70 %
	Aukštos (virš 800 EUR)	131	38 %	62 %
	Nenurodė	85	44 % ▲	56 % ▼

Šaltinis: Lietuvos kultūros taryba

Net 62 proc. Vilniaus gyventojų per paskutinius 12 mėn. lankėsi paveldo objektuose, 69 proc. kultūros paveldo objektus lankė pažintiniais tikslais.

Svarbus ir **kultūros paveldo apsaugos vertinimas**: 68 proc. Vilniaus gyventojų mano, kad per pastaruosius 12 mėn. kultūros paveldo apsauga pagerėjo / nepasikeitė, ir tik 5 proc. mano, kad kultūros paveldo apsauga pablogėjo. Dažniau manantys, kad kultūros paveldo apsauga pagerėjo / nepasikeitė yra gyventojai, turintys aukštąjį išsilavinimą (76 proc.) ir užimantys tarnautojo, specialisto pareigas (77 proc.); su teiginiu, kad „Per pastaruosius 12 mėn. kultūros paveldo apsauga pagerėjo / nepasikeitė“ labiau linkę nesutikti asmenys, turintys vidurinį išsilavinimą (42 proc.), kitos tautybės gyventojai (45 proc.) ir pensininkai ar turintys invalidumą asmenys (42 proc.).

Lentelė 11. Per pastaruosius 12 mėn. kultūros paveldo apsauga pagerėjo / nepasikeitė, proc.

% skaičiuojami eilutėje		N	Taip	Ne
<i>Bendras (%)</i>		581	68 %	32 %
Lytis	Vyras	278	70 %	30 %
	Moteris	303	65 %	35 %
Amžiaus grupės	15–19 metų *	42	70 %	30 %
	20–29 metų	114	66 %	34 %
	30–39 metų	110	74 %	26 %
	40–49 metų	60	70 %	30 %
	50–59 metų	71	63 %	37 %
	60–69 metų	55	66 %	34 %
	70 metų ir vyresni	129	63 %	37 %
Išsimokslinimas	Pradinis, pagrindinis *	47	60 %	40 %
	Vidurinis	166	58 % ▼	42 % ▲

	Aukštesnysis	76	68 %	32 %
	Aukštasis	292	76 % ▲	24 % ▼
Tautybė	Lietuvis (-ė)	448	72 %	28 %
	Kita tautybė	133	55 % ▼	45 % ▲
Užsiėmimas	Tarnautojai, specialistai	238	77 % ▲	23 % ▼
	Dirbantys fizinį darbą	84	62 %	38 %
	Pensijoje, invalidumas	149	58 % ▼	42 % ▲
	Nedirba, ieško darbo	50	62 %	38 %
	Mokosi	60	70 %	30 %

Šaltinis: Lietuvos kultūros taryba

Vilniaus kultūrinis paveldas suteikė miestui galimybę patekti į UNESCO pasaulio paveldo sąrašus: **Vilniaus senamiestis įtrauktas į UNESCO pasaulio paveldo sąrašus. 2021 m. Vilnius gali didžiuotis dar vienu UNESCO statusu – Vilniui suteiktas literatūros miesto vardas,⁶² 700-ajam Vilniaus gimtadieniui suteiktas UNESCO minėtinos sukakties statusas.⁶³** Tačiau svarbu paminėti, kad didžioji dalis kultūros paveldo objektų vis dar neatlieka rekreacinių funkcijų ir išlieka tik pažintinio / edukacinio pobūdžio.

Kultūros paveldo objektų skaičius, apsauga ir įveiklinimas, unikalūs miesto renginiai ir kultūrinės erdvės, Vilniaus tarptautinis pripažinimas kuria palankią miesto kultūros sektoriaus būklę. Tačiau vis dar trūksta didesnio kultūros paveldo įveiklinimo (pritaikymo lankymui) ir jo išnaudojimo turizmo praktikoje.

Pav. 30 Kultūrinis ir gamtinis paveldas, miesto kultūros objektai

Kultūros paveldo objektų skaičius ir apsauga

Iš viso Vilniuje yra 3179 nekilnojamosios ir 3200 kilnojamosios kultūros vertybių. Nekilnojamosios Vilniaus vertybės sudaro 12,2 proc. visų Lietuvos vertybių, kilnojamosios – 40,8 proc. visų vertybių. Vilniaus miesto savivaldybės kultūros paveldo objektų apsaugai skiriamas finansavimas nuo 2014 m. išaugo 49,4 proc. Vykdomas kultūrinių bei gamtinių paveldo objektų tvarkymas: sutvarkytas Reformatų skveras, dešinioji Neries krantinė, Paplaujos bulvaras, Radvilų rūmai, Vilniaus gynybinė siena. Planuojamas tvarkyti: Sapiegų parkas, kairioji Neries krantinė.

Tarptautinis Vilniaus pripažinimas

Vilniaus senamiestis įtrauktas į UNESCO pasaulio paveldo sąrašus. Šiais metais Vilnius gali didžiuotis dar vienu UNESCO pripažinimu – UNESCO Vilniui suteikė literatūros miesto vardą, 700-ajam Vilniaus gimtadieniui suteiktas UNESCO minėtinos sukakties statusas.

Unikalūs Vilniaus miesto renginiai ir kultūrinės erdvės

Vilnius išsiskiria organizuojamais plataus teminio spektro renginiais, unikalio miesto architektūra, atviromis meno galerijomis, buvusio Lukiškių kalėjimo (kuris yra kultūros paveldo objektas) panaudojimu kultūros renginiams.

Didesnis kultūros paveldo įveiklinimas ir išnaudojimas turizmo praktikoje

Didžioji dalis kultūros paveldo objektų vis dar neatlieka rekreacinių funkcijų ir išlieka tik pažintinio / edukacinio pobūdžio. Vis dar trūksta didesnio kultūros paveldo objektų įveiklinimo ir pritaikymo šandieniniams miestiečių poreikiams bei išnaudojimo turizmo praktikoje.

Šaltinis: sudaryta autorių

3.2. Urbanistinė struktūra ir kultūros infrastruktūra

Miesto kultūros įstaigų įvairovė, miesto planai (bendrasis miesto planas) ir programos („Kuriu Vilnių“), prisidedančios prie miesto erdvių papuošimo meno kūriniais, kultūros renginių plėtra miesto miegamuosiuose rajonuose, miesto erdvių ir tradicinių simbolių išnaudojimas kultūros

⁶² Šaltinis: UNESCO Vilniui suteikė literatūros miesto statusą. 2021 m. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/11/08/unesco-vilniui-suteike-literaturos-miesto-statusa/>

⁶³ Šaltinis: 700-ajam Vilniaus gimtadieniui suteiktas UNESCO minėtinos sukakties statusas. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/11/12/700-ajam-vilniaus-gimtadieniui-suteiktas-unesco-minetinos-sukakties-statusas/>

renginiams ir projektams, palanki aplinka kino industrijoms – tai veiksniai, kuriantys miesto kultūros infrastruktūrą.

Svarbiausias kiekvieno miesto urbanistinio formavimo dokumentas yra bendrasis planas. **2021 m. Sostinės taryba patvirtino naują miesto bendrąjį planą**, kuriame daug dėmesio skiriama kokybiškai architektūrai ir urbanistikai. Naujajame bendrajame plane atsispindi „Miestas+“ programos principai – žaliųjų erdvių plėtra, gyvenamųjų rajonų modernizavimas, socialinės infrastruktūros plėtra, numatomi detalesni ir tikslesni sprendiniai geresnei nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugai. „Miestas+“ – Vilniaus miesto savivaldybės 2021 m. pristatytos programos tikslas atnaujinti senųjų miesto rajonų butus, namus, kiemus, gatves ir sukurti atskirų rajonų traukos centrus bei identitetą (programoje numatyti tikslai iki 2030 m.).⁶⁴

Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrajame plane iki 2015 m. senamiesčio teritorijai nebuvo nustatyti jokie konkretūs užstatymo galimybes ribojantys reglamentai, tai reguliavo tik specialieji paveldosauginiai teisės aktai. **Siekiant išsaugoti tiek unikalų Vilniaus miestovaizdį, tiek didelę pastatų architektūrinės stilistikos bei parametų įvairovę**, 2021 m. bendrajame plane reglamentuota užstatymo tipologija, intensyvumas, nustatytas vyraujantis ir didžiausias leistinas pastatų aukštis (metrais), kiti reglamentai.⁶⁵ Didesnis dėmesys užstatymo reikalavimams užtikrins ir geresnę nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą.

Vilnius yra įsikūręs miškų masių apsuptyje: didelis želdynų plotas (2021 m. miškai sudarė 43,9 proc. miesto), geras natūralios gamtos pasiekiamumas, morfologinė gamtinio kraštovaizdžio įvairovė.⁶⁶ Vilniui tenka maža užstatytų teritorijų dalis (2021 m. pastatai sudarė 20,2 proc. miesto teritorijos), o teritorija išnaudojama neintensyviai ir turi didelius rezervus miesto plėtrai.

Vilnių taip pat supa gausybė draustinių ir regioninių parkų, didžiausi jų – Verkių ir Pavilnių regioniniai parkai. Tačiau Vilniaus savivaldybės teritorija patiria daugiausia neigiamų ekosistemoms pokyčių – įvairaus masto ir greičio urbanizaciją, kai kurių želdynų plotų praradimą ar net degradaciją, o tik pavienėse vietose – renatūralizaciją. Vilniaus miesto savivaldybės apylinkės patiria suburbanizacijos (tai gyventojų persikėlimas iš centrinių miesto zonų į priemiesčius, dėl kurio formuojasi priemiesčių plėtra) bangą. Norint susitvarkyti su šiais iššūkiais, svarbus sąmoningas miesto augimo valdymas, didesnio tvarumo ir subalansuoto vystymosi siekis.

Vilniaus miestas pasižymi kultūros infrastruktūros įvairove: kino teatrais, muziejais, kultūros centrais, koncertinėmis ir renginių salėmis, bibliotekomis, teatrais, meno inkubatoriais. Mieste gausu ir viešųjų erdvių, kuriose rengiami ir vyksta įvairūs kultūros renginiai. Vilniuje didelis skaičius ir nacionalinių kultūros įstaigų: 3 nacionaliniai muziejai, 1 nacionalinė biblioteka, 2 nacionaliniai teatrai ir 1 nacionalinė koncertinė įstaiga.

Nors infrastruktūros daug ir įvairios, tačiau naujos scenos menų infrastruktūros, įkurtos jau atkūrus Nepriklausomybę, beveik nėra. Naujų kultūros erdvių trūksta ir miesto rajonuose už centro ribų. Vilniuje nėra erdvių, kurios atitiktų pasaulinio lygio atlikėjų reikalavimus, todėl

⁶⁴ Šaltinis: Vilnius pristatė gyvenamųjų rajonų atnaujinimo programą – keis gatves, kiemus ir namus. 2021. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/05/13/vilnius-pristate-gyvenamuju-rajonu-atnaujinimo-programa-keis-gatves-kiemus-ir-namus/>

⁶⁵ Šaltinis: Vilnius pradeda naują etapą: patvirtintas miesto bendrasis planas. 2021. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/06/02/vilnius-pradeda-nauja-etapa-patvirtintas-miesto-bendrasis-planas/>

⁶⁶ Vilniaus miesto 2021 – 2030 metų strateginis plėtros planas. 2021 m. 59 psl.

Vilnius sulaukia nedaug pasaulinių žvaigždžių koncertų. Įrengta Nacionalinė koncertų salė ar atnaujinta „Avia Solutions Group“ arena turėtų padėti išspręsti šią problemą.

Šį aspektą pastebi ir kultūros srities ekspertai. Remiantis 2021 m. atliktų interviu su kultūros ekspertais duomenimis, viena iš Vilniaus miesto kultūros sektoriaus silpnųjų – **naujos infrastruktūros kultūros veikloms trūkumas**. Pasak jų, turimų kultūros įstaigų nebepakanka augančiam kultūros veiklų ir organizacijų poreikiui tenkinti (pvz., vienintelė erdvė, kurioje gali veikti nepriklausomos kultūros organizacijos – Menų spaustuvė).

Pastebimas ir naujos infrastruktūros rajonuose trūkumas. Miesto rajonuose nepakanka kultūrinių erdvių, kurios suteiktų galimybę įsitraukti į kultūros veiklas tiems, kuriems sunku nuvykti į miesto centrą (pvz., vyresnio amžiaus žmonėms). Naujos infrastruktūros vystymas pagerintų kultūros prieinamumą visoms tikslinėms grupėms:

„Kultūros prieinamumui pagerinti reikalinga infrastruktūra rajonuose. Kultūrinė funkcija rajonuose, patalpos, kur gali susirinkti senjorai ar skirtingos kartos, yra esminė sąlyga aibei sveikatos problemų spręsti. Tad geriau neskubėti išparduoti tų patalpų, bet steigti 2 etapus per miestą administravimui ir priežiūrai ir sudaryti grafiką tarp organizacijų, neformalių susivienijimų. O paprastai savivaldybė galvoja apie ilgalaikį buvimą – kad viena organizacija paėmė ir penkeriems metams tampa atsakinga.“

Kultūros srities atstovams trūksta erdvių repeticijoms ir pasirodymų salių scenos menams. Tokiu atveju mažesnės kultūros įstaigos kreipiasi į didesnes ar nacionalines įstaigas dėl priėmimo į patalpas, kadangi nuomos sąlygos joms netinkamos. Pasak ekspertų, vienas iš problemos sprendimo būdų galėtų būti nemokamai ar už mažesnę mokestį perleidžiamos nenaudojamos patalpos NVO sektoriui:

„Matome tokią situaciją, kad stambiam verslui už simbolinę sumą perleidžiamos didelės teritorijos, o kultūros įstaigos atsiduria nuošalyje.“

Nors problemų lieka daug, tačiau galima pasidžiaugti 2021–2026 m. laikotarpiu planuojamais naujais kultūros institucijų infrastruktūros objektais:

- strateginiame miesto plane numatoma įrengti *Nacionalinę koncertų salę* (Tauro kalno teritorijoje), kuri papildys Vilniaus kultūrinį gyvenimą ir jo kultūros renginių kokybę. Tauro kalno parko teritoriją planuojama sutvarkyti taip, kad ji ne tik pabrėžtų naujai atsirasiančios koncertų salės architektūrinį charakterį, bet ir taptų patogia viešąja erdve susitikti ir pailsėti miestiečiams (numatomas koncertų salės projektavimo paslaugų ir statybos darbų biudžetas siekia 52 mln. Eur);
- planuojama didesnė buvusių *Rojaus sodų* (Vitebsko g. 21 įsikūrusi erdvė) plėtra. Šiame komplekse iki 2026 m. planuojama įrengti daugiafunkcę scenos menų, kino ir muzikos salę, galeriją, kavinę, edukacines ir žaliąsias erdves. Šie kompleksai turėtų pagerinti kultūros infrastruktūrą scenos menų aspektu, sukurti naujus traukos taškus;

- numatomi planai atnaujinti Vilniaus „Avia Solutions Group“ areną (buvusi „Siemens“ arena). Po „Avia Solutions Group“ arenos rekonstrukcijos tikimasi sulaukti daugiau pasaulinio lygio atlikėjų, kurie dažniausiai aplenkia Vilnių dėl pakankamai didelės arenos trūkumo (investicijos rekonstrukcijos darbams siekia 10 mln. Eur);
- 2021 m. rudenį Tarybos sprendimu uždegta žalia šviesa koncesijos sutarčiai, Nacionalinio stadiono techniniam projektavimui ir statyboms. Pasirašius šią sutartį bus galima pradėti techninį Nacionalinio stadiono projektavimą ir statybos darbus. Šiame komplekse suplanuota įrengti ne tik sporto objektus, bet ir sporto muziejų, bendruomenės centrą, biblioteką (projekto vertė, įskaitant kapitalo investicijas, finansavimo kaštus, sudaro 146 mln. 185 tūkst. Eur);
- per ateinančius dvejus metus (2021–2023 m.) Vilniuje planuojama įkurti „Gliaudyklių muziejų“, kuriame bus eksponuojama riešutų gliaudyklių kolekcija. Tai bus unikalus, vienintelis toks pasaulyje muziejus, kuriame bus galima susipažinti su skirtingų šalių gliaudyklėmis. Ši kolekcija šiuo metu pretenduoja tapti geriausia ir didžiausia pasaulyje – eksponatai perduoti užregistruoti pasaulio Gineso rekordų knygoje;
- 2022 m. duris atvers Medinės architektūros paveldo muziejus, kuris eksponuos vertingus Vilniaus medinės architektūros pastatų elementus.

2013–2021 m. laikotarpiu Vilniuje įkurti **nauji kultūros objektai, išsiskiriantys savo unikalumu, gerinantys kultūros padėtį mieste ir papildantys kultūros infrastruktūrą:**

- 2013 m. atidarytas privatus „Tartle“ meno pažinimo centras, kuris unikalus tuo, kad su Lietuvos istorija galima susipažinti interaktyviai per meno prizmę, gyvai apžiūrint originalius skirtingų laikotarpių meno eksponatus. Ši įstaiga unikali ir savo įsitraukimu į klimato kaitos klausimų sprendimus. Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“ buvo vienas pirmųjų, įsijungusių į šešių mėnesių informacinę, mentorystės ir bendrą kūrybinę programą (2021 m.), skatinančią muziejus tapti pokyčių iniciatoriais, kovojant su klimato krize (steigėjai VšĮ „Lietuvos dailės fondas“ ir kolekcininkas Rolandas Valiūnas);
- 2018 m. atidarytas privatus MO muziejus, kuriame vyksta parodos, kino seansai, edukaciniai užsiėmimai, koncertai ir kiti kultūros renginiai, skirti įvairaus amžiaus lankytojų grupėms. Šis muziejus ypač prisidėjo prie kultūrinės aplinkos gerinimo ne tik mieste, bet ir visoje šalyje, nes 2019 m. gavo apdovanojimą už sėkmingiausios 2019 m. turizmo iniciatyvos / projekto, garsinančio Lietuvą už jos ribų. Muziejus sulaukė ir tarptautinio pripažinimo: 2019 m. MO muziejus nominuotas geriausio Europos metų muziejaus 2020 m. apdovanojimui ir 2020 m. išrinktas svetingiausiu ir draugiškiausiu 2020 m. Europos muziejumi. 2021 m. tarptautiniame Europos fasadų konkurse „Baumit Life Challenge“ MO muziejus buvo išrinktas laimėtoju ir nurungė beveik 400 konkurentų iš 26 Europos šalių (steigėjai mokslininkai Danguolė Butkienė ir Viktoras Butkus);
- 2019 m. atidarytas netradicinis Startuolių muziejus, kuriame eksponuojamos Vilniuje gimusių ir pasaulyje pagarsėjusių kompanijų verslo sėkmės istorijos (steigėjas Vilniaus miesto turizmo ir verslo agentūra „Go Vilnius“);
- 2019 m. po ilgos pertraukos atgimė A. Goštauto g. veikęs kino teatras „Planeta“. Miesto tarybos sprendimu čia įsikūrė „Skalvijos“ kino centras, „Meno avilys“, „Vaikų žemė“ ir kitos iniciatyvos, kviečiančios į kino ir medijų renginius. Čia jau veikia viešoji mediateka, o buvusi kino salė pritaikyta vaizdo peržiūroms, kino dirbtuvėms, konferencijoms ir kt.;
- 2020 m. atidaryta nauja kultūrinė erdvė – Dūmų fabrikas, kuriame vyksta įvairūs kultūros renginiai, parodos (steigėjas Linas Zakarevičius);
- 2021 m. vienas svarbiausių įvykių Vilniuje – atidarytas ilgai lauktas Vilniaus miesto muziejus. Muziejus skirtas susipažinti su sostinės istorija, todėl daug dėmesio bus skiriama Vilniaus miesto istorijai, kultūrai, urbanistikai ir architektūrai, socialiniams ir

demografiniams procesams, bendruomenės ir kitiems miesto gyvenimo aspektams, kurie skatins domėjimąsi Vilniaus praeitimi, dabartimi ir ateitimi, puoselės aktyvų pilietiškumą (steigėjas Vilniaus miesto savivaldybė);

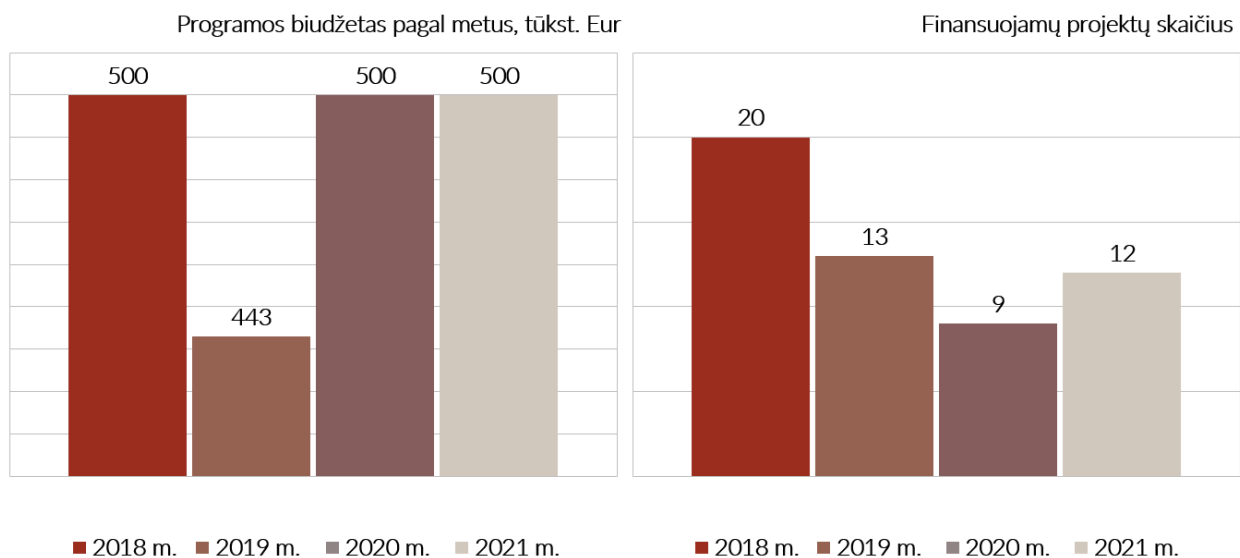
- 2021 m. Vilniuje įgyvendintas pirmas toks projektas pasaulyje „Portalas“, virtualiu tiltu jungiantis Vilnių ir Liubliną. Šis projektas suteikia galimybę įsigilinti į nepažintus miestus ir jų kultūras (steigėjas Benediktas Gylis).

Taigi mieste daugėja unikalių, išskirtinių erdvių bei projektų, kurie patrauklūs tiek patiems Vilniaus miesto gyventojams, tiek čia atvykstantiems svečiams. Šie unikalūs projektai ir erdvės ne tik pritraukia turistus, bet ir didina Vilniaus žinomumą.

Vilniuje palanki situacija kino industrijoms. **Vilnius yra populiarus lokacija kino projektams ir čia įregistruota beveik 100 kino kompanijų.** Vilniaus miesto savivaldybės viešoji įstaiga „Vilniaus kino biuras“ siekia populiarinti Vilniaus miestą kaip draugišką filmo kūrėjams ir skatinti kino kūrimo sektoriaus plėtrą Vilniaus mieste. Čia dažnai filmuojami populiarūs užsienio kompanijų, tokių kaip „Netflix“ ir kitų kūrėjų filmai ir TV serialai. Turint tokias palankias sąlygas ir užtektinai kino industrijai tinkamų erdvių, būtina ir toliau efektyviai išnaudoti unikalią miesto infrastruktūrą, pritraukiant kino industrijos projektus.

2017 m. miesto inicijuota programa „Kuriu Vilnių“ kiekvienais metais atgaivina primirštas sostinės erdves. Programa vyksta jau ne vienerius metus, per kuriuos kasmet vis daugiau miesto erdvių papuošia įvairūs meno kūriniai, inicijuojamos naujos kultūrinės veiklos. 2018 m. buvo atrinkta 20 unikaliosios meno idėjų ir naujiems projektams remti miesto savivaldybė skyrė 500 tūkst. Eur; 2019 m. atrinkta 13 projektų, kuriems buvo skirta daugiau kaip 443 tūkst. Eur parama; 2020 m. atrinkti 9 projektai ir jiems įgyvendinti skirta 500 tūkst. Eur; 2021 m. komisijos nariai atrinko 12 projektų, kuriems buvo paskirstyta 500 tūkst. Eur finansinė parama projektams įgyvendinti. Galima pastebėti, kad kiekvienais metais atrenkamų laimėtojų skaičius skiriasi, tačiau skiriama finansinė parama smarkiai nekinta. „Kuriu Vilnių“ projektas suteikia galimybę skleisti įvairioms meno formoms, kurios pasiekia ne tik miesto centrą, bet ir kitus rajonus.

Pav. 31 Programos „Kuriu Vilnių“ biudžetas ir finansuojamų projektų skaičius, 2018–2021 m. duomenys

Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė

Karantino metu Vilniuje įrengta atvira erdvė kultūros įstaigų vykdomiems projektams, kuriai buvo skirta 95 tūkst. Eur. Vilniaus miesto savivaldybė kultūrai skyrė daugiau nei pusšimtį

atvirų erdvių, kuriose kultūros atstovai buvo kviečiami tęsti dėl karantino sustabdytą veiklą. Prie šios iniciatyvos prisijungė įvairios sostinės įstaigos, viešbučiai ir restoranai, savo kiemus atverdami kultūrai.

Remiantis 2021 m. KOG instituto gyventojų apklausa, didžioji dalis (72 proc.) Vilniaus miesto gyventojų ir Vilniaus priemiesčių gyventojų (83 proc.) sutinka, kad kultūrinis gyvenimas Vilniuje tenkina jų kultūrinius poreikius. Tačiau kultūros vartojimą ap sunkina viešojo transporto ir automobilių parkavimo sistemos problemos. Priemiesčiuose gyvenantiems gyventojams trūksta gerai išvystyto viešojo transporto, kuris leistų patogiai atvykti į miesto centrą. Daug problemų sukelia ir automobilio parkavimo vietos radimas, kas yra viena iš priežasčių, ribojančių lankymąsi miesto kultūros objektuose (kultūros veiklose).

Taip pat **kultūros objektai ir teikiamos kultūros paslaugos ne visada pritaikytos specialiųjų poreikių turintiems asmenims, šeimoms su mažais vaikais, vyresnio amžiaus žmonėms ir pan.**⁶⁷ Žmonėms su negalia vis dar nėra tinkamai pritaikytas patekimas į kultūrinius renginius ar naudojimąsi kultūros paslaugomis. Kultūros įstaigų ir žmones su negalia vienijančių nevyriausybinių organizacijų atstovų 2017 m. vykdytos apklausos rezultatai parodė, kad kino ir teatro pritaikymas žmonių su negalia poreikiams šiuo metu yra prasčiausias. Lietuvos kino teatruose, festivaliuose, televizijoje rodomi filmai nėra pritaikomi žmonių su sensorine negalia poreikiams (neturi garsinio vaizdavimo, specialių subtitrų, nurodančių garsus, muziką ir kt.), o lietuviškas kinas apskritai nėra subtitruojamas. Didžioji dalis animacijos, skirtos vaikams, yra įgarsinta, tačiau vaikams su klausos negalia reikalingas vertimas į gestų kalbą, ne tik titravimas.⁶⁸

Nors didžioji dalis kultūros infrastruktūros objektų vis dar lieka sukonzentruota centrinėje miesto dalyje, tačiau pastebimi su kultūra susiję pokyčiai ir miesto miegamuosiuose rajonuose. **2017 m. prasidėjo ir nuo to laiko kasmet po Vilniaus mikrorajonus keliauja festivalis „Nemiegantys rajonai“.**⁶⁹ Filmų peržiūros, ekskursijos po mikrorajonus, kūrybinės dirbtuvės ir daug kitų veiklų vyksta net penkiuose Vilniaus rajonuose – Pilaitėje, Lazdynuose, Žirmūnuose, Naujininkuose ir Trakų Vokėje. Šis festivalis pritraukė gausius lankytojų būrius ir taip įrodė, kad kultūra yra svarbi ir atokiau už Vilniaus centro ribų gyvenantiems asmenims. **Daug dėmesio sulaukia ir miegamųjų rajonų architektūra, dėl kurios dažnai šiuose rajonuose filmuojami kino filmai.** Ypač išsiskiria Fabijoniškių ir Justiniškių mikrorajonai, kuriuose 2019 m. buvo filmuotas mini serialas „Černobyliis“. Tai prisidėjo prie sostinės garsinimo ir įkvėpė Vilniaus svečius domėtis šiais rajonais. Taigi kultūros infrastruktūra vystoma ir už miesto centro ribų, o šių rajonų unikalus vizualus identitetas pritraukia filmo kūrėjus ir taip didina miesto urbanistinį konkurencingumą.

Šiuo metu labiau išnaudojama dešinioji Neries upės pakrantė siekiant sukurti kultūrinio veiksmo, rekreacijos ir traukos centrą, kuri 2011 m. Vilniaus miesto kultūros būklės analizėje buvo minima kaip per mažai išnaudojama šiems tikslams. 2018 m. atlikti dešinėsios Neries pakrantės rekonstrukcijos darbai. 2021 m. vasarą šalia Neries upės, poilsio aikštelėje prieš krantinės sporto zoną, iškilo naujas šiuolaikinio meno kūrinys – Rafalo Piesliako instaliacija „Sodas“. Kūrinys yra savivaldybės iniciatyvos „Dovana Vilniui“ dalis, kuria siekiama puoselėti skirtingas sostinės vietas, joms suteikiant naują prasmę ar kultūrinį kontekstą. **Neries upės pakrantė taip pat tapo**

⁶⁷ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės taryba. Vilniaus miesto 2021 – 2030 metų strateginis plėtros planas. 2021 m. 54 psl.

⁶⁸ Šaltinis: Kurk Lietuvai. Kultūros ministerija. Kultūros paslaugų prieinamumo žmonėms su negalia didinimas. 2018 m. Prieiga internetu: <http://kurkl.lt/projektai/kulturos-prieinamumo-zmonems-su-negalia-didinimas/>

⁶⁹ Šaltinis: Creative Dock. Ne-miegantys rajonai. Prieiga internetu: <https://www.creativedock.lt/nemiegantysrajonai>

alternatyvia „Sostinės dienų“ erdve. Krantinėje įsikūrusioje scenoje vyksta koncertai ir pasirodo garsūs atlikėjai, kurių muzikoje atsispindi įvairių pasaulio kultūrų garsai, etniniai motyvai ar muzikiniai stiliai, suteikiantys galimybę susipažinti su įvairių tautų kultūra. Ant Neries upės rodomos 3D vandens projekcijos. 2021 m. svarstomi nauji projektiniai pasiūlymai, kurie Neries pakrantę paverstų dar didesniu traukos centru.⁷⁰ 2021 m. **ruošiami planai kairiosios Neries upės krantinės pusės rekonstrukcijai**, tačiau kol kas planuose nenumatyti su kultūra susiję aspektai. Taigi galima pastebėti po truputį augantį skaičių su kultūra susijusių iniciatyvų, kurioms įgyvendinti išnaudojama Neries upės krantinė.

2011 m. Vilniaus miesto kultūros būklės analizėje minėti per menkai išnaudojami tradiciniai miesto simboliai, tokie kaip Geležinio vilko skulptūra, dabar taip pat sulaukia daugiau dėmesio. 2021 m. įgyvendintas naujas projektas „Vilkas keičia kailį“, kurio metu kūrėjai įvelka Geležinio vilko skulptūrą į vis kitus „laikinus kailinius“ kurdami trumpalaikes meno instaliacijas. Instaliacijai „Vilkas keičia kailį“ įgyvendinti skirta 42,3 tūkst. Eur. Šiomet konkursas sulaukė rekordiškai daug paraiškų (net 188).⁷¹ Taigi šis projektas ir didelis paraiškų dėl finansavimo skaičius parodo, kad įvairių kultūros projektų idėjų Vilniuje netrūksta ir miestas pasižymi kūrybingais gyventojais.

2011 m. analizėje taip pat įvardijamas menkas Vingio ir Kalnų parkų išnaudojimas siekiant didinti bendruomenės dalyvavimą ir kūrybiškumą. Nuo 2011 m. iki dabar galima pastebėti pokytį – Kalnų ir Vingio parkai yra populiarios vietos rengti koncertus, festivalius, rodyti spektaklius ir miuziklus. Remiantis 2021 m. KOG instituto gyventojų apklausos duomenimis, šie parkai ir kitos viešosios erdvės (Katedros, Rotušės, Lukiškių aikštės, pieva prie Baltojo tilto, Bernardinų sodas) yra patraukliausios vietos viešoms miesto šventėms bei renginiams centre, nes jos lengvai pasiekiamos ir pasižymi dideliu plotu. Vilniečiai kalbėdami apie tinkamiausias erdves renginiams savo rajone, pirmenybę taip pat atiduoda žalioms lauke esančioms erdvėms – parkams, skverams, pievoms. Taigi būtų aktualu renginiams išnaudoti ne tik centre, bet ir miesto rajonuose esančias žaliąsias erdves.

Priimtas miesto bendrasis planas, vystoma kultūros infrastruktūra, palanki aplinka kino industrijoms, „Kuriu Vilnių“ programa, kultūros renginių plėtra už miesto centro ribų ir išnaudojamos miesto erdvės – visa tai prisideda prie palankios miesto kultūros infrastruktūros būklės kūrimo. Tačiau vis dar aktualia problema išlieka kultūros objektų prieinamumas ir pasiekiamumas dėl prastos viešojo transporto ir automobilių parkavimo sistemos ir nepakankamo kultūros objektų / paslaugų pritaikymo specialiųjų poreikių turintiems asmenims, šeimoms su mažais vaikais, vyresnio amžiaus žmonėms ir pan. Vilniuje taip pat trūksta erdvių, kurios atitiktų pasaulinio lygio atlikėjų reikalavimus ir jiems suteiktų galimybę atvykti koncertuoti į Vilnių.

⁷⁰ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Neris pakrantėje Vilniuje kuriamas naujas traukos centras. 2021 03 31. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/03/31/neries-pakranteje-vilniuje-kuriamas-naujas-traukos-centras/>

⁷¹ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. „Vilkas keičia kailį“. 2021 09 09. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/miesto-pletra/vilkas-keicia-kaili/>

Pav. 32 Urbanistinė struktūra ir kultūrinė infrastruktūra

Priimtas miesto bendrasis planas

2021 m. Sostinės taryba patvirtino naują miesto bendrąjį planą, kuriame numatomi detalesni ir tikslesni sprendiniai geresnei nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugai.

Miegamųjų rajonų išskirtinumas

Daug dėmesio sulaukia miegamųjų rajonų architektūra, dėl kurios dažnai šiose rajonuose vyksta kino filmų filmavimai. Ypač išsiskiria Fabijoniškių ir Justiniškių mikrorajonai.

Vystoma kultūros infrastruktūra

Vilniuje gausu įvairių kultūros įstaigų, gerinančių miesto kultūros padėtį bei garsinančių Vilnių ir Lietuvą. Vienas svarbiausių įvykių mieste – 2021 m. atidarytas Vilniaus miesto muziejus. Planuose numatomi nauji kultūriniai objektai, kurie papildys miesto kultūrinę infrastruktūrą (svarbiausi jų: Nacionalinė koncertų salė, Nacionalinis stadionas).

Karantino metu Vilniuje įrengta atvira erdvė kultūros įstaigų vykdomiems projektams, kuriai buvo skirta 95 tūkst. Eur. Kultūriniam veiksmui išnaudojama dešinioji Neries upės pakrantė („Sostinės dienu“ renginiai, koncertai, 3D vandens projekcijos). Ruošiama rekonstruoti ir kairioji krantinė. Kuriamos meno instaliacijos ant Geležinio vilko skulptūros; Vingio ir Kalnų parkuose vykstantys kultūriniai renginiai.

Palanki aplinka kino industrijoms

Vilniuje didžiausias kino kompanijų skaičius Lietuvoje (~100 kompanijų); čia dažnai filmuojami populiarūs užsienio kompanijų (tokių kaip Netflix) ir kitų kūrėjų filmai bei TV serialai. Čia veikia Vilniaus miesto savivaldybės viešoji įstaiga „Vilniaus kino biuras“, kuri savo darbais prisideda prie kino kūrimo sektoriaus plėtros Vilniaus mieste.

Kultūros objektų pasiekiamumas ir pritaikymas

Reikalingas viešojo transporto ir automobilių parkavimo sistemos tobulinimas, siekiant užtikrinti kultūros objektų lankymą. Svarbus ir kultūros objektų ir teikiamų kultūros paslaugų pritaikymas specialiųjų poreikių turintiems asmenims, šeimoms su mažais vaikais, vyresnio amžiaus žmonėms ir pan.

„Kuriu Vilnių“ programa

Nuo 2017m. vykstanti programa kasmet skiria iki 500 tūkst. Eur naujiems projektams. Kiekvienais metais vis daugiau miesto erdvių papuošia įvairūs nauji meno kūriniai.

Naujų erdvių trūkumas

Dėl tinkamų erdvių trūkumo (didelės koncertų salės) pasaulinio lygio atlikėjai dažnai praleidžia Vilnių ir neatvyksta čia koncertuoti. Taip pat jaučiamas naujos infrastruktūros miesto rajonuose trūkumas. Trūksta erdvių repeticijoms bei pasirodymų salių scenos menams.

Šaltinis: sudaryta autorių

3.3. Miesto kultūros įstaigos

Vilniaus miestas pasižymi dideliu savivaldybinių, nacionalinių, valstybinių ir nevalstybinių kultūros įstaigų skaičiumi. 2021 m. atliktos kultūros srities ekspertų apklausos duomenimis, Vilniaus kultūros įstaigų ir jų organizuojamų renginių skaičius yra pakankamai didelis, kad Vilniaus gyventojas galėtų nueiti bent į vieną kultūros renginį kiekvieną vakarą. Kultūros įstaigos pasižymi ne tik gausa, bet ir įvairove – apima kultūros centrus, muziejus, galerijas, koncertines organizacijas, bibliotekas, teatrus, menų inkubatorius, kino teatrus ir renginių organizavimą.

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Kultūros skyrius 2021 m. kuruoja 29 kultūros įstaigas – 12 biudžetinių įstaigų ir 17 viešųjų įstaigų.⁷² Daugelio įstaigų veiklos ataskaitos 2017–2019 m. laikotarpiu yra viešai prieinamos Registrų centro, Vilniaus miesto savivaldybės⁷³ ir konkrečių įstaigų tinklapiuose. Vilniaus miesto kuruojamų kultūros įstaigų rodikliai rodo, kad įstaigos vykdo aktyvią veiklą: 2019 m. organizuojamų renginių skaičius siekė 5 tūkst., renginiuose dalyvavo daugiau kaip 5 mln. žmonių. Didelis renginių ir lankytojų skaičius rodo Vilniaus miesto gyventojų ir svečių susidomėjimą miesto kultūrinio gyvenimu.

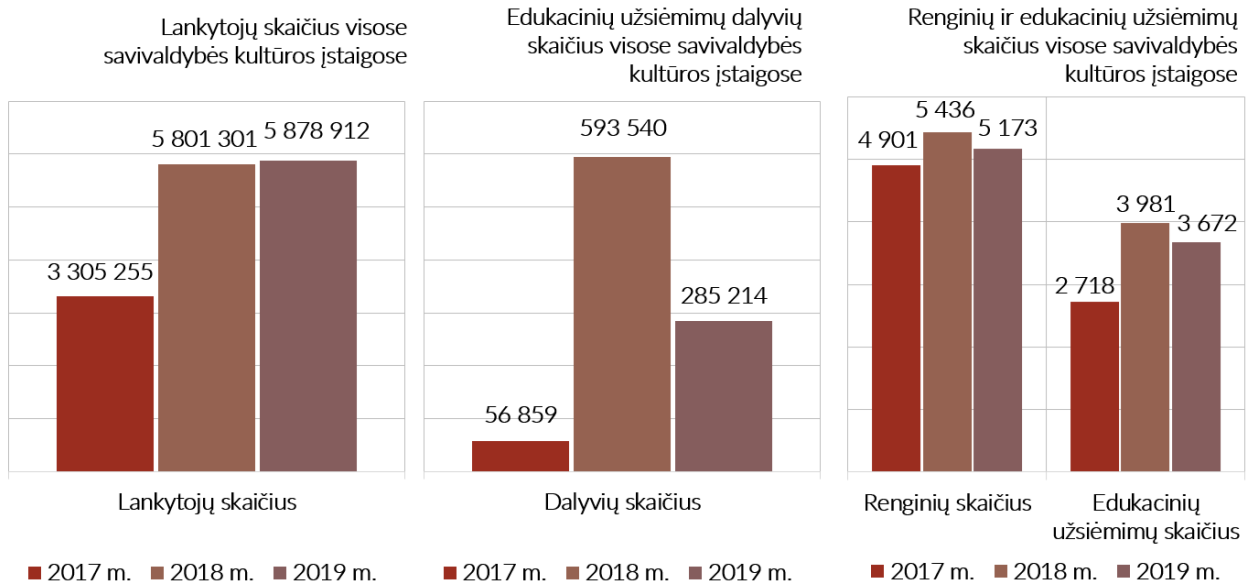
2017–2019 m. laikotarpiu savivaldybės kuruojamų kultūros įstaigų rodikliai augo. Lankytojų skaičius išaugo 77 proc., įstaigų organizuojamų renginių skaičius didėjo 5,5 proc., o edukacinių užsiėmimų skaičius padidėjo 35 proc., jų dalyvių skaičius – 4 kartais. Daugiausia visų lankytojų

⁷² Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Vilniaus miesto savivaldybės įmonių ir įstaigų sąrašas. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/savivaldybes-imones/vilniaus-miesto-savivaldybes-imones-ir-istaigos/>

⁷³ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Kultūros skyriaus kuruojamų viešųjų įstaigų veiklos ataskaitų duomenys, planai ir ataskaitos. Prieiga internetu: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNDE1OGNmMjktOTkzYy00MTcyLTg3MjktNjE1NzBiZThhZTc1IiwidCI6ImFmZjM2MzLTNINWUtNDd1OC1hZjZkLTE4NTFkNmQxZmUzYiIsImMiOiJh9>

sulaukia kultūros centrai (43–65 proc. visų lankytojų 2017–2019 m.). Kultūros centrai taip pat surengia didžiausią dalį renginių (44–45 proc. visų renginių 2017–2019 m.).

Pav. 33 Lankytojų, renginių, edukacinių užsiėmimų ir jų dalyvių skaičius savivaldybės kultūros įstaigose, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Nuo 2011 m. Vilniaus miesto savivaldybė likvidavo vieną biudžetinę įstaigą – Trakų Vokės bendruomenės kultūros centrą. Viena viešoji įstaiga – Vilniaus senamiesčio teatras – oficialiai buvo likviduota 2021 m., tačiau veiklą sustabdė dar 2020 m. Lietuvos menininkų rūmų, buvusių 2011 m. Vilniaus miesto kultūros būklės analizėje, taip pat nebėra tarp savivaldybės biudžetinių įstaigų po to, kai įstaiga buvo likviduota 2010 m.

Nuo 2011 m. atsidarė keturios naujos savivaldybės kuruojamos įstaigos: Trakų Vokės dvaro sodyba, Azijos menų centras, Vilniaus miesto opera ir Vilniaus miesto muziejus. Visas įstaigų sąrašas žemiau:

Pav. 34 Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinių ir viešųjų įstaigų, kuriose savivaldybė yra dalininkė, sąrašas, 2021 m. duomenys

BIUDŽETINĖS ĮSTAIGOS		VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS	
KULTŪROS CENTRAI Grigiškių kultūros centras Kirtimų kultūros centras Kultūros ir informacijos centras M. K. Čiurlionio namai Naujosios Vilnios kultūros centras Vilniaus etninės kultūros centras Vilniaus kultūros centras	MUZIEJAI IR GALERIJOS Vilniaus memorialinių muziejų direkcija su 5 skyriais Literatūrinis A. Puškino muziejus Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus	KULTŪROS CENTRAI Vilniaus rotušė Žydų kultūros ir informacijos centras Kultūros ir švietimo centras Vilniaus mokytojų namai Jono Meko vizualiųjų menų centras Jokūbo Kolaso kultūros centras Trakų Vokės dvaro sodyba Azijos menų centras	MUZIEJAI IR GALERIJOS Bažnytinio paveldo muziejus Lietuvos energetikos muziejus Vilniaus Jeruzalės skulptūrų sodas Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija Vilniaus miesto muziejus
KONCERTINĖS ORGANIZACIJOS Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“ Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras	BIBLIOTEKOS Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka su 17 filialų	TEATRAI Vilniaus miesto opera	KINO TEATRAI „Skalvijos“ kino centras
		RENGINIAI ATVIROSE ERDVĖSE Vilniaus festivaliai	MENŲ INKUBATORIAI Užupio meno inkubatorius Menų spaustuvė

Šaltinis: sudaryta autorių

2021 m. savivaldybė yra vienintelė dalininkė 8-iose viešosiose įstaigose (VšĮ „Skalvijos“ kino centras, VšĮ „Užupio meno inkubatorius“, VšĮ „Vilniaus rotušė“, VšĮ „Kultūros ir švietimo centras Vilniaus mokytojų namai“, VšĮ „Vilniaus festivaliai“, VšĮ „Jono Meko vizualiųjų menų centras“, VšĮ „Trakų Vokės dvaro sodyba“, VšĮ „Vilniaus miesto muziejus“).

Vilniaus miesto savivaldybė taip pat pagal konkursines 3 metų finansavimo programas remia kultūros ir meno organizacijas. 2021 m. remiami teatrai (OKT / Vilniaus miesto teatras, Urbanistinio šokio teatras „Low Air“, teatras „Atviras Ratas“, Meno ir mokslo laboratorija / Vilniaus miesto teatras), šiuolaikinės muzikos ansamblis „Synaesthesia“ ir edukacines programas vykdančios organizacijos (MO muziejus, Meno avilys ir festivalis „Kino pavasaris“).⁷⁴

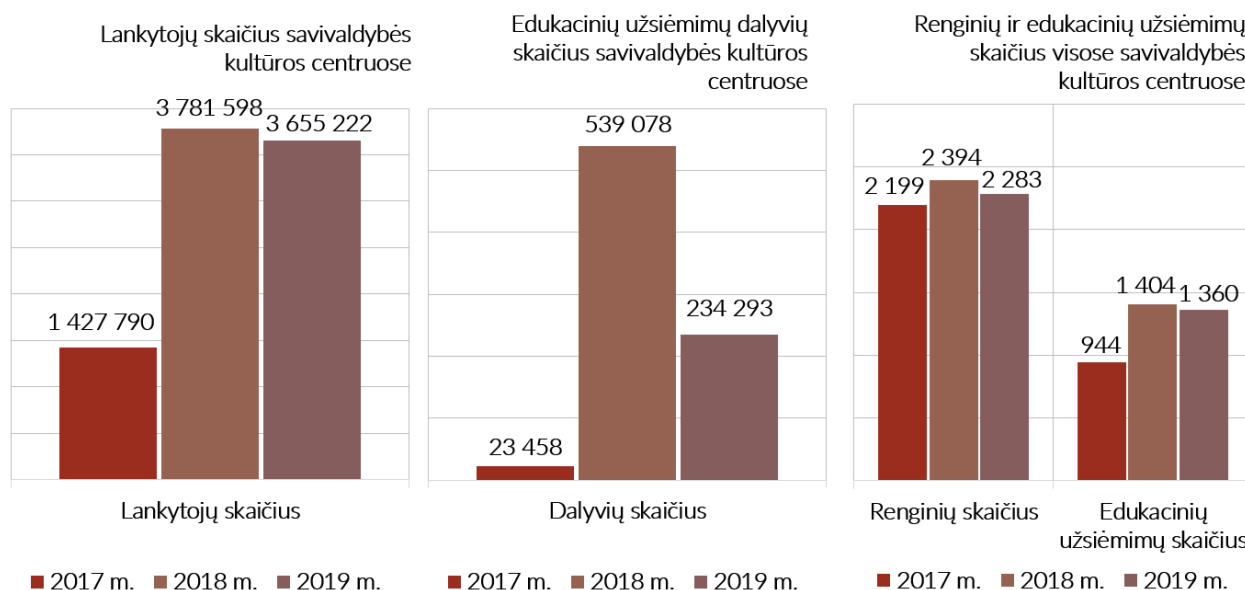
3.3.1. Kultūros centrai

2021 m. Vilniaus miesto savivaldybė iš viso kuruoja 13 kultūros centrų – 6 iš jų yra savivaldybės biudžetinės įstaigos, likusiose 7-iose savivaldybė yra dalininkė.

Savivaldybės kuruojami kultūros centrai savo įstaigose ir organizuojamuose renginiuose generuoja kelis milijonus lankytojų – 80–85 proc. bendro lankytojų skaičiaus sudaro Vilniaus kultūros centro, rengiančio didelio susidomėjimo sulaukiantį „Kalėdos Sostinėje“ renginį, duomenys. Daugiausia renginių organizuoja Vilniaus mokytojų namai (31–42 proc. 2017–2019 m.), edukacinių užsiėmimų – Trakų Vokės dvaro sodyba (28–41 proc. 2017–2019 m.) ir Vilniaus mokytojų namai (25–26 proc. 2018–2019 m.).

⁷⁴ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Pagal konkursus remiamos kultūros įstaigos. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/svietimas-kultura-ir-sportas/kultura/kulturos-istaigos/pagal-konkursus-remiamos/>

Pav. 35 Vilniaus miesto savivaldybės kuruojami kultūros centrai, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Vilniaus miesto kuruojamos biudžetinės įstaigos:

Kultūros ir informacijos centras M. K. Čiurlionio namai veikia kaip memorialinis kultūros centras kompozitoriui ir dailininkui Mikalojui Konstantinui Čiurlioniui atminti. Centras tyrinėja menininko gyvenimą ir kūrybą, kaupia archyvus, organizuoja renginius bei edukacines veiklas, pristato M. K. Čiurlionio kūrybą užsienio šalyse.⁷⁵

Vilniaus etninės kultūros centras veikia pagal tris programas – etninės kultūros edukacija, lietuvių kalendorinių ir kitų švenčių rengimas sostinėje ir leidyba. Įstaiga be kitų renginių turi išskirtinę teisę rengti Užgavėnių, Rasų / Joninių šventes, tarptautinį festivalį „Skamba skamba kankliai“.⁷⁶

Kirtimų kultūros centre organizuojami koncertai bei edukacinės veiklos, taip pat vyksta kiti kultūrinio pobūdžio renginiai ir socialinės integracijos projektai. Centras globoja įvairius šokių, muzikos, teatro kolektyvus, senjorų klubą.⁷⁷

Grigiškių kultūros centras rengia pagrindinius vietos bendruomenės renginius, o jo patalpose veikia 14 šokių, muzikos ir teatro kolektyvų vaikams, jaunimui, pagyvenusiems asmenims, neįgaliesiems ir tautinėms bendrijoms.⁷⁸

Naujosios Vilnios kultūros centras organizuoja edukacinius užsiėmimus ir kultūrinės veiklas, taip pat jungia vokalo, muzikos ir šokių kolektyvus. Centre užsiėmimus veda ir įvairios dramos, sporto, muzikos ir šokių studijos.⁷⁹

Vilniaus kultūros centras (įsteigtas 2009 m. spalį) įvardijamas kaip daugiavilniškasis kultūros įstaiga, įgyvendinanti meno ir kultūros projektus Vilniuje ir prisidedanti prie visuomenės kultūros poreikių formavimo, tarpkultūrinio dialogo skatinimo ir tarptautinio bendradarbiavimo.

⁷⁵ Šaltinis: M.K. Čiurlionio namai. Apie mus. Prieiga internetu: <https://mkcnamai.lt/lt/apiemus/>

⁷⁶ Šaltinis: Vilniaus etninės kultūros centras. Apie mus. Prieiga internetu: <https://www.etno.lt/informacija>

⁷⁷ Šaltinis: Kirtimų kultūros centras. Kolektyvai. Prieiga internetu: <https://kirtimukc.lt/kolektyvai/>

⁷⁸ Šaltinis: Grigiškių kultūros centras. Veikla. Prieiga internetu: <http://grigiskiukc.lt/apie-mus/>

⁷⁹ Šaltinis: Naujosios Vilnios kultūros centras. Apie mus. Prieiga internetu: <http://grigiskiukc.lt/apie-mus/>

Centre veikia 12 meno kolektyvų.⁸⁰ Tarp svarbiausių centro organizuojamų renginių yra Kalėdų sostinėje veiklos – Kalėdų miestelio, Kalėdų eglės ir kt.

Remiantis kultūros centrų veiklos ataskaitų duomenis, savivaldybės kuruojamų centrų (biudžetinių įstaigų) organizuojamose veiklose lankytojų skaičius siekė nuo 13 tūkst. iki 3 mln. lankytojų. Daugiausia jų sulaukiama Vilniaus kultūros centro organizuojamuose renginiuose (iš jų didelė dalis – Kalėdos Sostinėje renginių dalyviai). 2017 – 2019 m. laikotarpiu lankytojų skaičius augo daugiau nei du kartus. 2017–2019 m. vienas kultūros centras vidutiniškai surengė 200 renginių per metus. Kultūros centrai taip pat organizuoja edukacines veiklas, didžiausias jų skaičius fiksuojamas Naujosios Vilnios kultūros centre.

Lentelė 12. Vilniaus miesto savivaldybės BĮ kultūros centrų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys

Kultūros centrai	Lankytojų skaičius, 2017 m.	Lankytojų skaičius, 2018 m.	Lankytojų skaičius, 2019 m.	Renginių skaičius, 2017 m.	Renginių skaičius, 2018 m.	Renginių skaičius, 2019 m.	Edukaciniai užsiėmimai, 2017 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2018 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2019 m.	
							Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai
Kultūros ir informacijos centras M. K. Čiurlionio namai	13 749	12 876	39 225	307	225	182	29	868	29	1016	28	1080
Vilniaus etninės kultūros centras	21 050	58 410	59 204	116	130	134	98	650	218	3680	155	5732
Kirtimų kultūros centras	13 857	41 974	41 969	256	180	193	52	71	38	940	38	963
Grigiškių kultūros centras	13 725	73 730	85 384	195	120	143	36	3741	35	2525	34	3454
Naujosios Vilnios kultūros centras	19 000	19 400	45 406	225	297	225	180	490	200	520	200	520
Vilniaus kultūros centras	1 146 377	3 195 736	3 079 520	238	274	170	7	N/A	5	507 060	4	196 775

Šaltinis: sudaryta autorių

Vilniaus miesto savivaldybės kuruojamos viešosios įstaigos – kultūros centrai:

Vilniaus rotušė Vilniaus miesto savivaldybei perduota 1999 m., šiuo metu joje vyksta kultūriniai, reprezentaciniai ir komerciniai renginiai. Savivaldybė yra vienintelė dalininkė.

Kultūros ir švietimo centras Vilniaus mokytojų namai be kultūrinių ir edukacinių veiklų organizavimo taip pat administruoja filialą „Šv. Kotrynos bažnyčia“, kurio fasadas nuo 2020 m. restauruojamas iš Vilniaus miesto savivaldybės lėšų. Savivaldybė yra vienintelė dalininkė.

Jono Meko vizualiųjų menų centras užsiima kino ir vaizdo meno populiarinimu, taip pat kaupia menininkų Jono Meko ir Jurgio Mačiūno kūrybą, filmų archyvą.⁸¹ Savivaldybė yra vienintelė dalininkė.

Žydų kultūros ir informacijos centro pagrindinės veiklos yra kaupti ir teikti informaciją apie žydų kultūros paveldą, rengti kultūrinio pobūdžio renginius bei parodas, inicijuoti žydų kultūros akcentų atsiradimą Vilniuje ir kituose Lietuvos miestuose. Dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė, Lietuvos žydų bendruomenė, Vilniaus žydų bendruomenė, Tel Avivo Turizmo asociacija.

Jokūbo Kolaso kultūros centro tikslai yra puoselėti gudų tautos tradicijas, integruoti gudų tautinę bendriją į Vilniaus miesto bendruomenės kultūrinę erdvę, organizuoti ir dalyvauti kultūros renginiuose. Dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė ir Gudų kultūros draugija Lietuvoje.

⁸⁰ Šaltinis: Vilniaus kultūros centras. Veikla. Prieiga internetu: <https://www.vilniuskc.lt/veikla/>

⁸¹ Šaltinis: Jono Meko vizualiųjų menų centras. Apie įstaigą. Prieiga internetu: <https://mekas.lt/lt/about/>

Trakų Vokės dvaro sodyba (įsteigta 2014 m. sausį). 2013 m. Vilniaus savivaldybė perėmė Trakų Vokės dvaro sodybos rūmus ir įsteigė viešąją įstaigą objektui valdyti. 2019–2021 m. laikotarpiu dvaro rūmai buvo tvarkomi, siekiant didinti jų, kaip kultūros paveldo objekto, patrauklumą ir lankomumą. Jie laikomi meniniu požiūriu vienu vertingiausių neoklasicistinių rūmų Lietuvoje. Šiuo metu dvaro sodybos teritorijoje vyksta renginiai, edukacinės veiklos ir ekskursijos. Vieta taip pat gali būti naudojama fotosesijoms bei filmavimams.⁸² Viešoji įstaiga pakeitė Vilniaus miesto savivaldybei priklausiusį Trakų Vokės bendruomenės kultūros centrą, išregistruotą 2014 m. balandį. Savivaldybė yra vienintelė dalininkė.

Azijos menų centras (įsteigtas 2012 m. gegužę). Menų centras siekia vykdyti visuomenei naudingą veiklą Azijos menų ir kultūros propagavimo, plėtros srityje, taip suteikiant progą Vilniaus miesto gyventojams ir svečiams pažinti Azijos kraštų kultūras. Centro veiklos: parodų, renginių, ekspozicijų organizavimas, edukacinė ir pažintinė veikla.⁸³ Dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė ir Vilniaus universitetas.

Nepaisant Vilniaus mokytojų namų, sulaukiančių šimtatūkstantinės lankytojų minios, VŠĮ kultūros centruose lankėsi vidutiniškai apie 8,6 tūkst. lankytojų per metus. Vilniaus mokytojų namai ir filialas „Šv. Kotrynos bažnyčia“ taip pat suorganizavo daugiausia renginių: 2018–2019 m. suorganizuotų renginių skaičius siekė beveik tūkstantį. 2017 m. Jokūbo Kolaso kultūros centras nevykdė veiklų.

Lentelė 13. Vilniaus miesto savivaldybės VŠĮ kultūros centrų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys

Kultūros centrai	Lankytojų skaičius, 2017 m.	Lankytojų skaičius, 2018 m.	Lankytojų skaičius, 2019 m.	Renginių skaičius, 2017 m.	Renginių skaičius, 2018 m.	Renginių skaičius, 2019 m.	Edukaciniai užsiėmimai, 2017 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2018 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2019 m.	
							Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai
Vilniaus rotušė	8260	26 000	28 000	50	68	68	8	820	20	2600	7	1400
Žydų kultūros ir informacijos centras	13 800	8618	10 100	25	40	35	70	1625	93	1916	30	1800
Kultūros ir švietimo centras Vilniaus mokytojų namai	163 083	326 950	238 700	678	967	960	65	8798	345	12 000	353	14 092
Jono Meko vizualiųjų menų centras	3569	3800	7440	12	11	8	0	0	0	0	0	0
Jokūbo Kolaso kultūros centras	0	630	1100	0	2	4	0	0	0	0	0	0
Trakų Vokės dvaro sodyba	7910	8324	12 974	76	60	135	386	5695	391	5721	476	7477
Azijos menų centras	3410	5150	6200	21	20	26	13	700	30	1100	35	1000

Šaltinis: sudaryta autorių

Pagal 2021 m. KOG instituto atliktą Vilniaus miesto gyventojų apklausą, 4 iš 10 vilniečių per pastaruosius metus lankėsi kultūros centruose, iš jų dažniausiai – Vilniaus mokytojų namuose (22 proc. besilankiusių kultūros centruose). Taip pat, vertindami kultūros centrų veiklas, Vilniaus miesto gyventojai buvo linkę visas įstaigas vertinti panašiai.

⁸² Šaltinis: Trakų Vokės dvaro sodyba. Paslaugos. Prieiga internetu: <https://www.tvds.lt/paslaugos>

⁸³ Šaltinis: Azijos menų centras. Apie mus. Prieiga internetu: <https://azijosmenucentras.lt/about-me/>

Pav. 36 Lankymasis kultūros centruose, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys

KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

2021

Lankymasis kultūros centruose

Kuriuose iš šių Vilniuje veikiančių kultūros ir meno centrų lankėtės per pastaruosius 3 metus?

44% Per pastaruosius 3 metus lankėsi bent vienoje įstaigoje

Lankėsi 1 kultūros ir meno centre	25%
Lankėsi daugiau nei viename kultūros ir meno centre	19%
Nesilankė	56%

Kultūros centruose per pastaruosius 3 metus yra lankęsi 4 iš 10 vilniečių, dažniausiai – Vilniaus mokytojų namuose.

Kultūros centruose dažniau lankėsi moterys, Naujosios Vilnios gyventojai, 60-74m. amžiaus vilniečiai, asmenys, disponuojantys 601-800 Eur pajamomis, bei tie, kurių bent viena iš darbo ar studijų sričių yra / buvo susijusi su kultūra, menu.

Vilniaus mokytojų namuose dažniau lankėsi moterys, vyresnio amžiaus vilniečiai (50+) – pastarieji dažniau lankėsi ir Žydų kultūros ir informacijos centre. 30-39 m. amžiaus vilniečiai dažniau lankėsi M.K. Čiurlionio namuose. Gyvenantys miesto dalyje, kuriai priklauso Naujamiestis, Senamiestis, Užupis, Žvėrynas, Rasos, dažniau lankėsi Mokytojų namuose.

Bazė: respondentai, lankęsi įstaigoje ● Vilniaus savivaldybei priklausančios organizacijos.

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

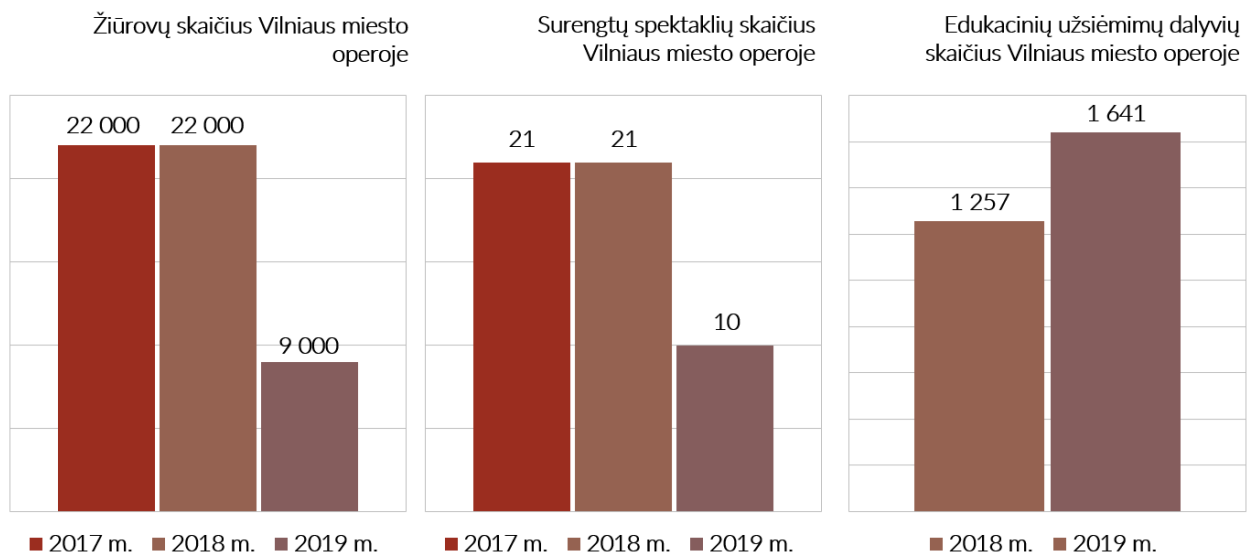
3.3.2. Teatrai

Vilniaus mieste, galinčiame pasigirti didele ne miestui priklausančių kultūros įstaigų koncentracija, teatrų taip pat netrūksta – čia veikia nacionaliniai, valstybiniai, privatūs teatrai bei vienas savivaldybės teatras. 2021 m. Vilniaus miesto savivaldybė yra vienos teatro įstaigos dalininkė:

Vilniaus miesto opera (įsteigta 2012 m. liepą), kurianti operos spektaklius ir teatralizuotas koncertines programas ir siekianti suteikti galimybę jaunimui dirbti muzikinėje srityje, populiarinti klasikinę operą Lietuvoje. 2017–2019 m. įstaigai buvo suteiktas Vilniaus miesto trupės vardas. Dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė, Dalia Ibelhauptaitė, Tomas Kučinskas.

Vilniaus miesto opera 2017–2019 m. iš viso parodė 52 spektaklius, kuriuos stebėjo 53 tūkst. žiūrovų. Kiekvienais metais į spektaklius edukaciniais tikslais nemokamai kviečiami moksleiviai: remiantis Vilniaus miesto operos 2018–2019 m. metinių ataskaitų duomenimis, beveik 2,9 tūkst. mokyklinio amžiaus vaikų turėjo galimybę susipažinti su operos kultūra. Įstaiga taip pat kviečia menų studentus praktikuotis sceninio atlikimo, skaito paskaitas verslo studentams apie meno ir verslo ryšį, bendradarbiauja su mokyklomis, siekiant ugdyti kūrybiškumą ir kritinį mąstymą.

Pav. 37 Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ teatrų žiūrovų ir spektaklių statistika, 2017–2019 m. duomenys

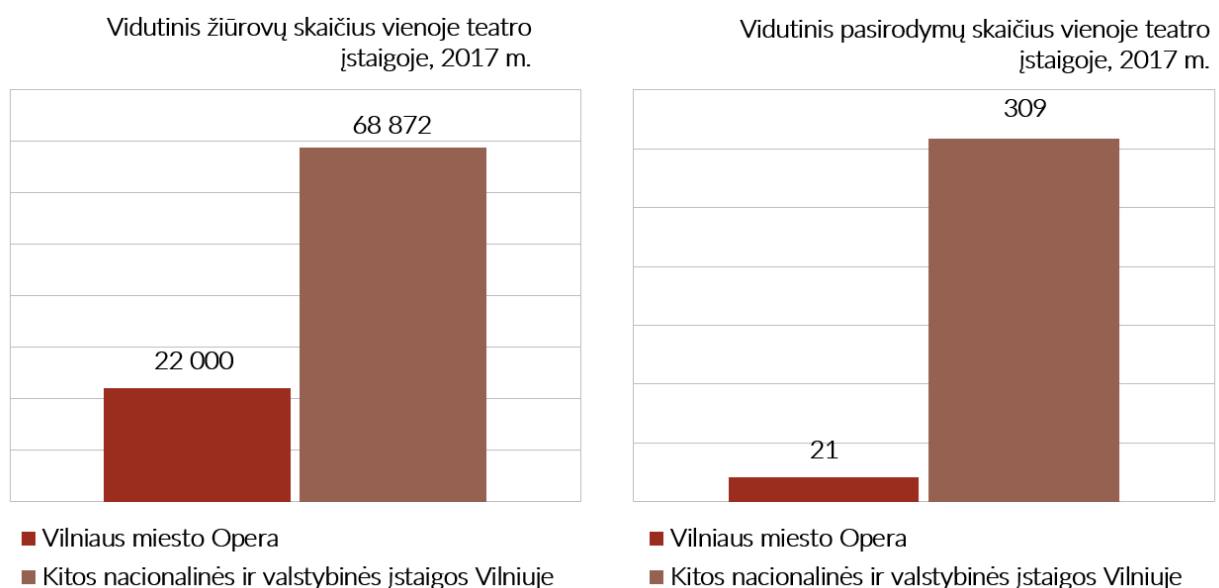

Šaltinis: sudaryta autorių

Taip pat Vilniuje veikia du nacionaliniai teatrai (Lietuvos nacionalinis dramos teatras, Lietuvos nacionalinis operos ir baletų teatras), keturi valstybiniai teatrai (Lietuvos rusų dramos teatras, Valstybinis jaunimo teatras, Valstybinis Vilniaus mažasis teatras, Vilniaus teatras „Lėlė“). Iš viso Vilniuje suskaičiuojami 35 teatrai, iš kurių du turi Vilniaus miesto teatro vardą – tai yra Vilniaus miesto trupės konkursą laimėjusi Meno ir mokslo laboratorija ir Vilniaus miesto teatro konkursą laimėjęs Oskaro Koršunovo teatras (OKT).

Nacionaliniai ir valstybiniai teatrai Vilniuje 2017 m. vidutiniškai sulaukė 3 kartus daugiau žiūrovų ir surengė 14 kartų daugiau pasirodymų už savivaldybės kuruojamą teatrą. Vienas iš Vilniaus miesto teatro statusą turinčių Oskaro Koršunovo teatras 2017 m. sulaukė panašaus skaičiaus žiūrovų kaip Vilniaus miesto opera – 25 tūkst. – ir surengė 164 pasirodymus. Apie kitą Vilniaus miesto teatrą – Meno ir mokslo laboratoriją – viešai prieinamų duomenų nepateikiama.

Pav. 38 Vidutinis lankytojų ir pasirodymų skaičius teatro įstaigoje, 2017 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Remiantis 2021 m. atlikta kultūros srities ekspertų apklausa, teatro sritis Lietuvoje yra **aukštos kokybės**, tačiau taip pat pastebima, kad pastaruoju metu užsienyje norima naujų darbų, o nemažai didžiųjų teatralų, žinomų vardų nebėra ir taip greitai nebeatsiranda. Akcentuojamas **infrastruktūros – repeticijų erdvių, pasirodymų salių – trūkumas** scenos menams.

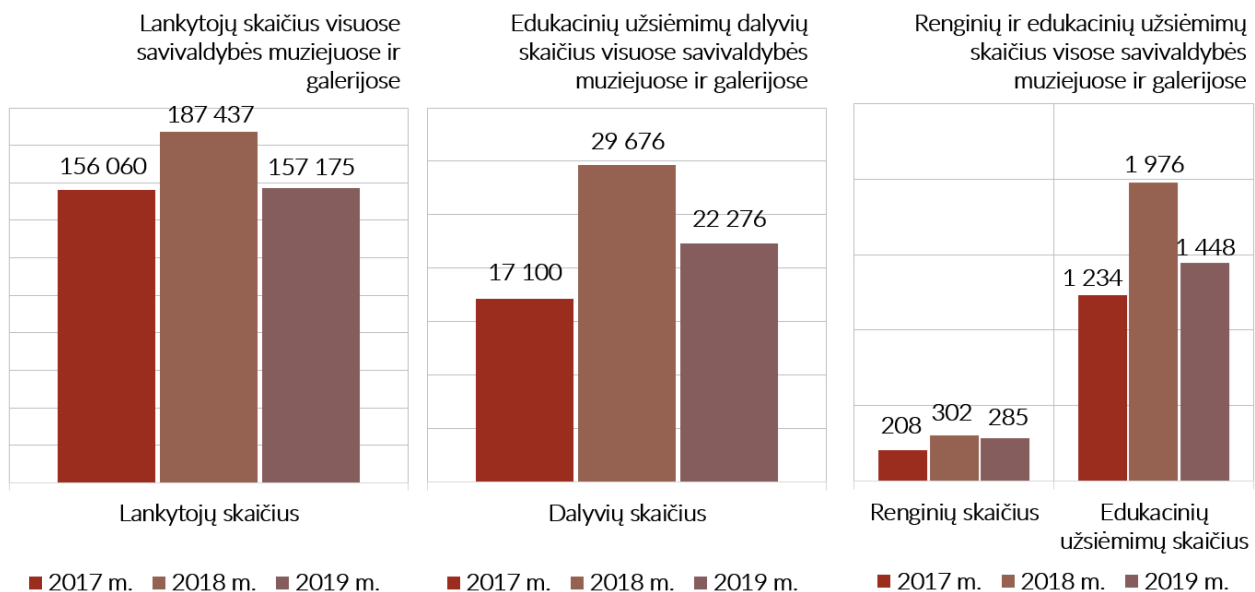
„Iš Vilniui pavaldžių įstaigų turime vieną teatrą – Vilniaus miesto operą, bet kur ji yra? Buvo keletas spektaklių lauke, nes užsidarius Kongresų rūmams, Vilniaus miesto opera nebeturi, kur rodyti spektaklių.“

3.3.3. Muziejai

Vilniaus mieste įsikūrę 24 muziejai – nacionalinės, respublikinės, žinybinės, savivaldybės ir privačios įstaigos. Vilniaus miestui 2021 m. iš viso priklausė 8 biudžetinės ir viešosios įstaigos.

Savivaldybės kuruojami muziejai ir galerijos bendrai surenka 156–187 tūkst. lankytojų per metus ir organizuoja daugiau kaip tūkstantį edukacinių užsiėmimų kiekvienais metais. Organizuojamų renginių skaičius 2017–2019 m. laikotarpiu išaugo 37 proc. Daugiausia lankytojų sulaukia Bažnytinio paveldo muziejus (40–43 proc. visų lankytojų savivaldybės muziejuose 2017–2019 m.), o daugiausia edukacinių užsiėmimų – Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija (25–35 proc. 2017–2019 m.), taip pat Lietuvos energetikos ir technikos muziejus (40 proc. 2018 m.).

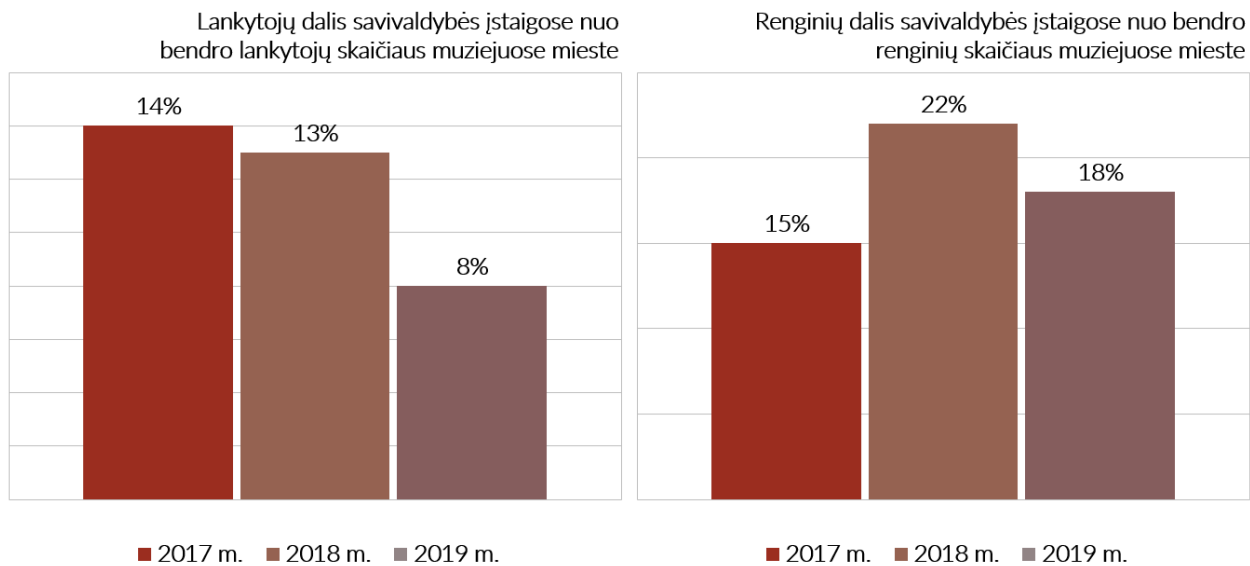
Pav. 39 Vilniaus miesto savivaldybės kuruojami muziejai ir galerijos, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Savivaldybės įstaigų lankytojų skaičius sudaro nedidelę dalį visų muziejų Vilniaus mieste rodiklių (8–14 proc.), o 2017–2019 m. laikotarpiu ši dalis krito 42 proc. Organizuojamų renginių skaičiaus atžvilgiu, savivaldybės įstaigos pasirodo geriau ir vidutiniškai sudaro beveik penktadalį (18 proc.) visų muziejų renginių Vilniuje 2017–2019 m. laikotarpiu.

Pav. 40 Lankytojų ir renginių dalis savivaldybės įstaigose nuo bendro lankytojų ir renginių skaičiaus Vilniuje, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

2021 m. Vilniaus miesto savivaldybei priklauso 3 biudžetinės įstaigos muziejai:

Marijos ir Jurgio Šlapelių name-muziejuje vyksta renginiai ir parodos, vedamos ekskursijos. Memorialinis muziejus supažindina su Šlapelių šeimos gyvenimo ir veiklos istorija ir platesne XIX–XX a. Vilniaus istorija.

Literatūrinis A. Puškino muziejus kaupia ir tyrinėja kultūrinės vertybes, atlieka edukacines veiklas, muziejuje taip pat vyksta įvairaus pobūdžio kultūriniai renginiai, parodos.

Vilniaus memorialinių muziejų direkcija turi penkis skyrius: Beatričės Grincevičiūtės memorialinį butą-muziejų „Beatričės namai“, Vinco Krėvės Mickevičiaus memorialinį butą-muziejų, Venclovų namus, Vinco Mykolaičio-Putino memorialinį butą-muziejų, dedikuotus istorinėms asmenybėms; 2022 m. duris lankytojams atversiantį Medinės miesto architektūros muziejų.

Visos trys biudžetinės įstaigos sulaukia panašaus lankytojų skaičiaus, siekiančio vidutiniškai 10–12 tūkst. per metus, ir rengia panašų skaičių renginių bei parodų, siekiančio vidutiniškai 37–63 per metus. Vidutinis lankytojų skaičius biudžetinėse įstaigose augo 18 proc. 2017–2019 m. laikotarpiu augo ir rengiamų renginių skaičius – per trejus metus išaugo net 70 proc. Edukacinių užsiėmimų atžvilgiu, vienas muziejus surengia nuo 30 iki 260 edukacinių veiklų ir sulaukia nuo 570 iki 6 tūkst. dalyvių per metus.

Lentelė 14. Vilniaus miesto savivaldybės BĮ muziejų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys

Muziejai ir galerijos	Lankytojų skaičius, 2017 m.	Lankytojų skaičius, 2018 m.	Lankytojų skaičius, 2019 m.	Renginių skaičius, 2017 m.	Renginių skaičius, 2018 m.	Renginių skaičius, 2019 m.	Edukaciniai užsiėmimai, 2017 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2018 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2019 m.	
	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai
Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus	10 210	10 254	10 277	32	34	42	49	730	52	746	57	812
Literatūrinis A. Puškino muziejus	7224	8987	13 407	40	40	80	43	736	32	576	44	691

Vilniaus memorialinių muziejų direkcija	12 996	13 807	12 464	40	65	67	259	6034	262	4917	239	4220
---	--------	--------	--------	----	----	----	-----	------	-----	------	-----	------

Šaltinis: sudaryta autorių

5 viešosios įstaigos principu veikiančiuose muziejuose savivaldybė yra dalininkė:

VŠĮ „Sakralus menas“ Bažnytinio paveldo muziejus įgyvendina edukacines veiklas, kultūrinius renginius, saugo ir eksponuoja bažnytinio paveldo objektus. Dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė ir Vilniaus arkivyskupijos Ekonomo tarnyba.

Lietuvos energetikos ir technikos muziejus, įsikūrusio buvusioje pirmojoje Vilniaus elektrinėje, tikslas – rinkti, saugoti, tyrinėti Lietuvos energetikos ir technikos istoriją ir su ja susijusius įvykius, įrengti ekspoziciją, organizuoti renginius ir parodas.⁸⁴ 2019 m. prasidėjo muziejaus rekonstrukcija, be kitų rekonstrukcinių darbų planuota įrengti požeminę ekspozicijų erdvę, apžvalgos aikštelę ir naują lankytojų aptarnavimo erdvę, taip pat padidinti muziejaus prieinamumą įrengiant liftą.⁸⁵ Dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė, Vilniaus šilumos tinklai, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija, Nacionalinė Lietuvos energetikos asociacija, Lietuvos elektros energetikos asociacija.

Vilniaus Jeruzalės skulptūrų sodas yra pirmasis šiuolaikinės lietuvių skulptūros parkas, unikalus tuo, kad buvo sukurtas ir prižiūrimas pačių skulptorių. Sode eksponuojama per 50 klasikų ir jaunesnės kartos menininkų skulptūrų.⁸⁶ Dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė ir Kunotas Vildžiūnas.

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija, orientuota į jaunus žmones, organizuoja kūrybinės edukacijos veiklas, renginius, parodas. Dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė ir Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokykla.

VŠĮ Vilniaus miesto muziejus (įsteigtas 2020 m. vasarį). 2021 m. pavasarį duris atvėrusio muziejaus parodos siekia šiuolaikiškai pateikti autentiškus Vilniaus miesto gyvenimo tyrimus ir rinkti miesto istorijos artefaktus. Muziejaus įkūrimą paskatino 2023 m. planuojamos švęsti Vilniaus vardo paminėjimo 700 metinės.⁸⁷ Vilniaus miesto muziejus šiuo metu įsikūręs viename iš pastatų Vokiečių gatvėje – praėjus penkerių metų laikotarpiui, muziejų tikimasi perkelti į reprezentatyvesnes nuolatinės patalpas. Savivaldybė yra vienintelė muziejaus dalininkė. 2011 m. Vilniaus miesto kultūros būklės analizėje buvo paminėta, kad Vilniui trūksta miestui dedikuotos muziejinės įstaigos – miesto muziejaus ar galerijos. Praėjus dešimčiai metų su Vilniaus miesto muziejaus atidarymu Vilnius prisijungia prie kitų Europos sostinių, kuriose įsikūrusios miesto istorijai dedikuotos muziejų įstaigos. 2021 m. „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“ atliktos kultūros ekspertų apklausos metu buvo džiaugiamasi šios įstaigos atidarymu, tačiau taip pat turima didesnių lūkesčių kaip iš muziejaus, siekiančio reprezentuoti Vilniaus miestą:

⁸⁴ Šaltinis: Lietuvos energetikos ir technikos muziejus. Apie muziejų. Prieiga internetu: <https://www.etm.lt/apie-muzieju/>

⁸⁵ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Prasidėjo Energetikos ir technikos muziejaus rekonstrukcija – įkasta simbolinė kapsulė. 2019 01 28. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2019/01/28/prasidejo-energetikos-ir-technikos-muziejaus-rekonstrukcija-ikasta-simboline-kapsule/>

⁸⁶ Šaltinis: Jeruzalės skulptūrų sodas. Prieiga internetu: <https://www.skulpturusodas.com/skulptr-sodas>

⁸⁷ Šaltinis: Vilniaus miesto muziejus. VM istorija. Prieiga internetu: <https://vilniausmuziejus.lt/vm/vm-istorija/>

„Jo erdvės yra tikrai per mažos, ambicija per maža. Norėtusi žymiai išpūdingesnio pastato, erdvių ir kad Vilniaus miestas skirtų resursus kolekcijai įsigyti, pildyti ir laikyti. Šiuo metu muziejus turi mažos galerijos pojūtį ir tai nėra adekvatu. Žinoma, kokybė, turinys svarbiausia.“

Nepaisant Lietuvos energetikos ir technikos muziejaus, 2019 m. pradėjusio rekonstrukciją, visų muziejų lankytojų skaičius 2017–2019 m. laikotarpiu augo. Muziejuose buvo surengiama vidutiniškai 30 renginių per metus. Daugelis viešųjų įstaigų surengia 2–3 kartus daugiau edukacinių užsiėmimų ir juose sulaukia 2 kartus daugiau dalyvių, palyginti su biudžetinėmis. Tai galima paaiškinti tuo, kad trijose iš keturių viešųjų įstaigų pagrindinės veiklos orientuotos į edukaciją, o biudžetinėse muziejinėse įstaigose – į istoriją ir istorinių asmenybių įamžinimą.

Lentelė 15. Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ muziejų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys

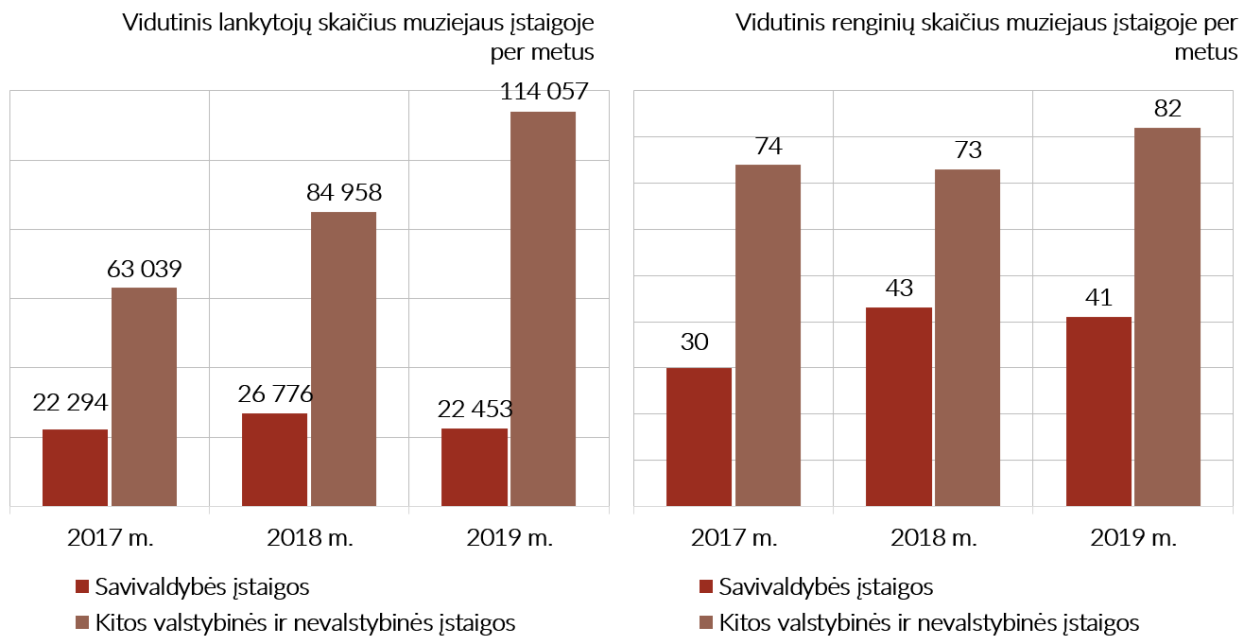
Muziejai ir galerijos	Lankytojų skaičius, 2017 m.	Lankytojų skaičius, 2018 m.	Lankytojų skaičius, 2019 m.	Renginių skaičius, 2017 m.	Renginių skaičius, 2018 m.	Renginių skaičius, 2019 m.	Edukaciniai užsiėmimai, 2017 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2018 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2019 m.	
	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai
Bažnytinio paveldo muziejus	67 761	74 266	67 097	39	57	35	255	4304	324	6500	389	8178
Lietuvos energetikos ir technikos muziejus	32 199	48 248	19 577	22	20	27	208	4242	795	12 880	203	4195
Vilniaus Jeruzalės skulptūrų sodas	9027	12 000	12 000	5	8	6	N/A	N/A	10	200	6	180
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija	16 643	19 875	22 353	30	78	28	420	1054	501	3857	510	4000

Šaltinis: sudaryta autorių

Vilniuje veikia trys nacionaliniai muziejai: (1) Lietuvos nacionalinės dailės muziejus su 5 filialais; (2) Lietuvos nacionalinis muziejus su 8 filialais; (3) Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, taip pat du respublikiniai muziejai: (1) Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus; (2) Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus. Vilniuje taip pat įsikūrę 8 žinybiniai muziejai: Pinigų muziejus, Okupacijų ir laisvės kovų muziejus, Muitinės muziejus, VU Medicinos fakulteto Medicinos istorijos muziejus, Geležinkelių muziejus, Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos istorijos muziejus, Vilniaus dailės akademijos muziejus, Vilniaus universiteto muziejus ir kiti nevalstybiniai muziejai (Iliuzijų muziejus, Žaislų muziejus ir MO muziejus).

Analizuojant 2017–2019 m. LR Kultūros ministerijos duomenis ir aukščiau išvardytų muziejų veiklos ataskaitas, Vilniaus miestui priklausantys muziejai sulaukia vidutiniškai keliskart mažiau lankytojų per metus (2017–2018 m. 3 kartus mažiau, 2019 m. – 5 kartus mažiau), palyginti su kitomis įstaigomis Vilniuje. Vilniuje organizuojamų renginių skaičiumi savivaldybės įstaigos 2 kartus nusileidžia kitoms nacionalinėms, valstybinėms ir privačioms įstaigoms.

Pav. 41 Vidutinis lankytojų ir renginių skaičius muziejaus įstaigoje per metus, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

2021 m. KOG Vilniaus miesto gyventojų apklausos ataskaita antrina šiems duomenims – Vilniaus savivaldybei priklausančiuose muziejuose gyventojai buvo linkę lankytis rečiau nei nacionalinėse įstaigose. Vilniaus gyventojams nacionaliniai muziejai taip pat žinomesni nei savivaldybių kuruojamos įstaigos (vidutiniškai 60 proc. gyventojų žino kitus Vilniuje esančius muziejus⁸⁸ ir 31 proc. – savivaldybės kuruojamus muziejus).

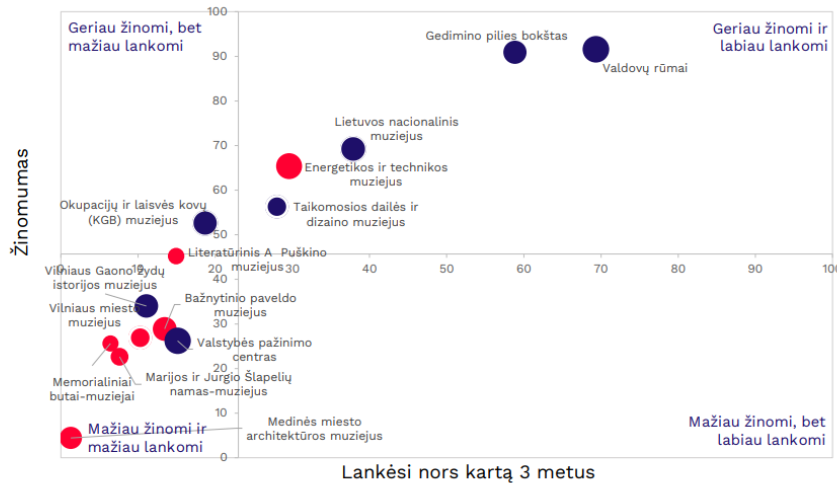
⁸⁸ Į apklausos imtį įtraukti muziejai – Taikomosios dailės ir dizaino muziejus, Gedimino pilies bokštas, Okupacijų ir laisvės kovų (KGB) muziejus, Valdovų rūmai, Lietuvos nacionalinis muziejus (Naujasis, Senasis arsenalas, Istorijų namai), Valstybės pažinimo centras, Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus. Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos institutas. 2021 m. Vilniaus gyventojų apklausa.

Pav. 42 Muziejų žinomumas ir lankomumas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys

KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

2021

Muziejai. Žinomumas ir lankymasis

Valdovų rūmai, Gedimino pilies bokštas – geriausiai žinomi bei labiau lankomi muziejai. Į top penketuką patenka ir Lietuvos nacionalinis muziejus, Energetikos ir technikos muziejus bei Taikomios dailės ir dizaino muziejus.

Bazė: visi respondentai, N=1011 ● Vilniaus savivaldybei priklausančios organizacijos. Burbulo dydis žymi organizacijos vertinimą (nuo besilankiusių)

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

Vilniaus miesto gyventojai palankiau vertino daugiausia lankytojų sulaukusias įstaigas, tarp jų yra ir viena savivaldybės įstaiga – Lietuvos energetikos ir technikos muziejus. Memorialiniai, asmenybių atminimui dedikuoti muziejai sulaukė žemiausių vertinimų (11–13).

Pav. 43 Muziejų vertinimas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys

KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

2021

Muziejų vertinimas (indeksas)

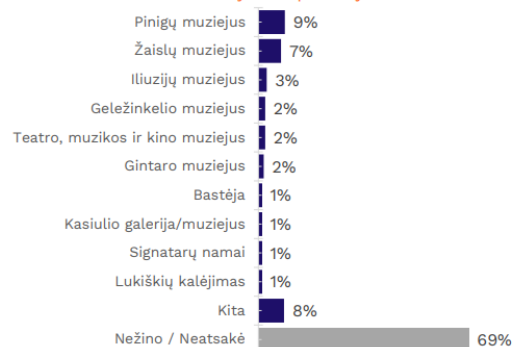
Kiek Jums asmeniškai patinka šių įstaigų siūlomi renginiai?

Bazė: respondentai, kurie žino atitinkamas įstaigas

* Per mažas skaičius patikimai statistinei analizei ● Vilniaus savivaldybei priklausančios organizacijos.

Gal yra ir kitų muziejų Vilniuje, kurie Jums patinka, rekomenduotumėte juose apsilankyti kitiems?

Patraukliausių muziejų penketuke atsiduria trys daugiausia lankytojų sulaukę įstaigos – Valdovų rūmai, Energetikos ir technikos muziejus bei Lietuvos Nacionalinis muziejus.

Moterys geriau vertina A. Puškino bei Taikomios dailės muziejus. Vyriams vilniečiams labiau negu kitiems patinka ekspozicijos, siūlomos Gedimino bokšte, Valdovų rūmuose, Nacionaliniame, A. Puškino, Bažnytinio paveldo bei Taikomios dailės muziejuose, Gedimino pilyje. Rusų tautybės žmonės geriau vertina A. Puškino muziejų, žvėryno gyventojai - Energetikos ir technikos muziejų, Antakalnio gyventojai - Šlapelių muziejų.

Bazė: respondentai, besilankę bent viename muziejuje, N=401

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

3.3.4. Bibliotekos

Vilniaus miesto savivaldybei priklauso biudžetinė įstaiga **Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka**, turinti 17 filialų Vilniaus miesto centre ir mikrorajonuose. Palyginti su 2011 m., kai filialų skaičius siekė 23, galimybių pasinaudoti viešųjų bibliotekų paslaugomis Vilniaus gyventojams sumažėjo. Beveik penktadalis (18 proc.) respondentų, nesilankančių bibliotekose, pagrindine priežastimi nurodė atstumą – viešosios bibliotekos yra toli nuo jų gyvenamosios vietos.

Nepaisant to, remiantis 2021 m. KOG instituto Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenimis, daugiau nei trečdalis gyventojų galimybes lankyti viešosiose bibliotekose vertina teigiamai, o prasčiau vertinantys kaip pagrindinę priežastį nurodo kitus knygų įsigijimo būdus arba knygų neskaitymą.

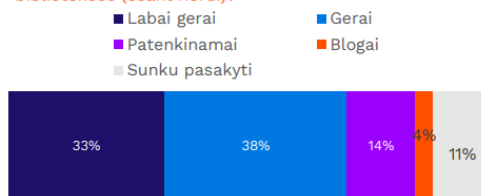
Pav. 44 Vilniaus gyventojų galimybių lankyti bibliotekose vertinimas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys

KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

2021

Galimybės lankyti bibliotekose

Kaip vertinate savo galimybes lankyti Vilniaus miesto viešosiose bibliotekose (esant norui)?

Trečdalis vilniečių savo galimybes lankyti miesto bibliotekose vertina kaip labai geras, dar 38 proc. – kaip geras (viso 71 proc. teigiamų vertinimų). Prastesnį vertinimą nei „labai gerai“ pateikusiai kaip pagrindinę priežastį nurodė tai, kad knygas perka patys ar skolinasi, o penktadalis nesilankančiųjų teigia, jog knygų išvis neskaito.

Galimybės lankyti miesto bibliotekose geriau vertina Žirmūnų gyventojai, moterys, jaunesni vilniečiai (iki 29 m.), asmenys, kurių pajamos viršija 800 Eur. per mėn., prasčiau – priemiesčių gyventojai, rusų tautybės asmenys bei tie, kurių pajamos per mėn. neviršija 600 Eur.

Knygas dažniau perka/ skolinasi Vilniaus dalies, kurią sudaro Naujamiestis, Senamiestis, Užupis, Žvėrynas, Rasos, gyventojai. Miesto dalies, kuriai priklauso Baltupiai, Jeruzalė, Fabijoniškės, Pašilaičiai, Šeškinė, atstovai dažniau teigia, jog jiems biblioteka per toli, o dalies, kuriai priklauso Antakalnis, Žirmūnai, Šnipiškės, gyventojai dažniau mini, jog jų netenkina bibliotekos knygų fondas.

15-29m.vilniečiai dažniau sako, jog neskaito knygų arba kad biblioteka jiems per toli.

Bazė: visi respondentai, N=1011

Kas riboja Jūsų lankymąsi viešosiose bibliotekose?

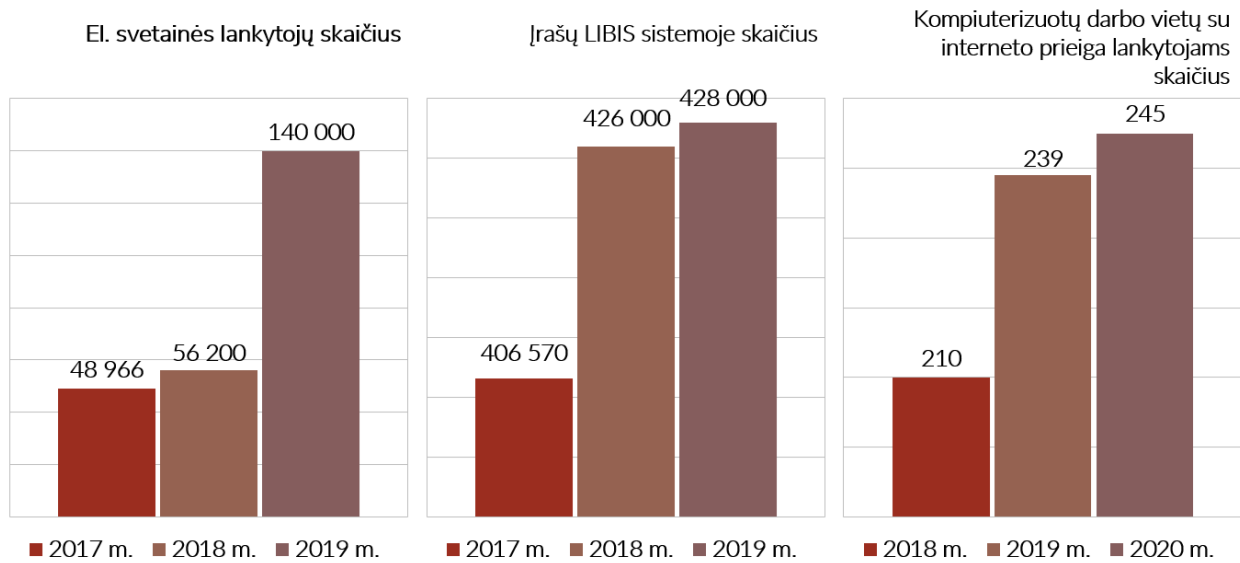
Bazė: respondentai, nesilankantys bibliotekose, N=682

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos institutas

Kiekvienas filialas turi kompiuterizuotą darbo vietą ir teikia spausdinimo paslaugas, 15-oje iš 17-os galima prisijungti prie nemokamo belaidžio interneto ryšio. Septynios bibliotekos taip pat suteikia galimybę pasiskolinti elektroninę skaityklę į namus ir rengia skaitmeninio raštingumo kursus. Trijuose iš filialų veikia klubai senjorams.

Remiantis Vilniaus miesto centrinės bibliotekos metinių veiklos ataskaitų duomenimis, skaitmeninių bibliotekos paslaugų prieinamumas auga. Įstaigos elektroninės svetainės lankytojų skaičius 2017–2019 m. laikotarpiu išaugo 185 proc., o įrašų sistemoje LIBIS (Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos) skaičius – 5 proc. Bibliotekos filialuose taip pat 2018–2020 m. atsirado 35 naujos kompiuterizuotos darbo vietos su internetu prieiga lankytojams (16 proc. augimas).

Pav. 45 Internetinių paslaugų prieinamumas Vilniaus miesto savivaldybės centrinėje bibliotekoje, 2017–2020 m. duomenys

Šaltinis: centrinės miesto bibliotekos metinės veiklos ataskaitos

Bibliotekos filialai vis dar plačiausiai išsidėstę miesto centre arba seniūnijų lokacijose arčiau miesto centro. Daugiausia galimybių naudotis bibliotekų teikiamomis paslaugomis – Senamiesčio seniūnijos teritorijoje, kurioje veikia centrinės bibliotekos Tomo Zano filialas, Vilniaus apskrities viešoji Adomo Mickevičiaus biblioteka, universitetų bibliotekos, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka. Tačiau centrinės bibliotekos filialų nėra Panerių, Naujininkų, Žvėryno, Pašilaičių, Viršuliškių, Rasų ir Fabijoniškių seniūnijų teritorijose. Palyginti su 2011 m., seniūnijų, kurių gyventojai neturi galimybės naudotis bibliotekos paslaugomis gyvenamajame rajone, padaugėjo dviem. 2011 m. Vilniaus miesto kultūros sektoriaus būklės analizėje minėtų seniūnijų tik vienoje iš penkių – Pilaitėje – atsiradė bibliotekos filialas; Naujininkuose, Žvėryne, Paneriuose bibliotekų filialų neliko.

Remiantis KOG instituto 2021 m. atlikta Vilniaus miesto gyventojų apklausa, 18 proc. gyventojų, nesilankančių bibliotekose, pagrindine priežastimi nurodė atstumą – viešoji biblioteka yra per toli nuo jų gyvenamosios vietos. Mikrorajonuose, kuriuose yra bibliotekos filialas, šis rodiklis siekia 14 proc., o mikrorajonuose, neturinčiuose bibliotekos filialo, procentas išauga iki 25 proc.

2021 m. Vilniaus miesto centrinė biblioteka pradėjo teikti naujas paslaugas – pristatė leidinių pristatymo į namus paslaugą asmenims, turintiems judėjimo negalią arba neįgalumo pažymėjimą dėl fizinės negalios, taip pat vyresniems nei 70 m. senjorams, turintiems senatvės judėjimo problemų ir asmenims, kurie dėl sveikatos sutrikimų laikinai negali judėti.⁸⁹ Ši paslauga svarbi tuo, kad užtikrina bibliotekos paslaugų prieinamumą bibliotekos negalintiems pasiekti asmenims. Tų pačių metų lapkričio mėnesį centrinė biblioteka pristatė karantino metu gimusią idėją – 11 knygomatų, išduodančių elektroniniu būdu užsakytas knygas. Knygomatai išsidėstę prie 11 centrinės bibliotekos filialų.⁹⁰ Paslauga palengvina knygų atsisiėmimo procesą ir knygų

⁸⁹ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka. Nauja bibliotekos paslauga – leidinių pristatymas į namus. Prieiga internetu: <https://www.vcb.lt/knygu-pristatymas/>

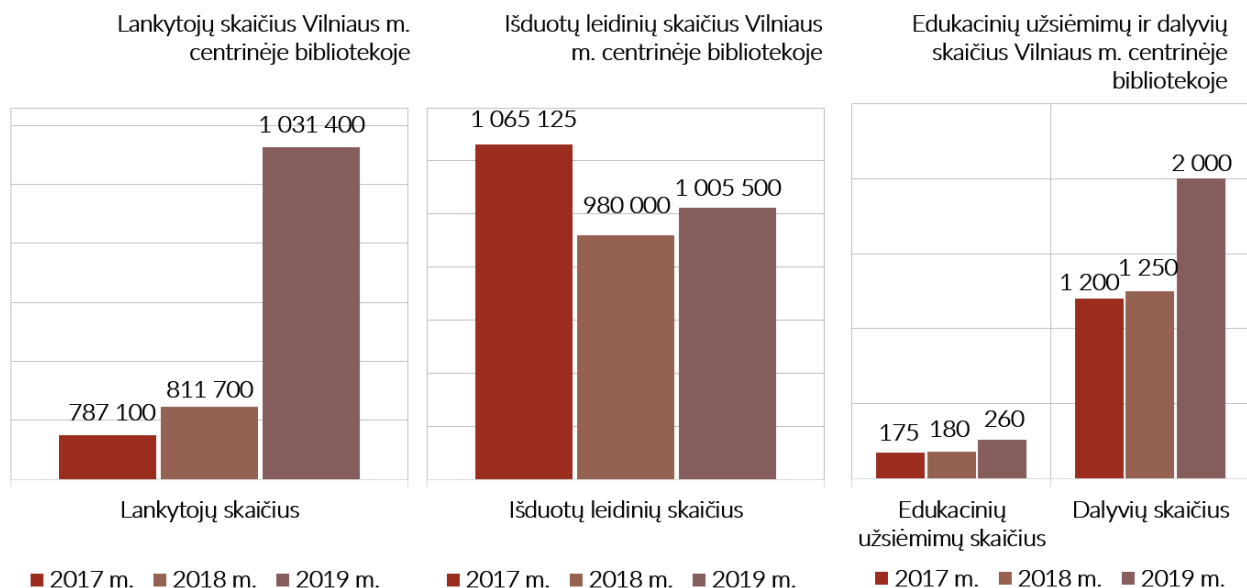
⁹⁰ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka. Knygomatai. Prieiga internetu: <https://www.vcb.lt/knygomatai/#vcb-knygomatas>

prieinamumą pandemijos metu, tačiau nepadidina prieinamumo nuo bibliotekų nutolusiems Vilniaus gyventojams.

Centrinė biblioteka taip pat organizuoja skaityklas po atviru dangumi: (1) vasaros skaitykla Bernardinų sode, siūlanti 500 knygų lietuvių, anglų ir rusų kalbomis ir veikianti birželio–rugpjūčio mėnesiais; (2) vasaros skaitykla birželio – spalio mėnesiais veikia „Vilnius Tech“ parke ir joje galima rasti 300 knygų lietuvių ir anglų kalbomis. Mobilios bibliotekos įstaiga neturi.

Lankytojų skaičius centrinės bibliotekos filialuose 2017–2019 m. augo 31 proc., edukacinių užsiėmimų dalyvių augo 66 proc., o išduotų leidinių skaičius nežymiai svyravo. Per šį laikotarpį kiekvienas iš filialų sulaukė vidutiniškai 48,7 tūkst. lankytojų per metus ir išdavė 56,5 tūkst. leidinių.

Pav. 46 Vilniaus miesto savivaldybės BĮ bibliotekų lankytojų ir išduotų leidinių statistika, 2017 – 2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

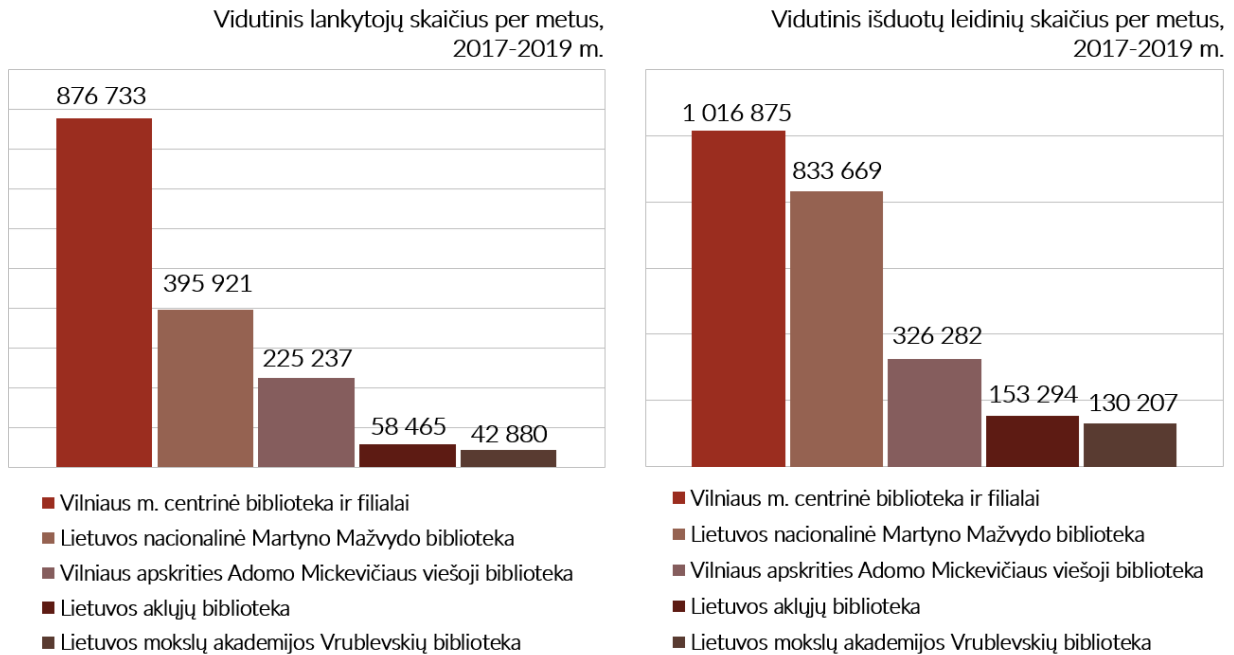
Vilnius pasižymi ir nemažu skaičiumi ne savivaldybės kuruojamų bibliotekų – tai Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Lietuvos aklųjų biblioteka, Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, Lietuvos medicinos biblioteka ir kitos aukštųjų mokyklų, profesinio mokymo įstaigų, bendrojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų bibliotekos.

Visos šios bibliotekos yra stacionarios, tačiau iniciatyvų įdiegti mobilias skaityklas, galinčias padidinti prieinamumą, viešosiose miesto erdvėse būta. Be Vilniaus miesto savivaldybės centrinės bibliotekos organizuojamų vasaros skaityklų, Vilniuje taip pat nuo 2018 m. veikia vasaros skaitykla Lukiškių aikštėje. Jos atidarymo metu buvo planuota, kad skaitykla bus mobili ir kelias po įvairias miesto erdves⁹¹, tačiau skaityklos vieta liko Lukiškių aikštėje ir nuo įkūrimo pradžios ten veikia kiekvienais metais.

⁹¹ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Vilniečius kvies skaitykla po atviru dangumi „Vilnius skaito“. 2018 05 02. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2018/05/02/vilniecius-kvies-skaitykla-po-atviru-dangumi-vilnius-skaito/>

Skirtingai nei muziejų atveju, Vilniaus gyventojai 2017–2019 m. laikotarpiu buvo linkę dažniau lankytis Vilniaus miesto savivaldybės centrinėje bibliotekoje ir jos filialuose miesto rajonuose. 2019 m. centrinės bibliotekos ir filialai sulaukė 1,03 mln. lankytojų ir išdavė 1,005 mln. leidinių. 2019 m. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, didžiausia iš visų bibliotekų Vilniaus mieste, sulaukė 2 kartus mažiau lankytojų (daugiau kaip 501 tūkst.) ir išdavė 1,2 karto mažiau leidinių (789 tūkst.). Tai rodo, kad, nepaisant didelio lankomumo centrinėse miesto bibliotekose, Vilniaus rajonuose išsidėstę savivaldybės centrinės bibliotekos filialai išlieka svarbūs.

Pav. 47 Vidutinis lankytojų ir išduotų leidinių skaičius bibliotekose, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Daug lankytojų sulaukia Vilniaus miesto aukštųjų mokyklų bibliotekos, ypač Vilniaus universiteto biblioteka (2019 m. – virš milijono lankytojų ir 283 tūkst. išduotų leidinių), „Vilnius Tech“ biblioteka (241 tūkst. lankytojų ir 82,2 tūkst. išduotų leidinių), Mykolo Romerio universiteto biblioteka (106 tūkst. lankytojų ir 283 tūkst. išduotų leidinių) ir Vilniaus kolegijos biblioteka (126 tūkst. lankytojų ir 181 tūkst. išduotų leidinių).

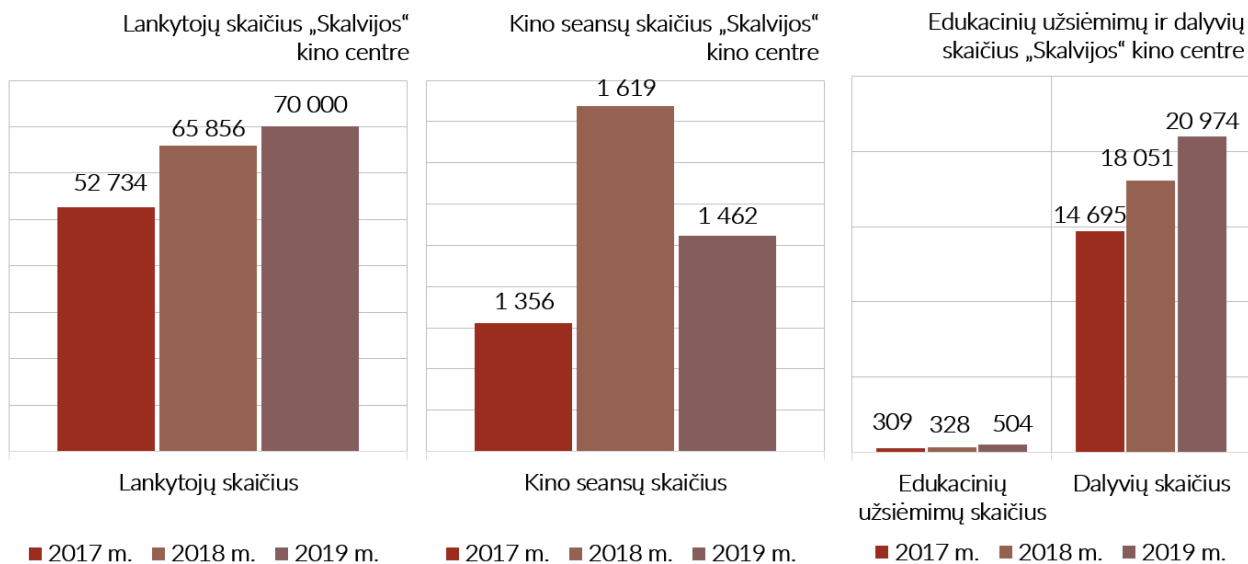
3.3.5. Kino teatrai

Vilniaus mieste yra 7 kino teatrai, dauguma jų – privatūs („Forum Cinemas“, „Multikino“, „Pasaka“, „Kino Deli“). Vilniaus miesto savivaldybė kuruoja vieną kino teatrą – VŠĮ „Skalvijos“ kino centrą. Nors 2011 m. buvo svarstoma ieškoti dar vieno dalininko, iki šiol vienintelė įstaigos dalininkė yra Vilniaus miesto savivaldybė. „Skalvijoje“ rodomi nekomercinio kino filmai, ypatingą dėmesį skiriant Europos ir autoriniam kinui. Taip pat vykdomos edukacinės veiklos: visiems moksleiviams skirtas projektas „Mokausi iš kino“; vyresnių klasių moksleiviams, norintiems kurti kiną, projektas „Skalvijos“ kino akademija; šeimoms su mažamečiais vaikais filmų, dirbtuvių ir pokalbių ciklas „Karlsono kinas“. Bendradarbiaujant su VŠĮ „Meno avilys“, 2019 m. vietoje nebeveikiančios kino salės buvo atidaryta nauja erdvė, kurioje vyksta minėti edukaciniai projektai ir „Meno avilio“ mediateka, medijų raštingumo ir knygų skaitymo skatinimo projektai.

„Skalvijos“ kino centras kasmet rengia tarptautinį Vilniaus dokumentinių filmų festivalį (VDFF) ir kino klasikų retrospektyvas. Kino centre taip pat vyksta kiti svarbūs filmų festivaliai, tokie kaip Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“, Europos šalių kino forumas „Scanorama“, tarptautinis festivalis žmogaus teisių temomis „Nepatogus kinas“, prancūzų kino festivalis „Žiemos ekranai“, Lenkų kino savaitė ir kiti.

2017–2019 m. kino centro lankytojų skaičius augo 32 proc., o kino seansų skaičius per metus vidutiniškai siekė pusantro tūkstančio. Kino centre vykstančiuose nemokamuose kino seansuose 2019 m. apsilankė apie 13,9 tūkst. žiūrovų. „Skalvijos“ organizuojami VDFF ir kino klasikos seansai tais pačiais metais sulaukė atitinkamai 3 tūkst. ir 2,1 tūkst. žiūrovų. Su edukacijai skirtos erdvės atidarymu 2019 m. taip pat 53 proc. išaugo ir įstaigoje organizuojamų edukacinių užsiėmimų skaičius.

Pav. 48 Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ kino teatrų lankytojų ir kino seansų statistika, 2017–2019 m. duomenys

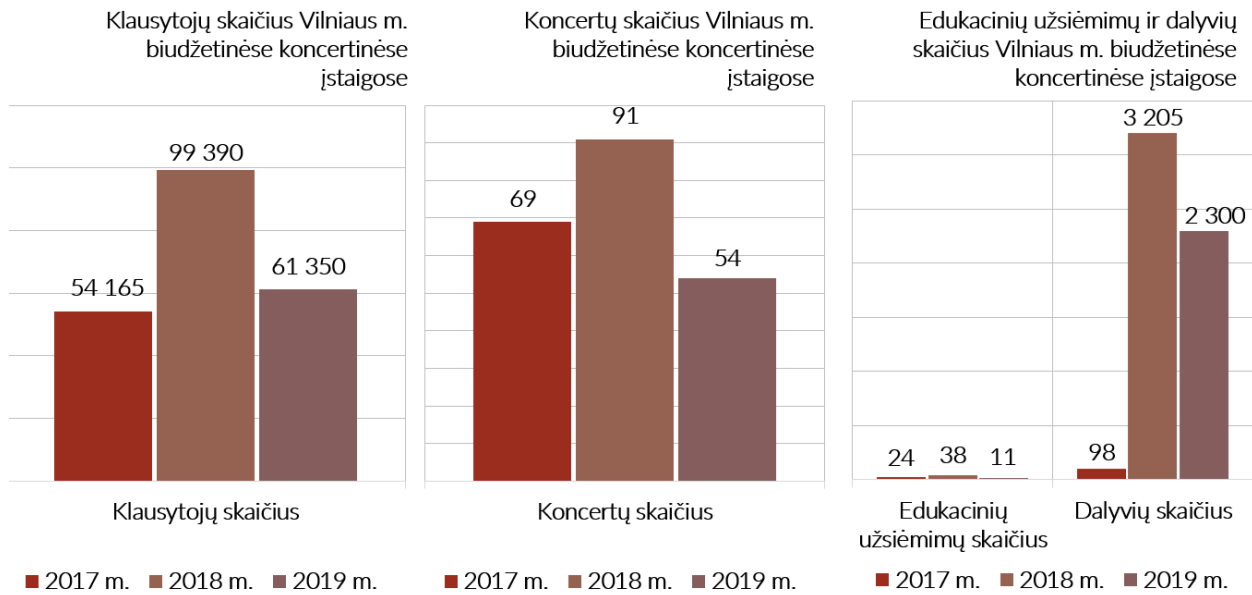
Šaltinis: sudaryta autorių

3.3.6. Koncertinės įstaigos

Vilniuje įsikūrusios 7 nacionalinės, valstybinės ir savivaldybės koncertinės įstaigos – iš jų dvi priklauso savivaldybei – tai yra Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“ ir Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras. 2017–2018 m. laikotarpiu šių dviejų įstaigų klausytojų skaičius augo beveik 2 kartus, o koncertų skaičius – 31 proc.⁹²

⁹² 2019 m. apima tik Šv. Kristoforo kamerinio orkestro duomenis.

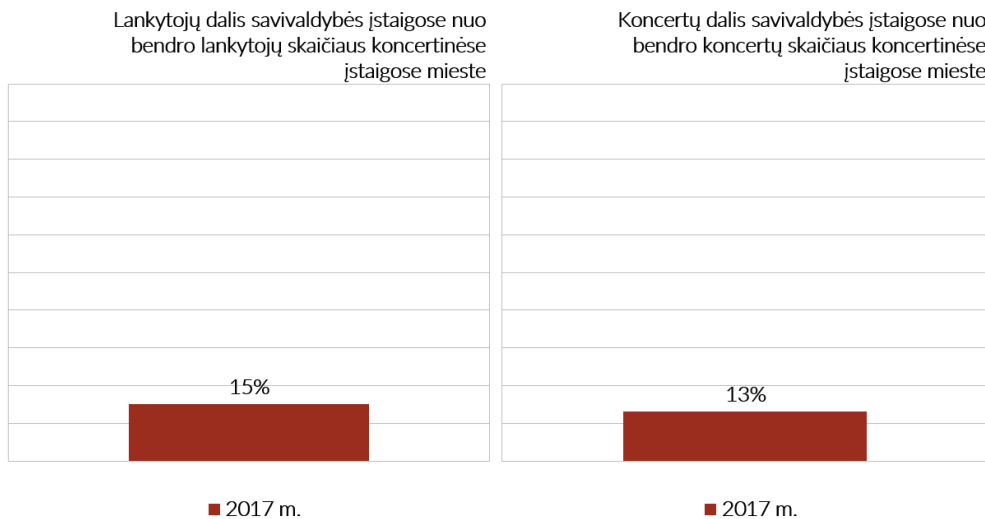
Pav. 49 Klausytojų, koncertų, edukacinių užsiėmimų ir jų dalyvių skaičius Vilniaus savivaldybės biudžetinėse koncertinėse įstaigose, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Savivaldybės įstaigų lankytojai sudaro 15 proc. visų lankytojų koncertiniuose renginiuose koncertinėse įstaigose, o surengiamų koncertų skaičius – 13 proc. visų koncertų.

Pav. 50 Lankytojų ir koncertų skaičius procentas savivaldybės įstaigose nuo bendro koncertų skaičiaus koncertinėse įstaigose Vilniaus mieste, 2017 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Choras „Jauna muzika“, įkurtas 1989 m., Vilniaus miesto savivaldybės choru tapo 1994 m. Choro siekis – pristatyti choro muziką klausytojui ir reprezentuoti lietuvių kompozitorių kūrybą. Įstaiga dalyvauja stambiuose festivaliuose ir bendradarbiauja su užsienio šalių kolektyvais. Nuo 1995 m. įstaiga rengia choro muzikos interpretavimo ir dirigavimo kursus, o nuo 2008 m. taip

pat vyksta jaunųjų kompozitorių kūrinių chorui konkursas „Vox Juventutis“. 2021 m. choro diskografijoje yra 20 muzikinių albumų.⁹³

Šv. Kristoforo kamerinis orkestras, susibūręs 1994 m., pelnė pripažinimą tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Orkestro kolektyvas rengia pasirodymus Lietuvoje, atstovauja Lietuvai tarptautiniuose renginiuose ir dalyvauja labdaringuose Vilniaus miesto renginiuose. 2021 m. orkestras pristatė pirmąjį tarptautinį Šv. Kristoforo kompozitorių konkursą, kuriuo siekia atrasti muzikos kūrybos talentus ir prisidėti prie jaunųjų kompozitorių kūrybos sklaidos.⁹⁴

Abi koncertinės įstaigos savo pasirodymuose per metus sulaukia vidutiniškai 42,9 tūkst. klausytojų ir surengia vidutiniškai 42 koncertus per metus. Šv. Kristoforo kamerinio orkestro lankytojų skaičius 2017–2019 m. išaugo 80 proc.

Lentelė 16. Vilniaus miesto savivaldybės BĮ koncertinių įstaigų klausytojų ir koncertų statistika, 2017–2019 m. duomenys

Koncertinės įstaigos	Klausytojų skaičius, 2017 m.	Klausytojų skaičius, 2018 m.	Klausytojų skaičius, 2019 m.	Koncertų skaičius, 2017 m.	Koncertų skaičius, 2018 m.	Koncertų skaičius, 2019 m.	Edukaciniai užsiėmimai, 2017 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2018 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2019 m.	
							Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai
							Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“	20 250	20 840	N/A	29	31
Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras	33 915	78 550	61 350	40	60	54	4	38	16	3120	11	2300

Šaltinis: sudaryta autorių

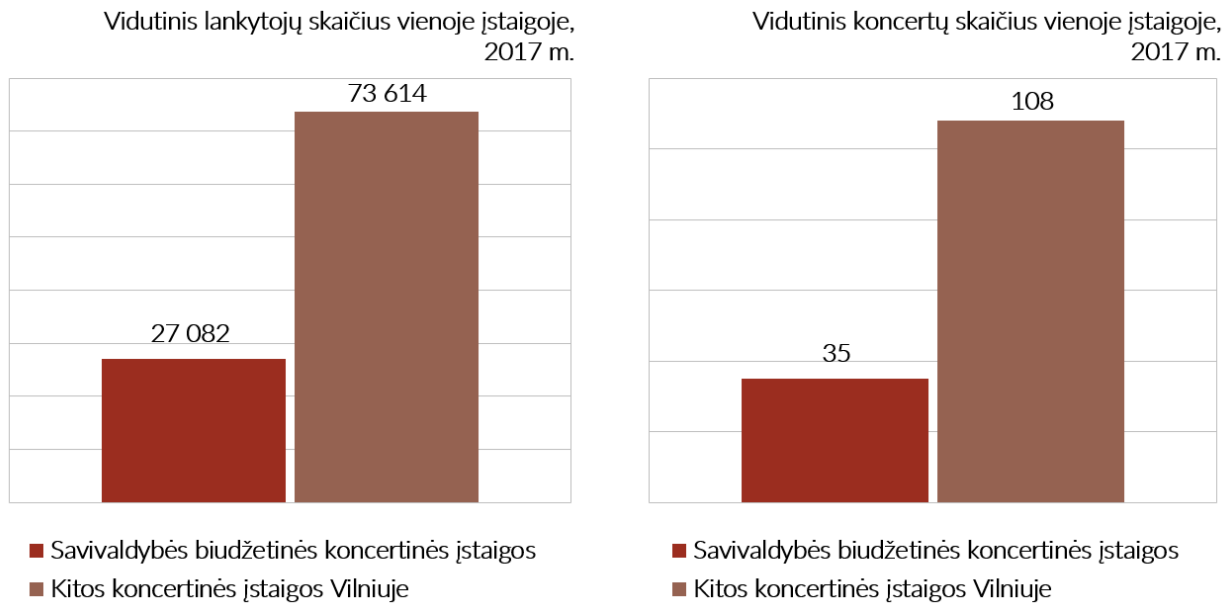
Vilniuje be dviejų biudžetinių koncertinių įstaigų čia įsikūrusios nacionalinės ir valstybinės koncertinės įstaigos: Lietuvos nacionalinė filharmonija, Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras, Valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trinitas“, Valstybinis choras „Vilnius“, Valstybinis dainų ir šokių ansamblis „Lietuva“.

Nepaisant to, kad Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinių įstaigų lankytojų skaičius 2017 m. 3,5 karto mažesnis, palyginti su nacionalinėmis ir valstybinėmis koncertinėmis įstaigomis, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad 2018 m. choras „Jauna muzika“ ir Šv. Kristoforo kamerinis orkestras sulaukė dvigubai daugiau lankytojų nei 2017 m.

⁹³ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės choras Jauna muzika. Istorija. Prieiga internetu: <https://jaunamuzika.lt/istorija/>

⁹⁴ Šaltinis: Šv. Kristoforo kamerinis orkestras. Apie Orkestrą. Prieiga internetu: <https://www.kristoforas.lt/apie-mus/apie-orkestra/>

Pav. 51 Vidutinis lankytojų ir koncertų skaičius koncertinėje įstaigoje per metus, 2017 m. duomenys

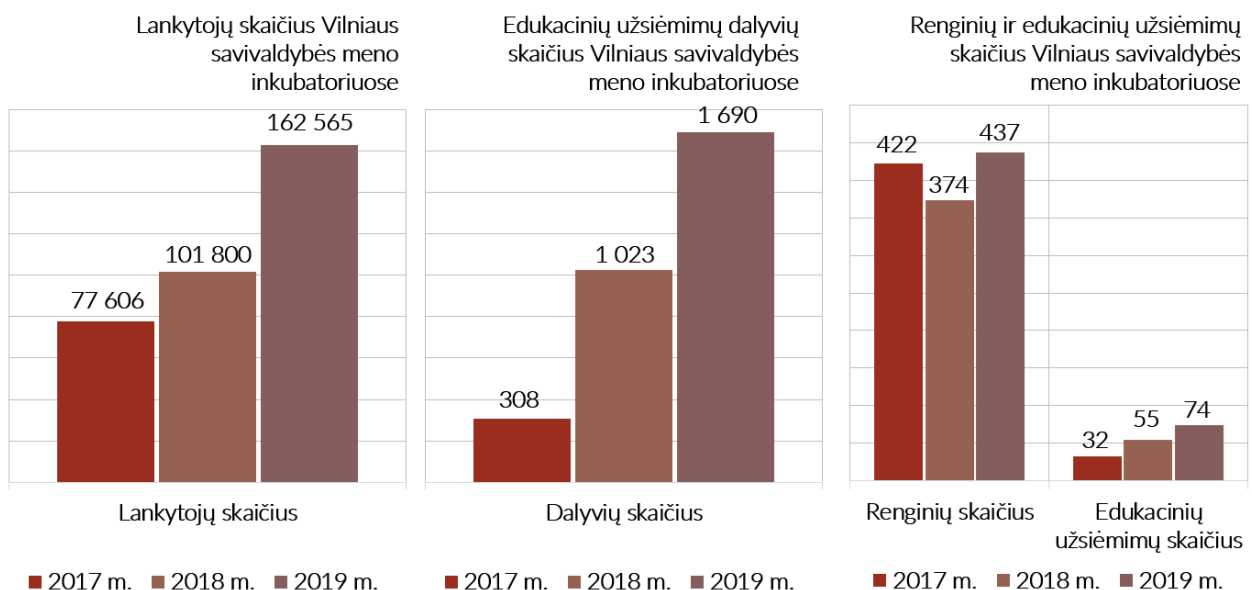

Šaltinis: sudaryta autorių

3.3.7. Menų inkubatoriai

Vilniuje iš viso menų inkubatoriaus funkcijas atlieka septynios įstaigos: Užupio meno inkubatorius, Menų spaustuvė, Rupertas, „Pakrantė“ Tech Arts inkubatorius, Linkmenų fabrikas, Lukiškių kalėjimas ir Menų fabrikas „Loftas“. 2021 m. savivaldybė kuruoja dvi viešąsias įstaigas, kurios yra menų inkubatoriai: Užupio meno inkubatorių ir Menų spaustuvę. Savivaldybės kuruojamų meno inkubatorių lankytojų skaičius 2017–2019 m. laikotarpiu išaugo 109 proc., edukacinių užsiėmimų skaičius – daugiau nei 2 kartus, o jų dalyvių skaičius – daugiau nei 4 kartus.

Pav. 52 Lankytojų, renginių, edukacinių užsiėmimų ir jų dalyvių skaičius Vilniaus savivaldybės meno inkubatoriuose, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Užupio meno inkubatorius buvo įsteigtas 2002 m., praėjus 11 metų nuo tada, kai Užupyje prasidėjo pirmieji neformalūs menininkų susibūrimai ir po 7 metų nuo galerijos „Galera“ įsikūrimo. Po įstaigos atsiradimo inkubatorius atidarė dvi erdves: ekspozicijų ir rezidavimo erdvę „Kalnas“ (2014 m.) ir Užupio respublikos informacijos centrą „Magnetai ir stebuklai“ (2017 m.). Užupio menų inkubatoriaus, kaip rezidencijų ir kūrybinio bendradarbiavimo erdvės, tikslas – skatinti visuomenės ir kūrėjų dialogą, jaunų kūrėjų ir kultūrinių industrijų kūrėjų verslumą. Čia vyksta parodos, paskaitos, dirbtuvės, edukacinės programos vaikams ir suaugusiesiems; įkurta daugiau nei 30 darbo erdvių, kuriose reziduoja menininkai ir kūrėjų industrijų atstovai.⁹⁵ Savivaldybė yra vienintelė dalininkė.

Menų spaustuvė jungia nevyriausybinės scenos menų organizacijas, programas jauniems menininkams, rezidencines erdves menininkams, tarpdisciplininius scenos menų renginius ir edukacines veiklas. 2006 m. buvo suorganizuotas festivalis „Naujojo cirko savaitgalis“ (2021 m. persivadino į HELIUM), 2011 m. Menų spaustuvė surengė pirmąjį festivalį vaikams ir jaunimui „Kitoks teatras vaikams“ (vėliau – KITOKS), o 2018 m. pradėtas tarptautinis gatvės teatro festivalis SPOT. Šiuo metu įstaigoje yra 12 ilgalaikių rezidentų.⁹⁶ Įstaigos dalininkai – Vilniaus miesto savivaldybė, Atviros Lietuvos fondas, Lietuvos šokio informacijos centras, Teatro ir kino informacijos ir edukacijos centras, „Skalvijos“ kino centras.

Vilniaus miesto savivaldybės kuruojami menų inkubatoriai 2017–2019 m. sulaukė nuo 10 tūkst. iki 83 tūkst. lankytojų. Remiantis įstaigų pateiktais duomenimis, Užupio meno inkubatoriaus lankytojų skaičius šiuo laikotarpiu augo 25 proc., o Menų spaustuvės – daugiau nei 6 kartus. Menų spaustuvėje kiekvienais metais vyksta daugiau kaip 300 viešų rezidentų renginių, Menų spaustuvės renginių ir kitų kultūros, meno organizacijų ir kūrėjų renginių.

Lentelė 17. Vilniaus miesto savivaldybės VŠĮ menų inkubatorių lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys

Menų inkubatoriai	Lankytojų skaičius, 2017 m.	Lankytojų skaičius, 2018 m.	Lankytojų skaičius, 2019 m.	Renginių skaičius, 2017 m.	Renginių skaičius, 2018 m.	Renginių skaičius, 2019 m.	Edukaciniai užsiėmimai, 2017 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2018 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2019 m.	
	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai
„Užupio meno inkubatorius“	66 965	61 800	83 890	55	50	50	32	250	55	720	74	900
„Menų spaustuvė“	10 641	40 000	78 675	367	324	387	N/A	58	N/A	303	N/A	790

Šaltinis: sudaryta autorių

Be menų inkubatorių, kuriuose Vilniaus miesto savivaldybė yra dalininkė, mieste yra dar du meno inkubatoriai: Šiuolaikinio meno asociacijos kūrybinių industrijų centro „Pakrantė“ „Tech Arts“ inkubatorius, ir viešoji įstaiga „Rupertas“. Pasak 2021 m. atliktos kultūros srities ekspertų apklausos metu meno ir kultūros rezidencijų situaciją komentavusių pašnekovų, šiuo metu inkubatoriaus funkciją taip pat atlieka Vilnius Tech Linkmenų fabrikas, Lukiškių kalėjimas ir Menų fabrikas „Loftas“.

2021 m. atliktų interviu su kultūros srities ekspertais metu paaiškėjo, kad šiuo metu bendradarbiavimo tarp rezidencijų beveik nėra, o įstaigos, atliekančios inkubatoriaus funkciją, labai skirtingos. Ekspertų teigimu, Užupio meno inkubatoriaus kryptis yra ne iki galo aiški, o Rupert meno, rezidencijų ir edukacijos centras išskiriamas kaip turintis aiškesnę viziją, pozicionavimą. Kultūros ekspertai išskiria ir tai, kad šioje srityje **trūksta eksperimentavimo** –

⁹⁵ Šaltinis: Užupio meno inkubatorius. Istorija. Prieiga internetu: <https://www.umi.lt/istorija/>

⁹⁶ Šaltinis: Menų spaustuvė. Apie mus. Prieiga internetu: <https://www.menuspaustuve.lt/lt/apie-mus>

yra poreikis vystyti rezidencijas, turinčias išskirtinį formatą, erdves ir turinį. Vertingomis rezidencijų veiklos kryptimis buvo išskirtas **orientavimasis į socialines problemas** ir nepatogias temas, **rašytojų rezidencijų vystymas** kultūros sektoriuje.

Ekspertai, komentavę kultūrinių ir kūrybinių industrijų inkubatorių ir meno rezidencijų veiklų vertinimo galimybes, teigė, kad, vertinant jų efektyvumą, negalima tikėtis greitų rezultatų, o pats **vertinimas turi būti ne tik finansinis, bet ir sociokultūrinis bei ekspertinis**. Norint pasiekti kokybišką rezultatą, buvo išskirtas:

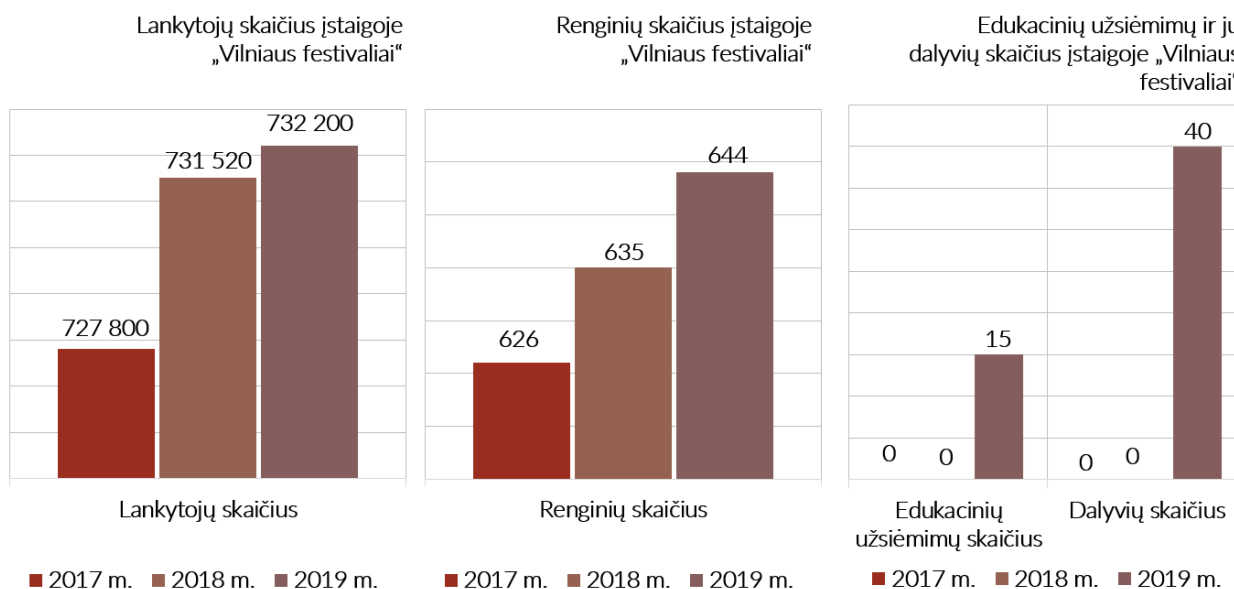
- a) perėjimas nuo projektinės į strateginę veiklą,
- b) ilgalaikis finansavimas (vietoj kelių mėnesių – keleri metai),
- c) efektyvesnė komunikacija visuomenei apie tai, kas yra meno rezidencijos.

3.3.8. Renginiai atvirose erdvėse

Renginius atvirose erdvėse organizuoja viešoji įstaiga „Vilniaus festivaliai“, atsakinga už 10 kultūros ir muzikos festivalių Vilniuje: „Sostinės dienos“, „Kino Pavasaris“, „Vilnius Jazz“, „Vilnius Mama Jazz“, „Sirenos“, „Banchetto Musicale“, „Kristupo vasaros festivalis“, „Naujasis Baltijos šokis“, „Gaida“ ir „Vilniaus festivalis“. „Vilniaus festivaliai“ taip pat organizuoja ir koordinuoja projektą „Kultūros naktis“.

Įstaigos organizuojamuose festivaliuose 2017–2019 m. apsilankė daugiau nei 700 tūkst. žmonių (nuo 2017 iki 2019 m. 0,6 proc. augimas), o organizuojamų renginių skaičius siekė daugiau nei 600 (2,8 proc. augimas). Kiekvieno festivalio metu dalis renginių organizuojama nemokamai, o kai kuriuose festivaliuose nemokami visi renginiai (Kultūros naktis, Sostinės dienos).

Pav. 53 Vilniaus miesto savivaldybės VšĮ renginių organizavimo įstaigų lankytojų ir renginių statistika, 2017–2019 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Kitos savivaldybės įstaigos, kultūros centrai taip pat prisideda prie kai kurių renginių organizavimo: savivaldybės biudžetinė įstaiga „Vilniaus etninės kultūros centras“ rengia kasmetinės Kaziuko mugės koncertų programą, Vilniaus kultūros centras rengia kasmetinį Kalėdų miestelį Vilniaus centre. „Vilniaus festivalių“ organizuojami renginiai vyksta Vilniaus miesto centro erdvėse.

Prie kultūros plėtros mieste prisideda ir kiti kultūros renginiai, vykstantys atvirose ir uždaroje erdvėse – kasmet vykstančias Kaziuko mugę, Tautų mugę, Knygų mugę, „Mados infekcijos“, „Loftas Fest“ festivalį ir kitus renginius organizuoja įvairios viešosios įstaigos ir įmonės. Vilniaus savivaldybė suteikia paramą daugumai tokių renginių ir festivalių. Apžvalgos rengimo metu kalbinti ekspertai išskyrė kelis renginius, kaip matomus platesniu nei Lietuvos mastu ir svarbius tarptautiniam bendradarbiavimui. Minimas teatro festivalis „Sirenos“ ir šiuolaikinio šokio festivalis „Naujasis Baltijos šokis“, pabrėžiant šių festivalių **tarptautines tinklaveikos galimybes** ir svarbą tiek Vilniaus **kultūros sklaidai**, tiek **kūrėjams Vilniuje**, kuriems suteikiama galimybė pamatyti daug svarbių kultūros procesų ir meno kūrinių.

KOG instituto 2021 m. atliktos Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenimis, tarp žinomiausių Vilniaus miesto savivaldybės įstaigų organizuojamų renginių yra Sostinės dienos, kurias žino 9 iš 10 Vilniaus gyventojų, taip pat „Kino pavasario“ festivalis ir „Kultūros naktis“ (3/4 respondentų) – visus šiuos renginius organizuoja arba yra viena iš organizatorių savivaldybės viešoji įstaiga „Vilniaus festivaliai“. Daugiau nei pusė (63 proc.) gyventojų taip pat žino „Kalėdos Sostinėje“ renginį, organizuojamą Vilniaus kultūros centro.

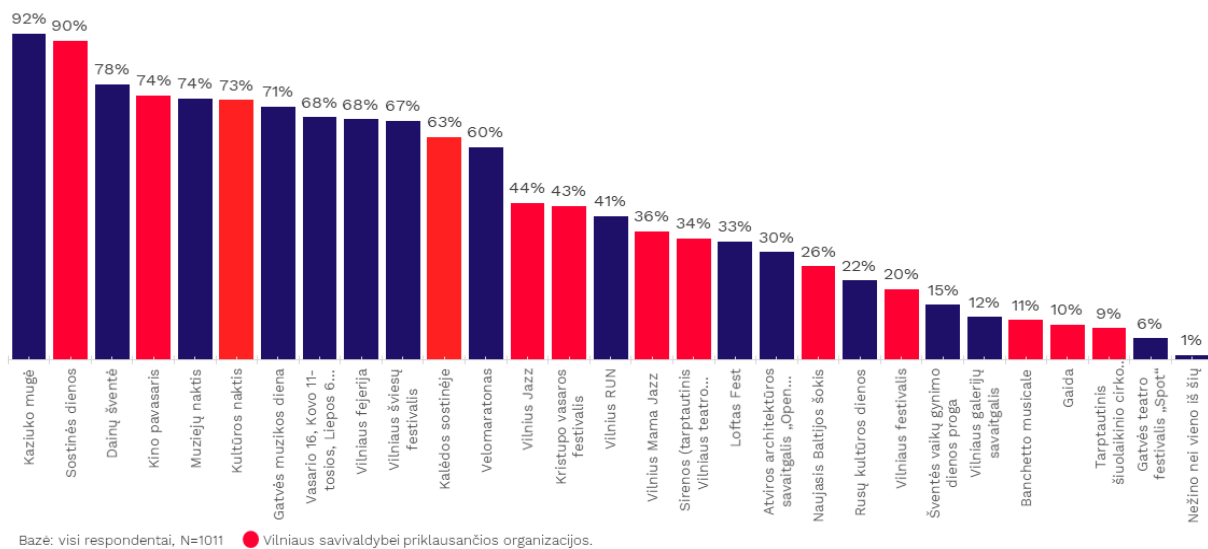
Pav. 54 Vilniaus renginių ir festivalių žinomumas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys

KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

2021

Vilniaus renginių ir festivalių žinomumas

Kuriuos iš šių nuolatinių Vilniaus renginių ir festivalių Jūs žinote?

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

Vilniaus gyventojai taip pat gausiai lankosi miesto renginiuose – 9 iš 10 gyventojų per paskutinius 3 metus lankėsi bent viename renginyje ar festivalyje. Didžiausios dalies lankytojų sulaukė Kaziuko mugė (67 proc.) ir Sostinės dienos (63 proc.), beveik pusė gyventojų lankėsi „Kalėdos sostinėje“ renginiuose. Lankytojų demografija rodo, kad minėti renginiai įdomūs įvairioms visuomenės grupėms – jie atsidūrė TOP trejetuke jaunimo, senjorų, šeimų su vaikais, kitataučių lankomiausių renginių sąrašuose.

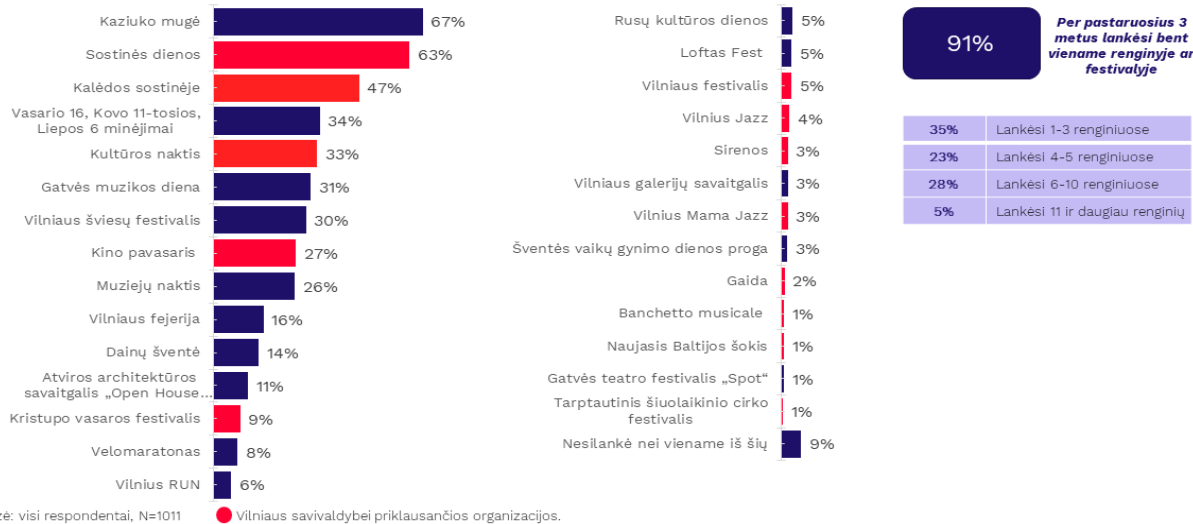
Pav. 55 Vilniaus renginių ir festivalių lankomumas, 2021 m. Vilniaus miesto gyventojų apklausos duomenys

KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

2021

Lankymasis Vilniaus renginiuose ir festivaliuose

Kuriuose iš šių nuolatinių Vilniaus renginių ir festivalių lankėtės per pastaruosius 3 metus?

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

Nesilankiusių nei viename išvardytame Vilniaus miesto renginyje – 8 proc. Pagal amžių, mažiausia renginiuose lankėsi 40–49 ir 50–59 m. amžiaus asmenys. Pagrindinės priežastys, ribojančios lankymąsi miesto renginiuose, nėra susijusios su miesto kultūros kokybe: kaip kliūtis respondantai nurodė žmonių minias (51 proc. vilniečių nepatinka renginiuose esančios žmonių minios), automobilių parkavimo problemas (32 proc. susiduria su automobilio parkavimo vietos radimo sunkumais) ir laiko trūkumą (29 proc. neturi laiko kultūros renginiams). Norint dar labiau padidinti įsitraukimą į kultūros veiklas, miestas turėtų siekti suvaldyti šiuos veiksniai pvz., skatinant naudotis viešuoju transportu vykstant į renginius.

Atliktų interviu su kultūros srities ekspertais metu, ekspertai kaip Vilniaus kultūros sektoriaus stiprybę išskyrė **kultūros užimtumą ir renginių gausą**, tačiau pabrėžė, kad didžiausia kultūros veiklų koncentracija yra miesto centre, **neskiriant pakankamai dėmesio mikrorajonams**. Ekspertai rekomenduoja savivaldybei tobulinti patalpas mikrorajonuose ir suteikti lengvatines sąlygas ar kitaip skatinti renginius:

„Meno organizatoriams kartais neparanku ieškoti vietų ne miesto centre. <...> Šioje vietoje savivaldybė tikrai galėtų padrąsinti ir suaktyvinti, skirti specialią paramą renginiams, vykstantiems ne centrinėje miesto dalyje.“

Iniciatyvų išplėsti kultūros renginių geografinį pasiekiamumą būta – Vilniaus miegamuosiuose rajonuose 2016–2020 m. buvo įgyvendintas „Ne-miegantys rajonai“ projektas, į rajonus atnešęs spektrą nemokamų kultūrinių renginių ir užsiėmimų. Kultūrinės veiklos taip pat organizuojamos miegamųjų rajonų seniūnijose ir bendruomenių centruose.

2021 m. vasarą, vykstant kasmetinei Knygų mugei, buvo nuspręsta muzikinę programą perkelti į skirtingų miesto mikrorajonų gatves. Iš viso įvyko 7 pasirodymai šešiose miesto seniūnijose. KOG instituto 2021 m. Vilniaus gyventojų apklausa parodė, kad seniūnijų, kuriose vyko šie

pasirodymai, gyventojai buvo labiau linkę apsilankyti šiuose muzikos pasirodymuose (vidutiniškai 29 proc.) nei gyventojai iš kitų seniūnijų (vidutiniškai 17 proc.). Gyventojų apklausos rezultatai taip pat rodo, kad **poreikis organizuoti kultūrinio pobūdžio renginius mikrorajonuose egzistuoja**: 82 proc. apklaustųjų sutiko su teiginiu, kad kultūros renginiai Vilniaus mieste turi vykti ne tik centrinėje miesto dalyje, bet ir miesto mikrorajonuose, o 89 proc., kad lankytoji kultūros renginiuose, jei jie vyktų jų gyvenamajame rajone.⁹⁷

Vilniaus miesto savivaldybės kuruojamos biudžetinės ir viešosios įstaigos apima kultūros centrus, teatrus, muziejus, galerijas, bibliotekas, kino teatrus, koncertines organizacijas, menų inkubatorius ir renginius atvirose Vilniaus erdvėse. Geografiškai įstaigos ir jų veiklos lengviausiai pasiekiamos miesto centre ir aplink jį esančiuose rajonuose apsistojusių Vilniaus gyventojų. Be anksčiau aptartų bibliotekų, savivaldybės periferijoje egzistuoja ribotas skaičius kuriamų kultūros įstaigų: Panerių seniūnijoje yra Trakų Vokės dvaro sodyba, Grigiškių ir Naujosios Vilnios seniūnijose atitinkamai – Grigiškių kultūros centras ir Naujosios Vilnios kultūros centras. Nuo miesto centro nutolęs ir Vilniaus Jeruzalės skulptūrų parkas, Literatūrinis A. Puškino muziejus, Kirtimų kultūros centras.

Remiantis KOG instituto 2021 m. atlikta Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų darbuotojų apklausa, tarp tobulintinų darbo sąlygų biudžetinėse ir viešosiose įstaigose yra **atlyginimo dydis, galimybės siekti karjeros ir įstaigų reikšmės visuomenėje stiprinimas**. 2021 m. EKT kultūros srities ekspertų tyrimas antrino šiems aspektams – interviu metu buvo akcentuojami **žemi darbo užmokesčiai, silpnas biudžetinių įstaigų marketingas, neišgrynintos ar iš kitų neišsiskiriančios veiklos kryptys**.

Pav. 56 Miesto kultūros įstaigos

Augantys rodikliai savivaldybės kultūros įstaigose

Savivaldybės kultūros įstaigų veiklos ataskaitos rodo, jog lankytojų, renginių, edukacinių užsiėmimų ir jų dalyvių skaičius ikipandeminio laikotarpiu augo.

Savivaldybės kultūros įstaigų konkurencija su nacionalinėmis įstaigomis

Kultūros įstaigų gausa ir įvairovė mieste lemia tai, jog savivaldybės įstaigoms tenka konkuruoti su kitomis įstaigomis mieste. Kritikuotinas silpnas biudžetinių įstaigų marketingas ir neišskirtinės veiklų kryptys.

Didinamas bibliotekos paslaugų prieinamumas

Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka nuolat didina bibliotekos paslaugų prieinamumą pristatydama naujas paslaugas: leidinių pristatymą į namus, knygomatus, bei organizuodama skaityklas viešosiose miesto erdvėse.

Kultūros susitelkimas centre

Vilniuje yra didelis kultūros įstaigų, renginių ir menininkų skaičius, tačiau didžioji dalis veiklų susitelkusios miesto centre, paliekant nuošalyje mikrorajonus. Apklausų duomenys rodo, jog poreikis kultūrai mikrorajonuose egzistuoja ir turėtų būti puoselėjamas.

Kultūros įstaigų įvairovė mieste

Vilniuje sutelktas didelis skaičius savivaldybės, nacionalinių, valstybinių ir nevalstybinių kultūros įstaigų, padengiančių įvairias kultūros sritis.

Šaltinis: sudaryta autorių

3.4. Kultūros srities valdymas

3.4.1. Organizacijos ir jų atliekamos funkcijos

Svarbiausias Vilniaus miesto sprendimų priėmimo organas yra Vilniaus miesto savivaldybės taryba, susidedanti iš 51 Tarybos nario ir renkama ketveriems metams

⁹⁷ KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas. 2021 m. Vilniaus gyventojų apklausa.

daugiamandatėse rinkimų apygardose. Po 2019 m. rinkimų Vilniaus miesto savivaldybėje buvo suformuota nauja valdančioji koalicija, kurią sudaro 4 politinės jėgos. Ši koalicija viena plačiausių sostinėje per pastaruosius 30 metų – ją sudaro 38 politikai iš 51 narį turinčios sostinės tarybos.⁹⁸ Vilniaus miesto meru, kuris renkamas tiesiogiai, antrą kadenciją iš eilės išlieka Remigijus Šimašius, o didžioji dalis tarybos narių yra antrą ar net trečią kadenciją. Tarybą sudaro 9 komitetai ir vienas iš jų yra Švietimo ir kultūros reikalų komitetas.

Už kultūros sprendimų priėmimą atsakingas ir Vilniaus miesto savivaldybės **Švietimo ir kultūros reikalų komitetas**, sudarytas iš 10 narių, patyrusių kultūros srities ekspertų vykdančių veiklą įvairiuose kultūros projektuose. Švietimo ir kultūros reikalų komitetas kuruoja visuomenines komisijas, atsakingas už kultūrą, švietimą ir jaunimo reikalus, valstybinės kalbos reikalus.

Lentelė 18. Vilniaus miesto savivaldybės Švietimo ir kultūros reikalų komiteto atliekamos funkcijos

Funkcijos
<p>svarsto, rengia ir teikia išvadas dėl vaikų ir jaunimo bendrojo lavinimo, papildomo ir neformalaus ugdymo, suaugusių žmonių švietimo organizavimo; miesto kultūros politikos, kultūrinių ir edukacinių veiklų plėtojimo, poilsio organizavimo;</p>
<p>prižiūri Savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyrių, Ikimokyklinio ugdymo skyrių, Švietimo aplinkos skyrių, Kultūros ir Jaunimo skyrių ir jų reguliavimo sričiai priskirtų įstaigų veiklą, analizuoja, kaip juose vykdomas biudžetas, ar racionaliai naudojamos biudžeto lėšos;</p>
<p>svarsto kitus klausimus, susijusius su išvardytais 1.1 punkte, o Tarybos ir Mero pavedimu – ir su jais nesusijusius</p>
<p>kuruoja Kultūros; Švietimo ir jaunimo reikalų; Valstybinės kalbos reikalų visuomenines komisijas.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių

Sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo procese dalyvauja ir **Kultūros skyrius**, sudarytas iš 7 narių. Skyrius užsiima kultūros ir meno politikos formavimu, tautinių tradicijų puoselėjimu, etnokultūros plėtra ir miesto gyventojų kultūriniu ugdymu, kūrybinių iniciatyvų rėmimu, kultūros rėmimo programų, projektų įgyvendinimu, Kultūros skyriaus reguliavimo sričiai pavaldžių kultūros įstaigų veiklos koordinavimu, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos patvirtintų programų ir sprendimų įgyvendinimu ir daugeliu kitų su kultūra susijusių veiklų.

Pagal priimtus sprendimus Kultūros skyriaus reguliavimo sričiai priskirtos kultūros (17 viešųjų ir 12 biudžetinių) įstaigos vykdo savo veiklą: įgyvendina kultūros programas ir projektus, organizuoja renginius, teikia kultūros paslaugas ir kt.⁹⁹

⁹⁸ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Oficialu: Vilniuje suformuota plati keturių partijų valdančioji koalicija. 2019 04 11. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2019/04/11/oficialu-vilniuje-sufornuota-plati-keturiu-partiju-valdancioji-koalicija/>

⁹⁹ Šaltinis: Kultūros skyriaus kuruojamos biudžetinės ir viešosios įstaigos. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/svietimas-kultura-ir-sportas/kultura/kulturos-skyriaus-kuruojamos-budzetines-ir-viesosios-istaigos/>

Lentelė 19. Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros skyriaus atliekamos funkcijos

Funkcijos	
Organizuoja Savivaldybės paskelbtų kultūros programų, konkursų ir projektų vykdymą.	Teikia Savivaldybės tarybai pasiūlymus dėl kultūros sklaidos.
Kaupia, analizuoja ir vertina informaciją apie kultūrinės veiklos pokyčius, kultūros įstaigų būklę, valstybinę ir regioninę politiką kultūros srityje.	Kuruoja tautinių bendrijų, žmonių su negalia, pagyvenusių žmonių, nevyriausybinių organizacijų, religinių bendruomenių ir kitų susivienijimų kultūros programas.
Rūpinasi skyriaus reguliavimo sričiai priskirtų kultūros įstaigų veikla ir materialine būkle; šių įstaigų veiklos planus ir ataskaitas.	Nagrinėja įstaigų, organizacijų, asmenų prašymus, skundus, pasiūlymus, imasi veiksmingų priemonių išaiškintiems ar nurodytiems trūkumams bei pažeidimams pašalinti.
Teikia gyventojams bei institucijoms informaciją, pagal poreikį rūpinasi kultūros sklaida skyriaus kompetencijai priklausančiais klausimais.	Koordinuoja švenčių ir atmintinų datų paminėjimo renginius, festivalių, konkursų ir kitų švenčių renginius Vilniaus mieste, kai renginių organizatorius – Vilniaus miesto savivaldybė.
Bendradarbiauja su Lietuvos kūrybinėmis sąjungomis, koncertinėmis organizacijomis ir teatrais, Lietuvos muzikos ir teatro ir Vilniaus dailės akademijomis, kolegijomis, muzikos ir bendrojo lavinimo mokyklomis.	Įgyvendina valstybės ir savivaldybės politiką kultūros srityje, Europos Sąjungos projektų ir programų strategijas, Lietuvos kultūros politikos nuostatas.
Rengia ir įgyvendina susigiminiavusių miestų kultūros projektus.	Organizuoja Kultūros rėmimo programų projektų finansavimo iš Savivaldybės biudžeto lėšų nuostatų parengimą ir atnaujinimą, konkursų paskelbimą, paraiškų priėmimą ir rezultatų paskelbimą.
Renka ir sistemina duomenų bazę apie kasmetinius bei tradicinius renginius Vilniaus mieste.	Konsultuoja kitus subjektus apie projektų rengimą, siekiant regioninės bei tarptautinės finansinės paramos kultūros srityje ir jų įgyvendinimą gaunant paramą.
Plėtoja ryšius ir siekia bendradarbiavimo su panašių tikslų siekiančiomis šalies ir užsienio organizacijomis.	Rengia Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių kultūros įstaigų informacinę bazę bei metines statistines ataskaitas.
Numato biudžeto lėšų poreikį kultūrai.	Administruoja skyriaus reguliavimo sričiai priskirtų įstaigų patalpas.
Atsako už Vilniaus miesto kolektyvų pasirengimą ir dalyvavimą Lietuvos Respublikos dainų šventėse, palaiko jų aktyvumą tarp švenčių.	

Šaltinis: sudarytą autorių

2011 m. Vilniaus miesto kultūros sektoriaus būklės analizėje buvo minimas tokių funkcijų kaip informavimas, komunikavimas ir koordinavimas nenumatymas Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros skyriaus funkcijų sąrašė. Šiuo metu informacijos teikimas gyventojams bei institucijoms ir rūpinimasis kultūros sklaida yra vienos iš Kultūros skyriaus atliekamų funkcijų.

3.4.2. Svarbiausi Vilniaus miesto kultūros strateginio planavimo dokumentai

Svarbiausi patvirtinti dokumentai, kuriuose numatomi ilgalaikiai ir trumpesnės trukmės Vilniaus miesto savivaldybės su kultūra susiję tikslai:

- Vilniaus miesto kultūros politikos strateginės gairės 2021–2023 m.;
- Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginis plėtros planas;
- Vilniaus miesto savivaldybės 2020–2022 m. strateginis veiklos planas (šiuo metu dar ruošiamas strateginis veiklos planas 2022–2024 m.).

Priimant šiuos dokumentus, buvo aktuali **strateginė kryptis „Vilnius 2IN“**. Šioje strategijoje numatomi įgyvendinti planai šiose srityse: aplinka ir miesto plėtra, socialinė apsauga, judumas, kultūra, saugumas ir apsauga, sveikata ir sveikatingumas, švietimas. Strategijos tikslas kultūros srityje – įtraukti ir gyventojų poreikius bei lūkesčius atitinkanti kultūra.

Priimtuose strateginiuose planuose ir gairėse didelis dėmesys skiriamas **kultūros prieinamumo didinimui, daugiakultūriškumo puoselėjimui ir bendruomenės įtraukimui į kultūrinę veiklą**. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad kai kurie tikslai strateginiuose plėtros planuose pasirodo ne pirmą kartą. 2010–2020 m. strateginiame plėtros plane buvo numatyti tikslai, susiję su daugiakultūriškumo puoselėjimu, kurie matomi ir naujame 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane. Taip pat vis dar tęsiami planai plėtoti kūrybinių industrijų sektorių ir skatinti tarpsektorinį bendradarbiavimą. Tai parodo, kad šie tikslai yra vis dar aktualūs ir tęstiniai.

2011 m. Vilniaus miesto kultūros būklės analizėje buvo minimas kultūros politikos strateginių planų trūkumas. Šiuo metu pastebimas pokytis – 2021 m. priimti nauji kultūros politikos strateginiai planai.

Vystant Vilniaus kultūros ateities planus turėtų būti aktuali naujoji Europos Bauhauzo koncepcija. 2021 m. sausio mėn. buvo pradėta ir tų pačių metų rugsėjo mėnesį priimta naujoji Europos Bauhauzo iniciatyva, padėsianti nustatyti ir apgalvoti estetiškus, tvarius ir įtraukius mūsų gyvenamųjų erdvių sprendimus ir padėti įgyvendinti Europos žaliajį kursą. Tai kūrybiška ir tarpdalykinė iniciatyva, kurioje kuriamas ateities gyvenimo būdas, apjungiant meną, kultūrą, socialinę įtrauktį, mokslą ir technologijas. Ši iniciatyva integruoja žaliajį kursą į gyvenamąsias erdves ir ragina kartu kurti tokią ateitį, kuri būtų tvari, įtrauki ir graži.¹⁰⁰

Naujasis europinis bauhausas padės rasti pirmosioms gražios, tvarios ir įtraukios gyvenamos eksperimentinėms rinkoms, skatins pritaikyti apleistas teritorijas naujoms erdvėms kurti, per kultūrą suaktyvinti miesto socialinį ir ekonominį gyvenimą.¹⁰¹ Bauhauzo iniciatyva paskatintų Vilniaus miestą stiprinti ir remti gražių, tvarių ir įtraukių vietų kūrimą. Tai duotų pagrindą naujų kultūros vietų ir naujų įvairaus tipo kultūros veiklų radimuisi. Taip pat naujosios Europos Bauhauzo koncepcijos kontekste galėtų būti pritaikytas sostinės paveldas, kuris būtų įveiklintas, prieinamas miestiečiams ir atitiktų jų šiandienius poreikius.

3.4.3. Už strateginių dokumentų įgyvendinimą atsakingos organizacijos

Strateginiuose Vilniaus miesto dokumentuose išsikelti tikslai, kuriais bus siekiama kelti Vilniaus miesto lygį kultūros srityje. Vilniaus miesto kultūros politikos strateginėse gairėse 2021–2023 m. numatyti 4 tikslai:

- visiems vilniečiams prieinamesnė įvairi aukštos vertės kultūra;
- Vilnius yra plačiau žinomas ir vertinamas meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų iš užsienio;
- efektyviau puoselėjamas daugiakultūris Vilniaus tapatumas, saugojamas, aktualizuojamas bei įveiklinamas miesto kultūros paveldas;
- kylanti kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybė, efektyvesnis kultūros valdymas.

¹⁰⁰ Šaltinis: Gražesnės, tvaresnės ir įtraukesnės bendrabūvio formos. Prieiga internetu: https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_lt

¹⁰¹ Šaltinis: Apie iniciatyvą. Prieiga internetu: https://europa.eu/new-european-bauhaus/about/about-initiative_lt

Šiems tikslams įgyvendinti išsikeltas 21 uždavinys ir 79 priemonės. Už kiekvieną iš tikslų, uždavinių ir priemonių yra atsakingi tam tikri vykdytojai: miesto savivaldybės skyriai, komisijos, savivaldybės administracija ir administracijos patarėjas, Vilniaus miesto viešosios ir biudžetinės įstaigos, „Go Vilnius“ ir kitos Vilniaus miesto savivaldybės įstaigos.

Lentelė 20. Už Vilniaus kultūros politikos strateginėse gairėse 2021–2023 m. numatytų uždavinių ir priemonių vykdymą atsakingi vykdytojai

Atsakingas vykdytojas	Prisiimamų uždavinių ar priemonių skaičius
Kultūros skyrius	58
Užsienio ryšių ir turizmo skyrius	15
Vyriausiojo miesto architekto skyrius	14
Rinkodaros ir komunikacijos skyrius	5
Jaunimo skyrius	5
Kiti miesto savivaldybės skyriai	10
Istorinės atminties komisija	3
Vilniaus miesto savivaldybės administracijos patarėjas, atsakingas už bendruomenių veiklą; administracija	2
Vilniaus miesto viešosios ir biudžetinės kultūros įstaigos	11
VšĮ „GO Vilnius“	12
Kitos VMS įstaigos	6

Šaltinis: sudaryta autorių

Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane, kultūros srityje taip pat numatyti 4 tikslai:

- įtrauki ir prieinama aukštos vertės kultūra visiems vilniečiams ir miesto svečiams;
- Vilnius – plačiau žinomas ir vertinamas meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų iš užsienio, vertinamas tarptautinių kultūros projektų ir renginių partneris;
- efektyviau puoselėjamas daugiakultūris Vilniaus tapatumas saugojamas, aktualizuojamas bei įveiklinamas miesto kultūros paveldas;
- konkurencinga miesto kultūros sektoriaus paslaugų kokybė.

Šiems tikslams įgyvendinti išsikelti 22 uždaviniai ir 83 priemonės. Už kiekvieną iš tikslų, uždavinių ir priemonių yra atsakingi tam tikri vykdytojai: miesto savivaldybės skyriai, komisijos, savivaldybės administracija ir administracijos patarėjas, Vilniaus miesto viešosios ir biudžetinės įstaigos, „Go Vilnius“ ir kitos Vilniaus miesto savivaldybės įstaigos.

Lentelė 21. Už Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginis plėtros plane numatytų uždavinių ir priemonių vykdymą atsakingi vykdytojai

Atsakingas vykdytojas	Prisiimamų uždavinių ar priemonių skaičius
Kultūros skyrius	72
Užsienio ryšių ir turizmo skyrius	21
Vyriausiojo miesto architekto skyrius	15
Rinkodaros ir komunikacijos skyrius	8
Jaunimo skyrius	6
Kiti miesto savivaldybės skyriai	9
Istorinės atminties komisija	3
Vilniaus miesto savivaldybės administracijos patarėjas, atsakingas už bendruomenių veiklą; administracija	4
Vilniaus miesto viešosios ir biudžetinės kultūros įstaigos	12

VšĮ „GO Vilnius“	25
Kitos VMS įstaigos	6

Šaltinis: sudaryta autorių

Vilniaus miesto savivaldybės 2020–2022 m. strateginiame veiklos plane taip pat numatyti 8 tikslai susiję su kultūra:

- modernizuojant bibliotekas gerinti informacijos teikimą Vilniaus gyventojams;
- išsaugoti istorinę atmintį;
- stiprinti Vilniaus, kaip kultūros ir meno centro vaidmenį, remti kultūros institucijas;
- iš dalies remti profesionalų ir mėgėjų meną;
- dotuoti kultūros ir meno programas ir remti projektus;
- plėtoti tarptautinius kultūros ryšius;
- užtikrinti palankią aplinką kino meno kūrėjams;
- plėtoti bendruomeniškumą.

Šiems tikslams įgyvendinti išsikelti 8 rodikliai. Už šių tikslų įgyvendinimą atsakingas Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros skyrius.

3.4.4. Strateginiame veiklos plane planuojami siekti rodikliai

Siekiant, kad kultūra būtų pasiekama ir įtraukianti dalyvauti visus miesto gyventojus ir čia atvykstančius svečius, pritrauktų meno ir kultūros kūrėjus iš kitų Lietuvos miestų bei užsienio ir, kad Vilnius taptų menišku ir kultūros įvairove išsiskiriančiu miestu, Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane iškelti 4 strateginiai tikslai kultūros srityje. Šiems tikslams stebėti naudojami **9 pagrindiniai strateginiai rodikliai**, padėsiantys efektyviai įgyvendinti išsikeltus tikslus ir kelti Vilniaus miesto kultūrinį lygį.

Kas trejus metus atliekant „Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis Vilniaus m.“ tyrimą (kurį atlieka Lietuvos kultūros taryba), bus matuojami šie nusistatyti rodikliai:

1. **Gyventojų (15 metų ir vyresnių), per pastaruosius 12 mėnesių vartojusių kultūros produktus / paslaugas, proc.:** rodiklis padės įvertinti gyventojų kultūros paslaugų ar produktų vartojimą pagal atskiras kultūros sritis (scenos menai, architektūra, vizualieji menai, amatai, kultūros paveldas, knygos ir spauda, bibliotekos, filmai ir vaizdo menai);
2. **Gyventojų (15 metų ir vyresnių), per pastaruosius 12 mėnesių dalyvavusių kultūros veiklose, proc.:** rodiklis padės įvertinti gyventojų dalyvavimą kultūros veiklose pagal atskiras kultūros sritis (scenos menai, architektūra, vizualieji menai, amatai, kultūros paveldas, knygos ir spauda, bibliotekos, filmai ir vaizdo menai);
3. **Gyventojų (15 metų ir vyresnių), palankiai vertinančių kultūros produktų / paslaugų kokybę, proc.:** rodiklis padės įvertinti gyventojų požiūrį į kultūros produktų / paslaugų kokybę;
4. **Gyventojų (15 metų ir vyresnių), palankiai vertinančių kultūros produktų / paslaugų prieinamumą, proc.:** rodiklis padės įvertinti gyventojų požiūrį į kultūros produktų / paslaugų prieinamumą.

Kas metus peržiūrint vidinius miesto šaltinius, bus matuojami šie nusistatyti rodikliai:

5. **Suorganizuotų renginių su Europos kultūros sostinėmis skaičius / Bendrų projektų su Europos kultūros sostinėmis skaičius:** rodiklis parodo Vilniaus miesto ir Europos kultūros sostinių bendrai suorganizuotų renginių ir Vilniaus miesto ir Europos kultūros sostinių vykdytų bendrų projektų skaičių;
6. **Regioninio lygmens kultūros renginių skaičius:** rodiklis parodo Vilniaus mieste organizuotų regioninio lygmens kultūros renginių skaičių;
7. **Biudžeto struktūra, proc.:** rodiklis parodo kultūros biudžeto dalis, skirtas įstaigoms išlaikyti, projektiniam ir konkursiniam finansavimui. 2021 m. skirta dalis įstaigoms išlaikyti – 71,8 proc., projektiniam finansavimui – 18,7 proc. ir konkursiniam finansavimui – 9,4 proc.
8. **Investicijos į miesto kultūrą, kultūros biudžeto dalis nuo miesto biudžeto, proc.:** rodiklis parodo kultūros biudžeto dalį (procentais) nuo bendro miesto biudžeto (be investicijų programos). 2021 m. kultūros biudžeto dalis nuo miesto biudžeto sudarė 2 proc. iki 2030 m. numatoma, kad ši dalis išaugs iki 3 proc.
9. **Kultūros biudžeto dalis (be investicijų programos) vienam sostinės gyventojui, proc.:** rodiklis parodo Vilniaus miesto gyventojui tenkančią kultūros biudžeto dalį. 2021 m. Vilniaus miesto gyventojui teko 16,64 proc. biudžeto dalies.

Visi šie rodikliai padės efektyviai įgyvendinti Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane išsikeltus 4 strateginius tikslus kultūros srityje ir užtikrinti, kad būtų patenkinami Vilniaus miesto gyventojų ir į miestą atvykstančių svečių kultūriniai poreikiai.

3.4.5. Tarptautinis bendradarbiavimas

Vilniaus miesto savivaldybė kartu su EUROCITIES miestais partneriais nuo 2017 m. pradžios dalyvauja tarptautinio bendradarbiavimo programos „Interreg Europe“ finansuojamame projekte „Urban Manufacturing. Bendradarbiavimas su kūrybinėmis laboratorijomis ir centrais, skatinant kūrybines inovacijas“. Šis projektas suteikia galimybę bendradarbiauti su kitais Europos miestais, keistis gerąja tarptautine patirtimi ir tobulinti Vilniaus miesto kūrybinių industrijų ir kūrybinių erdvių ekosistemą.¹⁰²

Siekdama stiprinti ir gerinti sprendimų priėmimo procesą, išnaudoti galimybes pritaikyti naujausią tarptautinę praktiką planuojant ir vykdant viešosios kultūros politikos sprendimus, Savivaldybė siekia toliau plėtoti ir skatinti bendradarbiavimą su įvairių kultūros sričių šalies ir užsienio ekspertais, miesto atstovavimą tarptautiniuose tinkluose EUROCITIES, „BaltMet“, UCEU, PPMO, UBC ir kitose organizacijose.¹⁰³

Priimti svarbūs Vilniaus miesto kultūros strateginio planavimo dokumentai, tarptautinis bendradarbiavimas ir tęstinumas įgyvendinant kultūros tikslus, sudaro palankias sąlygas kultūros vystymuisi mieste.

¹⁰² Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Tarptautinių ekspertų vertinimai Vilniaus kūrybinių industrijų ir erdvių plėtrai. 2018 12 21. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/kultura-ir-sportas-svietimas/tarptautiniu-ekspertu-vertinimai-vilniaus-kurybiniu-industriju-ir-erdviu-pletrai/>

¹⁰³ Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginės gairės, II skyrius, 14 p., 3 psl. Vilniaus miesto savivaldybės Taryba. 2021.

Pav. 57 Kultūros srities valdymas

Priimti svarbūs Vilniaus miesto kultūros strateginio planavimo dokumentai

Priimtos Vilniaus kultūros politikos strateginės gairės 2021–2023 m. ir Vilniaus miesto 2021–2030 metų strateginis plėtros planas. Priimtuose planuose ir gairėse matomas skiriamas didelis dėmesys kultūros prieinamumo didinimui, daugiakultūriškumo puoselėjimui ir bendruomenės įtraukimui į kultūrinę veiklą.

Tarptautinis bendradarbiavimas

Vilniaus miesto savivaldybė dalyvauja projekte „Urban Manufacturing. Bendradarbiavimas su kūrybinėmis laboratorijomis ir centrais, skatinant kūrybinę inovaciją“, kuris suteikia galimybę bendradarbiauti su kitais Europos miestais, keistis gerąja tarptautine patirtimi ir tobulinti Vilniaus miesto kūrybinių industrijų ir kūrybinių erdvių ekosistemą.

Tęstinumas įgyvendinant kultūros tikslus

Nuo 2010 m. vis dar svarbiais išlieka planai puoselėti daugiakultūriškumą, plėtoti kūrybinių industrijų sektorių bei skatinti tarpsektorinį bendradarbiavimą.

Šaltinis: sudaryta autorių

3.5. Finansavimas

Finansavimo, skiriamo kultūrai, duomenys remiasi Vilniaus miesto savivaldybės tinklapyje skelbiamomis metinėmis biudžeto suvestinėmis¹⁰⁴, kuruojamų kultūros įstaigų veiklos ir finansinėmis ataskaitomis, rastomis įstaigų tinklapiuose ir Registrų centre. Finansiniai duomenys iki 2015 m. konvertuoti į eurus palyginimo sumetimais. 2021 m. Vilniaus miesto savivaldybės biudžetas kultūrai siekė 13,3 mln. Eur. Tai didžiausias biudžetas kultūrai per paskutinius 14 metų – nuo 2007 m. iki 2021 m. Vilniaus miesto biudžetas kultūrai išaugo 119 proc.

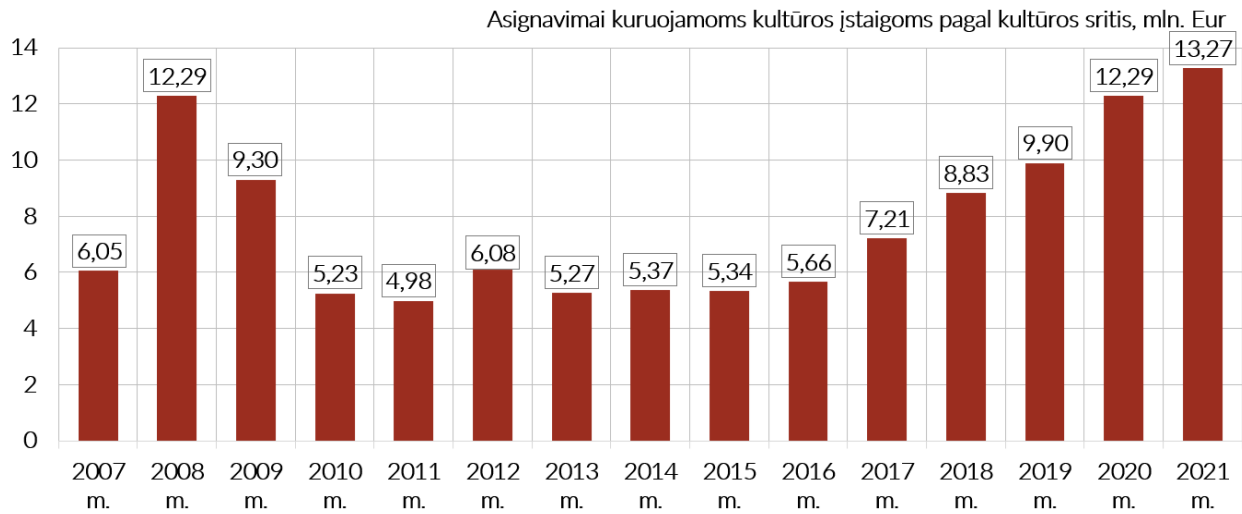
3.5.1. Vilniaus miesto savivaldybės biudžetas kultūrai

Vilniaus miesto savivaldybės skiriamas biudžetas kultūrai 2007–2021 m. laikotarpiu keitėsi. 2008–2009 m. laikotarpiu kultūrai skiriamos lėšos buvo išaugusios 103 proc. dėl projekto „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ įgyvendinimo ir 2008 m. siekė 12,2 mln. Eur, o 2009 m. – 9,3 mln. Eur. Pasibaigus projektui, Vilniaus biudžetas kultūrai krito 43 proc. 2010–2016 m. laikotarpiu savivaldybės asignavimai kultūrai buvo žemesni už 2007 m. (išskyrus 2012 m.) ir siekė vidutiniškai 5,4 mln. Eur.

Visgi nuo 2017 m. kultūrai skiriamas biudžetas nuosekliai augo (2017–2021 m. fiksuojamas 83 proc. biudžeto kultūrai augimas) ir 2020 m. pasiekė, o 2021 m. pranoko 2008 m. biudžetą beveik milijonu eurų. Pastaraisiais dvejais metais išaugusį biudžetą iš dalies gali paaiškinti pasirengimas Vilniaus miesto 700 metų jubiliejui.

¹⁰⁴ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Biudžeto suvestinė. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/biudzeto-suvestine/>

Pav. 58 Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai kultūrai (mln. Eur), 2007–2021 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Galima pastebėti, kad nuo 2015 m. auga ir santykinė biudžeto kultūrai dalis (nuo 2015 m. iki 2021 m. išaugo 0,4 proc. punktais) – tai rodo, kad kultūros svarba mieste auga.

Lentelė 22. Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai kultūrai, proc. nuo visų asignavimų, 2007–2021 m. duomenys

2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
2,4%	4,2%	2,8%	1,8%	1,4%	1,7%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,4%	1,4%	1,5%	1,6%	1,6%

Šaltinis: sudaryta autorių

Siekiant kultūros plėtros, Vilniaus miesto savivaldybė investuoja į vertę kuriančią kultūrą.¹⁰⁵ Savivaldybė skiria lėšas 12 biudžetinių kultūros įstaigų bei dotuoja 17 viešųjų kultūros įstaigų, taip pat remia nevyriausybinės kultūros organizacijas per skirtingus paramos konkursus. Finansavimo galimybės kultūros įstaigoms Vilniuje išaugo tiek dėl trijų skirtingų Savivaldybės organizuojamų konkursų kultūrai puoselėti, tiek dėl kitų nacionalinių ir tarptautinių organizacijų paramos. Vilniaus miesto kultūros įstaigos turi galimybę dalyvauti Lietuvos kultūros tarybos rengiamose kultūros ir meno projektų finansavimo programose. 2021 m. gruodžio mėnesio duomenimis, dėl šių programų 2021 m. buvo finansuoti 714 Vilniaus kultūros ir meno projektų, kurių finansavimo suma siekė 11,1 mln. Eur (2020 m. – 1133 projektai ir 17,2 mln. Eur, 2019 m. – 820 projektų ir 10,1 mln. Eur).¹⁰⁶ Kultūros srityje veikiančios įstaigos dar turi galimybę pasinaudoti Vilniaus miesto savivaldybės paramos programų projektų ir ES fondų lėšomis.

3.5.2. Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai savivaldybės kultūros įstaigoms

Savivaldybė biudžetines ir viešąsias įstaigas dotuoja pagal strateginio veiklos plano kultūros programą. Viešosios ir koncertinės įstaigos dotuojamos pagal Nr. 4 Kultūros programos tikslą

¹⁰⁵ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės taryba. Vilniaus miesto 2021 – 2030 metų strateginis plėtros planas. 2021 m. 34 psl.

¹⁰⁶ Šaltinis: Lietuvos kultūros taryba. Statistika. Prieiga internetu: <https://www.ltk.lt/projektu-finansavimas/statistika>

„Iš dalies remti profesionalų ir mėgėjų meną“ – 2021 m. ši suma siekė 2,7 mln. Eur. Biudžetinėms įstaigoms lėšos asignuojamos pagal jų vykdomą veiklą.

Lentelė 23. Dotuojamos įstaigos pagal strateginio veiklos plano kultūros programą

Tikslas	Dotuojamos įstaigos
Nr. 1 Modernizuojant bibliotekas gerinti informacijos teikimą Vilniaus gyventojams	Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka
Nr. 2 Išsaugoti istorinę atmintį	Vilniaus miesto savivaldybės muziejai (biudžetinės įstaigos)
Nr. 3 Stiprinti Vilniaus, kaip kultūros ir meno centro vaidmenį, remti kultūros institucijas	Vilniaus miesto savivaldybės kultūros centrai (biudžetinės įstaigos)
Nr. 4 Iš dalies remti profesionalų ir mėgėjų meną	Viešosios įstaigos ir koncertinės biudžetinės įstaigos

Šaltinis: sudaryta autorių

Savivaldybės asignavimai konkrečioms biudžetinėms ir viešosioms įstaigoms 2017–2020 m. laikotarpiu (neskaitant projektinių lėšų):

Lentelė 24. Vilniaus miesto savivaldybės dotacijos kuruojamoms kultūros įstaigoms (be projektinių lėšų), 2017–2020 m. duomenys (biudžetinės įstaigos žymimos tamsesne, o viešosios – šviesesne rožine spalva)

Dotacijos kultūros įstaigoms, Eur	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
Kultūros centrai				
Kultūros ir informacijos centras M. K. Čiurlionio namai	100 700,00 €	122 325,00 €	130 900,00 €	161 100,00 €
Vilniaus etninės kultūros centras	195 000,00 €	225 100,00 €	210 400,00 €	251 900,00 €
Kirtimų kultūros centras	171 300,00 €	199 400,00 €	224 100,00 €	316 400,00 €
Grigiškių kultūros centras	243 600,00 €	338 500,00 €	391 100,00 €	463 000,00 €
Naujosios Vilnios kultūros centras	N/A	N/A	229 000,00 €	297 000,00 €
Vilniaus kultūros centras	240 600,00 €	280 900,00 €	338 500,00 €	414 200,00 €
Vilniaus rotušė	229 980,00 €	143 500,00 €	150 000,00 €	165 000,00 €
Žydų kultūros ir informacijos centras	41 700,00 €	41 500,00 €	45 000,00 €	45 000,00 €
Kultūros ir švietimo centras Vilniaus mokytojų namai	208 500,00 €	208 500,00 €	220 000,00 €	240 200,00 €
Jono Meko vizualiųjų menų centras	52 179,00 €	55 900,00 €	53 000,00 €	65 000,00 €
Jokūbo Kolaso kultūros centras	N/A	800,00 €	1 900,00 €	0,00 €
Trakų Vokės dvaro sodyba	86 800,00 €	86 800,00 €	117 000,00 €	114 000,00 €
Azijos menų centras	9 000,00 €	9 000,00 €	9 000,00 €	9 000,00 €
Teatrai				
Vilniaus Miesto Opera	22 500,00 €	46 500,00 €	38 500,00 €	30 000,00 €
Muziejai ir galerijos				
Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus	131 900,00 €	162 200,00 €	205 800,00 €	228 900,00 €
Literatūrinis A. Puškino muziejus	155 400,00 €	254 700,00 €	285 800,00 €	266 600,00 €
Vilniaus memorialinių muziejų direkcija	155 200,00 €	179 300,00 €	249 700,00 €	365 600,00 €
Sakralus menas	1 000,00 €	N/A	0,00 €	N/A
Lietuvos energetikos muziejus	23 200,00 €	23 200,00 €	30 000,00 €	70 000,00 €
Vilniaus Jeruzalės skulptūrų sodas	N/A	2 458,14 €	0,00 €	N/A
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija	16 600,00 €	25 000,00 €	25 000,00 €	25 000,00 €
Vilniaus miesto muziejus	N/A	N/A	N/A	159 800,00 €
Bibliotekos				

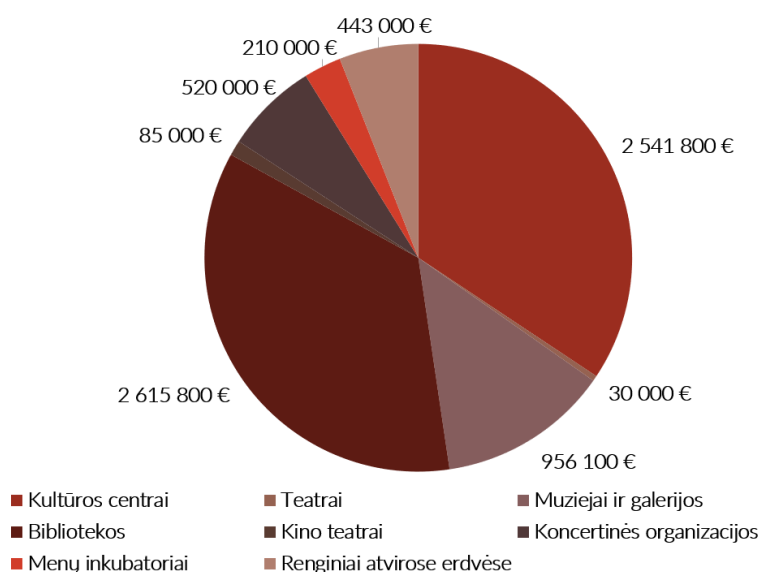
Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka	1 792 400,00 €	2 026 000,00 €	2 519 000,00 €	2 615 800,00 €
Kino teatrai				
„Skalvijos“ kino centras	40 000,00 €	70 000,00 €	95 300,00 €	85 000,00 €
Koncertinės organizacijos				
Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“	127 000,00 €	127 000,00 €	N/A	190 000,00 €
Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras	288 000,00 €	291 000,00 €	300 000,00 €	330 000,00 €
Menų inkubatoriai				
Užupio meno inkubatorius	43 700,00 €	47 693,00 €	50 000,00 €	60 000,00 €
Menų spaustuvė	126 000,00 €	150 000,00 €	150 000,00 €	150 000,00 €
Renginiai atvirose erdvėse				
Vilniaus festivaliai	317 100,00 €	400 000,00 €	428 000,00 €	443 000,00 €

Šaltinis: sudaryta autorių

Išanalizavus įstaigų metinėse ataskaitose pateiktus duomenis, didžioji dalis iš Vilniaus miesto savivaldybės gautų lėšų skiriama darbuotojų atlyginimams. 2017–2019 m. laikotarpiu Vilniaus miesto savivaldybės dotacijos panaudojimas darbo užmokesčiui siekė 79 proc. vidurkį. Daugelis įstaigų papildomų lėšų surenka iš vykdomų veiklų pajamų, taip pat gaudamos projektinį finansavimą iš Vilniaus miesto savivaldybės, Lietuvos kultūros tarybos ir kitų šaltinių. Savivaldybės kuruojamos įstaigos kiekvienais metais teikia metinius veiklos planus ir ataskaitas, dažniausiai pateikiamas vienodu formatu ir atspindinčias įstaigos vykdomas veiklas, jų kiekybinius duomenis, gautą finansavimą ir jo panaudojimą.

Skirstant pagal kultūros sritis, 2020 m. laikotarpiu daugiausia neprojektinio finansavimo gavo bibliotekos (2,6 mln. Eur) ir kultūros centrai (2,5 mln. Eur), mažiausia – teatrai (30 tūkst. Eur) ir kino teatrai (85 tūkst. Eur). Didžiausias lėšas gaunančios sritys taip pat turi gausų kultūros įstaigų skaičių. Atsižvelgiant į kultūros centrų ir muziejų, galerijų kategorijose ir didelį bibliotekos filialų skaičių, apskaičiuota, kad vienam kultūros centrui vidutiniškai atiteko 195 tūkst. Eur, vienam muziejui arba galerijai – 79 tūkst. Eur, o vienam Vilniaus miesto savivaldybės centrinės bibliotekos filialui – 153 tūkst. Eur.

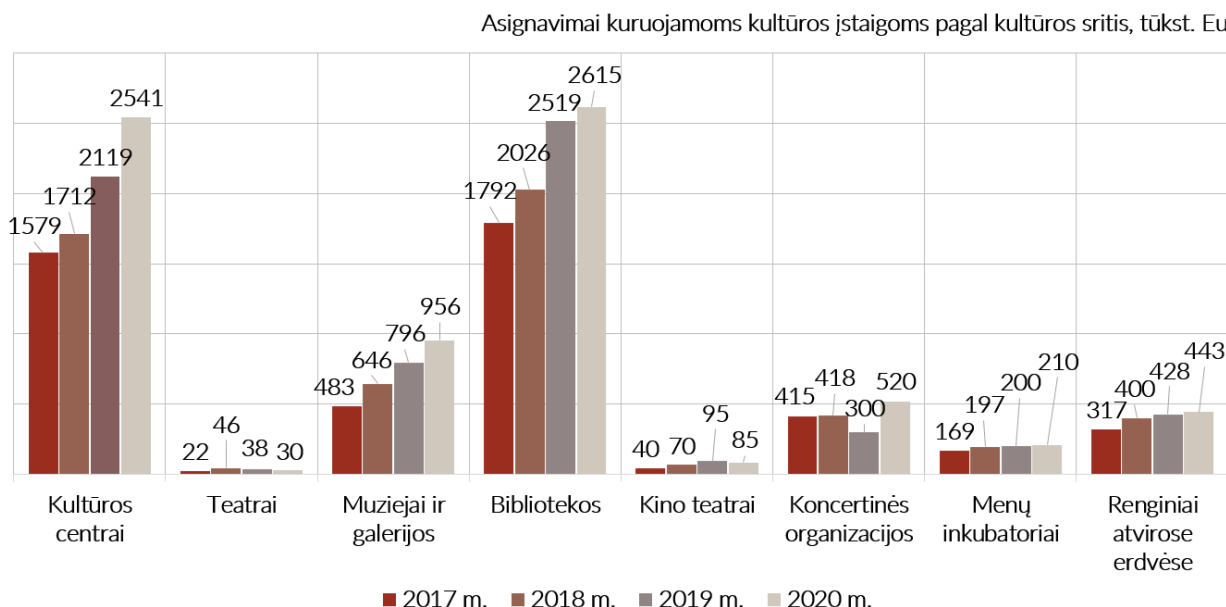
Pav. 59 Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai pagal kultūros sritis, 2020 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Finansavimas 2017–2020 m. laikotarpiu augo visoms kultūros sritims, išskyrus teatrui – Vilniaus miesto operai finansavimas nuo 2018 iki 2020 m. mažėjo 16,5 tūkst. Eur.

Pav. 60 Vilniaus miesto savivaldybės asignavimai kuruojamoms kultūros įstaigoms pagal kultūros sritis, tūkst. Eur, 2017–2020 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

3.5.3. Vilniaus miesto savivaldybės parama kultūros organizacijoms

Vilniaus miesto savivaldybė, be asignavimų ir dotacijų kuruojamoms biudžetinėms ir viešosioms įstaigoms, taip pat remia kultūrą kitomis priemonėmis: rengdama paramos konkursus, suteikdama pagalbą pandemijos metu, dalindama premijas pasižymėjusiems kūrėjams. Iš viso Kultūros skyrius rengia 6 paramos konkursus.¹⁰⁷

Nuo 2016 m. rengiamas **Kultūros rėmimo programų projektų konkursas**, kuriame gali dalyvauti kultūrinę veiklą vykdančios organizacijos, išskyrus pelno siekiančias įmones, biudžetines įstaigas ir kitas įstaigas, išlaikomas ar dotuojamas iš savivaldybės ar valstybės biudžeto. 2021 m. šio konkurso biudžetas siekė 577,8 tūkst. Eur ir finansavo 219 projektų¹⁰⁸. Tai 64 proc. augimas, palyginti su 2020 m., kai šiam konkursui buvo skirta 352,8 tūkst. Eur, finansuojant panašų skaičių (200) projektų.¹⁰⁹ Verta paminėti, kad nuo 2016 m. iki 2021 m. paremtų projektų skaičius didėjo nuo 96 iki 219 (128 proc. augimas), o finansavimo suma – nuo 152 tūkst. iki 577 tūkst. Eur (279 proc. augimas). 2022 m. Vilniaus miesto savivaldybė ketina

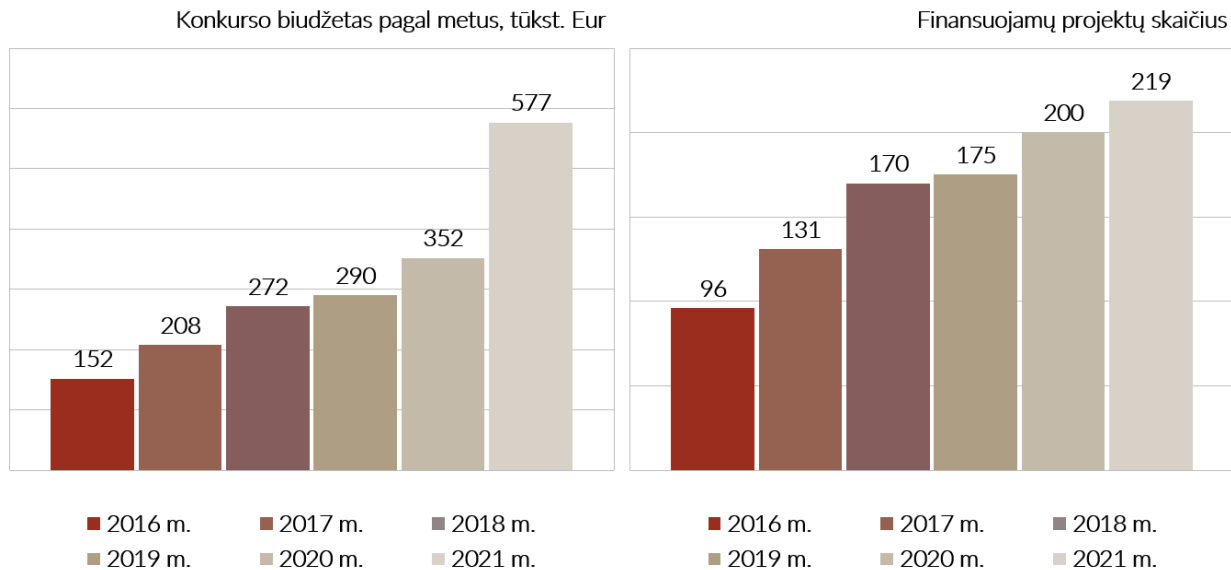
¹⁰⁷ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Konkursai. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/svietimas-kultura-ir-sportas/kultura/konkursai/>

¹⁰⁸ Šaltinis. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. vasario 17 d. įsakymas dėl 2021 metais iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų remiamų kultūros rėmimo programų projektų sąrašo patvirtinimo Nr. 30-290/21. Prieiga internetu: https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/02/2021-02-17-isakymas-Nr.-30-290_21.pdf

¹⁰⁹ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Paskelbti 2020 metų Kultūros rėmimo programų projektų konkurso rezultatai. 2020 03 12. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/kultura-ir-sportas-svietimas/paskelbti-2020-metu-kulturos-remimo-programu-projektu-konkurso-rezultatai/>

išlaikyti išaugusį finansavimą Kultūros rėmimo programų projektų konkursui ir skirti jam ne mažiau kaip 500 tūkst. Eur.¹¹⁰

Pav. 61 Kultūros rėmimo programų projektų konkurso biudžetas ir finansuojamų projektų skaičius, 2016–2021 m. duomenys

Šaltinis: sudaryta autorių

Konkurso nuostatai ir vertinimo kriterijai metams bėgant keitėsi. Pagal Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 25 d. įsakymą, 2021 m. paraiškos buvo vertinamos pagal 6 kriterijus:

1. projekto meninė ir kultūrinė kokybė;
2. projekto aktualumas ir reikšmingumas Vilniaus miestui ir svarba Vilniaus miesto kultūros raidai;
3. pareiškėjo ir jo komandos pasirengimas bei patirtis vykdant kultūros projektus;
4. sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas;
5. projekto prieinamumo didinimas socialiai jautrioms visuomenės grupėms (neįgaliesiems, senjorams, imigrantams, tautinėms mažumoms ir kt.);
6. projekto komunikacija ir viešinimas.¹¹¹

Vertinimo kriterijai šiek tiek plačiau aprašyti konkurso nuostatų 8 priede „Paraiškų gauti kultūros rėmimo programų projektų konkurso finansavimą vertinimo kriterijai“, tačiau lieka klausimų dėl to, kas traktuojama „tinkama menine ir kultūrine kokybe“ arba „reikšmingu turiniu“.¹¹² Paraiškų pateikimo tvarka aiškiai išdėstyta įstatyme, o pateikimo instrukcija lengvai suprantamu formatu ir kalba pateikta ir konkurso skelbime. Paraiškas vertina ekspertų vertinimo

¹¹⁰ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. 2022-aisiais kultūros organizacijų projektams Vilnius skirs ne mažiau kaip pusę milijono eurų. 2021 12 05. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/12/05/2022-aisiais-kulturos-organizaciju-projektams-vilnius-skirs-ne-maziau-kaip-puse-milijono-euru/>

¹¹¹ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 25 d. įsakymas dėl kultūros rėmimo programų projektų konkurso nuostatų tvirtinimo Nr. 30-2694/20 10 str. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/05/Konkurso-nuostatai-5.pdf>

¹¹² Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 25 d. įsakymas dėl kultūros rėmimo programų projektų konkurso nuostatų tvirtinimo Nr. 30-2694/20. 8 priedas. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/05/8-priedas.-Vertinimo-kriterijai-1.docx>

komisija, susidedanti iš 7–11 skirtingų sričių kultūros ar meno ekspertų. Įvertintas paraiškas komisija teikia 6 narių lėšų skyrimo komisijai, kuri priima sprendimą dėl finansavimo kvotų atskiroms programoms pagal pateiktų paraiškų skaičių ir turinį. Lėšų skyrimo komisijos sudėtis nuostatuose neaiški.¹¹³

Lentelė 25. Projektų paraiškų ir sprendimų priėmimo schema Vilniaus miesto savivaldybėje

Atsakingas asmuo / asmenys	Veiksmas
Koordinatorius	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tikrina elektronines paraiškas. Patikrina, ar gautas atsiskaitymas už praeitų metų projektų vykdymą, pateiktų paraiškų kokybę, įsitikina, ar pateiktas projektas atitinka šių nuostatų reikalavimus; ➤ Tinkamai pateikti projektai perduodami nagrinėti ir vertinti Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu sudarytai kultūros rėmimo programų projektų konkurso ekspertų vertinimo komisijai.
Ekspertų vertinimo komisija	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nagrinėja ir vertina pateiktus projektus; ➤ Bendru sutarimu priima nutarimus dėl projektų vertinimo ir teikia įvertintus projektus lėšų skyrimo komisijai nagrinėti.
Lėšų skyrimo komisija	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Išrenka konkurso laimėtojus, numato projektams skiriamas lėšas ir teikia Savivaldybės administracijos direktoriui parengtą įsakymą projektą dėl remiamų projektų sąrašo patvirtinimo; ➤ Priima galutinį nutarimą dėl lėšų paskirstymo projektams.
Savivaldybės administracijos direktorius	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pasirašo įsakymą dėl projekto patvirtinimo.

Šaltinis: sudaryta autorių

Nuo 2017 m. parama įgyvendinama ir pagal **konkursines 3 metų finansavimo programas Vilniaus miesto trupės vardui gauti**. Konkurse negali dalyvauti nacionalinės ir valstybinės įstaigos bei organizacijos, gaunančios nuolatinę paramą iš valstybės ar Vilniaus miesto savivaldybės. Visoms laimėjusioms trupėms bendrai skiriamas 120 tūkst. Eur finansavimas ir jos, tarp kitų reprezentacinių veiklų, yra įpareigojamos visoje komunikacijos medžiagoje vartoti Vilniaus miesto trupės vardą. Nuo 2019 m. Vilniaus miesto trupės vardą turi urbanistinio šokio teatras „Low Air“, teatras „Atviras Ratas“, asociacija „Meno ir mokslo laboratorija“ ir šiuolaikinės muzikos ansamblis „Synaesthesia“.¹¹⁴ Pagrindinis įstaigos vertinimo kriterijus konkurse yra paruošta veiklos programa, kurioje turi atsispindėti paskutinių 3 metų veiklos ir būsimų 3 metų repertuaras, numatomos naujovės, edukacinės veiklos, taip pat atkreipiamas dėmesys į prieinamumą skirtingoms socialinėms ir socialinės atskirties grupėms ir nuo miesto centro nutolusiems gyventojams. Be veiklos programos, vertinamas ir organizacijų novatoriškumas, dalyvavimas tarptautiniuose projektuose ir Savivaldybės renginiuose, profesionaliųjų scenos menų įvairovė.¹¹⁵ Dėl konkurso laimėtojų sprendžia specialiai sudaryta

¹¹³ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 25 d. įsakymas dėl kultūros rėmimo programų projektų konkurso nuostatų tvirtinimo Nr. 30-2694/20 23-27 str. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/05/Konkurso-nuostatai-5.pdf>

¹¹⁴ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Vilniaus miesto trupės vardas suteiktas 4 teatro, šokio, muzikos ir meno kolektyvams. 2019 08 28. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2019/08/28/vilniaus-miesto-trupes-vardas-suteiktas-4-teatro-sokio-muzikos-ir-meno-kolektyvams/>

¹¹⁵ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2017 m. liepos 26 d. Nr. 1-1046 sprendimas dėl konkurso Vilniaus miesto trupės vardui gauti nuostatų patvirtinimo (Žin., 2017, Nr. 12938) 18-19 str. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/170ff44075c811e7827cd63159af616c>

komisija, susidedanti iš 3 Savivaldybės administracijos ir tarybos atstovų bei 4 nepriklausomų profesionaliųjų scenos menų ekspertų.¹¹⁶

Vilniaus miesto savivaldybė taip pat rengia **konkursą profesionaliojo scenos meno įstaigų veikloms**, suteikiantį finansavimą vienai įstaigai trejiems metams. Konkurse negali dalyvauti nacionalinės ir valstybinės įstaigos bei organizacijos, gaunančios nuolatinę paramą iš valstybės ar Vilniaus miesto savivaldybės arba turinčios Vilniaus miesto trupės vardą. Šiuo metu konkursą yra laimėjęs Oskaro Koršunovo teatras, pagal 2017–2019 m. finansines ataskaitas iš Savivaldybės kiekvienais metais gaunantis 90,5 tūkst. Eur dotaciją.¹¹⁷ Konkurso dalyviai vertinami pagal paskutiniuosius trejus metus vykdytas veiklas, atstovavimą tarptautiniuose projektuose, inovacijas, prieinamumą skirtingoms socialinėms ir socialinės atskirties grupėms, apdovanojimus, finansinę informaciją ir trejų metų planus, numatančius scenos menų naujoves, edukacines veiklas. Be to, analogiškai vertinamas organizacijų novatoriškumas, dalyvavimas Savivaldybės renginiuose, repertuaro įvairovė.¹¹⁸ Dalyvius vertina specialiai sudaryta komisija, susidedanti iš 2 Savivaldybės administracijos ir tarybos atstovų, kuriuos pasiūlo Savivaldybės vadovai (meras, jo pavaduotojai, administracijos direktorius) ir 3 nepriklausomi profesionaliojo scenos meno ekspertai, kuriuos pasiūlo Kultūros, švietimo ir sporto komitetas.¹¹⁹

Nepaisant šių projektų, pagal 2021 m. kultūros srities ekspertų apklausos rezultatus, finansavimo trūkumas, ypatingai NVO sektoriui, yra viena dažniausiai minimų problemų. Išskiriamas finansavimo skurdumas ir paramos programų ir projektų trumparegiškumas:

„Išdalinta daug [smulkių] stipendijų, tačiau ar kas nors girdėjo rimtą produktą, sukurtą gavus tą stipendiją? Aš ne. Nėra kryptių, skirtų konkrečioms, dideliems projektams. Pagal bendrą valstybės finansavimo politiką gaunasi taip, kad didelės apimties projektai galimi tik valstybiniuose teatruose ar ko-produkcijos veiklose tarp valstybinių ir nevalstybinių teatrų. Nes iš esmės, gauni 5 tūkst. ir pastatyk spektaklį – utopija.“

„Kartais net kyla klausimas, koks būtų nevyriausybinio sektoriaus potencialas, jei jis turėtų panašias galimybes kaip valstybinis sektorius.“

„Galima būtų stiprinti ir koreguoti finansavimo konkursus. Dabar jie tarsi dubliuoja LKT konkursą. [...] Kito modelio, kitų tikslų išsikėlimas sustiprintų Vilniaus matomumą ir menininkai labiau jaustų ne tai, kad čia yra papildomas krepšelis kažkokiam nedideliam finansavimui ir paskui tik logotipo naudojimas, bet jaustų, kad dėl to, kad aš esu Vilniuje, aš galiu gauti tam tikrą privilegiją.“

¹¹⁶ Šaltinis: Ibid. 10 str.

¹¹⁷ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Konkursas Vilniaus profesionaliojo scenos meno įstaigų veikloms. 2021 09 27. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/09/27/konkursas-vilniaus-profesionaliojo-scenos-meno-istaigu-veikloms/>

¹¹⁸ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2018 m. gruodžio 5 d. sprendimas dėl Vilniaus miesto profesionaliojo scenos meno įstaigų kūrybinės veiklos programų finansavimo konkurso nuostatų patvirtinimo Nr. 1-1836. 9 priedas. 18-19 str. Prieiga internetu: <https://aktai.vilnius.lt/document/30318214>

¹¹⁹ Šaltinis: Ibid. 10 str.

Be paramos konkursų, Vilniaus miesto savivaldybė turi ir kitų būdų remti Vilniaus kultūros sektorių. 2020 m. dėl COVID-19 pandemijos sustojus kontaktinėms veikloms, kultūrinėms įstaigoms Vilniuje buvo skiriamas ypatingas dėmesys. 2020 m. gegužės 5 d. paskelbtame **pagalbos priemonių su pandemijos sukeltomis pasekmėmis plane „Vilniaus 4x3 planas“** kultūra buvo išskirta kaip viena iš 4 krypčių, į kurias orientuotos pagalbos priemonės (kitos kryptys – asmuo, verslas ir krizių prevencijos ir suvaldymo veiksmi).¹²⁰ Greitai pirmojo karantino pradžioje reagavusi Savivaldybė dar prieš paskelbiant planą kultūros sektorių atleido nuo nuomos mokesčio, išlaikė jau suteiktą Savivaldybės finansavimą įstaigoms, suteikė lankstumą ir sąlygas naujoms kultūrinės veiklos rūšims Vilniuje. Plane nurodytos dar 22 priemonės, kuriomis stengiamasi paremti kultūros sektorių, įskaitant pagalbą kultūrinėms ir kūrybinėms industrijoms, dalinį atšauktų renginių finansavimą, vienkartinę paramą scenos menams ir muzikos įstaigoms – šioms trims priemonėms planuotas biudžetas siekė 400 tūkst. Eur. Be to, 200 tūkst. maksimalus biudžetas įvardintas naujų uždarų erdvių nukeltiems renginiams statybai, 400 tūkst. – vizualiųjų ir scenos menų išnaudojimui švietimo sistemoje 2020–2021 mokslo metais.

Vilniaus miesto savivaldybė **piniginėmis premijomis** apdovanoja ir talentingus miesto kūrėjus, kurie puoselėja Vilniaus kultūrą, teikia išskirtines iniciatyvas ir garsina miestą. Premijos skiriamos už literatūros, dailės, architektūros, muzikos, teatro, kino, šokio, fotografijos ir kitus kūrinius, kuriuose atspindimas Vilnius, vilniečiai, jų pasaulėžiūra ir miestui svarbūs įvykiai, reiškiniai ar asmenybės. Nuo 2005 m. skiriamas premijas gavo jau 28 kūrėjai.¹²¹

Paramos miesto kultūra sulaukia iš **asmenų ir įmonių investicijų**, kuriems už tai suteikiamas mecenato vardas. Mecenatų apdovanojimais Vilniaus miesto savivaldybėje tampa gražia tradicija. Iš viso tokių statusą yra pelnę 2 juridiniai ir 5 fiziniai asmenys, o mecenuojamais pripažinti 2 projektai.¹²² Mecenatų parama dažniais atvejais siekia šimtatūkstantines sumas ir prisideda prie kultūros bei meno vystymo.

Vykdomi konkursai ir suteikiama parama prisideda prie kultūrinių mainų tarp Vilniaus ir užsienio miestų stiprinimo, naujai sukurtų kultūros vertybių sklaidos ir prieinamumo platesnei visuomenei, vilniečiams skatinimo, kultūros ir meno inovacijų skatinimo, socialinės atskirties mažinimo. Teikiant finansavimą profesionaliojo scenos meno įstaigoms, tikimasi, kad laimėjusi įstaiga sieks didesnio Vilniaus žinomumo ir vertinimo tarp meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų iš užsienio, puoselės daugiakultūrio Vilniaus tapatumą, kels kultūros srities teikiamų paslaugų kokybę Vilniaus mieste, bus sustiprinama ir aktyvinama tarptautinė Vilniaus miesto profesionaliojo scenos meno įstaigų veikla.

2011 m. Vilniaus miesto kultūros būklės analizėje minima, jog Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinės ar viešosios įstaigos turėjo palankesnes sąlygas miesto skelbiamuose paramos konkursuose. Šiuo metu ši problema nebeegzistuoja aukščiau aptartose programose, kadangi įstaigos, gaunančios nuolatinį finansavimą iš Savivaldybės, negali į jas pretenduoti.

¹²⁰ Šaltinis: Vilniaus miesto savivaldybė. Vilniaus planas 4x3. 2020 m. Prieiga internetu: <https://drive.google.com/file/d/1vq6kFLT3dTVxEaav9TYzvSZBG5rmt31M/view?fbclid=IwAR3y8ajBy4NBRL-gEm2bmbQAU12phqUnnr0vKy70gvLES7tRjXWYWSFb-us>

¹²¹ Šaltinis: Keturiems sostinės kūrėjams skirtos Vilniaus mero premijos. 2021. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/05/28/keturiems-sostines-kurejams-skirtos-vilniaus-mero-premijos/>

¹²² Šaltinis: Mecenatai. 2021. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/mecenatai/>

Kita vertus, ir po 10 metų socialinių programų ir kūrybinio potencialo sąsajos išlieka ribotos. Tarp vertinimo kriterijų yra aiškiai įvardijamos edukacinės veiklos ir darbas su socialinės atskirties grupėmis ir paslaugų prieinamumas joms, tačiau nėra viešai prieinamos informacijos apie konkursinių veiklų rezultatus ar poveikį visuomenei. Pagal ekspertinės apklausos rezultatus, palyginti su užsienio valstybėmis, trūksta savivaldybės įstaigų užsiėmimo socialiniais projektais – jų atžvilgiu šiuo metu iniciatyvą rodo NVO sektorius, tačiau jo pajėgumai mažesni.

Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane numatomi planai didinti konkursinį finansavimą kultūros ir meno projektams bei tarptautiniams renginiams, siekiant didinti kultūros renginių aprėptį ir kokybę.

Pav. 62 Finansavimas

Auganti biudžeto dalis kultūrai

Per paskutinis penkis metus fiksuojamas 83 proc. biudžeto kultūrai augimas. Procentinė kultūros dalis nuo biudžeto taip pat auga: 2015–2021 m. ji pakilo 0,4 proc.

Nepakankamai išnaudojamas socialinių programų ir kūrybiškumo potencialas

Pagal kultūros sektoriaus apklausos rezultatus, socialinių programų ir kūrybinio potencialo sąsajos yra ribotos. Socialinės iniciatyvos dažnai patenka nevyriausybiniams kultūros organizacijoms, nors jos turi mažesnius pajėgumus.

Didelis dėmesys kultūros sektoriui pandemijos metu

COVID-19 pandemijos metu Vilniaus miesto savivaldybė skyrė išskirtinį dėmesį miesto kultūros puoselėjimui, suteikdama finansinę paramą dėl pandemijos veiklas turėjusioms sustabdyti kultūros organizacijoms.

Finansavimo NVO trūkumas

Nepaisant to, jog bendras finansavimas kultūrai auga, ekspertų vertinimu, liko daug neužpildytų spragų kultūros veiklų finansavimo nevyriausybiniams organizacijoms atžvilgiu.

Didėjantis finansavimas kultūros rėmimo konkursams

Nuo 2016 m. iki 2021 m. Kultūros rėmimo programų projektų konkurso finansavimas išaugo 279 proc.

Šaltinis: sudaryta autorių

3.6. Informavimas, komunikavimas ir koordinavimas

Informavimas, komunikavimas ir koordinavimas yra svarbus veiksnys sėkmingai kultūros plėtrai. Gerai išvystyta informacijos sklaida lemia gyventojų susidomėjimą ir įsitraukimą į kultūros veiklas. Informavimas, komunikavimas ir koordinavimas yra vienos iš Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros skyriaus atliekamų funkcijų. Atsižvelgiant į tikslinių grupių kultūrinės, pramoginės ir edukacinės informacijos poreikį, informacijos perdavimui reikia pasirinkti tinkamas priemones, kad informacija būtų prieinama ir pasiektų kiekvieną tikslinę grupę.

Pagrindinis Vilniaus tarptautinės informacijos organizatorius ir miesto įvaizdžio kūrėjas: Savivaldybės viešoji įstaiga „Go Vilnius“ (kuruojama Užsienio ryšių ir turizmo skyriaus). „Go Vilnius“ svetainėje – www.govilnius.lt galima rasti įvairios informacijos apie turizmo traukos objektus: lankytinas miesto vietas, kultūros įstaigas ir kitas rekomendacijas ką veikti Vilniuje. „Go Vilnius“ platforma didesnę dėmesį skiria informacijos teikimui užsienio auditorijai, nes pagrindinė informacija pateikiama anglų kalba, tačiau pandemijos metu, siekiant suaktyvinti vietinį turizmą, tas pats turinys pradėtas teikti ir lietuvių kalba. Informacijos galima rasti ne tik šioje svetainėje, bet ir „Go Vilnius“ turizmo centruose, įsikūrusiuose Vilniaus miesto centre (Pilies gatvėje) ir Vilniaus miesto oro uoste. „Go Vilnius“ teikiama informacija pasiekama ir jų „Facebook“, „Instagram“, „LinkedIn“ ir „Twitter“ puslapiuose.

„Go Vilnius“ sukurtas produktas – **„Vilnius Pass“ kortelė**, kurią įsigijus suteikiamos nuolaidos populiariausioms pramogoms (parkams, galerijoms, kavinėms, barams, restoranams ir kitoms

pramogoms) Vilniuje, taip pat suteikiama galimybė nemokamai aplankyti Vilniaus miesto muziejus, pasinaudoti pažintiniais turais ir miesto viešuoju transportu.

Tokia nuolaidų kortelė nėra vienintelė, Vilniaus miesto turizmo informacijos centruose, turizmo agentūrose ir kai kuriuose miesto viešbučiuose galima įsigyti ir **Vilniaus miesto kortelę**, skirtą turistams, norintiems kuo geriau pažinti miestą. Miesto kortelė suteikia galimybę nemokamai naudotis viešuoju miesto transportu, nemokamai lankytis miesto muziejuose, gauti nuolaidas apžvalginėms ekskursijoms, gauti daugybę nuolaidų viešbučiuose, maisto įstaigose, parduotuvėse, perkant bilietus į koncertus ir teatro spektaklius.

Informacijai apie vykstančius renginius perduoti sukurta ne viena internetinė svetainė. Pagrindinis miesto informacinis puslapis www.vilnius.lt, kuriame galima rasti visas miesto kultūros srities aktualijas ir informaciją apie svarbiausius mieste vykstančius ar numatomus vykti renginius.

www.vilnius-events.lt svetainėje galima rasti informacijos apie visus, įvairių kultūros sričių (festivaliai, koncertai, parodos ir daugelis kitų), Vilniuje vykstančius renginius.

Privatus informacijos kanalas – www.madeinvilnius.lt, kuriame pateikiamos Vilniaus gyvenimo aktualijos, įdomios naujienos. Pramogų skiltyje taip pat galima rasti informacijos apie mieste vykstančius renginius, koncertus, festivalius, parodas, spektaklius, kino filmus ir kitus laisvalaikio praleidimo būdus.

Visos šios pagrindinės platformos suteikia informaciją lietuvių, anglų, rusų ir lenkų kalbomis, todėl yra tinkamos ir iš užsienio, ir iš kitų Lietuvos miestų atvykstantiems svečiams.

Informacijos apie Vilniuje vykstančius kultūros renginius galima rasti www.mzirafos.lt ir www.renginiai.kasvyksta.lt/vilnius/siandien internetinėse svetainėse. Tačiau šie puslapiai nėra pritaikyti vien Vilniaus miestui, kadangi juose pateikiama informacija ir apie kitų miestų renginius.

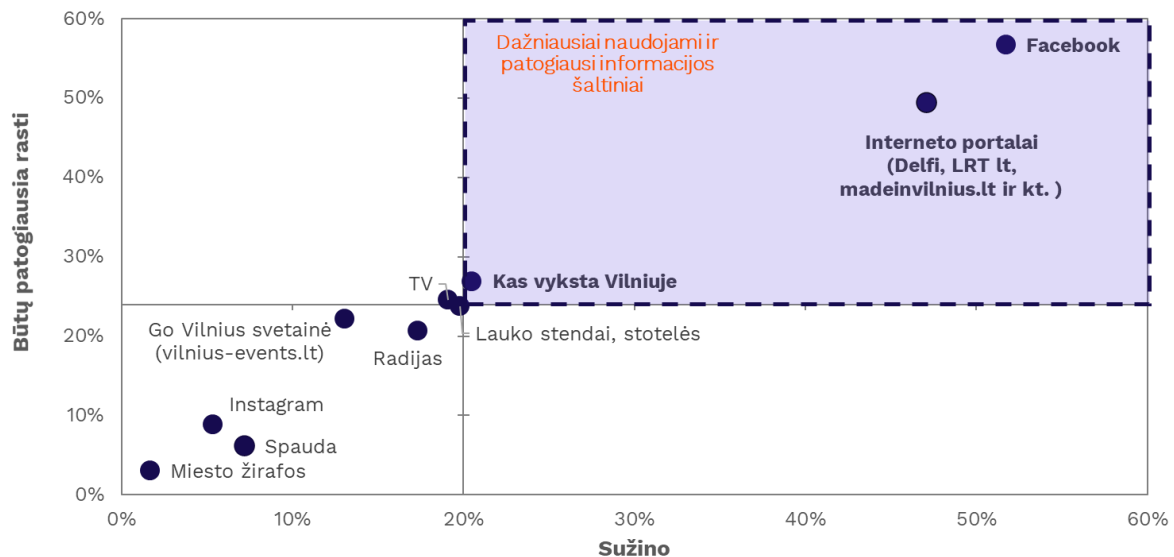
Informacija apie renginius teikiama ir „Facebook“ puslapiuose: „Vilniaus miesto savivaldybės“ (67,3 tūkst. sekėjų), „Go Vilnius“ (53 tūkst. sekėjų), „Renginiai Vilniuje“ (13 tūkst. sekėjų), „Kas vyksta Vilniuje?“ (8,9 tūkst. sekėjų), „Vilnius gyvas“ (1,3 tūkst. sekėjų) puslapiuose. Tai vieni populiariausių ir daugiausia sekėjų turintys puslapiai. Juose pateikiami vykstančių renginių aprašymai, tikslios datos ir nuorodos bilietams įsigyti, jei renginiai yra mokami.

Vietiniams ir užsienio turistams informacija apie Vilnių ir čia vykstančius renginius suteikiama turizmo informacijos centruose, kurie yra išsidėstę keliose vietose mieste ir yra prieinami visiems į miestą atvykstantiems svečiams. Populiarija informacijos sklaida nuomonės formuotojų (angl. *influencer*) pagalba, kurie reklamuodami tam tikras kultūros vietas ar pramogas, pritraukia žmones jas išmėginti patiems.

Remiantis KOG instituto 2021 m. atlikto tyrimo duomenimis, informacijos apie Vilniuje numatomus ar vykstančius renginius bei šventes pakanka 57 proc. vilniečių, 40 proc. – nepakanka. Tyrimas rodo, kad apie Vilniuje vykstančius renginius miesto gyventojai dažniausiai sužino iš „Facebook“ (52 proc.), interneto portalų (47 proc.) ir draugų, pažįstamų, kolegų (41 proc.). Taigi dažniausiai naudojami ir patogiausi informacijos šaltiniai yra virtualūs.

Pav. 63 Patogiausi ir dažniausiai naudojami informacijos šaltiniai

Iš kur Jūs dažniausiai sužinote apie Vilniuje vykstančius renginius?
Kur Jums būtų patogiausia rasti informaciją apie Vilniuje vykstančius renginius?

Bazė: visi respondentai, N=1011/ respondentai, kurie domisi informacija apie kultūrą, N=836

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

Nepaisant to, kad 68 proc. apklausoje dalyvavusių senjorų nurodė informacijos apie mieste vykstančius renginius ieškantys interneto portaluose, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad vyresnio amžiaus žmonės gerokai mažiau naudojami internetu apskritai, palyginti su jaunimu.¹²³ Kitas svarbus faktorius yra tai, kad apklausa buvo vykdyta internetu, todėl galima manyti, kad apklausoje dalyvavo internetu besinaudojantys senjorai. Dėl šių priežasčių informacijos sklaida yra itin svarbi ir kitais informacijos kanalais – gyventojų apklausos duomenys rodo, kad 65–74 m. amžiaus grupė labiau nei kitos grupės naudojami televizija (40 proc.) ir radiju (33 proc.) informacijai gauti. Taigi informacijai perduoti senjorams svarbu naudoti ir klasikines žiniasklaidos priemones.

Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane numatyta įgyvendinti naujus informacijos perdavimo planus, padėsiančius gyventojams lengviau įsitraukti į miesto kultūrinį gyvenimą. Tai padaryti padės skelbiamas miesto kultūros renginių kalendorius ir Savivaldybės finansuotų kultūros projektų duomenų bazė, kuriuose bus galima rasti informacijos apie mieste vykstančius renginius. Tikslinga informacijos sklaida ir koordinavimas aktualus norint turėti stiprius ryšius tarp miesto kultūros įstaigų, kultūros paslaugas teikiančių operatorių ir potencialių vartotojų. Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros skyrius, įgyvendindamas bendrus miesto kultūros politikos tikslus, koordinuoja švenčių ir atmintinų datų paminėjimo renginius, festivalių, konkursų ir kitų švenčių renginius Vilniaus mieste; vykdydamas ir įgyvendindamas bendrus projektus ir kultūros renginius komunikuoja ir bendradarbiauja su Lietuvos kūrybinėmis sąjungomis, koncertinėmis organizacijomis ir teatrais, Lietuvos muzikos ir teatro ir Vilniaus dailės akademijomis, kolegijomis, muzikos ir bendrojo lavinimo mokyklomis.

¹²³ Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas. Asmenys, kurie naudojami informacinėmis technologijomis. 2021 m. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=534a4585-4478-407f-9c4e-6f673883d7e8#/>

Vilniaus miestas skiria daug dėmesio informacijos sklaidai ir toliau planuoja įgyvendinti naujus informacijos perdavimo planus. Tačiau vis dar reikia užtikrinti informacijos sklaidą atitinkamomis priemonėmis visoms tikslinėms grupėms, didinti informacijos prieinamumą ir skleisti informaciją apie kultūros centrų veiklą, nes remiantis KOG instituto gyventojų apklausa, gyventojai dažnai nežino, kokia veikla užsiima kultūros centrai, todėl nesinaudoja jų paslaugomis.

Pav. 64 Informavimas, komunikavimas ir koordinavimas

Platus informacijos šaltinių pasirinkimas

Informacijos sklaidai apie Vilniaus mieste vykstančius kultūros renginius sukurta ne viena internetinė svetainė. Informacija randama ir Facebook bei kitų socialinių medijų grupėse; turizmo informacijos centruose bei nuomonės formuotojų profiliuose.

Numatomi įgyvendinti nauji informacijos perdavimo planai

Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane numatyta įgyvendinti naujus informacijos perdavimo planus, padėsiančius gyventojams lengviau įsitraukti į miesto kultūrinį gyvenimą.

„Vilnius Pass“ ir miesto kortelė

„Go Vilniaus“ sukurtas produktas – „Vilnius Pass“ kortelė, kuri suteikia nuolaidas populiariausioms pramogoms Vilniuje; galimybę nemokamai aplankyti Vilniaus miesto muziejus, pasinaudoti pažintiniais turais ir miesto viešuoju transportu. Miesto kortelė suteikia galimybę nemokamai naudotis viešuoju miesto transportu, nemokamai lankytis miesto muziejuose, gauti nuolaidas apžvalginėms ekskursijoms, viešbučiuose, maisto įstaigose, parduotuvėse, perkant bilietus į koncertus ir teatro spektaklius.

Informacijos perdavimo priemonių pritaikymas visoms tikslinėms grupėms

Vyresnio amžiaus gyventojai mažiau naudojami internetu, lyginant su jaunimu, todėl informacijos sklaida jiems yra svarbi ir kitais informacijos kanalais – televizija, radiju ir kitomis klasikinėmis medijos priemonėmis.

Informacijos sklaidos apie kultūros įstaigų veiklą trūkumas

Gyventojai dažnai nežino kokia veikla užsiima kultūros centrai ir nesinaudoja jų paslaugomis. Todėl svarbu skleisti daugiau informacijos apie šių įstaigų veiklą.

Šaltinis: sudaryta autorių

3.7. Švietimas kultūra ir kultūros integravimas į ugdymo procesą

Švietimas kultūra ugdo kūrybingą ir atsakingą visuomenę, padeda įgyti bendrąją meninę kompetenciją, reikalingą savarankiškai ir aktyviai dalyvauti meninėje kūryboje ir šiuolaikiniame kultūriniame gyvenime. Švietimas prisideda ir prie kultūrinių projektų kokybės gerinimo, todėl kultūros renginių veikloje edukacinis aspektas yra svarbus.

Mieste vykdomi edukaciniai renginiai, kurių metu vilniečiai turi galimybę įsitraukti į kino, muzikos, dailės, teatro, istorijos ir kitų sričių pažintines veiklas, susipažinti su amatų istorija ir tradicijomis, įsitraukti į kūrybines ir edukacines veiklas.

Vilniuje veikia 10 muzikos ir meno mokyklų, daugelis kitų meno ugdymo įstaigų. Džiugina ir didelis skaičius neformaliųjų vaikų švietimo programų, susijusių su kultūra ir menais, 2021–2023 mokslo metams skaičius: 40 muzikos, 57 dailės, 46 šokio, 17 teatro, 20 techninės kūrybos, 7 etnokultūros programos.¹²⁴ Iš viso 187 įvairių kultūros sričių programos.

Tačiau kultūros potencialas švietimo sistemoje nepakankamai atskleistas. Į bendrojo ugdymo programas įtrauktas ugdymas pagal dailės, muzikos, šokio, teatro ir šiuolaikinių menų programas, bet vis dar **trūksta kūrybinio mąstymo ir kultūrinio sąmoningumo ugdymo**. Kultūros aspektai galėtų būti įtraukiami ir į tokius dalykus kaip matematika, taip skatinant vaikų kūrybinį mąstymą.

Kultūros integravimo į švietimo procesą trūkumą parodo ir Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginėse gairėse dar tik numatomi ugdymo kultūra įgyvendinimo planai.

¹²⁴ Šaltinis: Programos. 2021. Prieiga internetu:

https://www.neformalusugdymas.lt/programos?keyword=&activity_scopes%5B%5D=14&age=

Bus siekiama įtraukti Vilniaus miesto bendrojo bei neformalaus ugdymo įstaigas į miesto vaikų ir paauglių ugdymą kultūra; sukurti ir įgyvendinti ugdymo kultūra programą, siekiant įtraukti aukštos kokybės profesionaliosios kultūros pažinimą į ugdymo procesą.

Remiantis 2021 m. atliktų interviu su kultūros ekspertais duomenimis, **kultūros ir švietimo sąveika šiuo metu yra minimali**. Pasak jų, norint užauginti natūralų kultūros vartotoją, reikia atkreipti dėmesį į tai, kaip su kultūra susipažinama mokyklose. Ekspertų vertinimu, kultūra mokyklinio ugdymo programose yra pernelyg fragmentuota ir įtraukianti per mažai meno disciplinų, o požiūris į jas – pasenęs:

„Meno disciplinų suskirstymas ir dėstymas pas mus yra tarsi į teigiamus (puošiančius dvasią) ir neigiamus, vietoj to, kad orientuotųsi į kritinį mąstymą, supratimą, kad menas gali būti socialus“.

Ekspertų teigimu, ugdant kultūra svarbus ir kūrybinių aktualumas dabarčiai – sudėtingai suprantamų klasikinių kūrybinių analizė atbaido jaunos žmonės nuo domėjimosi jais ateityje. Įtraukus procesas, pvz., mokinių dalyvavimas statant spektaklį, galėtų padėti plačiau susipažinti su įvairiomis profesijomis ir veiklomis, atliekamomis kūrybinio proceso metu. **Kūrybiškumas turėtų būti ugdomas ne tik per meną, bet ir per technologijas, mokslą, ekonomiką.**

Lietuvoje vis dar aktuali netolerancijos problema. **Išlikusios neigiamos nuostatos kitos rasės žmonių, seksualinių mažumų atžvilgiu ir jaučiama diskriminacija dėl amžiaus.** Europos Sąjungos (ES) Pagrindinių teisių agentūros 2020 m. atlikto tyrimo rezultatai atskleidžia, kad Lietuvoje LGBT bendruomenei priklausančių asmenų emocinė ir psichologinė būklė yra prasčiausia Europoje – net 51 proc. respondentų slepia savo netradicinę lyties tapatybę darbe. Lietuvoje problemiškas ir LGBT klausimų dėstymas mokykloje.¹²⁵

Aktuali ir diskriminacijos dėl amžiaus problema – tai dažniausia diskriminacijos forma darbovietėje. Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ 2020 m. atlikti tyrimai rodo, kad daugiau kaip pusė – 57 proc. – Lietuvos gyventojų, bandydami įsidarbinti, yra patyrę diskriminaciją dėl savo amžiaus. Diskriminacija dėl amžiaus jaučiama ne tik tarp vyresnio amžiaus žmonių, bet ir tarp jaunimo. Pastebima diskriminacija ir kitais aspektais: 37 proc. žmonių mano, kad Lietuvoje paplitusi diskriminacija darbo vietoje dėl negalios, 23 proc. – dėl lyties.

Lietuvos gyventojams būdingos neigiamos nuostatos ir kitų rasių bei tautybių žmonėms. Etninių tyrimų instituto 2020 m. visuomenės nuostatų apklausos duomenys rodo, kad vis dar nemažas procentas lietuvių nenorėtų dirbti su kitos rasės asmenimis: 37 proc. nenorėtų dirbti su romais, 21 proc. – su čekėnais, 16 proc. – su irakiečiais, 13 proc. – su juodaodžiais ir t. t.¹²⁶ KOG instituto 2021 m. atliktas tautinių bendrijų galimybių puoselėti kultūrą Vilniaus mieste

¹²⁵ Šaltinis: Lietuvos gėjų lyga. ES LGBTI asmenų apklausa: padėtis Lietuvoje išlieka prasta, bendra pažanga Europoje nedidelė. 2020 05 14. Prieiga internetu: <https://www.lgl.lt/naujienos/es-lgbti-asmenu-apklausa-padetis-lietuvoje-islieka-prasta-bendra-pazanga-europoje-nedidele/>

¹²⁶ Šaltinis: Etninių tyrimų institutas. Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto užsakymu atliktos visuomenės nuostatų apklausos 2020 m. rezultatai. Prieiga internetu: <http://www.ces.lt/wp-content/uploads/2010/02/Visuomen%C4%97s-nuostatos-apklauskos-rezultatai-20201.pdf>

vertinimas taip pat atskleidžia, kad tautinės mažumos vis dar susiduria su visuomenėje egzistuojančiais stereotipais ir tolerancijos trūkumu.

Apibendrinant, švietimo kultūra užtikrinimas turėtų būti viena iš svarbių Savivaldybės atliekamų funkcijų. Kultūrinis švietimas ne tik ugdo kūrybingą visuomenę ir prisideda prie kultūrinių projektų kokybės gerinimo, bet ir didina gyventojų tolerantiškumą. Švietimo kultūra įtraukimas į ugdymo procesą turėtų būti svarbus jau nuo pradinių klasių, norint užauginti kultūros vartotoją. Taip pat svarbu paruošti ir mokytojus, kad jie įsisavintų naujas programas ir mokėtų jas pritaikyti mokymo procese.

Pav. 65 Švietimo kultūra ir kultūros integravimas į ugdymo procesą

Kultūros ir meno programos vaikams

Vilniuje veikia 10 muzikos ir meno mokyklų. 2021-2023 mokslo metams paruoštas didelis neformalioji vaikų švietimo programų, susijusių su kultūra ir menais, skaičius. Iš viso 187 įvairių kultūros sričių programos.

Kūrybinio mąstymo ugdymo trūkumas

Bendrojo ugdymo programose vis dar trūksta kūrybinio mąstymo ir kultūrinio sąmoningumo ugdymo. Kultūros aspektai galėtų būti įtraukiami ir į tokius dalykus kaip matematika, taip skatinant vaikų kūrybinį mąstymą. Kultūros integravimo į švietimo procesą trūkumą parodo ir Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginėse gairėse dar tik numatomi ugdymo kultūra įgyvendinimo planai.

Kultūriniai edukaciniai renginiai

Mieste yra vykdomi ir edukaciniai renginiai, kurių metu vilniečiai turi galimybę įsitraukti į kino, muzikos, dailės, teatro, istorijos ir kitų sričių pažintines veiklas, susipažinti su amatų istorija ir tradicijomis, įsitraukti į kūrybines ir edukacines veiklas.

Netolerancijos problemos

Tiek bendrai Lietuvoje, tiek Vilniuje vis dar išlikusios neigiamos nuostatos kitos rasės žmonių, seksualinių mažumų atžvilgiu bei jaučiama diskriminacija dėl amžiaus.

Šaltinis: sudaryta autorių

3.8. Daugiakultūriškumo puoselėjimas

Vilniuje gyvenantys įvairių tautybių žmonės papildo miesto kultūrą savais kultūriniais bruožais, mieste veikia ir čia gyvenančių kitų tautų meno ir kultūros įstaigos bei organizacijos.

Daugiakultūriškumo puoselėjimą patvirtina Vilniaus ir Gdanskio draugystė, ir jau aštuonioliktus metus skaičiuojanti tradicija – **kasmet rudenį abiejuose miestuose vykstantis kultūros mainų festivalis** (kurio metu Vilnius persikelia į Gdanską, o Gdanskas į Vilnių). Festivalio metu Vilnius pateikia save su įvairialype programa, kurioje atsispindi Vilniaus daugiakultūriškumas ir miesto paveldas, vyksta artistų pasirodymai, literatūriniai susitikimai, tautodailės edukacijos, amatininkų mugė.¹²⁷

Vilniaus daugiakultūriškumą atskleidžia ir 2016 m. pradėta vykdyti unikali akcija – **gatvių lentelių įvardijimas kitų tautų kalbomis**. Vilniuje jau yra 10 gatvių lentelių: Rusų, Vašingtono, Varšuvos, Karaimų, Totorių, Žydų, Islandijos, Vokiečių, Latvių, Olandų, kurios įvardytos šalis atitinkančiomis kalbomis. Ši akcija simbolizuoja šalių / miestų draugystę ir partnerystę, puoselėja daugiakultūriškumą.

Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginėse gairėse vienas iš keturių iškeltų strateginių tikslų – daugiakultūrinio tapatumo puoselėjimas. 2011 m. Vilniaus miesto kultūros būklės vertinime buvo sukritikuotas per mažas dėmesys skirtingų tautinių, etninių ir kitų subkultūrų kūrybiniam potencialui skatinti. Po 10 metų matant tokį tikslą tarp pagrindinių

¹²⁷ Šaltinis: Aštuonioliktoji Vilniaus ir Gdanskio miestų draugystės šventė – rugsėjo 3 d. prasidėsiantis kultūros mainų festivalis „Vilnius Gdanske 2021“. Prieiga internetu: <https://vilnius.lt/lt/2021/09/03/astuonioliktoji-vilniaus-ir-gdanskio-miestu-draugystes-svente-rugsejo-3-d-prasidesiantis-kulturos-mainu-festivalis-vilnius-gdanske-2021/>

Vilniaus kultūros sektoriaus strateginių tikslų, galima daryti išvadą, kad problemos sprendimo vis dar ieškoma.

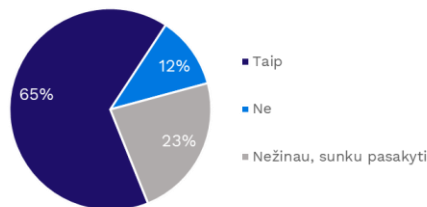
KOG instituto 2021 m. atlikto tautinių bendrijų galimybių puoselėti kultūra Vilniaus mieste vertinimo duomenimis, 60 proc. tautinių bendrijų organizacijų, kurioms teko kreiptis į savivaldybę, bendradarbiavimą su miestu vertina teigiamai, pabrėžiant greitą reagavimą, palaikymą, profesionalumą, aptarnavimo kultūrą. **67 proc. Vilniaus gyventojų ir 65 proc. tautinių bendrijų atstovų sutinka su teiginiu, kad sostinėje yra puoselėjamas daugiakultūriškumas** (rūpinamasi, kad ir tautinės mažumos turėtų galimybę savo tautinės kultūros raiškai).

Pav. 66 Nuomonė apie daugiakultūriškumo Vilniuje puoselėjimą

Nuomonė apie daugiakultūriškumo Vilniuje puoselėjimą

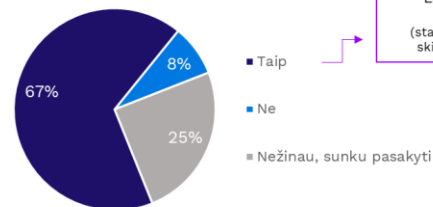
Ar pritaria, kad Vilniuje yra puoselėjamas daugiakultūriškumas, t. y. rūpinamasi, kad ir tautinės mažumos turėtų galimybę savo tautinės kultūros raiškai?

Tautinių bendrijų atstovai

Bazė: tautinių bendrijų atstovai, N=26

Vilniečiai

Bazė: Vilniaus miesto ir priemiesčių gyventojai, N=1011

Lietuviai 67%
Rusai 61%
Lenkai 71%
(stat. reikšmingų skirtumų nėra)

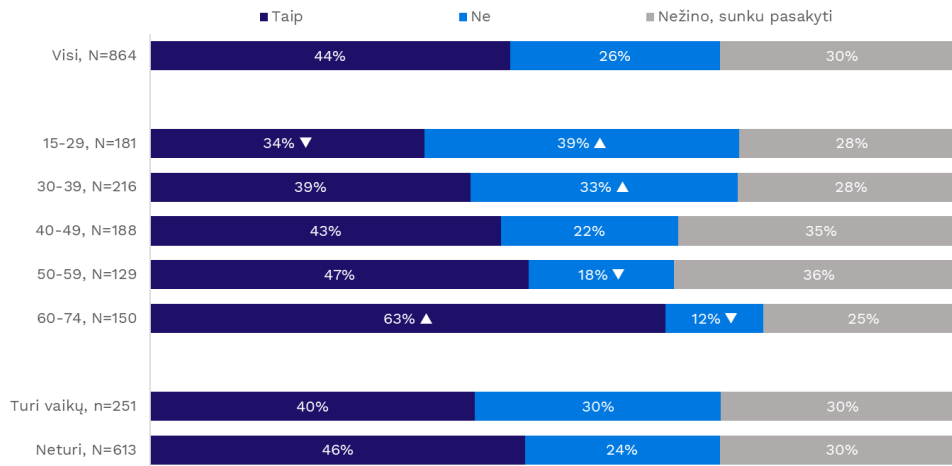
Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

Daugiakultūriškumo puoselėjimo svarbą parodo ir vilniečių susidomėjimas tautinių mažumų renginiais. **44 proc. lietuvių tautybės vilniečių atsakė, kad juos domintų renginiai, skirti Vilniuje gyvenančių tautinių mažumų kultūrai.** Tautinėms mažumoms skirti renginiai labiausiai domintų vyriausio amžiaus lietuvių tautybės vilniečius (60–74 m.), mažiausiai jaunimą (15–29 m.).

Pav. 67 Domėjimasis tautinių mažumų kultūrų renginiais

Domėjimasis tautinių mažumų kultūrų renginiais

Ar Jus domintų renginiai Vilniuje, skirti Vilniuje gyvenančių tautinių mažumų kultūrai (rusų, lenkų, žydų, kt.)?

Bazė: lietuvių tautybės respondentai (vilniečių apklausa)

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

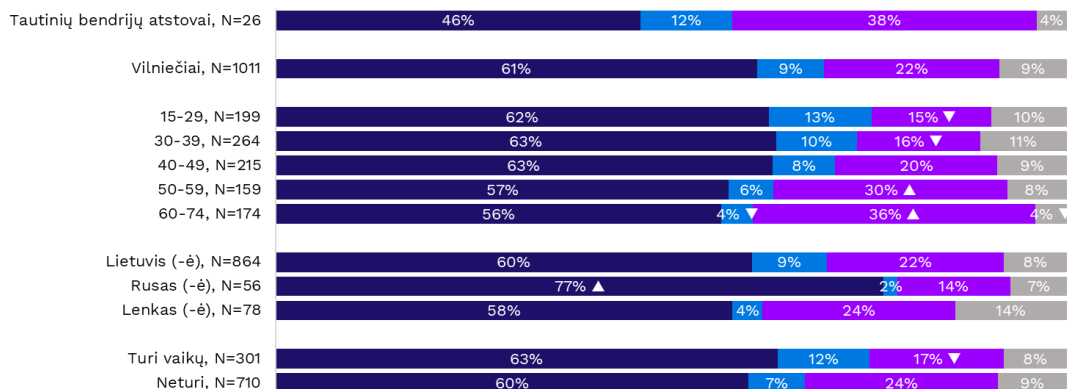
60 proc. lietuvių tautybės Vilniaus gyventojų mano, kad tautinių mažumų renginiai turėtų būti atviri plačiajai visuomenei. Su teiginiu, kad renginiai turėtų būti vieši ir atviri visiems, pritaria ir didžioji dalis rusų (77 proc.) bei lenkų (58 proc.) tautybės vilniečių.

Pav. 68 Tautinių mažumų renginių atvirumas visuomenei

Tautinių mažumų renginių atvirumas visuomenei

Kuriam teiginiui apie tautinių mažumų kultūroms skirtų renginių organizavimą labiau pritariate?

- Taut. mažumų renginiai turėtų būti vieši, siekiant pritraukti visus miesto gyventojus, nepriklausomai nuo tautybės
- Taut. mažumų renginiai labiau tinkami dalyvaujant tik taut. bendruomenės nariams
- Abu variantai
- Nežino, sunku pasakyti

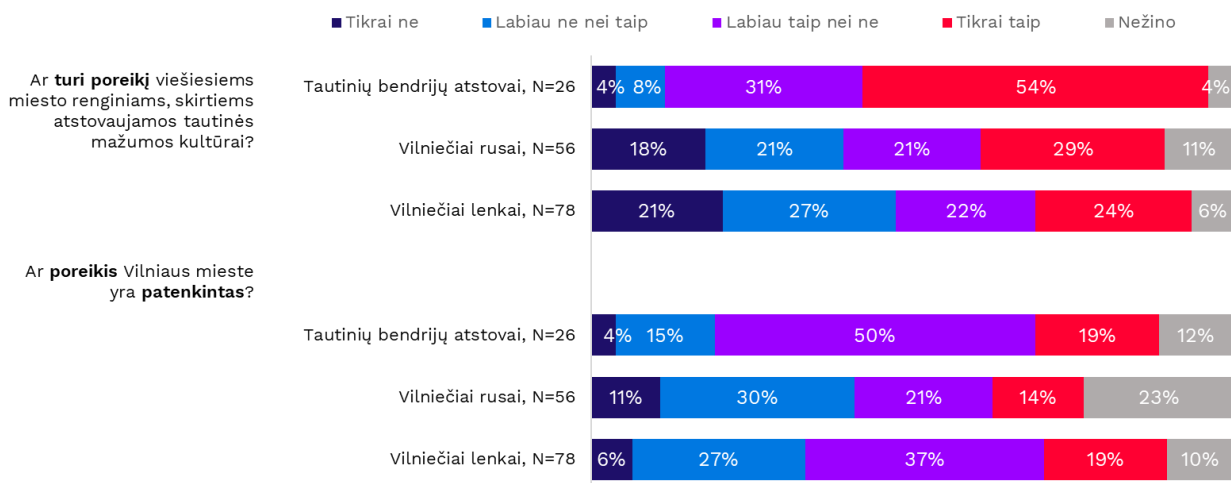
Bazė: tautinių bendrijų atstovai, N=26

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

Daugiau nei pusė (54 proc. atsakiusių) „tikrai taip“ tautinių bendruomenių atstovų jaučia poreikį viešiesiems miesto renginiams, skirtiems atstovaujamos tautinės mažumos kultūrai, ir tik 19 proc. atsakė, kad šis poreikis yra tikrai patenkinamas. Didesnė dalis linkusi teigti, kad šis poreikis greičiau patenkintas, nei ne visiškai (50 proc. atsakiusių „labiau taip nei ne“). Kitų tautybių (rusų ir lenkų) Vilniaus gyventojams poreikis šiems renginiams yra mažesnis nei tautinių bendrijų atstovams.

Pav. 69 Poreikis viešiesiems renginiams ir jo patenkinimas Vilniaus mieste

Poreikis viešiesiems renginiams ir jo patenkinimas Vilniaus mieste

Šaltinis: KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų institutas

Nors rodomas susidomėjimas ir jaučiamas poreikis tautinių mažumų kultūros renginiams, tačiau remiantis KOG instituto 2021 m. tautinių bendrijų apklausos duomenimis, pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susiduriama organizuojant tautinių mažumų kultūros veiklas – finansavimas ir rėmėjų stoka. Norint, kad tokie renginiai vyktų ir juose būtų dalyvaujama, turėtų būti labiau patenkinamas finansavimo poreikis, kuris leistų aktyviau organizuoti su tautinėmis bendruomenėmis susijusius renginius.

Pav. 70 Daugiakultūriškumo puoselėjimas

-

Daugiakultūriškumą atskleidžiantys renginiai ir idėjos
Jau 18 metų Vilnius, kartu su Gdansku, dalyvauja kultūros mainų festivalyje. Vilnius vykdo unikalią akciją – gatvių lentelių įvardijimas kitų tautų kalbomis.
-

Numatomi tikslai daugiakultūriškumo puoselėjimui
Vilniaus miesto savivaldybės kultūros politikos strateginėse gairėse 2021–2023 m., vienas iš keturių iškeltų strateginių tikslų – daugiakultūrinio tapatumo puoselėjimas

-

Tautinių mažumų renginių poreikio patenkinimas
Tautinių bendruomenių atstovų nuomone, poreikis viešiesiems miesto renginiams, skirtiems atstovaujamos tautinės mažumos kultūrai yra patenkinamas ne iki galo. Pagrindiniai iššūkiai su kuriais susiduriama organizuojant tautinių mažumų kultūros veiklas – finansavimas ir rėmėjų stoka.

Šaltinis: sudarytą autorių

3.9. Vilniaus kultūros sektoriaus konkurencingumas Europos miestų kontekste

Norint įvertinti tarptautinį Vilniaus miesto kultūros sektoriaus konkurencingumą, buvo parinktos 5 Europos šalių sostinės – Bratislava, Dublinas, Helsinkis, Ryga ir Talinas.¹²⁸ Vertinant Vilniaus miesto situaciją kitų Europos šalių sostinių kontekste, buvo pasitelkti viešai prieinami duomenys statistikos portaluose, miestų savivaldybių ir jų institucijų tinklapiuose, taip pat kultūros srities ekspertų, dalyvavusių ekspertinėje apklausoje, vertinimai.

Palyginti su kitomis Europos Sąjungos šalių sostinėmis, 2017–2019 m. lankytojų skaičius mieste įsikūrusiuose muziejuose yra panašus – apie 5 mln. lankytojų – palyginti su Helsinkiu, Ryga ir Talinu. Didžiausias atotrūkis pastebimas su Bratislavos (2,8 mln. mažiau lankytojų) ir Dublino rodikliais (2,6 mln. daugiau lankytojų).

Palyginti Vilniaus miesto savivaldybės kuruojamas įstaigas su Europos sostinių savivaldybių įstaigomis (**raudonai** pažymėti skaičiai), skirtumas tarp Vilniaus ir užsienio sostinių pasidaro didesnis – Vilniaus miesto savivaldybės kuruojami muziejai susilaukia mažiausiai lankytojų (vidutiniškai dukart mažiau). Lankytojų skaičius Vilniaus savivaldybės muziejinėse įstaigose sudaro apie 9,7 proc. visų mieste esančių muziejų lankytojų, Taline – 5 proc. daugiau, Helsinkyje – 23 proc. daugiau, o Bratislavoje – 32 proc. daugiau. Tai galimai susiję su tuo, kad kiti miestai turi miesto muziejus arba galerijas (Helsinkis – abi), pritraukiančias miesto gyventojus ir lankytojus, besidominčius miestu. Vilniaus miesto muziejus atsidarė tik 2021 m., karantino dėl COVID-19 pandemijos Lietuvoje metu, tad duomenų apie jo lankomumą kol kas nėra.

Lentelė 26. Lankytojų skaičius 2017–2019 m. muziejuose

Muziejai mieste, 2017 – 2019 m. ¹²⁹	Lankytojų skaičius					
	2017	2018	2019	VISO	Iš jų savivaldybių įstaigose 2017–2019 m. ¹³⁰	Iš jų savivaldybių įstaigose (proc.) 2017–2019 m.
Dublinas	2 789 707	2 463 374	2 563 448	7 816 529	526 447	6,7 %
Helsinkis	2 001 895	1 893 984	2 063 177	5 959 056	1 922 233	32,2 %
Ryga	1 815 084	1 818 132	1 723 280	5 356 496	N/A	N/A
Vilnius	1 302 218	1 655 600	2 186 688	5 144 506	500 672	9,7 %
Talinas	1 593 600	1 656 200	1 650 620	4 900 420	706 325	14,4 %
Bratislava	703 376	790 449	799 609	2 293 434	948 638	41,4 %

Šaltinis: sudaryta autorių

Palyginti lankytojų ir gyventojų santykį Europos šalių sostinėse, Dublino miestas pirmauja – 2019 m. muziejuose apsilankė 4,6 karto daugiau lankytojų nei mieste yra gyventojų. Vilnius yra antroje vietoje su 3,96 santykiu, o nuo jo neatsilieka Talinas su 3,8. Muziejų lankytojų ir gyventojų skaičiaus santykis, palyginti su Europos sostinėmis, yra konkurencingas.

¹²⁸ Europos miestai, su kuriais lyginamas Vilnius, parinkti pagal kriterijus, suderintus su užsakovu. Kriterijai: Europos Sąjungos šalies sostinė, panašus gyventojų skaičius į Vilniaus miesto, geopolitinis palyginamumas.

¹²⁹ Savivaldybės, nacionalinės ir valstybinės įstaigos. Bratislavoje, Rygoje ir Taline nepatikslinkta, kurie muziejai patenka į miesto statistiką.

¹³⁰ Savivaldybės kuruojamų muziejų skaičius kiekviename mieste: Dublinas (1), Helsinkis (2), Ryga (3), Vilnius (8), Talinas (1), Bratislava (2)

Lentelė 27. Lankytojų muziejuose ir gyventojų mieste skaičių santykis, 2019 m. duomenys

	2019 m. lankytojų skaičius muziejuose	2019 m. gyventojų skaičius mieste	Lankytojų ir gyventojų santykis
Dublinas ¹³¹	2 563 448	554 550	4,62
Vilnius	2 186 688	552 131	3,96
Talinas	1 650 620	434 562	3,80
Helsinkis	2 063 177	653 835	3,16
Ryga	1 723 280	632 614	2,72
Bratislava	799 609	432 508	1,85

Šaltinis: sudaryta autorių

Palyginti su kitomis analizuojamų užsienio sostinių savivaldybėmis, didžiausią bibliotekų tinklą turi Helsinkio miesto savivaldybė, sulaukianti daugiausia lankytojų ir išduodanti daugiausia leidinių. Helsinkio miesto bibliotekai taip pat priklauso du mobilūs bibliobusai, teikiantys paslaugas tuose miesto rajonuose, kuriuose nėra bibliotekų.¹³² Mobilų, bibliotekos paslaugas teikiantį autobusą turi ir Talino centrinė biblioteka – jis kursuoja keturiuose iš aštuonių miesto rajonų. Šie rajonai yra nutolę nuo miesto centro ir turi nedidelį kiekį bibliotekų.¹³³ Bratislavoje, kaip ir Vilniuje, taip pat veikia vasaros skaitykla. Bratislavos savivaldybės biblioteka iš viso turi 7 stacionarias bibliotekos erdves – gerokai mažiau nei kiti miestai. Taip yra dėl to, kad kitos viešosios bibliotekos mieste yra valdomos atskirų rajonų (analogiškų seniūnijoms) administracijų.¹³⁴

Lentelė 28. Lankytojų skaičius ir išduotų leidinių skaičius 2017–2019 m. miestų savivaldybių bibliotekose

Savivaldybių bibliotekos, 2017–2019 m. ¹³⁵	Lankytojų skaičius	Išduotų leidinių skaičius	Stacionarių įstaigų skaičius	Nestacionarių įstaigų skaičius ¹³⁶
Helsinkis	22 034 167	27 334 795	37	2
Dublinas	7 685 466	7 069 372	22	
Talinas	3 321 992	5 454 612	19	1
Vilnius	2 630 200	3 050 625	17	2
Ryga	2 441 902	3 928 015	25	
Bratislava	412 131	684 974	7	1

Šaltinis: sudaryta autorių

Bibliotekų lankytojų ir gyventojų skaičiaus santykio atžvilgiu, skirtingai nei muziejų, Vilnius turi dvigubai žemesnį rodiklį ir lieka ketvirtoje vietoje tarp analizuojamų Europos šalių sostinių. Aukščiausiai pasirodo Helsinkio miestas, kurio gyventojai daugiau nei 13 kartų per metus apsilanko savivaldybės kuruojamoje bibliotekoje ir jos padaliniuose.

¹³¹ Dublino gyventojų skaičiaus mieste duomenys 2016 m.

¹³² Šaltinis: Helmet. Mobile library Helsinki. Prieiga internetu: [https://www.helmet.fi/en-US/Libraries_and_services/Mobile_Library_Helsinki/Whats_going_on/Mobile_library_Helsinki\(46439\)](https://www.helmet.fi/en-US/Libraries_and_services/Mobile_Library_Helsinki/Whats_going_on/Mobile_library_Helsinki(46439))

¹³³ Šaltinis: Tallinna Keskraamatukogu. Mobile Library. Prieiga internetu: <https://keskraamatukogu.ee/en/library/mobile-library/>

¹³⁴ Šaltinis: Bratislava Municipal Library. Viešosios bibliotekos Bratislavoje.

<https://www.mestskakniznica.sk/sk/verejne-kniznice-v-bratislave>

¹³⁵ Savivaldybės įstaigos ir jų filialai: Vilniaus miesto centrinė biblioteka, Bratislavos savivaldybės biblioteka, Dublino miesto biblioteka, Helsinkio miesto biblioteka, Rygos centrinė biblioteka, Talino miesto biblioteka.

¹³⁶ Nestacionarios įstaigos Vilniuje ir Bratislavoje apima vasaros skaityklas, tuo tarpu Helsinkyje ir Taline – mobilius bibliotekos paslaugas teikiančius autobusus.

Lentelė 29. Lankytojų savivaldybių bibliotekose ir gyventojų mieste skaičių santykis, 2019 m. duomenys

	2019 m. lankytojų skaičius savivaldybių kuruojamose bibliotekose	2019 m. gyventojų skaičius mieste	Lankytojų ir gyventojų santykis
Helsinkis	9 012 648	653 835	13,78
Dublinas	2 532 697	554 550	4,57
Talinas	1 134 453	434 562	2,61
Vilnius	1 031 400	552 131	1,87
Ryga	807 926	632 614	1,28
Bratislava	134 644	432 508	0,31

Šaltinis: sudaryta autorių

Nepaisant to, kad Vilniuje biudžetas kultūrai auga (2017–2019 m. laikotarpiu), išanalizavus kitų Europos sostinių biudžetus, atkreiptinas dėmesys į tai, kad Vilniaus miesto savivaldybė laisvalaikio, kultūros ir religijos sričiai skiria mažiausiai lėšų iš miesto biudžeto.

Lentelė 30. Europos miestų savivaldybių asignavimai poilsio, kultūros ir religijos funkcijų sričiai 2017–2019 m.

Laisvalaikis, kultūra ir religija	Asignavimai sričiai, Eur			Procentas visų asignavimų		
	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Vilnius	13 704 200 €	N/A	N/A	2,7%	N/A	N/A
Bratislava	17 213 221 €	20 375 662 €	18 769 747 €	5,1%	5,7%	4,6%
Dublinas	86 815 743 €	93 713 925 €	102 786 965 €	10,1%	10,2%	10,6%
Helsinkis ¹³⁷	226 776 000 €	235 494 000 €	247 432 000 €	5,4%	5,4%	5,5%
Ryga	61 878 400 €	54 670 900 €	54 227 400 €	6,9%	5,7%	5,6%
Talinas	68 800 000 €	69 400 000 €	68 400 000 €	10,8%	10,1%	9,5%

Šaltinis: sudaryta autorių

Iš Europos sostinių Vilnius, kartu su Bratislava, yra mažiausiai lėšų kultūrai skiriantys miestai. Daugelyje miestų biudžetas kultūrai per trejus metus išaugo arba išsilaikė panašus, išskyrus Rygoje, kur biudžetas kultūrai gerokai sumažėjo tarp 2017 ir 2018 m., nepaisant bendro biudžeto padidėjimo. Vilniaus miesto savivaldybė 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane numato 2030 m. kultūrai skirti 3 proc. miesto biudžeto – tokiu atveju, Vilnius vis tiek neaplenktų Dublino, Rygos ir Talino.

Lentelė 31. Europos miestų savivaldybių asignavimai kultūros sričiai 2017–2019 m.

Kultūra	Asignavimai kultūrai, Eur			Procentas visų asignavimų		
	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Vilnius	7 213 800 €	8 828 900 €	9 901 500 €	1,4%	1,4%	1,5%
Bratislava	4 377 953 €	5 173 255 €	6 273 077 €	1,3%	1,3%	1,7%
Dublinas*	35 802 284 €	40 345 949 €	44 424 730 €	4,2%	4,4%	4,6%
Helsinkis**	N/A	88 291 000 €	98 036 000 €	N/A	2,0%	2,2%
Ryga	57 129 000 €	49 007 900 €	50 108 500 €	6,4%	5,1%	5,2%
Talinas	27 500 000 €	30 010 000 €	33 210 000 €	5,4%	5,3%	5,5%

*Bibliotekos ir meno programos; **Bibliotekos ir kultūra

¹³⁷ Kategorija „Laisvalaikio ir kultūros sektorius“

EKT 2021 m. atlikta kultūros srities ekspertų apklausa rodo, kad dažniausiai minimas miesto kultūrinės tapatybės elementas – **žaliosios sostinės** įvaizdis. Ekspertai pabrėžia, kad vykstant intensyviai miesto plėtrai, šis įvaizdis ne iki galo atitinka tikrovę, ir kritikuoja bandymą lygintis su kitoms žaliosiomis sostinėmis:

„Vilnius netaps Paryžiumi, Vilnius taps Vilniumi, tik dar siauresniu, mažesniu, ankštesniu.“

Ekspertai išskyrė ir mišrios tapatybės (apimančios skirtingas miesto religines, tautines ištakas, sovietinį ir posovietinį Vilnių) ir šiuolaikiško, kosmopolitiško, veržlaus miesto įvaizdį. Vilniaus miesto svečiai iš užsienio žavisi tiek **sovietiniais mikrorajonais**, tiek **įvairiapuse kultūrine scena miesto centre**. Vieni ekspertai Vilnių mato kaip šiuolaikiškesnį, atsinaujinusį miestą, kiti akcentuoja miesto istorinę tapatybę. Visgi ir patiems ekspertams sunku įvardyti Vilniaus išskirtinumą kitų Europos sostinių kontekste – sakoma, kad miestas vis dar painiojamas su Ryga, neturi jį apibrėžiančio stereotipo.

Pasak ekspertų, miesto kultūrinės tapatybės pozicionavimo išskirtinumai tarptautiniu mastu galėtų būti **inovatyvaus, šiuolaikinio meno skatinimas** viešosiose erdvėse ir **unikalios infrastruktūros** (sovietiniai daugiabučiai, Lukiškių kalėjimas) išnaudojimas. Taip pat pabrėžta Vilniaus miesto tarptautinio **pripažinimo** (Senamiestis UNESCO paveldo sąrašuose, Vilnius – UNESCO literatūros miestas), artėjančio **Vilniaus 700 metų jubiliejaus**, kultūros **laimėjimų** (dažniausiai minimas – opera „Saulė ir jūra“) bei kino industrijos **pasiekimų** išnaudojimo tarptautinėje komunikacijoje svarba.

Ekspertų teigimu, Lietuvos kultūros įstaigoms **sunku konkuruoti su užsienio institucijomis klasikinių menų srityje** dėl pernelyg menko finansavimo atsivežti garsius užsienio kultūros produktus, tačiau prideda, kad lietuvių startinės galimybės buvo gerokai silpnesnės dėl istorinių aplinkybių. Tai, kad Vilniaus kultūros laukas pasiekia santykinai neblogų rezultatų, rodo **šiuolaikinės kultūros matomumas ir aukštas vertinimas tarptautiniu mastu**. Didžioji dalis ekspertų, kalbėdami apie tarptautinius šiuolaikinio meno pasiekimus, buvo linkę išskirti operą – performansą „Saulė ir jūra“, Venecijos meno bienalėje pelniusį „Aukštinio liūto“ apdovanojimą. Pasak jų, šis pavyzdys puikiai iliustruoja, kodėl turėtų būti gerinamos sąlygos – **suteikiama infrastruktūra, finansuojamos veiklos, viešinimas, gastrolės** – dabartiniams kūrėjams.

Atlikti interviu su kultūros srities ekspertais leido įvertinti profesionaliosios kultūros produktų eksporto galimybes. Ekspertai sutiko, kad nereikia pamiršti praktiškumo – **potencialiausias sritys yra tos, kurias eksportuoti pigiausia** – fotografija, filmai, kinas, tapyba, o scenos menų pasirodymus eksportuoti sunkiau dėl didelių kaštų. Tikroju eksportu galima vadinti kūrinio kvietimą į užsienį, o ne kultūros produkto vežimą į strategiškai svarbias šalis – tad norint kelti kultūros produkcijos matomumą, reikia sukurti sąlygas kūrėjams atrasti bendradarbiavimo saitus patiems per tarptautinius renginius, festivalius. Savivaldybės indėlis galėtų pasireikšti dalyvavimo tarptautinio masto renginiuose finansavimu. 2021 m. dėl COVID-19 pandemijos apribojimų kultūros produktų eksporto galimybės tapo žymiai retesnės, ypatingai scenos menų srityje.

Ekspertai minėjo ir **šiuolaikinio meno, neformalios kultūros kokybę ir didelį potencialą**, kuris galėtų būti labiau išnaudojamas:

„Prieš daug metų, kai pradėjo kilti iš apačios daug kultūros iniciatyvų skirtingose miestų vietose, pasimatė, kad mes turime potencialą būti neformalios kultūros sostine.“

Čia pat pabrėžiama, kad nesudaroma pakankamai galimybių plėstis šiuolaikiniam menui, prarandami talentai ir tikimasi didesnio kultūros atstovų įtraukimo į sprendimų priėmimo procesus:

„Deja, dabar, per labai aktyvią [miesto – verslo, būsto] plėtrą kūrybininkai neatlaiko ir išvažiuoja. <...> Tu nematai galimybių savo rajone vystyti ilgalaikį projektą, jeigu šalia yra statybos, nušluojančios viską. Jei pradedi veiklą, įtrauki gyventojus ir čia pat naujas kvartalas iškyla, tai negali nieko padaryti.“

Aukštai vertinamas **Vilniaus konkurencingumas kino industrijos kontekste**: akcentuojama unikalios architektūros – sovietinių daugiabučių – svarba. Miestas siūlo palankias galimybes ir pigias, kompetentingas komandas – tai dar labiau kelia miesto konkurencingumą, o filmavimas Vilniuje savo ruožtu atneša daugiau turizmo potencialo.

Apibendrinant, Vilniaus miesto kultūros sektoriaus įstaigų rodikliai ir kultūros srities ekspertų vertinimai rodo, kad Vilnius atsilieka nuo kitų Europos sostinių kultūros vartojimo rodikliais, tačiau kokybe, ypač šiuolaikinės kultūros srityje, gali konkuruoti pasaulinio lygio festivaliuose bei renginiuose. Išskiriamos Vilniaus miesto stiprybės kitų miestų kontekste – unikali infrastruktūra (sovietinių laikų daugiabučiai, Lukiškių kalėjimas), šiuolaikinio meno kokybė, menininkų efektyvumas ir pigi kaina.

Pav. 71 Vilniaus kultūros sektoriaus konkurencingumas Europos miestų kontekste

Šiuolaikinio meno konkurencingumas tarptautiniame kontekste

Vilniaus šiuolaikinis menas pastebimas tarptautinės reikšmės renginiuose, o šiuolaikiniai menininkai ir jų kūriniai – aukštai vertinami pasauliniu mastu.

Neformalios kultūros pozicionavimo problemos

Šiuolaikinio meno, neformalios kultūros iniciatyvos, kylančios iš apačios, ilgą laiką buvo miesto stiprybė, tačiau dėl didėjančios miesto plėtros potencialas slopsta.

Kino industrijos konkurencingumas ir potencialas

Vilniaus miestas pasižymi unikalia architektūra, kuria domisi kino profesionalai užsienyje, bei palankiomis galimybėmis ir kompetentingomis kino komandomis. Tai paverčia Vilnių patrauklia filmavimų vieta užsienio kino industrijos atstovams, kas padeda garsinti miesto vardą tarptautiniu mastu.

Finansavimo kultūrai trūkumas kitų Europos sostinių kontekste

Nepaisant to, kad Vilniaus miesto savivaldybės biudžetas kultūrai auga, biudžeto dalis kultūrai yra viena iš mažiausių, lyginant su kitomis Europos sostinėmis.

Šaltinis: sudaryta autorių

4. Aktualūs pokyčiai nuo 2011 metų

Politiniai, teisiniai veiksniai	
2011 m.	2021 m.
<p>Vilniaus miesto strateginiuose dokumentuose kultūros vaidmuo atskleistas nepakankamai, trūksta kultūros, kaip savarankiškos miesto plėtros srities, išskyrimo, menkai atskleistas kultūros vaidmuo formuojant tarptautinį miesto įvaizdį, telkiant vietinę bendruomenę.</p>	<p>2021 m. Vilniaus miesto kultūros politikos strateginėse gairėse ir strateginiuose veiklos planuose šiems aspektams jau skiriama daugiau dėmesio. Dokumentuose akcentuojamas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarptautinio Vilniaus kultūros žinomumo didinimas, gyventojų įtraukimas į kultūros ir bendruomenių veiklas; • aukštos vertės kultūros prieinamumo didinimas, kultūrinės raiškos kokybės ir įvairovės užtikrinimas; • kultūrinės atminties išsaugojimas, puoselėjimas ir aktualizavimas šiuolaikinėmis priemonėmis; • kultūros paslaugų kokybė ir efektyvus kultūros srities valdymas; • kultūros ir kūrybinių industrijų plėtros įgyvendinimas.
Socialiniai veiksniai	
<p>2011 m. trūko kultūros integravimo į socialinių miesto bendruomenės problemų sprendimą ir tvarios visuomenės kūrimą.</p>	<p>Šiuo metu galima pastebėti pastangas spręsti miesto bendruomenių problemas atkreipiant į jas dėmesį kultūros renginiuose. Pavyzdžiui, MO muziejaus parodose (pvz., paroda „Kodėl taip sunku mylėti?“) skatinama diskutuoti apie visuomenei aktualias problemas, paliečiant ekologinius, politinius, socialinius, empatijos ir nelygybės klausimus. Nors kultūra negali išspręsti visų socialinių problemų, tačiau ji gali prisidėti prie visuomenės edukacijos ir tolerancijos didinimo, todėl tokios iniciatyvos yra pagirtinos.</p>
Technologiniai veiksniai	

Mažai dėmesio skiriama kultūros produktų ir paslaugų skaitmeninimui, modernizavimui ir naujų elektroninių paslaugų kūrimui.	2021 m. galima pastebėti vis augantį kultūros produktų ir paslaugų skaitmenimą, modernizavimą ir naujų elektroninių paslaugų kūrimą.
Urbanistinė struktūra ir kultūros infrastruktūra	
Per mažas Neris upės pakrantės išnaudojimas kultūrinio veiksmo, rekreacijos ir traukos centro sukūrimui.	Šiuo metu labiau išnaudojama dešinioji Neris upės pakrantė. Ji tapo alternatyvi „Sostinės dienų“ erdve. Krantinėje įsikūrusioje scenoje vyksta koncertai ir pasirodo garsūs atlikėjai. Ant Neris upės rodomos 3D vandens projekcijos.
Per menkai išnaudojami tradiciniai miesto simboliai, tokie kaip Geležinio vilko skulptūra.	2021 m. įgyvendintas naujas projektas „Vilkas keičia kailį“, kurio metu kūrėjai įvelka skulptūrą į vis kitus „laikinus kailinius“ kurdami trumpalaikes meno instaliacijas. Instaliacijai „Vilkas keičia kailį“ įgyvendinti skirta 42,3 tūkst. Eur. Šiomet konkursas sulaukė rekordiškai daug paraiškų (net 188). Šis projektas ir didelis paraiškų dėl finansavimo skaičius, parodo, kad įvairių kultūros projektų idėjų mieste netrūksta ir miestas pasižymi kūrybingais gyventojais.
Menkas Vingio ir Kalnų parkų išnaudojimas siekiant didinti bendruomenės dalyvavimą ir kūrybiškumą.	Kalnų ir Vingio parkai yra populiarios vietos rengti koncertus, festivalius, rodyti spektaklius ir miuziklus.
Miesto kultūros įstaigos	
Vilnius, skirtingai nuo daugelio Europos sostinių, neturi miesto muziejaus ar galerijos.	2021 m. atsiradė Vilniaus miesto muziejus, kurio tikslas yra reprezentuoti miestą, šiuolaikiškai pateikti autentiškus Vilniaus miesto gyvenimo tyrimus ir rinkti miesto istorijos artefaktus.
5-ųjų seniūnijų teritorijose gyventojai neturi galimybės savo gyvenamojoje vietoje naudotis bibliotekų paslaugomis.	7-ųjų seniūnijų teritorijose gyventojai neturi galimybės savo gyvenamojoje vietoje naudotis bibliotekų paslaugomis, tačiau jos tapo prieinamesnės virtualiai ir per iniciatyvas viešojoje erdvėje.
Kultūros srities valdymas	
Kultūros politikos strateginių planų trūkumas.	2021 m. priimti nauji kultūros politikos strateginiai planai.
2011 m. Vilniaus miesto kultūros sektoriaus būklės analizėje buvo minimas tokių funkcijų	2021 m. informacijos teikimas gyventojams bei institucijoms ir rūpinimasis kultūros

kaip informavimas, komunikavimas ir koordinavimas nenumatymas Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros skyriaus funkcijų sąraše.	sklaida yra vienos iš Kultūros skyriaus atliekamų funkcijų.
Finansavimas	
Savivaldybės kuruojamos įstaigos dalyvauja savivaldybės organizuojamuose konkursuose dėl lėšų veiklai.	Įstaigos, gaunančios nuolatinį finansavimą iš savivaldybės, negali dalyvauti savivaldybės organizuojamuose paramos konkursuose.

5. Bendroji kultūros paslaugų sektoriaus Vilniaus mieste analizė (SSGG)

Bendram kultūros paslaugų sektoriaus Vilniaus mieste įvertinimui, atliktas miesto kultūros sektoriaus stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) įvertinimas. Jo tikslas – remiantis Vilniaus kultūros paslaugų sektoriaus būklės apžvalgoje aptartais išoriniais ir vidiniais miesto kultūros veiksniais, įvertinti Vilniaus kultūros sektoriaus stiprybes ir silpnybes bei išskirti kylančias grėsmes ir galimybes.

SSGG analizė daryta pagal keturis Vilniaus miesto kultūros politikos strateginių gairių 2021–2023 m. strateginius tikslus:

1. Visiems vilniečiams prieinamesnė įvairi aukštos vertės kultūra;
2. Vilnius yra plačiau žinomas ir vertinamas meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų iš užsienio;
3. Efektyviau puoselėjamas daugiakultūris Vilniaus tapatumas, saugojamas, aktualizuojamas bei įveiklinamas miesto kultūros paveldas;
4. Kylanti kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybė, efektyvesnis kultūros valdymas.

Pagal šiuos strateginius tikslus sudarytos SSGG vertinimo sritys: įtrauki ir prieinama kultūra miesto gyventojams ir svečiams, tarptautinis žinomumas ir konkurencingumas, Vilniaus daugiakultūris tapatumas ir kultūros paveldas, planavimas ir valdymas.

SSGG vertinime prie stiprybių ir silpnybių skliausteliuose nurodyti Vilniaus miesto kultūros politikos strategines gaires atitinkantys uždaviniai.

Įtrauki ir prieinama kultūra miesto gyventojams ir svečiams	
<p>Stiprybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● COVID-19 pandemijos metu įgyvendinta inovatyvi kultūrinė veikla – nauji kultūros renginių ir paslaugų formatai mieste, įveiklinant miesto viešąsias erdves (1.3.); ● Vilniaus miesto savivaldybės vykdoma „Kultūros inovacijų skatinimo programa“, skirta naujų formų projektams ir iniciatyvoms, pritaikytoms prie pasikeitusių kultūros vartojimo aplinkybių karantino 	<p>Silpnybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Erdvės, atitinkančios pasaulinio lygio atlikėjų reikalavimus, trūkumas (1.3.); ● Kultūros infrastruktūros prieinamumo problema (reikalingas viešojo transporto sistemos tobulinimas kultūros objektų pasiekiamumo didinimui) (1.1.); ● Nepakankamas kino ir teatro pritaikymas žmonių su negalia poreikiams (filmai nėra pritaikomi žmonių su sensorine negalia

<p>laikotarpiu ir po jo, kultūros produktų arba paslaugų perkėlimui į skaitmeninę erdvę;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Plataus teminio spektro renginiai Vilniuje, atitinkantys skirtingų demografinių grupių poreikius (1.2.); ● „Kuriu Vilnių“ programa, kiekvienais metais atgaivinti primirštas Vilniaus miesto erdves (1.3.); ● Augantys rodikliai (lankytojų, renginių, edukacinių užsiėmimų, dalyvių skaičius) savivaldybės kultūros įstaigose (iki pandemijos); ● Didinamas bibliotekos paslaugų prieinamumas (naujos paslaugos: leidinių pristatymas į namus, knygomatai, skaityklos viešosiose miesto erdvėse) (1.1.); ● Kultūros organizacijų ir veiklų gausa ir įvairovė mieste (1.1.). 	<p>poreikiams: neturi garsinio vaizdavimo, specialių subtitrų, nurodančių garsus, muziką ir kt.) (1.1.);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Neišvystytas kultūros įstaigų tinklas mikrorajonuose ir kultūros veiklų susitelkimas centre, neskiriant pakankamai dėmesio mikrorajonams (1.1, 1.3.); ● Nepakankamas kūrybiškumo įtraukimas į bendrojo ugdymo programas (1.4.); ● Nepakankamas Savivaldybės kultūros įstaigų įsitraukimas į socialines iniciatyvas.
<p>Galimybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Palankios ekonominės tendencijos: sparčiausiai augantis BVP, daugiausiai tiesioginių užsienio investicijų, palankūs disponuojamųjų pajamų rodikliai, didesnis vidutinis darbo užmokestis nei kituose Lietuvos miestuose; ● Palankios demografinės tendencijos: Vilniaus miesto savivaldybė – vienintelė iš didžiųjų miestų savivaldybių, kurioje per dešimtmetį gyventojų skaičius nesumažėjo ir išaugo 4 proc. Vilniuje – 51 proc. darbingo amžiaus gyventojų, 47,4 proc. gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, ir 15 proc. jaunimo; ● Augantis gyventojų kompiuterinis raštingumas didina mokėjimą naudotis skaitmeninėmis kultūros paslaugomis. 	<p>Grėsmės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Auganti bedarbystė (neturintys darbo asmenys rečiau įsitraukia į kultūrinę veiklą); ● Dėl COVID-19 pandemijos ribojamas asmenų skaičius kultūros renginiuose.
<p>Ryšys su strateginėse gairėse numatytais uždaviniais: strateginėse gairėse tikslui „Visiems vilniečiams prieinamesnė įvairi aukštos vertės kultūra“ numatyti 6 uždaviniai, iš kurių 4 tiesiogiai susiję su SSGG vertinimo rezultatais – palaiko SSGG vertinime nurodytas stiprybes ir sprendžia silpnybes.</p> <p>1.1. Skatinti įvairios ir kokybiškos kultūros prieinamumą visoms visuomenės grupėms;</p> <p>1.2. Didinti aukštos vertės tradicinių kultūros renginių įvairovę;</p> <p>1.3. Sukurti ir įveikinti daugiau naujų viešųjų erdvių kultūrai;</p>	

1.4. Miesto vaikus ir paauglius ugdyti kultūra;

1.5. Skatinti tarpkultūrinį ir kartų dialogą, toleranciją, socializaciją, pritraukti jaunuosius talentus;

1.6. Įveiklinti Vilniaus miesto žaliąsias viešąsias erdves.

Strateginėse gairėse nenumatyti veiksmai, susiję su savivaldybės kultūros įstaigų įsitraukimu į socialines iniciatyvas. **Rekomendacija:** padidinti savivaldybės kuruojamų kultūros įstaigų vykdomų socialinių projektų skaičių.

Tarptautinis žinomumas ir konkurencingumas

Stiprybės:

- Tarptautinis Vilniaus pripažinimas: Vilniaus senamiestis įtrauktas į UNESCO pasaulio paveldo sąrašus, 2021 m. Vilniui suteiktas UNESCO literatūros miesto vardas, 700-ajam Vilniaus gimtadieniui suteiktas UNESCO minėtinos sukakties statusas **(2.3.)**;
- Šiuolaikinio meno konkurencingumas tarptautiniame kontekste;
- Unikali architektūra ir palankios sąlygos filmavimams, auginančios kino industrijos konkurencingumą ir potencialą.

Silpnybės:

- Neišnaudojamas Vilniaus, kaip neformalios kultūros sostinės, tapatybės potencialas;
- Finansavimo kultūros eksportui ir sklaidai trūkumas **(2.2.)**;
- Sunki konkurencija su užsienio institucijomis dėl kultūros importo klasikinio meno srityje;
- Biudžeto kultūrai trūkumas kitų Europos sostinių kontekste.

Galimybės:

- Augantis kino turizmo potencialas;
- Aktyvesnis tarptautinis bendradarbiavimas keičiantis gerą patirtimi.

Grėsmės:

- COVID-19 pandemijos padariniai turistų srautams (prognozuojama, kad sektorius grįš į 2019 m. lygį tik 2024 m.);
- Kultūros produktų eksporto į užsienio valstybes galimybių apribojimas dėl COVID-19 pandemijos suvaržymų.

Ryšys su strateginėse gairėse numatytais uždaviniais: strateginėse gairėse tikslui „Vilnius yra plačiau žinomas ir vertinamas meno ir kultūros vartotojų bei kūrėjų iš užsienio“ numatyti 3 uždaviniai, iš kurių 2 tiesiogiai susiję su SSGG vertinimo rezultatais – palaiko SSGG vertinime nurodytas stiprybes ir sprendžia silpnynes.

2.1. Pritraukti daugiau profesionalių tarptautinių renginių ir stiprinti jau vykstančių pagrindinių miesto renginių tarptautiškumą;

2.2. Plėsti tinklaveiklą bei Vilniaus kultūros tarptautinį konkurencingumą;

2.3. Tapti regiono kultūros sklaidos ir informacijos lyderiu inicijuojant plataus masto projektus.

Strateginėse gairėse nenumatyti veiksmai, susiję su:

1. Vilniaus, kaip neformalios kultūros sostinės, tapatybės potencialu. **Rekomendacija:** sukurti kultūros veiklų žemėlapi, žyminti, kokios neformalios kultūros veiklos ar objektai

- gyvi mieste, ir atnaujinti jį periodiškai.
2. Konkurencija su užsienio institucijomis dėl kultūros importo klasikinio meno srityje. **Rekomendacija:** padėti pritraukti kultūros rėmėjus ir mecenatus klasikinio meno kūrinių atvežimo į Vilnių finansavimo klausimu.
 3. Biudžeto kultūrai didinimu kitų Europos sostinių kontekste. **Rekomendacija:** atsižvelgus į kitų Europos sostinių skiriamą biudžetą kultūrai, nuosekliai didinti Vilniaus miesto kultūros biudžetą.

Vilniaus daugiakultūris tapatumas ir kultūros paveldas

<p>Stiprybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vilniaus miesto savivaldybė reikšmingai išsiskiria dideliu kultūros paveldo objektų skaičiumi, palyginti su kitomis Lietuvos savivaldybėmis (3.2.); ● Augantis finansavimas kultūros paveldo apsaugai (nuo 2014 m. iki 2018 m. ši suma išaugo 49,4 proc.) (3.3.); ● Vilniaus miesto 2021–2030 m. strateginiame plėtros plane apibrėžti planai toliau plėtoti kultūros paveldo panaudojimą turizmui Vilniaus senamiestyje ir jo apsaugos zonoje (3.4.); ● Tautinių mažumų organizacijos bendradarbiavimą su savivaldybe vertina teigiamai, pabrėžiant greitą reagavimą, palaikymą, profesionalumą, aptarnavimo kultūrą (3.1). 	<p>Silpnybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Stringantis Vilniaus senamiesčio nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano priėmimo procesas (3.3.); ● Paramos tautinių mažumų organizacijoms ir jų veikloms trūkumas (3.1).
<p>Galimybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Daugiakultūriškumo puoselėjimas, didėjant tautinei ir kultūrinei įvairovei Vilniaus mieste. 	<p>Grėsmės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tolerancijos trūkumas tautinių mažumų atžvilgiu.

Ryšys su strateginėse gairėse numatytais uždaviniais: strateginėse gairėse tikslui „Efektyviau puoselėjamas daugiakultūris Vilniaus tapatumas, saugojamas, aktualizuojamas bei įveiklinamas miesto kultūros paveldas“ numatyti 4 uždaviniai; visi 4 tiesiogiai susiję su SSGG vertinimo rezultatais – palaiko SSGG vertinime nurodytas stiprybes ir sprendžia silpnybes.

3.1. Puoselėti Vilniaus miesto daugiakultūrinį tapatumą;

3.2. Aktualizuoti ir populiarinti miesto istoriją bei kultūros paveldą;

3.3. Puoselėti kultūros paveldo ir kitus istorinės atminties objektus bei su jais susijusias viešąsias erdves;

3.4. Puoselėti kultūros paveldą jį pritaikant visuomenės poreikiams.

Planavimas ir valdymas

<p>Stiprybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parengtas Vilniaus miesto savivaldybės 2021–2030 m. strateginis plėtros planas 	<p>Silpnybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Per mažas darbo užmokestis savivaldybės kuruojamose kultūros
---	---

<p>(kultūros dalis parengta remiantis kultūros politikos strateginėmis gairėmis);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parengtos Vilniaus miesto kultūros politikos strateginės gairės 2021–2023 m.; • Parengtas Vilniaus miesto bendrasis planas 2021–2030 m.; • Greita pagalba kultūros organizacijoms, reaguojant į COVID-19 pandemijos sukeltų nuostolių mažinimą (4.1.); • Auganti biudžeto dalis kultūrai (4.2.); • Didėjantis finansavimas kultūros paramos konkursams (4.2.); • Efektyviam sprendimų priėmimui atliekama Vilniaus miesto kultūros sektoriaus stebėseną, analizę, renkami duomenys ir informacija (4.8.); • Nauji informacijos perdavimo būdai (planuojama skelbti miesto kultūros renginių kalendorių ir Savivaldybės finansuotų kultūros projektų duomenų bazę) (4.8.); • Nuolaidų kortelės, skatinančios kultūrinį turizmą („Vilnius Pass“ ir miesto kortelė) (4.7.). 	<p>įstaigose;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Menkas finansavimas ir jo tvarumas nevyriausybinėms kultūros organizacijoms (4.2.); • Infrastruktūros kultūros organizacijų veikloms trūkumas (pasirodymų salių, repeticijų erdvių scenos menams) (4.6.); • Tyrimų, analizuojančių ekonominę pridėtinę vertę ir sociokultūrinę vertę, apie kūrybinių industrijų sektorių trūkumas (4.7.); • Mažas kultūros atstovų įtraukimas į sprendimo priėmimo procesus; • Informacijos sklaidos apie kultūros įstaigų veiklą trūkumas (pvz., apie kultūros centrų mikrorajonuose veiklą) (4.8.).
<p>Galimybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Galimybė kultūros organizacijoms dalyvauti Lietuvos kultūros tarybos rengiamuose kultūros ir meno projektų finansavimo programose, naudotis ES fondų finansavimo galimybėmis; • Besiformuojanti mecenatystės, verslo paramos kultūros sektoriui tradicija. 	<p>Grėsmės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • COVID-19 pandemijos padariniai kultūros sektoriui (atšaukti renginiai, sumažėję lankytojų srautai, prarastos pajamos), dėl kurių reikės ilgalaikės finansinės pagalbos (4.1.).
<p>Ryšys su strateginėse gairėse numatytais uždaviniais: strateginėse gairėse tikslui „Kylanti kultūros sektoriaus teikiamų paslaugų kokybė, efektyvesnis kultūros valdymas“ numatyti 8 uždaviniai, iš kurių 5 tiesiogiai susiję su SSGG vertinimo rezultatais – palaiko SSGG vertinime nurodytas stiprybes ir sprendžia silpnybes.</p> <p>4.1. Palengvinti miesto kultūros organizacijų, meno ir kultūros kūrėjų bei kultūrinių ir kūrybinių industrijų operatorių atsigavimą nuo COVID-19 pandemijos pasekmių;</p> <p>4.2. Tobulinti kultūros ir meno projektų konkursinio finansavimo sistemą;</p> <p>4.3. Peržiūrėti ir tobulinti miesto savivaldybės meno ir kultūros įstaigų tinklą;</p> <p>4.4. Modernizuoti miesto kultūros įstaigų infrastruktūrą;</p> <p>4.5. Stiprinti savivaldybės bei kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijas;</p>	

4.6. Renovuoti ir įveiklinti svarbius miesto kultūros objektus;

4.7. Skatinti tvarią urbanistinę plėtrą, kultūrinį turizmą bei investicijas į kūrybos ekonomiką;

4.8. Užtikrinti nuolatinę Vilniaus kultūros būklės stebėseną, analizę bei informacijos apie miesto kultūrą bei renginius sklaidą.

Strateginėse gairėse nenumatyti veiksmai, susiję su darbo užmokesčio savivaldybės kultūros įstaigų darbuotojams kėlimu. Rekomendacija: didinti finansavimą darbo užmokesčiui savivaldybės kultūros įstaigų darbuotojams.

Nors strateginėse gairėse numatytas kultūros ekspertų įtraukimas į konkrečių priemonių sprendimų priėmimo procesą, rekomenduojame stiprinti dialogą tarp Savivaldybės ir kultūros atstovų ir atverti sprendimų priėmimo procesus kultūros atstovams ir bendruomenių nariams.

Priedai

Priedas nr.1 Vilniaus miesto savivaldybės kuruojamų kultūros įstaigų rodikliai, 2017 – 2019 m. duomenys

	Lankytojų skaičius, 2017 m.	Lankytojų skaičius, 2018 m.	Lankytojų skaičius, 2019 m.	Renginių skaičius, 2017 m.	Renginių skaičius, 2018 m.	Renginių skaičius, 2019 m.	Edukaciniai užsiėmimai, 2017 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2018 m.		Edukaciniai užsiėmimai, 2019 m.	
	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai	Skaičius	Dalyviai
Kultūros ir informacijos centras M. K. Čiurlionio namai	13 749	12 876	39 225	307	225	182	29	868	29	1016	28	1080
Vilniaus etninės kultūros centras	21 050	58 410	59 204	116	130	134	98	650	218	3680	155	5732
Kirtimų kultūros centras	13 857	41 974	41 969	256	180	193	52	71	38	940	38	963
Grigiškių kultūros centras	13 725	73 730	85 384	195	120	143	36	3741	35	2525	34	3454
Naujosios Vilnios kultūros centras	19 000	19 400	45 406	225	297	225	180	490	200	520	200	520
Vilniaus kultūros centras	1 146 377	3 195 736	3 079 520	238	274	170	7	N/A	5	507 060	4	196 775
Vilniaus rotušė	8260	26 000	28 000	50	68	68	8	820	20	2600	7	1400
Žydų kultūros ir informacijos centras	13 800	8618	10 100	25	40	35	70	1625	93	1916	30	1800
Kultūros ir švietimo centras Vilniaus mokytojų namai	163 083	326 950	238 700	678	967	960	65	8798	345	12 000	353	14 092
Jono Meko vizualiųjų menų centras	3569	3800	7440	12	11	8	0	0	0	0	0	0
Jokūbo Kolaso kultūros centras	0	630	1100	0	2	4	0	0	0	0	0	0
Trakų Vokės dvaro sodyba	7910	8324	12 974	76	60	135	386	5695	391	5721	476	7477
Azijos menų centras	3410	5150	6200	21	20	26	13	700	30	1100	35	1000
Vilniaus miesto opera	22 000	22 000	9000	21	21	10	N/A	N/A	N/A	1257	N/A	1641
Marijos ir Jurgio Šlapelių namas – muziejus	10 210	10 254	10 277	32	34	42	49	730	52	746	57	812
Literatūrinis A. Puškino muziejus	7224	8987	13 407	40	40	80	43	736	32	576	44	691
Vilniaus memorialinių muziejų direkcija	12 996	13 807	12 464	40	65	67	259	6034	262	4917	239	4220
Bažnytinio paveldo muziejus	67 761	74 266	67 097	39	57	35	255	4304	324	6500	389	8178
Lietuvos energetikos muziejus	32 199	48 248	19 577	22	20	27	208	4242	795	12 880	203	4195

Vilniaus Jeruzalės skulptūrų sodas	9027	12 000	12 000	5	8	6	N/A	N/A	10	200	6	180
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija	16 643	19 875	22 353	30	78	28	420	1054	501	3857	510	4000
Vilniaus miesto savivaldybės centrinė biblioteka	787 100	811 700	1 031 400	N/A	N/A	N/A	175	1200	180	1250	260	2000
„Skalvijos“ kino centras	52 734	65 856	70 000	1356	1619	1462	309	14 695	328	18 051	504	20 974
Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“	20 250	20 840	N/A	29	31	N/A	20	60	22	85	N/A	N/A
Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras	33 915	78 550	61 350	40	60	54	4	38	16	3120	11	2300
„Užupio meno inkubatorius“	66 965	61 800	83 890	55	50	50	32	250	55	720	74	900
„Menų spaustuvė“	10 641	40 000	78 675	367	324	387	N/A	58	N/A	303	N/A	790
„Vilniaus festivaliai“	727 800	731 520	732 200	626	635	644	0	0	0	0	15	40
Visos savivaldybės kuruojamos kultūros įstaigos	3 305 255	5 801 301	5 878 912	4 901	5 436	5 175	2 718	56 859	3 981	593 540	3 672	285 214

Šaltinis: sudaryta autorių